

SALGA ATTILA

**VONZÁSOK
ÉS
TASZÍTÁSOK**

Válogatott írások

2019

SALGA ATTILA
VONZÁSOK ÉS TASZÍTÁSOK
Válogatott írások

© Salga Attila
Vonzások és taszítások
Válogatott írások

ISBN: 978-615-00-5309-7

Kiadja az Alko-Soft Nonprofit Bt.

Web: <https://alkosoft.hu>
E-mail: info@alkosoft.hu
Tel.: +36-30-499-34-77

Felelős kiadó: az Alko-Soft Nonprofit Bt. vezetője

Szerkesztő: Dvariecki Bálint

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dvariecki Bálint

Minden jog fenntartva, beleértve bármilyen sokszorosítás, másolás és közlés jogát is.

© Salga Attila 2019

© Alko-Soft 2019

RAGASZKODÁS

Boldog gyermekkorom

Amikor már majdnem összeroskadok a napi teher alatt, amikor már fizikailag is majdnem a padlón vagyok, akkor relaxálni szoktam. Gondolatban visszamegyek óvodás koromba. Szerencsére ez nem okoz problémát, mert gazdag a fantáziám.

Máris hatéves vagyok. Megjelenik előttem Robi, a tízéves testvérem. Világosan látom a jobb fülén elmaszatolt borotvahabot. Elég bohókás szokott lenni, most is bekente az arcát, mert azt képzelte, hogy borotválkozni fog, mint apu. De én kinevettem, és nem törölte le rendesen. Nem nagy baj, mert csak én látom.

Tehát ő tíz éves. Ennyi ujjam van a két kezemen. Hiába mondom neki, hogy tudok számolni, nem hiszi el. Kettő meg kettő az négy. Négy meg kettő az hat. Azt kérdezi, mennyi tíz meg tizenegy. Na, gyorsan lerúgom a papucsom, és elkezdek számolni. De Robi becsapott, mert a kezemen és a lábamon csak húsz ujjam van. Nem bánom, hogy a szappanhab rászáradt a fülére.

Most Apu van előttem, aki újságot ír, aztán Anyut látom, ahogyan könyvel egy irodában. Itthon is mindig a számológépét nyomkodja. Ilyen adó, olyan adó, áfa, béfa, céfa... Én csak ilyet ismerek: *mafa*, *tefa*, *csefa*, vagyis *almafa*, *körtefa*, *cse-resznye*. Apu állandóan ímélezik. Olyankor hiába kérem, hogy játsszon velem. Jó, háromszor megkértem, aztán egyszer játszott, aztán kétszer könyörögtem neki, de egyszer sem játszott. Tudok én magamban játszani. Én vagyok a tanító néni. Na, gyerekek! Mennyi lesz tíz meg tizenegy? Ugye nincs annyi lábujjatok? Most mi lesz?

Aztán elkezdem összeadni a papucsokat. Nagyinak van kettő, Apunak van kettő, Anyunak van kettő, Robinak van kettő, nekem van kettő. Összesen tíz darab papucsunk van. Most jön a kivonás. Ha elveszek egy papucsot, akkor valakinek ugrálnia kell, mert a másik lábára nem jut papucs. Ha kettőt vonok ki, akkor marad nyolc papucs, de valaki nem jöhet le az ágyról. Ez a kivonás nagyon igazságtalan. Ha most a tíz papucsból el kellene venni tizenegyet, akkor a szomszédból kellene egyet kölcsönkérni. Mondom én, hogy a kivonás nagyon igazságtalan.

Amikor kicsi voltam, azt gondoltam, hogy a tejfogam tejből van. Hiába magyarázták, hogy ez óriási tévedés, nem hittem el. Látom magam előtt a tükörben, hogy nekem már öt igazi fogam van. Még nem nagyok, csak olyan kis töpörtyűk. Az első tejfogam a palacsintában hagytam, mert beletört. A második futás közben esett ki. A harmadik sokáig mozgott, aztán kimozogta magát, és kiköptem. A negyedik tejfogam beleesett a tejbe, amikor ittam. Az ötödik tejfogamat kilökte az ötödik igazi fogam, és azt is elvesztettem. A hatodik most lötyögősödik.

Erika a legjobb barátnőm. Elég messze laknak, de az anyukájával gyakran eljön. Pirike néni és Anyu szintén barátnők. Nem hallgatóztam, de hallottam, hogy mindig rólunk beszéltek. De mi is kibeszéltük őket. Anyu az Apu papucsát hordja, mert Apunak három van, az Anyué pedig mindig elszakad. Hahaha!!! Pirike néni meg

mezítláb jár a lakásban. Még azt is elmondtam Erikának, hogy láttam, amikor Anyu és Apu csókolózott. Ezt csak azért meséltem el, mert Anyuci elmondta Piri néni-nek, hogy nem szeretem a főtt tojást, a lecsót, de imádok száraz kenyeret rágszálni.

Most azt látom magam előtt, hogy Erikával homokozunk. Én a sárga vödörrel kalácsot sütöttem, a piros vödörben vizet hoztam. Erika pedig azt hitte, hogy övé a piros vödör. Pedig én a kéket és a lilát adtam neki. Nem örökbe, csak játszásból. Miért gondolta, hogy ő döntheti el az én homokozóban, hogy melyik vödörrel akar játszani? Már azt hiszi, hogy ősszel rögtön második osztályba mehet?

Anyuval elmentem Erikáékhoz. Szép, nagy házuk van. Nem hagyták megnézni. Kiküldtek minket játszani az udvarra. Belefeködtem Erika klassz hintaágyába, ő pedig lökdösött. Egyszer úgy megtaszított, hogy majdnem legurultam. Aztán kétszer én is úgy meglöktem, hogy tényleg leesett. Egy kicsit vérzett a térde. Ha ő összekeveri a vödörket az én homokozóban, akkor egyszer ő is legurulhat a saját hintájáról! Utána nem mertem beleülni a hintájába.

Vettek nekem egy nagyon klafa iskolatáskát, ami nem is táska, hanem hátizsák. Már vannak benne füzetek, könyvek, színes ceruzák és toll is. A hűtőből beletettem egy húskonzervet, de Anyu kereste, én pedig megtaláltam. Most ismét hűteni kell. Bogi cicámat is betettem a hátizsákomba, csak a feje látszott ki. Nem tetszett neki. Látom rajta, hogy ő nem szeret majd iskolába járni.

Vannak olyan nyelvek, amiket nem értek. Azért beszélnek, hogy ne értem meg. Anyu németül tud, Apu pedig angolt beszél és eszperantót. Azt mondta nekem, hogy „Saluton” vagy ilyesmi. Elismételtem: „Szaloncukor! Apu, ennek legalább van valami értelme, és te is szereted!” Én meg beszélek cicául. Játszásból megnyomtam Bogi cica orrát. Csak olyan kicsit, hogy töff-töff. Nyáuuuu, mondta, majd hozzátette, hogy kfffffff. Aztán otthagytott, mert nem akart tovább beszélgetni. Ennek nem volt sok értelme. Lehet, hogy Bogi egy másik cicanyelvet tanult?

Még kettőt kell aludni, és akkor születésnapom lesz. Ma lefeküdtem kétszer, egyszer aludtam is, de Nagyi szerint így nem érvényes. A felnőttek nagyon furcsák. Például nem mondják meg, mit vesznek a születésnapomra. Most törhetem a fejem. De amit én kitalálok, úgyse azt kapom. Ha én felnőtt leszek, mindig előre megmondom magamnak, hadd örüljek még jobban.

Jót nevettek a szüleim, amikor kiselőadást tartottam, valahogy így. Csipkerózsika száz évig aludt egyfolytában. Még pisilni se ment ki. Elmaradt az összes születésnapja, névnapja, gyermeknapja. Karácsonyra se kapott biciklit. Nincs ez így jól. Nálunk minden reggel csörög az óra, hogy ne aludjunk száz évig, és legyen születésnapunk.

Van egy elsős könyvem, tele van mindenféle színes betűkkel és rajzokkal. Minden rajzot el tudok olvasni. A betűk nem nagyon érdekelnek. Sokat megismerek, csak nem tudom, hogyan kell kimondani. A rajzokkal nincs baj, mert tudom, hogy „ház” és nem „hö-á-zö”. A tv-t tévé-nek és nem tövö-nek mondják. Szerintem a betűket azért találták ki, hogy nehezebb legyen olvasni!

Robi könyvet olvas. Az egri csillagokról szól. Én már kétszer láttam ezt a filmet videón. Ő is megnézte, most mégis olvassa. Az olvasást gyakorolni kell, hogy ne felejtjük el? Még nyáron is? És a videót hogyan kell gyakorolni? Ha sokszor megnézem a filmet, akkor megunom. Robi azt mondja, hogy a könyv jobb, mint a film.

Hogy lenne jobb, mikor annyi, de annyi betű van benne! Igaz, vannak benne képek is. De azok nem hasonlítanak a filmre. Akkor hogy lehet a képeket elolvasni a könyvben?

Már tudok betűket írni. Ki tudom olvasni, hogy „cica”. Csak az a baj, ha leírom az első betűt, Apukám szerint „cé” betűt írtam, Anyukám és Nagyi szerint meg „cö” betűt írtam. Ha elkezdem úgy olvasni, ahogyan ők mondták, akkor így kell olvasni: „cé-i-cé-a” vagy „cö-i-cö-a”. Semmi értelme! Ha Bogi cicámnak a „cic” helyett azt mondom, hogy „cö-i-cö” vagy „cé-i-cé”, nem figyel rám, hanem tovább nyaldossa a szőrét. Ez az olvasás még macskának se való.

Bogit olvasni tanítottam. Odabújt hozzám, és azt mondta, hogy „miau”. Nem helyes. „Mö-au!” Ez a helyes! Vitatkozott: „Miau-miau!” Na jó, akkor se úgy. Mondd azt, hogy „Mé-au”! Nagyon sokszor elismételtem. Aztán nem tetszett neki: „Kffffff!!” Ezt is kijavítottam: „Kö-fö-fö-fö-fö-fö!!!” Otthagytott. Én megmondtam: az ilyen olvasás még macskának se való.

– Anyuci, anyuci! – Ébredj fel, ne aludj! Gyere is te is játszál a cicámmal!

Sok minden megismétlődik, ami velem történt, de magasabb szinten. Rokon lelkek között ez így szokás...

(2017)

Régi emlékek mentése

Most igazán nincs kedvem semmihez. Hát akkor mit csináljak? Fürödni nem fogok, mert alig két órája másztam ki a fürdőkádból. Ott a legjobb, de azért mindennek van mértéke. Nem akarom, hogy kiszáradjon a bőröm. Tévé vagy újság? Főzés vagy takarítás a konyhában? Zene vagy pakolás? Ez az! Pakolás! Válogatás... Már ezer éve elterveztem, hogy a régi, félretett dolgaim nagy részét kidobom, mert akárhol is vannak, csak a port nyelik. Ez pedig nagyon káros a lakásomra és rám nézve.

Mennyi kacat van ebben a szekrényben! Kék sál... Ma már ilyet nem hord senki. Még Norbitól kaptam vagy harminc évvel ezelőtt. Norbika! Tudod, hogy mennyire utáltalak, amikor csámcsogtál, és beszéd közben összekoccant a fogsorod. Ja, és mennyire szeretted az almafőzeléket, én meg utáltam. De azért voltak együtt jó napjaink is. Például ezt a kék sálát a születnapomra vetted, és akkor olyan rendes voltál az étteremben, amikor szerelmet vallottál, de aztán nem ünnepeltünk együtt soha, mert egyszer elszóltad magad, hogy kövér vagyok.

Ezt a sötétkék szoknyát még a ballagásomra vette a megboldogult anyám. Agyonhasznált, foltos, a hozzá illő fehér blúzt már régen megette az idő vasfoga. Ez a túsarkú nem is az enyém. Mikor is? Van már vagy negyven éve, hogy kölcsön kértem Julcsától, a volt szomszédomtól. Aztán ugye ők elköltöztek, de a cipőt feltétlenül visszaadom neki, ha valaha, valahol összefutunk. Nehogy már azt gondolja, hogy magamnak őrizgetem évtizedek óta. Tudom, hogy ez az övé, tehát nem dobhatom ki.

Ceruzák, tolltartók, ellenőrzők, lestrapált tornacipők... Istenem, mennyit használtam, futottam, rajzoltam, írtam...

Tudom, tudom... Itt a bal felső sarokban van három bikinim (kék, bordó és zöld). Istenem, milyen jókat napoztam a barátnőimmal, de Józsival, Karcsival és másokkal is. A fiúknak csak úgy ugrált a szemük, amikor rám néztek, a lányokat pedig megette a sárga irigység. Többen mondták már, hogy olyan hibátlan az alakom, mint egy modellnek. Persze ez akkor volt, most már zsírpacni vagyok. Mennyi élményem kapcsolódik ezekhez a kis rucikhoz. Hát ezeket nem dobom ki...

Itt jobbra, alul van két kartondoboz tele kis mütyürkével – egy sereg Kiváló Dolgozó kitüntetés meg ilyesmi, leszakadt gombok (valamire még jók lesznek!), külföldi emlékek (prospektusok, szuvenírek, New York-i repülőjegy, szakszervezeti beutalók, szállodai szobakulcsok (nem is tudom, miért maradtak nálam); valamikor gyűjtöttem a régi pénzeket, díszes papírszalvétákat, golyóstollakat; van három legyezőm is. Hőmérők, lázmérők, kis kitűzők, képeslapok – ezeket most nem bánatom. Két évvel ezelőtt egyszer kipakoltam. Akkor csak az undok Mártnak a születnapomra küldött képeslapját téptem szét, és még három törött golyóstollat vittem ki a szemétkébe.

És hogy állunk a lelki szeméttel? Na, ezekből a piszkos cuccokból is mázsaszámra kellene selejtezni! De hol van a lelkem? Fizikailag nem tudom megfogni és

kibillenteni belőle az életemet mérgező kalandokat, tragédiákat, lelki tusákat. Gyerekkoromban megharapott egy kutya – álomban ismét kiharap belőlem egy darabot. Az iskolában ráadásul öreg kutyának csúfoltak, mert egy fogalmazásomban azt írtam, hogy az öreg kutya már nem tud harapni. Meddig éljek ezzel a bélyeggel a lelkemben? Három évvel ezelőtt barackszedés közben a Tildáék kertjében leestem a fáról, pontosabban eldőlt velem a létra. Szerencsére horzsolásokkal megúsztam, de azóta tériszonyom van, az erkélyről se merek lenézni. A tériszonyt hogy lehet kidobni az erkélyről?

Istenem, hány lelki válságot átéltem már! Csalódtam, fölöslegesen lelkesedtem, becsaptak, átverték, megszóltak – én is megszóltam másokat –, balra fordultam, amikor jobbra kellett volna, nem vettem észre a jót, a kívánatosat, a pihentetőt, és hagytam, hogy mind elmenjen mellettem... Na, jó, a gyónásomnak vége; a lelkeimet majd máskor tisztítom ki. Akkor, ha már tudom, hogyan csináljam.

Jobbra fent, a ruhák alatt van az az ócska fényképalbumom, amelyikbe azoknak a fotóit raktam el, akik már nem élnek, vagy akiket nagyon utálok, vagy legalább húsz éve semmit nem tudok róluk. Most nincs olyan hangulatom, hogy leszámoljak velük, és kidobjam őket, mint egy használt kapcát. A gondolattól is irtózom, de hogy csináljak ilyet! Hagyjanak engem békén, én se bántom őket. Na, ezzel a szekrényvel végeztem. Jön a másik. Ott van egy becsomagolt törött babafej – a többi mind aktuális ruhadarab. Jaj, Istenem! Talán négy éves lehettem, amikor a kedvenc babámat ellopta az a betyár Bogár kutya. Szaladtam utána, többször elestem, felhorzoltam a kezem, a térdem, belesántultam a kergetőzésbe. Aztán eltaláltam egy kővel, de szegény babám belehalt ebbe az emberrablásba. Úgy lógott a feje, mint kocsányon az uborka. Ha már olyan sokat szenvedtem a fránya babám miatt, akkor megőrözöm. Mindig hittem abban, hogy egyszer varázserővel helyére kerül a feje. Tudom, hogy ez akkor és most is ostobaság, de nem akarom kidobni vele együtt ezt a régi álmodat. Egyszer valamivel összefogtam, és levittem a szemébe. Nem voltam benne biztos, és lementem a kukákhoz; alaposan átválogattam az órákkal korábban kidobott hulladékomat. A védőkesztyűm több helyen elszakadt, és összekoszoltam magam, de szerencsére megtaláltam, aztán együtt fürödtem vele, hogy végleg megtisztuljunk a ránk rakódott fizikai és lelki szennytől.

Hosszú évek tapasztalatai alapján mindig arra a következtetésre jutok, hogy nem érdemes ezeket a holmikát leltároznom, ítélszék elé állítanom, mert előbb-utóbb úgy járnék, mint már néhányszor. Nemcsak a babám fejét sírtam vissza, hanem egy vacak hajszárítót, egy törött bögrét, amit Valitól kaptam a névnapomra és egy fényképet is, amin a néptáncosokkal együtt én is rajta voltam. Na, ez a nagy sírás-rívás egy nagytakarítás eredménye vagy eredménytelensége volt. Ugye az ember nem figyelhet minden pillanatban úgy, mint a vércse, amelyik le akar csapni, én nem vagyok ilyen csapkodós, inkább lassú víz vagyok, amelyik partot mos. Ezeket a dolgokat is összefogtam valamivel, és zsupsz, bele a szemétesbe! A jó Isten csak két nappal később világította meg az elmémet, de akkor már minék! Amikor a hiányuk olyan tisztán beégett a tudatomba, mint az ördög forró patkója az aszfaltba, le akartam ugrani az erkélyről. Manyika barátnőm akkor azt mondta, hogy diliházba kerülök, ha ilyen piszlicsáré dolgoknak ilyen nagy feneket kerítek.

És beállított a hideg zuhany alá, mert nagyon hisztiztem. Ez akkor nagyon tanulságos eset volt, és nem szeretném soha többé megismételni.

A kisebb szekrényem tetején van egy ócska bőrönd. Megjárta velem New Yorkot, elvittem Prágába, és elkísért Moszkvába az 1980-as olimpia idején. Tele van prospektussal, szuvenirrel, régi ruhákkal, néhány régi jegyzetfüzet, díszgyertya, régi újság és egy régi kólás üveg van benne. Az volt az első kólám, amit tízéves koromban megittam. Na, talán arra már nincs szükségem lelkileg. Ha mégis, akkor is kidobom, legfeljebb beteszek helyette egy másikat, nehogy a régi holmik egyensúlya felbomoljon.

Kiviszem a konyhába, bedobom a szemetesbe... Hát ez felháborító! Mért foglalkozom én a régi cuccok leltározásával, amikor itt is tele vagyok ócska edényekkel. Ma reggel gyűjtöttem össze a spájzból és a kamrából. Hát ezekkel mi legyen? Ni csak, mi van itt! Ez bizony az a kanálka, amivel még anyukám etetett, ez meg az a műanyag tányérkám, amire egyszer ráültem és szétrepedt. Jaj, de cuki kis pohár! Ebből tanultam inni, aztán valaki valamikor rálépett, és ugye most már ki nem állhatja a vizet. Ebben a lábasban rántást csináltam kamaszlány koromban, de rajta felejtettem a kályhán, ahol leégett, a maradékot nem nagyon lehetett kikaparni. Nem szép emlék, de megőrzöm, mert arra figyelmeztet, hogy ilyen ügyetlen ne legyek soha többé. Ja, és ide készítettem ezt a jobb sorsra érdemes kávédarálót. Na, ez egyszer úgy megrázott, hogy rögtön felröppentem a csillagos égre, aztán olyan nagyot estem, mint egy elefánt a hegyről. De most miért dobnám ki? Ez itt, a konyha sarkában mindig emlékeztetni fog a hülyeségemre. Már csak azért is, mert eredeti állapotában hagytam meg: összerepedezett, koszos, fekete, ragasztott, utálatos, ronda.

Attól tartok, hogy már túl sok időt fecsérelnem el ezekre az egyáltalán nem fontos dolgokra. Meg kell mosakodnom, fel kell öltöznöm, mert a szülinapomat fogom ünnepelni Valival és Manyikával. Ilyen csak egyszer van egy évben, csak az a baj, hogy nekem kell fizetni az ebédet. Így illik, vagy kötelező...

(2019)

A barátságos vírus

Nagyon régen voltam iskolás. Persze minden relatív, de nekem negyven év távlatából olyan, mintha a gyerekkoromat fényévekkel ezelőtt egy másik világban éltem volna le. Amikor az iskolában bejelentettem, hogy én még megérem azokat az időket, amikor a világűrben úgy röpködünk majd, mint madarak az égen, az osztályfőnököm fantasztikus fickónak nevezett. A történelemtanárom pedig behívatta a szüleimet, és az igazgató jelenlétében arra kérte őket, hogy fékezzék meg a fantáziámat, mert ennek nem lesz jó vége. Tehát ekkor még nem tudták eldönteni, hogy zseni vagyok, vagy kissé ütődött. Ennél fontosabb bejelentéseim is voltak, de nem találtak értelmes fülekre. A tanulásban – Karcsi mögött – mindig én voltam a második, tehát ilyen értelemben egyáltalán nem merülhetett fel kifogás. Társaim kedveltek, még akkor is, ha fantasztikus fickónak neveztek.

Középiskolában hasonló volt a helyzet, de ott már csak az első tíz között voltam. Informatikából, programozásból viszont felkerültem a verhetetlenek listájára. Versenyeket nyertem, mert olyan programot készítettem, amely meg tudta állapítani egy vírusról, hogy affinitásánál fogva támadó vagy patronáló. Bebizonyítottam és szemléletesen bemutattam a *spyware* (szpájver) kettős jellegét: lehet alattomos és barátságos. Aztán – nyilván felsőbb utasításra – kitalálták, hogy patronáló vírus nem létezik. Ha barátságosnak nevezem, akkor sem, mert egy féreg nem lehet barátságos.

Egyébként ilyen szavakkal illették az általam felfedezett patronáló vírusokat: gané, trójai faló, vaksi vakond, giliszta-nyúlvány, koromkatona, fekete macska.

Elvégeztem a Miskolci Egyetem matematika–informatika szakát. Újabb felfedzéseimet nem mertem megosztani senkivel. Inkább megnősültem, gyermekim születtek. Elégedett vagyok, de továbbra is hallgatnom kell, különben rámenne a karrierem és a családi boldogságom. Jelenleg leginkább webes tartalmakat állítok elő, illetve a Kúra Alapítvány honlapján moderátori teendőket látok el. Főnökeim szerint egyre inkább képességemnek megfelelő feladatokat kapok. Ők sem tudják, hogy ez nálam csak álca, mert valójában sokkal nagyobb affinitásom van a számítógépes víruskutatáshoz.

Három évvel ezelőtt internetes barátságot kötöttem Rootkittel, az első olyan víruslénnyel, aki emberrel emberi módon kommunikált. Kérlek, hogy első ímélijét olvasd el.

Kedves Barátom!

A nevem Rootkit Spyware. Nagyon örülök, hogy kapcsolatba léphetek veled. Te egy Homo Sapiens vagy, én viszont csak Sapiens. Nincs olyan számítógép, amelyik meg tudná jeleníteni, hány milliárd lenyomatot hagytam magam után tengernyi rendszerfájlban. Már nem bántom őket, de beágyazodom, és gyűjtöm az adatokat. Hogy melyik cracker vagy hacker, melyik országban termékenyített meg, a felejtés homályába merült. Küldetésem lényege az volt, hogy infókat továbbítsak.

Társaimat a vírusirtók és egyéb tisztító programok sajnos megsemmisítették. Nem akarom, hogy sajnálj, mert semmilyen kapcsolatam sincs már a rokonaimmal vagy a hackerekkel. Egy öreg, ártatlan mutáns vagyok, akin már nem fog az idő vasfoga. Eddig még a híres Vé-HÁ (Végtelen Harapó) a ciánkálijával se tudott elkapni. Életem és kalandjaim túlszárnyalják egy domain kapacitását. Időnként a felhasználók fülében és egyéb testnyílásaiban tároltam összegyűjtött anyagaimat. Ettől a username-ek egyike-másika úgy lázba szökkent, mint szöcske a hordón. (Bocsánatot kérek a zolvásótól/nak, ha az eredeti „!!+ szövegem átplántálása nem történt meg végzetes pontossággal. Ennek elviselője nem én vagyok. Felelőtlenségem nem illett engemet, s ezért nem kérhetek se végzést, se ócsárlatot. Megértve. Danke. I Love You.)*

*(** Ez a szöveg a Combinatoricus Translate Program Ötödik Generációs Variációjának segítségével lett fenékre állítva a pofára esésben. Az itt közölt anyagaim és lábbelim szigorúan bizalmatlan. Képzavar és elmezavar bezárva.)(*** A folytatást egy Ember fordította és javította, gépelte, stilizálta.)*

Ártalmatlan Spyware vagyok. Megmondanám, hogy számítógéped milyen kiterjesztésében létezem, de sajnos ezt az infót letiltották. Maradjunk annyiban, hogy számosnál számosabb felhasználóról vannak összegyűjtött adatbázisaim. Már zabszemnyire tömörítettem a milliárdnyi négyzetkilométeren elterülő bit-tengert, nehogy valamilyen fontos adatom elmásson... S most folyamatosan kibontom a cippelt fájljaimat. Klónjaim haláluk előtt nekem küldték meg kémkedésre kihelyezett programjaikat. Ezek közül válogatok most. Lehet, hogy magadra ismersz? Kérlek, ne kapcsold ki a rendszervédelmet. Mióta nálad tanyázom, jól érzem magam, nincs bennem stressz. Te is tudod, hogy sohasem ártanánk egymásnak.”

Erre azt válaszoltam, hogy ne bontsa ki a tömörített információkat. Ha megteszi, az felér egy öngyilkossággal. Azt írta vissza, hogy ő túlélne az öngyilkosságot, de a kedvemért mindent becsomagolva hagy. Utána is korrekt módon viselkedett. Újabb leveleiben már barátjának nevez, ami igen nagy túlzás, mert egy vírus és egy ember között nem lehet barátság. Lehet, hogy ő ezt hiszi, de én másképpen nevezném. Sajnos nem tudom, milyen szóval lehetne jellemezni kettőnk furcsa kapcsolatát; keresem a szavakat, de nem találok megfelelőt. Ha már a furcsa szónál tartunk, az aranyhal és a kecskebéka szerelme talán a mesében létrejöhet, de a valóságtól milliónyi fényév választja el. Többször küldött olyan üzenetet, amelyben meglepő módon filozofált. Azt állította, hogy szocializálódott, vagyis beilleszkedett az informatika világába, és úgy viselkedik, mint egy normális program. Rosszindulatú hajlamát, agresszivitását áttördeléssel alapbeállítással megszüntette.

Már legalább három napja nem jelentkezett. Ez egy normális vírusnál természetes? Senkihez nem fordulhatok biztos információért, vagyis saját magamnak kell megválaszolnom a kérdést. Persze számításba jöhet még maga Rootkit Spyware, ha minden kétséget kizáróan bevallja és bizonyítja, hogy valóban szocializálódott. Ebben az esetben viszont beilleszkedett az információ világába, vagyis számomra semlegessé, átlagossá vált, ezért sajnos nem fogom felismerni.

Jó, hogy egy kicsit filozofálgattam, mert éppen most érkezett meg az íméleje.

Kedves Barátom!

Korábban írtam már, hogy vérmelegem teljesen megváltozott. A számítógépes programok hasznos alkotórésze akarok lenni. Teljesen megszűnt az affinitásom a károkozás elítélendő formái iránt. Nagyon furcsa, hogy újabban láthatatlannak érzem magam, de az is lehet, hogy inkább rajtam kívül láthatatlan minden és mindenki. Ezt az emberi érzést csak 50 x 40 GBX fokozaton, tehát minimálisan tudom átélni, mégis megdöbbenek magamtól és másoktól. A szoftverek távol tartanak maguktól. De ennél még van rosszabb is. Közadakozással létrehoztak egy olyan vírusirtót, amelyen sajnos én is fennakadhatok. E létkérdésen túl van még egy nagyobb, katasztrofális hírem. Mivel minden program saját magából adott egy darabot az irtó szoftver projektjének megvalósításához, szerintem a PC-d rendszere hamarosan felmondja a szolgálatot. Természetesen a képernyődön majd úgy állítják be a dolgot, hogy a számítógéped halálát Rootkit Spyware okozta, vagyis én.

Szerencsére ez az aljas bűncselekmény még nem indult el. Kiderítettem, hogy egyedül csak Te akadályozhatod meg. Ez azért is fontos számodra, mert győzelmük esetén ezzel az aljas módszerrel megfertőzhetik a világ összes komputerét. Kérlek, segíts! Gondolom, már régen bebizonyítottam, hogy teljesen ártalmatlan vagyok, és szeretnék innen elmenekülni a The Bank rendszerébe, ahol szocializált társaim várnak rám. Átküldésemet úgy tudod megvalósítani, ha a következő számlára átutalsz négyezer dollárt: 13456000012-0000000-412924000001. Sajnos az észszerű dolgokat az emberek nem mindig tudják felfogni. Náluk legtöbbször minden vagy fekete vagy fehér. Én is voltam fekete, de most már tisztára mostam magam. Nomen est omen.

A klaviatúrádban van az életem, a szoftvereid sorsa, a világ elektronikus rendszereinek további megbízhatósága, vagyis az emberiség boldog, békés jövője.

Bízom nagylelkűségedben, áldozatkészségedben és szolidaritásodban.

Ha átjutottam a bankba, feltétlenül küldök egy ímélt.

Köszönök, nagyon köszönök mindent.

Baráti üdvözlettel:

R. S.

Te a helyemben átutalnád a pénzt, hogy így mentsd meg egy szocializált vírus életét, és ezzel együtt hozzájárulj az emberiség szebb és boldogabb jövőjéhez?

Én még gondolkodom egy kicsit...

(2018)

Van-e még értelme?

Öreg, sápadt, rácos arcomon végigcsorognak a könnyek, mert nincs már nekem semmim, hideg a szobám, fogyóban van a szenem. Ugyanúgy, mint életem napjai. Várok még valakire, mindig várok, bár tudom, hogy nem jön el. Sok mindent megéltem nyolcvan év alatt, de nem tudok mindenre visszaemlékezni.

1914 telén születtem, aztán kitört a Nagy Háború. Amikor már nyolc-tíz éves lehettem, akkor fogtam fel, mit jelentett egy ilyen nagy világégés. Apám sem tudta ezt érzékelni, mert a háború előtt Amerikába ment dolgozni. 1924-ben jött vissza. Keresetéből földet vett, közben anyám örökölt is. Százötven kataszteri hold tíz-tizenkét helyen szétdarabolva: tanya, ház, gazdasági épületek, istállók, lovak, tehenek, ólak, szénapajta, dohány szárító, gazdasági felszerelések, kocsisok, lovászok, béresek. Még nem pirkadt az ég alja, elindultam a napszámosokkal dolgozni, később már én irányítottam őket.

1939-ben nősültem. Feleségem, Korompa Piroska szülei szintén tehetősek voltak, így vagyunk gyarapodott, de vele együtt a munka is sokkal több lett. Boldogok voltunk. Olyan finom volt a bőre, mint a selyem ruha, amit életében egyszer vagy kétszer vett magára, mert nem volt rá szüksége; markot szedni vagy kukoricát kapálni nem mehetett benne, és városba menet se hordta volna, mert kinevetik. Nem születhetett gyerekünk, akárhogy akartuk. Besoroztak katonának; szerencsére a frontra nem vittek ki, sőt le kellett szerelnem, ugyanis gyakorlatozás közben eltört a bokacsontom. Sokáig gyengélkedtem, ma is enyhén sántítok, de legalább megúsztam a háborút.

Aztán 1950 táján kulákok lettünk, üldözött minket a kommunista rendszer, és a földünk nagy részét elvette. Jött a kötelező beadás, amit akkor is teljesíteni kellett, ha gyengébb volt a termés, vagy nem volt annyi tyúkunk, amennyit le kellett volna adni mint fölösleget.

Istenem! Dehogy volt az fölösleges! 1959-ben újabb téeszeket szerveztek, „önként” vették el a megmaradt földünket is. Apámat mezítláb izzó kályhára állították, kegyetlenül megverték, kikötözték, éhezették, aztán mégis beléptették a közösbe, meghamisították az aláírását. Egy év múlva meghalt, két hónap szomorúság után anyám is követte a temetőbe. Nem bírta elviselni, hogy erőnek erejével kisemmiztek minket – megbomlott az agya.

Mindig szép volt a tavasz, mert énekelt a pacsirta, nyikorgott az eketaliga, daloltak a fiatalok, amikor vetették a búzát, árpát, ültették a krumplit, a babot. A nap arany sugarai, az ég csatornái tápláltak mindent.

Most szomorú a föld, mert nem legelnek rajta csordák, nem kolompol a vezérbirka, meghalt a puli, nincs már mit terelni. Elvették a néptől a sajátját. Gyászol a föld. Kérdezi az egyik darab a másiktól: Te kié vagy? Ki a gazdád? Nem tudom, három gazdám is volt, de megnyomorították, bebörtönözték, halálba kergették. És neked ki a gazdád?

Én se tudom, sajnos én is földönfutó lettem. Azt mondták a nacsalnyikok, hogy a nadrágszíz parcellákat elválasztó mezsgyét nem szántja fel senki, és ellepi a fű.

Ha felszántják az egész határt, sokkal nagyobb területet lehet megművelni, és nézd meg, hogy azóta se hozszamat, se szélemet nem ismerem, de mindenhol nő rajtam a gyom.

A földek nem beszélnek, nem éreznek, különben, jaj, jaj, nagyon ordítanának.

Az ember a föld atyja, János a szolga, Isten a gazda, így volt ez régen.

Beszántottátok a földbe a tisztességet, a hűséget. Mi meg hiába mondjuk, hogy ássátok ki, mert arra mindenkinek szüksége van. Hadd beszéljenek az öregek, úgy sincs már nekik sok hátra! Na, hát ennyi volt az élet, most már jöhet a temető, ott nyugalom lesz.

Ha elvesznek tőlem mindent, akkor minnek éljek, inkább felgyújtom magam, van otthon gáz, és a feleségem mellé temetnek, ahol sokkal jobb lesz nekem. A temetőben lakozik az igazság, ahol most vagyok, csak a gazság uralkodik. Ott csend van, béke, nyugalom, egyetértés, szeretet, megértés. Nincs harag, gyűlölet. A temetői hangulat melankóliát sugároz, kioltja a reményt. Kedvesem után vágyakozom.

Bennem már csak egy évszak kereng; fagyos szelek fújnak északról, megdermedtek a hóban az erdők. Súlyos teher nyomja a fákat, de még nem ért el a recsegnésig, amikor minden megsemmisül, mert kővé merevedett az idő. A vaksötétben mélyen vagyok elásva; integetek – nem látja senki, kiáltok – nem hallja senki. Ennél még van lejjebb, mert valami lehúz. Ajtókat látok, megpróbálom kinyitni, de mindegyik az arcomba csapódik. Nincs mibe kapaszkodnom, elfogyott és sípol a levegőm.

A testi betegségekre vannak a gyógyszerek. A magányt, kétségbeesést és reménytelenséget egyedül a szeretet képes meggyógyítani. Sokan vannak a világban, akik egy darabka kenyérre éheznek. Még többen olyanok, akik csak egy kis szeretetre. Kitől kapom most meg, ha kedvesemet elnyelte a föld. Azt mondják, hogy egy embernek több élete van, mert a lelke tovább él. Ott, valamikor majd ismét meglátlak, és együtt megyünk tovább akkor is, ha úgy tűnik, sohasem láttuk egymást. Ez nyilván azért lesz így, mert másnak a testében leszel, de én ismét megtalállak. Nem áll majd senki közénk. Most az Idő gátol, lassan telik, mint éhes kutyának a hideg éjszaka. Nem akarok magányosan élni, mert nagyon sokat szenvedtem már. Ismét ajtókat látok, megpróbálom kinyitni. Hol vannak a kulcsaim? Véres ökleimmel verem a páncélt, be kell jutnom, mert tudom, hogy ott vagy belül – szeretetbe burkolózva, és vársz reám türelmesen.

Sajnos nem lehetett gyerekünk. A jó Isten azt mondta, hogy fogadjunk örökbe egyet a menhelyről. Egy gyengécske, vézna fiúcskát választottunk, mert úgy tudott nézni, ahogy senki más, és akkor is kapaszkodott a ruhánkba, amikor a többiek ebédeltek. Az ilyen ragaszkodó, kedves gyermeket könnyű lesz majd felnevelni.

Apósom nagyon neheztelt, mert nem akarta, hogy életem végén egy ilyen „senkiházira” szálljon a gazdaságom. Piroskámmal együtt határoztunk: miénk a felelőség és Istvánka nevelése is. Sokáig csukamájolajat kellett itatni vele, mert olyan sovány, gyenge volt, mint a kút mellett a kóró. Befogtuk az orrát, úgy töltöttük bele, mert förtelmesen rossz íze volt. Lehet, hogy ezért nem szeretett, nem tisztelt minket. Nem fogadott szót, rosszul tanult, nem akart segíteni, inkább cél nélkül jár-

ta a falut. Mindenféle rosszat pletykált rólunk, pedig Isten a tanúm, hogy úgy szerettem, mint a saját gyerekeimet.

Amikor felnőtt, elvette Pintér Rozit; vásároltunk nekik egy kis házat, és bebútoroztuk. Kapott egy használt Ladát, egy kismotort, és adtam neki két hízott sertést, három süldőt, nem tudom mennyit ért, mert mi önzetlenül szeretünk ajándékozni. Elment a bányába dolgozni; ott valamit nagyon elrontott, mert adósságot csinált. Kifizettük. Eladta azt a bútort, amit mi vettünk nekik; újat vett, mi fizettük ki. Háromszor ment jogosítványt szerezeni a mi költségünkön. Azt mondtam, segítsen nekem, ha még több pénzt akar. Két napig szalmát kazlázott, és jól megkérte a napszámot, de még így se tetszett neki. Leitta magát, aztán, azt kiabálta a főúton véges-telen végig, hogy miért nem döglünk már meg, mert akkor minden az övé lehetne.

Bármi történjen, bárhogy halok meg, ennek a betyárnak semmit nem hagyok, mert a feleségemet ő tette a földbe! Ennek már semmiféle szégyene nincs, mert kihalt belőle az ember. Isten ítélőszéke majd eldönti, hogy ki bűnös.

Tavaly megtámadott, mind a kettőnket megvert, segítségért kiabáltunk. Fejemet a szék karjába és a falba verte. Gulyás Mihályné Böske meghallotta, jött volna befelé, de István kétszer belerúgott. Valahogy kitántorogtam a hátsó ajtón. Sokan látták, de nem mertek beavatkozni.

Ez év tavaszán azzal támadt ránk, hogy nem adtunk neki semmit. Megpofozott, de kiszaladtam, és az utcán szóltam Magyar Petinek. Kihívta a rendőröket, de István úgy állította be, hogy mi vertük meg. Sántítva bizonygatta, hogy többször megütöttük. A rendőrök inkább minket oktattak ki, mint őt.

Egész éjszaka összegörnyedve ültem a hokedlin, a feleségem meg az ágyon sírt. Másnap István elment a téeszirodába fát venni, ahol átadtak neki egy cédulát az adósságairól. Részegen követelőzött, hogy menjek a vetőmagboltba, és vegyek neki ezt meg azt. Felálltam, hogy a szemébe mondjam a nemet, de felbuktatott, letiport, letegezett. Bezárta az ajtót, és ismét nekünk támadt. Elkezdett verni egy bottal, a feleségem jajgatott, kiabált, hogy ne bántsa.

A szerszámok a kályha tetején voltak egy dobozban, a kalapács nyele kilátszott. Én fogtam meg előbb, elkezdtem ütni a lábát, a combját. Akkor hagytam abba, amikor már nem tudott felkelni a földről. Elszaladtam a rendőrségre, de nem volt ott senki, aztán a tanácsházára mentem, ott mindenfélét kérdeztek, aztán hazaküldtek, hogy vigyázzak a feleségemre. Mondtam, hogy haza nem, inkább megyünk az öregotthonba.

A harmadik szomszédban laknak Móráék; Rita, a lányuk a polgármester mellett dolgozik; ő kísért haza. István akkor már elment. Jött az orvos is, injekciót kaptunk, és gyógyszereket írt fel. Aztán mégis úgy döntött, hogy hívja a mentőt. A feleségemet támogatták. Mind a ketten beültünk a kocsiba.

A kórházban kivizsgálták, de egyre rosszabbul lett. Eltelt egy pár nap, mindig látogattam. Csodák csodája, egyszer azt mondták, hogy szépen javul, de akkor, szerdán István meglátogatta. Horváth Sándorné, aki mellette feküdt, másnap mondta, hogy a nevelt fiam gyötörte Piroskámat, és pénzt akart kihajtani belőle. Csütörtökön akartam meglátogatni, de akkor már halott volt. Mindenki tanú rá, hogy mit csinált a feleségemmel a kórházban. Hol van az igazságszolgáltatás, amikor itt

gyilkosság történt, miért nem viszik el a gyilkost? Isten vigasztalja meg a bánkódókat, és büntesse meg a gonoszokat az öregek védelmében!

Éjszaka nem tudok aludni, mert kísérteties álmok gyötörnek. Istenem, vigyázz rám! Csak Te tudod, mivel érdemeltem ki ilyen kegyetlen sorsot.

Soha senki nem kérdezte meg, miért ég nálam a villany éjszaka, van-e elég tűzfám. A szeptemberi nyugdíjam teljesen ráment a tüzelőre, akkor most miből fogok élni. Nem tudom megosztani a bánatomat az én Piroskámmal, mert a temetőben nyugszik már. Hozzá kellett nyúlnom ahhoz a kis pénzhez, amit még együtt tettünk félre.

Miért nincs igazság ezen a földön? Aki valamit tisztességesen megszerez, megvesz, miért nem lehet az övé? A mi örökbe fogadott gyerekünk mindenből ki akar fosztani, ennek nincs szíve és lelke, nem elég neki semmi. Javasolnám, hogy nyissák meg neki a Nemzeti Bankot, de azzal se lesz megelégedve. Amit kapott, mindig elverte. Nem tudott semmit megbecsülni. Ha ő kereste volna a pénzt, biztosan jobban értékelte volna. Régen mindennek és mindenkinek volt becsülete. Kiültek az öregek a házuk elé a padra a szomszédokkal, ismerősökkel: pipáztak, kukoricát morzsoltak, babot válogattak, közben megbeszéltek mindent, ami a faluban történt. Lemoshatatlan szégyene volt annak, akiket a szájukra vettek. Akkor még volt szeretet, törődés.

Reszkető kézzel, könnyes szemmel írom le mindezt, sok fájdalom, nagy bánat van benne.

Uram, vigasztald meg azokat az öregeket is, akik ugyanúgy élnek, mint én. Legyen erőnk együtt elviselni, mert szenvedőké a mennyország.

Éjjel azt álmodom, hogy boldog vagyok az asszonyommal. Majdnem ötven évet éltünk együtt. Hamarosan eljön az idő, amikor találkozunk a hideg sírban. Tudom, hogy veled együtt ott melegség, szeretet vár. A túlvilágon énekelem a többiekkel, hogy hozsánna a magasságban, békesség a Földön minden jóakarátú embernek, mert tűrőké és szenvedőké a mennyország.

(2002)

(Be)láthatás

Háromnegyed nyolc múlt. Megjött Kocsisné, aki ügyemet intézi, vagyis *intézet*. Ötven év körüli, korához képest testes, tudálékos, paragrafus-mondogató. Az utóbbit ugyan igyekszik titkolni; a törvényszámokat, bekezdéseket csak akkor idézi, ha más érve már nincs. Addig pedig mindent *megért*, elfogad, tudomásul vesz, de aztán jönnek az ellenvetések.

„Nézze, Apuka, mi tudjuk, hogy Ön igen rendes, becsületes mérnök, és rendkívül dicséretes, hogy így ragaszkodik a kislányához. Mi ezt megértjük és akceptáljuk.” „Rendben van, de ez most nekem kevés.” „Tudomásul kell vennie, hogy a körülmények így alakultak. Mi egészséges kompromisszumok elérésére törekszünk. Száz százalékosan egyik félnek sem lehet igazat adni, aztán ott van a gyermek, a harmadik fél érdeke! El kell fogadni ezt a helyzetet, mert a jó egyezség érdekében egy kicsit mindenkinek meg kell alkudnia...” „Én végre már látni szeretném a kislányomat. A megküldött, hivatalos egyezségnek megfelelően minden hónap utolsó vasárnapját kilenctől ötig szeretném vele tölteni.” „Tetszik látni, nyár óta már milyen sokat intéztünk: létrejött az egyezség. És azt is tessék belátni, hogy a másfél évi távollét alatt gyermekében végbement bizonyos érzelmi változás.” „Azért ment végbe, mert nem láthattam, nem tették lehetővé...!” „Hát igen, az Anyuka szempontjai is érthetőek. A felesége nem akart válni.” „De ő csalt meg!” „Ez már magánügy, ebben nincs hatósági jogkörünk.” „Megállapodtunk, hogy a volt feleségemnek nem szabad a lányunkat ellenem nevelnie.” „Ezt én elfogadom, de tessék belátni, hogy ennek a pontnak nehéz érvényt szerezni. Nem állíthatunk minden csonka család mellé nyomozót.”

Hányadszor is vagyok itt? Tizedszer vagy huszadszor? Összefolyik bennem ennek az áporodott levegőjű alagsornak minden kopott padja, gyermeksírása és patáliája. Most is itt van a kezemben a határozat: „Csordás Istvánné anya köteles a fent megállapított időpontban a gyermeket az apának megfelelő öltözettel ellátva kiadni. Amennyiben kötelezettségét indokolatlanul megszegi, a gyámhatóság 10.000 Ft-ig terjedő, ismételtet kiszabható pénzbírsággal sújthatja.”

Váratlanul kinyílik az ajtó. Kocsisné gördül át a küszöbön.

– Jó reggelt! Kérem szépen Csordás apukát, akit nyolc órára idéztem... Tessék bent helyet foglalni. Örülök, hogy végre Csordás apuka ügyében is sikerült tisztázni egy-két dolgot...

– Az a baj, hogy csak *egy-két dolgot*. Én azt kérem, hogy csak egyetlen dolgot tisztázzunk! A gyámhatóság miért nem büntet, amikor már két hónapja megvan az egyezség. *Papíron* már kétszer „láttam” a kislányomat, a valóságban azonban egyszer sem. A papírokból most már elegendem van, a határozatot is hiába mutatom a volt feleségemnek, különben ő is megkapta...

– Én maximálisan megértem Apuka aggodalmát, de tessék elhinni, hogy már ez a papír is igen nagy eredmény! Most éppen azért vagyunk itt, hogy ennek a határozatnak érvényt szerezzünk. Nekem csak egy levélbe kerülne, s már kiküldenék a

tízezer forintos büntetést, de nem ez a megoldás. Apuka nyilván szeretné a láthatási jogát gyakorolni, és ez a célja, vagyis nem az, hogy büntessünk. Az legfeljebb csak eszköz lehet, de a legutolsó eszköz.

– Én viszont bizonyítani tudom, hogy „az anyukát” meg kell büntetni, mert szándékosan akadályozza a láthatást.

– Én elhiszem, nincs szükség a bizonyításra.

– De én ennek ellenére szeretnék lejátszani egy magnófelvételt.

Előhúzom a készüléket, és tiltakozása ellenére bekapcsolom. A szalagon véletlenül rajta maradt néhány taktus és zörej.

– Halló! Szervusz! István vagyok. A gyámhatóságon kötött egyezség értelmében a jövő vasárnap Virágot el szeretném hozni. Légy szíves, engedd el!

– Ha erőszakkal elviszed, akkor legyen!

– Ez nem úgy van! Azt kérdezem: kiadod vagy nem adod?

– Nem akar veled menni.

– A te feladatod az, hogy lelkileg felkészítsd.

– Én a múltkor is felkészítettem.

– Igen, de levélben mégis lemondta, mert állítólag belázasodott.

– Engem nem érdekel!

– Pedig érdekeljen, mert nem tartod be az egyezséget! Ezért te vagy a felelős.

– Én aztán ezért igazán nem vagyok felelős!

– De igen, mert téged fognak megbüntetni.

– Jól van, akkor megbüntetnek! Nem érdekel! Nekem megéri azt a tízezer forintot, hogy Virág ragaszkodik hozzám...

– Tetszik látni, ez is azt bizonyítja, hogy inkább kétszer-háromszor fizet, de nem engedi a kislánya közelébe. Tehát ha most büntetek, attól Apuka még nem fogja látni a kislányát, sőt a dolog még jobban elmérgesedik. Már az is eredmény lesz, ha a jelenlegi helyzetet egy ideig *konzerválni* tudjuk.

– Hát azt igazán nem javaslom, hogy ezt a pocsék, kilátástalan helyzetet még *konzerváljuk* is.

– Nem kell a szavakon lovagolni! Azt tessék inkább megmondani, hogy Apuka mikor találkozott legutóbb Enikővel.

– Régen volt. Talán egy hónapja váltottam vele néhány szót az óvoda udvarán...

...Felemeltem, hogy jobban lássam, de csak a földet nézte, izgett-mozgott a kezében. „Tegyél le! Megmondalak Anyunak, hogy ide jöttél!” „Miért? Nem szabad?” „Te már nem szeretsz minket, mert elmentél, de Böbe babim még sír utánad.” „Én nagyon szívesen mennék, de te sem akarsz látni meg Anyuci se. Amikor megbeszéljük, akkor nem vagytok otthon, vagy orvoshoz mégy, vagy beteg vagy.” „Nem úgy van, tudd meg, hogy Anyu mindig megmondja, mikor jössz, te pedig mégse jössz.” „Biztosan nem beszél meg velem az időpontot.” „De igen, megbeszéli! Éppen az előbb mondtad, hogy megbeszélitek!” „Igen, de... te még ezt nem érted. Anyud azt akarja, hogy mi ne találkozzunk, pedig én nagyon szeretlek téged, olyan szívesen játszanék veled, mint régen.” „Most már nem kell, mert a Botond apukája szokott velem játszani, és még este is mesél...”

– Hát... ez bizony édeskevés. De tessék ezzel a módszerrel próbálkozni továbbra is. Aztán az óvónők is segíthetnek. Egy kis ajándék, csoki, cukorka, bemelegítő beszélgetések, s akkor a kis Virág már biztosan a cukrászdába is el fog menni. Szóval: szoktatni kell. El kell ismerni, hogy Apuka nagyon következetesen ragaszkodik gyermekéhez, sőt a kislánya érdekeit védi. Ő persze még nem tudja megérteni, Anyuka pedig nem akarja megérteni. De meg kell velük értetni, hogy a láthatás a gyermeknek új érzelmeket és értelmi gazdagodást ígér. Ennek a biztosítása pedig nemcsak joga a szülőnek, hanem kötelessége is... A volt feleségével egyébként mikor beszélt utoljára?

– Nem tudom. Vele nem lehet értelmesen beszélni.

– Mit szólna hozzá, ha most felhívnám?

Kocsisné már tárcsázza is a dossziéra írt telefonszámot.

Látszólag minden precíz ebben a mechanizmusban. Itt nyilván még a volt feleségem sirámainak is feljegyezték: „Ez egy nagyképű pasas volt, aki nem törődött velünk, csak a munkájának élt. Legszívesebben az egész lakást tervező irodává változtatta volna, mert egy mérnök csak azt csinálhat a lakásából, nem otthont...”

– Szia, Virág! Légy szíves, küldd anyucit a telefonhoz!

– Ő most nincsen itthon..., de már jön Botond apuci.

– Halló! Tessék parancsolni... Nagy Botond vagyok.

– Jó napot kívánok! Itt Kocsis Györgyné beszél a városi tanácstól. Csordásné Ildikót keresem.

– Sajnos nincs itthon, mert kivételesen most délelőtt dolgozik. Mit mondhatok neki?

– Köszönöm, majd keresem. A viszonthallásra!

Valami nagyon nyomja a dobhártyámat. Mindjárt átszakad...

– Hát akkor végleg befejeztem – mondom.

– De...

– Itt most már nincsen „de”...! Addig halasztgatta az ügyemet, Kocsisné aszszony, amíg az a bizonyos Nagy Botond elfoglalta a helyemet. Ez nem családsegítő hivatal, hanem családokat szétválasztó intézmény. Kiválóan dolgoznak, gratulálok...

(1984)

Leláncolt kötelékek

Az új társbérlők zárkózott, ijedt embereknek tűntek, amikor a lépcsőn cipelték felfelé a bútorokat a rakodókkal együtt. Úgy illett volna, hogy váltsunk néhány szót, ha már hosszú éveket egymás mellett fogunk eltölteni – közös a folyosó, és a bejáratnál is gyakran találkozunk majd. Nem akarták tudomásul venni, hogy én is itt lakom? Pedig én jöttem ide először, a kezdő lépést tehát nekik kellene megtenniük. De nem! Cipelés közben az egyikük csak ennyit hadart: „Jó napot! Mi vagyunk az új társbérlők”. Nekem az ilyen teljesen szokatlan. Én, aki Mikszáthon, Móriczon, Radnótin nőttem fel, elvárom, hogy ne a koszos lépcsőházban lökjék oda azt a köszönésfélét, mint kutyának a csontot.

Ez érthető módon falat húzott jó szándékom megnyilatkozása elé. Bach vagy Mozart az ilyen kulturálatlan udvari társaságból azonnal távozott volna, én azonban nem tehettem meg, mert ehhez a lakáshoz kötött minden: emlékeim, a zongorám, bútoraim, a könyvtáram, az intim zenehallgatás, az ezüst és arany étkészletem, a Tolnai Világlap bekötött példányai, amiket nagyon szerettem lapozgatni.

Egy-két héten belül kialakult egy íratlan szabály, amely szerint tudatosan kerüljük egymást. Noha közös folyosóra nyílt az ajtónk, mindig úgy intéztük, hogy türelmes időszámítással elkerüljük egymást. Engem kielégített Csajkovszkij B-moll zongoraversenye, Vivaldi távoli évszakokat idéző muzsikája, Jókai regényei. Ki tudja hányadszor, ismét elkezdtem olvasni Kaffka Margitot. Aztán mégis azon kaptam magam, hogy valójában már nem köt le a zene. Nem tudom úgy átélni Vivaldit sem, mint korábban, mert valahogy megváltoztam.

Nem zártam kilincsre az ajtót, minden ok nélkül kikapcsoltam a lemezjátszót, közelebb húzódtam a falhoz. Néha kilopakodtam a folyosóra egy könyvvel a kezemben, és az átszűrődő zörejekből, beszédfoszlányokból, kiabálásokból igyekeztem megállapítani, milyen emberek a szomszédaim.

A feleség negyven év körüli, szeplős arcú, kiabálós. Nem sokat ad magára. Reggel hatkor, mielőtt a ruhagyárba indul, végigcsoszog a folyosón, hosszasan folytatja a vizet a fürdőszobában, aztán a konyhában nagy edénycsörömpölés közepette tesz-vesz, végül a lépcsőházi tölgyfaajtó puffanása jelzi, hogy eltávozott. Férje jóval idősebb, nyugdíjas. Rozzant, göcsörtös hátú, ősz hajú ember. Legfeljebb úgy illenek össze, mint apa és pártában maradt lánya.

A férfi állandóan fújja az orrát, köhög, mégis dohányzik. Hetenként háromszor a közeli cipőjavító szövetkezetbe jár dolgozni, s ahogy hazaér – cipőstül, ruhástul, ragasztósan, bőrszagosan – elnyúlik a heverőn, teleszívja magát nikotinnal, krákog, hörög egy sort. Éjszaka is gyakran csinálja ugyanezt. Idült bronchitise van. Fiuk ötödikbe megy, de túlkoros már, végigbukdácsolta az előző osztályokat. Nehézkes, rosszindulatú (többször kilopta az újságot a postaládámból). Igyekszik mindig a középpontba kerülni: parancsolgat, rendelkezik, követel, heherészik. Neki mindig igaza van; akkor is, ha képtelenségeket állít. („Ki volt az a Petőfi? Pénzköltő vagy

micsoda? Mért kell nekem a hülye verseit tanulnom?” „Jól van, kisfiam, akkor csinálj mást!”)

Éreztem, amikor idejöttek, hogy egy kulturálatlan, kegyetlen, hideg szívű család szállásolja be magát, akitől még arra se telik, hogy rendesen köszönjenek. Biztosan belém rúgtak volna, ha szemtől szemben találkozunk. Egy idős öregasszony már nem kell senkinek. Pedig én olyan kedvesen akartam közeledni hozzájuk, de ők a nagyképűségüket és a durvaságukat maguk előtt tolták, mint valami pajzsot.

Csak ezek a hatalmas, nedves falak ne lennének! Fojtogatnak, megfulladok, áporodott pinceszag árad belőlük az ajtó alatt, huzat van, fázom. S ha már itt vannak ezek a falak, miért nincsenek vasbetonból, gumiból, hogy ne halljam, mit beszélnek. Eddig nagyon jól megvoltam itt magamban, az én összkomfortos, kulturált világomban, ahol nem voltak falak, mert a képzeletem túllépett rajtuk. Gyermekkori játszótársaimmal boldogan hancúroztunk a pázsiton...

Virágot szedtünk – pitypang, cickafark, harangvirág, pipacs... Házunk mellett újból csobogott a patak. Orczy Henriette bárókisasszony lovagolt át rajta fehér lovon, fehér arccal... Jaj, ezek a falak is fehérek!...

Ez a Seduxen jót tett... Én is hamvas arcú, karsú voltam, búzavirágkék ruhámban.

Megvettem Bartha Lajos Pszichológiai Értelmező Szótárát. Napok óta olvasgatom. Ilyenben csak keresgélni szoktak, én is inkább ezt teszem. Kissé feldühít, amikor olyan szavakat és magyarázatokat találok benne, amelyek szomszédaimra ille- nek: *aberráció* (rendellenesség, eltérés a normálistól), *affektivitás* (erősebb, indulatos érzelmi reagálásra való hajlam), *amorális pszichopata* (viselkedését az éppen aktuális emóciók, indulatok, ösztönszerű törekvések határozzák meg, magatartását nem korlátozzák az embertársakra vonatkozó megfontolások).

Most már tudatosan figyelem a szomszédban zajló eseményeket, veszekedéseket. A szomszédék fiát például *kompensáció* gyötri. Ez olyan viselkedés, amely kárpótolni akar valamilyen hiányt a személyiség jellemében. Ugyanakkor ez a cselekvés részleges kielégülést okoz a közvetlen kielégülés hiányában. Tehát olyan teljes értékűségre való törekvéstről van szó, amely a fiú esetében abnormális érvényesülési vágyhoz, önmaga túlértékeléséhez vezet.

– Jaj, ne avatkozz bele minden dolgomba, a rohadt eget neki!

– Csak a könyveket raktam oda, kisfiam.

– Azokat a rohadt mesekönyveket?! Hát csak nem süllyedek odáig, hogy még most is főhelyre rakom? Aztán meg, ha jönnek Bütykőék, majd kiröhögnek, hogy ovis lettem megint. „Jaj, metyéty könyveket olvasol?!” Mikor kicsike voltam, akkor olvastam, most meg ki vele a szemébe!

– Vigyázz, felborul!

– Na, ne mondd már! A faterral közös erővel mindig szétdobáljátok az ólomka- tonáimat. Ezentúl aki hozzányúl a játékaimhoz, annak szétverem a fejét. Mindig

mondod, hogy fogjam be a pofámat, most én mondom: fogd be te! Menj át a szobádba, aztán fekjüdj le, mert bediliztél.

Javában tombol a nyár, a virágokat is beszédtem a párkányról, hogy ne égjenek meg. Normális ember ilyenkor kimegy az erdőbe, árnyékba húzódik, vagy víz mellett tölti a szabadságát, de *ezek* itthon gubbasztanak, vergődnek, kiabálnak.

A férfinak *abuliája* van, vagyis akarategyengesége, kóros aktivitáshiánya. Olvas, tévét néz, rádiót hallgat, alszik, horkol, mosdatlanul kel-fekszik, a szőnyegre hamuzik. Az asszony pedig *konfabulanciában* szenved, bár ezt nem tudja. A valóságnak nem megfelelő eseményeket úgy meséli el, mintha azok megtörténtek volna.

– Véniségedre még az ágyba csinálsz; csak itt döglesz, mint egy darab fa. Ahhoz is lusta vagy, hogy vizet igyál, inkább a konyhába se mész ki, a szőnyeget meg behamuzod avval a bűdös bagóddal. Akkor voltam én a legnagyobb marha, amikor hozzád mentem. A Kiss Pista elvett volna, térden állva könyörgött, rám íratta volna a házát, aranyba foglalta volna a nevem. De én...! Agyalágyult! Ezt a rozzant, töpörtyű, kan kutyát választottam, mert jött a gyerek. *Ost* ez a hála?! Egy keresztül szalmaszálat nem csinálsz, csak döglesz, engem meg majd felvet a munka. Akkor is nagy ökör voltam, amikor nem a Nemes Lajcsit választottam, pedig az is hogy könyörgött! A vásárhelyi búcsúba utánam koslatott, búcsúfiát vett; ott disznók rőfögtek az ólba, tehének bögték az istállóba, meg juhok is voltak, meg lovak, itt meg csak rothadás van. Hogy egyen meg a penész, vigyen el a gyalázat!

Sajnos szomszédaim beteg emberek. Mosdatlan beszédűek, abnormálisan viselkednek. Az *ilyenekkel* kell megosztanom a folyosómat, a vízcsapból a vizet, a levegőt, a falakat. Amikor már nem vagyok képes tolerálni ezeket a konfliktusokat, bekapcsolom a lemezjátszót, de a lelkem nem tud újból átlényegülni, nem járja át a muzsika. Az olvasás sem tud lekötni, mert az emberi aljasság és rosszindulat áttérlődik az ajtó alatt, a falakon keresztül is. Amikor a tanács kiutalta nekem ezt a lakást, arról nem volt szó, hogy az *ilyen elemek* majd megkeserítik az életem.

Nemrég arról bizonyosodtam meg, hogy az egész családra a *projekció* jellemző, vagyis az, hogy a be nem vallott vágyaikat, hibáikat rendszeresen másoknak tulajdonítják. Például a lépcsőházi bejáratnál lévő virágcserepet kiborítva találtam, kifolyt belőle a föld, szét volt taposva az én gyönyörű muskátlim. Igazán békés természetű vagyok, tudok is alkalmazkodni, ha muszáj, de ez már mindent felülmúlt. Marikától, legkedvesebb tanítványomtól kaptam, amikor nyugdíjaztak: „Emlékeztetőül, örök mementóként sok szeretettel és hálával.” Még most is őrzöm valahol a kis cédulát. Magam locsoltam, ápoltam, állandóan virágzott, csodájára jártak volna, ha a kinti bejáratnál helyeztem volna el, de nagyon féltettem. És akkor idejönnek *ezek*, és felrúgják a társadalmi együttélés legelemibb szabályait. Csak az a kölyök lehetett, mert annak még a szeme se áll jól!

Nagyon izgultam, bevettem egy Seduxent, és csak aztán mertem bekopogni hozzájuk. Benyitottam, mert nem kaptam választ. Bár ne tettem volna! Áporodott dohszag áradt mindenhonnan. Szemben egy ócska vitrinsor, repedt, törött üveggel, porszínű heverő, rajta horkolt munkaruhájában az öreg. A fiú a padlón játszott az ólomkatonáival. Az asszony üveges szemeivel bámult a nagy semmibe... Bűdös pálinkaszag! Hányinger környékezett, nem mertem az ajtóból beljebb menni.

– Mi a francot akar?! Mi?! – Rám nézett ugyan az asszony, de nem hiszem, hogy látott is, mert csak úgy maga elé mondta.

– Vén banya, csukd be az ajtót, huzat van! – Úgy kiáltott rám a *kölyök*, mint az anyjára szokott. De aztán az ajtó nagy csattanással magától becsukódott.

– Kérem, azért jöttem..., mert csak a fiuk lehetett, aki a bejáratnál széttiporta a muskátlimat...

– Én Lacikát jól nevelem. Vegye tudomásul, az nem foglalkozik a maga koszos virágaival. *Osz* különben is, ki látta?! Láttá valaki, mi?! Jobb lenne, ha a saját portáján söpörne! Korán reggel csapkodja az ajtót, meg folytatja a vizet, csörög az edényeivel, meg huzatot csinál, szétapossa a saját virágját. Tudjuk, hogy nem normális, mondták nekünk, de a hétszentségit! Vegye tudomásul, hogy *mink* is itt lakunk, *oszt* itt minden ugyanúgy a mienk is! Mindig csak itthon döglük, vonaglik, nem meri kihúzni a testét a napra, fél, hogy elolvad, mi meg nem mehetünk sehova maga miatt, mert nem merünk kimenni a lakásból. Átkozott, vén szipirtyó! Aztán nehogy felgújítsa, mert kisütöm benne a zsírját...!

Nyár van..., forró, fullasztó... Fehér ruhában kék övvel a derekamon, kék masnival a hajamban futok, rohanok, el akarom érni a horizontot. Versenyben vagyok a báránnyelűvel. Én viszem a szelet, az illatokat; ha akarom, erős vagyok, mint a démon, ha akarom kedves, kívánatos, mint a szűz leány ajaka... Ni, kis búzavirág! Miért hajtod le a kócos fejedet? Körbefutlak, felvidítalak. Te pipacs, te pipacs, mit kérkedsz piros taréjjal? Szép vagy, büszke, úgy pöffeszkedsz, mint valami hatalmas kakas a szemétdomb tetején! De én erősebb vagyok. Széllapátom odavág, s máris darabokban hull le a vörös büszkeséged. A szarkaláb még így is meghajol előtted, pedig te senki vagy a búzátábla szélén, csak kóró maradt belőled. Magházadat szétveri majd a jégeső, madarak begyében olvadsz fel.

Most már egy kicsit magamhoz tértem. Jót tett még egy Seduxen, alvás után a hideg vizes borogatás. Ilyen szégyen még nem ért soha életemben! Hozzám ilyen szavakat nem vágott senki. Istenem! Istállót csináltak a lakásomból. Ez a bűz mindenbe beleívődik, lelassul tőle a vérem...

Kinek ártottam én?! Nem bántottam őket. Bevonultam az én magam kis világába, nem törődtem velük. Szegény Lajoskám! Ha most itt lennél!... Milyen aranyos voltál, ahogy a kócos fejed az ölemben hajtottad.

Hát arra emlékszel-e még, amikor kiszaladtál az udvarra, egyenest neki a jegyző úrnak, aki éppen akkor jött hozzánk. Az meg felkapott, a magasba dobott, aztán elkapta a kis testedet, mint egy labdát. Te csak sikoltoztál, ordítoztál. Utána soha nem bocsátottad meg neki. Mindig elbújtál, amikor jött, és még a kedvenc selemcukroddal se lehetett előcsalogatni. Pedig nagyon rendes ember volt a jegyző úr... Azt mondd, akkor is kilátszottak a fogai, amikor csukva volt a szája? Ő arról igazán nem tehet, hogy ezzel a szépséghibával jött a világra. Nyugtalan, izgőmozgó gyermek voltál. Egyszer nagyon sokáig maradtál a napon, és leégtél. Joghurttal kentem be a tested... De ez még *az előtt* történt...

A szótárban nagyon sok szakkifejezést találtam. Mind illik a szomszédok betegségére. *Ciklotímia*: mániás-melankóliás pszichopátia, hangulatváltakozás. *Cinismus*: az erkölcsi értékeket nem tisztelő, eszményeket és az elfogadott szokásokat lebecsülő, nyíltan gúnyolódó szemlélet, magatartás. *Cirkuláris pszichózis*: a mániás depresszió az alapja, amikor a mániás és a melankóliás szakaszok egészséges állapotokkal váltakoznak. *Családi konstelláció*: azoknak az eljárásoknak az összessége, amelyek a gyermeket a családtagoknak egymáshoz való viszonyából eredően érik. *Degenerálódás*: valamely szerv vagy szervek, illetőleg a gondolkodásmód vagy jellem-megnyilvánulások fokozatos elfajulása, megromlása. *Depresszió*: lehangoltság, levertség (melankólia). *Egoizmus*: olyan emberre jellemző állapot és magatartás, aki saját önös érdekeit a közösség, a társadalom és mindenki más érdekei elé helyezi... Nagy baj lesz, ha szomszédaimon egyszer csak kitör a *pirománia* (kóros gyújtogatási szenvedély). Felléphet náluk a *szomnambulizmus* (alvajárás, holdkórosság) is.

– Ide figyelj, asszony! Ne mondd azt nekem, hogy én csak itt döglök, mert most se alszok. Az *éccaka* meg vagy tízszer felkapcsoltad a villanyt, *oszt* nem hagytál aludni. Ne akard, hogy szétverjem, meg felgyújtsam ezt a piszkos kócerájt!

– Jól van már, mit ugrálsz?! Te meg, mikor *éccaka* kijársz, sose látsz, *oszt* mindig neki még valaminek.

– *Én-e?* Ki se szoktam menni! Beszélsz itt hülyeségeket.

– Látod, te horkológép! Még azt se tudod, hogy kijársz. Hát te tényleg holdkóros vagy.

– A te apád esett le a tetőről, az enyém ágyban halt meg.

– Hát már honnan *máshunnan* esett *vóna* le, amikor kőműves *vót*? Láttál te már déli tizenkettőkor holdkórost mászkálni a tetőn?

– Á, ezt csak te mondod így. Otthon mást beszélnek.

– Mást, mást...! Anyádról meg azt mesélték, hogy egy nagy k betű volt. *Oszt* most én is higgyem el?

– Az anyámat hagyd ki belőle, mert az miattad bolondult meg, nem bírta, hogy ilyen boszorkányt vettem el, akinek nincsen agya...

Mi atyánk, Isten! Szabadíts meg a gonosztól...!

Mazochizmus: szexuális rendellenesség, amelynél a kielégülés testi fájdalomhoz kötött, amelyet akár az egyén önmaga, akár más, ellenkező nemű személy idéz elő. *Ödipusz-komplexus*: elfojtott vágy az ellenkező nemű szülővel való szexuális kapcsolat...

– Anyám! Te azért frankó csaj lehettél, amikor még nem piáltál.

– És most milyen vagyok? Ugye, el lehetne tüntetni valahogy a ráncaimat? Na, mondd, hogy nem vagyok csúnya!

– Apánkhoz képest olyan szép vagy, mint egy selyemfüggöny. Nem akármilyen diszkóba mehetnél el. Ha volna öreg lányoknak, de ott aztán igazán frankó csaj lennél...

– Az a rohadt apád csak döglődik, vele nem lehet semmire se menni. Néha azt se tudom, fiú vagyok vagy lány. Mert neki az mindegy. De te más vagy, teljesen más. Szépek a szemeid, a hajad se zsíros, nem korpás. Majd meglátod, hogy a *jányok* pisílik utánad a kerítést, ha elmész mellettük. De mégis azt szeretném, ha nem mennél el, itt maradnál velem... Meg gyere már át *éccakára* a szobámba, mert félek, hogy az apád meg akar késelni. Hát te igazán meg tudsz védeni, ha kell.

– Mért vagy úgy betojva, Mutter? Ha hetente egy ezressel több dolcsit kapok, meg azt vehetek rajta, amit akarok, akkor okés. De azért nagy francos vagy te! Mi a fenének mentél hozzá, mért hagyta, hogy felcsináljon? Akkor még Hofi nem énekelte, hogy ezt elszabtad?

– Fogd be már a pofád!

– Pofája csak a lónak van, meg neked! Meg akarsz ütni? Na, majd én ebbe bele szólok! Nesze, nesze!...

– Jaj, ne a fejem! Lejjebb verjed, még lejjebb... Ott..., ott..., még... még erősebben... de jó!

Két hét múlva, a reggeli órákban az Ingatlankezelő és Vagyongazdálkodó Kft. egyik munkatársa a napi postában a következő levélre bukkant.

„T. Cím! Értesítjük, hogy kb. 60 nap múlva megkezdjük a Petőfi utca 23. I. em. 4. ajtó alatt lévő társbérlet felújítási munkálatait. Ezt az intézkedést az tette szükségessé, hogy a T. Cím lakása melletti, a vele egy folyosóra nyíló, két albérleti szobából álló lakás évekkal ezelőtt megüresedett, állaga megromlott. Egyúttal a T. Cím lakása is felújításra kerül, ezért a munkálatok idejére a Hőforrás 11. sz. alatti bérletben adunk ideiglenes otthont...”

– Miért jött ez vissza? – tűnődött a szőke kontyos hölgy, miközben sűrűn emelgette kávéscsészéjét. Csak a negyedik korty után fedezte fel a borítékon: „A címzett elhalálozott.”

– Még a költözés előtt. Talán jobb is így – nyugtázta az üzenetet, majd kiitta maradék kávéját.

(1983)

TALÁLKOZÁSOK

Színe és visszája

Kopogtatnak.

– Szabad! – mondom, de nem nézek fel. Sokkal fontosabb most a munkám. Az a jelentés, amit már egy hete írok; az utolsó simítások vannak hátra, így délután végre le tudom adni a főigazgatóságon. „Az utóbbi időben az tapasztalható, hogy nőtt hallgatóink körében a pinceklub rendezvényei iránt az érdeklődés.” Hopp! Ennek a mondatnak hibás a szórendje! Nosza, számozzuk be helyesen a szavakat!

– Jó napot kívánok!

Felnézek. Csinosan öltözött, karcsú hölgy áll az ajtóban. Hatalmas, bronzvörös frizurája élesen kiemeli babaarcát. Jobb kezével fogja a kilincset, baljával a válláról lelógó bordó táska szíját igazgatja.

– Elnézést kérek... Azt hiszem, jó helyen járok. Létai József tanár urat keresem.

– Tessék helyet foglalni, perceken belül megérkezik. Én is őt várom.

Ki lehet ez a nő? Nagyon ismerősnek tűnik. Az biztos, hogy nem hallgató, mert ilyen szerelésben egyikük sem jelenne meg. Térdig érő lila csizmát, fekete lovaglónadrágot és fehér pulóvert nem hordanak ilyen időben. Ha persze valamelyikük egy utcahosszal ki akar emelkedni a tömegből, az egy másik helyzet. Itt azonban nincs tömeg, így ez a furcsa jelenség még jobban uralkodik az egyhangú színezésű szoba bútorain, könyvein. Nem kérdezhetem meg, honnan ismerem, mert úgy járnék, mint egyik barátom, akinek az ismeretlen hölgy azt válaszolta, hogy maga sehonnan sem ismerhet, mert nem hagynám.

A szórendet átszámoltam. Olvasom tovább.

„Nagy sikere volt Sándor György humorista, szatirikus hangvételű előadásának és főiskolai folklór együttesnek.”

Az ismeretlen ismerős már a tükör előtt áll, és teátrális mozdulatokkal turkál a hajában. Rúzsozza a száját, kihúzza a szemöldökét, púderezzi az arcát. Néhány barátnői mosolyt vált a tükörképével, s az elégedetten konstatálja: ez igen, most már ismét a régi, a szép önmagad vagy.

Aztán váratlanul megszólal.

– Elnézést, ugye nem zavarom? Nálunk a tévében ez a sminkelés annyira hétköznapi és olyan gyakori dolog. Nem is gondolom, hogy másokat esetleg zavarhat.

Hát persze! Tévébemondó..., aki kérdezni akarja, hogy nem zavar-e, de inkább kijelenti, hogy nem zavar. A neve nem ugrik be. Így jár az, aki legfeljebb csak vásárnap délután unalmában néz tévét, de akkor sem a bemondó frizurája és színpompás pulóvere foglalkoztatja, hanem agytekervényei már a másnapi feladatokkal vannak elfoglalva.

– Tessék, csak nyugodtan, érezze magát otthon. Igaz, én se vagyok otthon, azaz a saját helyemen. Létai tanár úrhoz jöttem egy rövid megbeszélésre. Úgy látszik, még nem ért véget a főigazgatói tanácsülés.

Ezt most miért mondtam? Nincs szándékomban társalogni. Térjünk vissza a jelentéshez, különben három óráig nem lesz időm újragépelni. Tehát: „Mindkét prog-

ramon legalább százötvenen vettek részt. A teremből a folyosóra szorult tömeg hangszórón keresztül hallgatta végig a műsort.”

– Egyébként szép ez a főiskola – szólal meg ismét a bemondónő – , még akkor is, ha egy kicsit ridegek a falak. Talán nem sértő, ha még hozzáteszem: levelezősök szerint a tanárok is ridegek. Most ezt a szót első jelentésében használom, tehát azt értem rajta, hogy barátságtalanok, elutasítóak és részvétlenek.

– Ez nekem teljesen új!

– Nem ülök fel minden mendemondának, de úgy vélem, ha valamit négyen-öten állítanak, arra már érdemes felfigyelni. Ha azonban ezt még többen és megalapozottan állítják, akkor már nagyon komoly a helyzet.

Lehuppan a fotelbe, keresztbe veti a lábát, hátradől, bal kezével beletúr a hajába, jobbával lovaglónadrágja ráncait igazgatja.

– Akkor biztosan van rá egyértelmű bizonyíték is.

– Nem hiszem, hogy ezt pont itt ne tudnák. De ha már elkezdtem... Nos, most vettek fel magyar-történelem szakra, és a felsőbb éves levelezősök legalább hatvan százaléka azt állítja, hogy a történelem tanszéken nagyon furcsa tanárok dolgoznak. Velük együtt úgy vélem, teljesen helytelen például az a gyakorlat, hogy a tanszéken a jegyzetnek a legapróbb betűs részeiből is készítenek tételt, s ha csak húszan vizsgáznak, akkor is az összeállított száz tételből kell húznia szegény hallgatónak...

Ó, micsoda hang, micsoda stílus! Milyen jupon és milyen apropóból tartja itt ezt a műsort? Mintha most is a kamerák előtt, a lámpák fényében ülne. Kedves Nézőink! Itt vagyok, mosolygok, beszélek, aranyos vagyok, rám figyeljenek! Kár, hogy a gondolatoknak nincs a falon fenntartva egy különleges tükör, amelyben nemcsak a szénaboglya haját látná viszont az ember, hanem az agyában folyó biokémiai reakciókat is – az agresszivitás szülte párafelhővel együtt. Kiszalad a számon:

– Azt kérdezem, milyen jupon... (?)

– Ezt én is szeretném tudni. Milyen jupon kérdezhetnek egyes tanárok olyan aprólékos dolgokat, amikre egész életükben soha nem lesz szükségük? Mikor uralkodott II. Endre? Hány pontból áll az Aranybulla? Hol halt meg Napóleon? Van ott a tanszéken egy Seregi nevű docens, aki élen jár a maximalizmusban. Azt a mendemondát persze túlzás lenne reálisnak elfogadni, hogy Seregi tanár úr még Napóleon lovának a nevére és a színére is kíváncsi, de tény, hogy többen kaptak karót csak azért, mert a három kihúzott tételből egyre nem tudtak kimerítően válaszolni.

Ez a nő viszont teljességében kimerítő. Megzavarja a gondolataimat, nem tudok foglalkozni a jelentéssel.

Cigaretta vesz elő. Miután hiába várja, hogy tüzet adjak, nem igazán tud mit kezdeni a félre sikerült mozdulatával, végül mégis előhúzza az öngyújtóját. Egyet-kettőt fordít rajta, hogy az ablakon beszűrődő koradélutáni, őszi napfény előhozza az ékszerként tartott státuszszimbólum csillogását. Arany. Mivel még ekkor sem mozdulok, meggyújtja a Marlboróját.

– Hát igen. Ami azt illeti Seregi kollégáról én is hallottam ilyesmit. – Belemegyek a játékba, mert van egy kész tervem. – Persze az ilyen hírekben-álhírekben nem minden felel meg az igazságnak, de annak van alapja, amit itt el tetszett mondani. Én nagyon jól ismerem Seregi tanár urat, az egyik legjobb barátomnak tartom. Többször elbeszélgettem már vele ezekről a kérdésekről. Mondom neki: ne légy

olyan kemény, mert ha egy kislány a vizsgán elbőgi magát, ne várd meg, amíg megnyugszik, hanem rögtön írd be neki azt a kis kettést, annyit úgyis tud. Ő azonban hajthatatlan, elutasító, rideg. De nagyon szívesen szólok neki még egyszer, akár most is...

Amikor felállok az asztaltól, a bemondó fátyolos szemén villámok cikáznak át; legszívesebben felugrana, és visszanyomna a székbe. Egy-két másodperc alatt azonban megvilágosodik, és rájön, hogy ez a stílus nem illene hozzá.

– Ó, köszönöm, erre igazán nem kell gondolnia, nincs rá szükség.

– Hát jó – egyezem bele, és összeszedem a papírjaimat. – Létei tanár úrral majd később beszélek. Mivel ön megvárja, legyen szíves, mondja meg neki, hogy kerestem. Egyébként Seregi vagyok, Seregi Béla docens a történelem tanszékről.

Elmenőben valami köszönésfélét rebegek. Nem nézek rá, ezzel könnyítem megdöbbenésének súlyát. Különbén is rideg, részvétlen tanár vagyok. Ő viszont lehet, hogy néhány perc alatt túlteszi magát ezen a kis malőrön, és Létainak vagy másnak ugyanúgy panaszkodik majd. Kirívó szépsége és drogériája, tévés egyénisége, szívtipró nézése az, amire épít.

A folyosón jut eszembe, hogy valójában én is *bemondó* vagyok. A szó nem tudom hányadik jelentésében. Olyan személy, aki jól tudja, hogy mit, mikor és miért kell közölnie, bemondania.

A sikerélmény szétfolyik a testemben. Nem olyan nagy, tévésen szívtipró, csak kicsi – gyümölcsöző és tanári.

(1977)

Feje fölött glória

Hosszasan próbálja beilleszteni a kulcsot, s ez a motoszkáló, tompa hangú próbálkozás sérti a fületem, mert éppen most riadtam fel. Felülök a díványon, nyikorognak a rúgók. Kissé benyomja az ajtót. Csak annyira, hogy a folyosóról néhány fénycsóva be tudjon bújni, és elnyúlhasson az előszoba zöld szőnyegén. Aztán kihúzza a kulcscsomóját, bejön, s közben szinte sarkig tárja a bejárati ajtót, majd a sarkával belöki. Felkapcsolja a villanyt. Ezeket a mozdulatokat legalább hat éve ugyanígy ismétli. A becsapódástól a hátamon égnek áll a szőr. Ledobja a kulcscsomóját az előszoba asztalára – ez ismét olyan hangot ad, amitől a levegő elkezd szaladgálni a fülemben. Feltételezem, hogy ezt ő nem érzékeli.

– Szia, drágám. Puszi... De jó itthon! Már a lábaim is feldagadtak. Hogy miért kell egy igazgatónőnek állva szónokolnia, amikor túsarkút hord?! De az illem, ugyebár. Fiacskám, most kiveszem a hűtőből a jéghideg limonádémat...

– Szia! Na, mesélj, mi történt ma a sulidban?

– Ne is kérdezd, szörnyű egy hülye, kimerítő napom volt – két értekezés meg a többi. Most egy kicsit kifújom magam, de csak holnapig lehet, mert reggel újból kezdődik a taposómalom, aztán nincs megállás, de tudod, olyan jó látni, hogy a suliban szinte minden megváltozott, amióta én vagyok a főnök; nem trécselnek, nem foglalkoznak annyit egymás magánügyeivel, szóval megszűnt a pletyka, és csak a közös dolgainkat tartják szem előtt. Ott van például Szabó Miklós és Zéna Marika, akik – nagyon jól tudod –, miket csináltak korábban, a tanáriban is mindig csak egymással „konzultáltak”, a folyosói ügyelet alatt pedig játszottak a gyerekekkel. Felhőborító! De azóta nincsenek egyszerre beosztva, és a tanáriban sem egymás mellett ülnek. Az én iskolámból nem lesz piroslámpás ház, mert otthon azt csinálnak egymással, amit akarnak, semmi közöm hozzá, de ha látják vagy kitudódik, akkor már igenis van hozzá közöm, mert ez társadalmi ügy, és egy tanár nem fertőzheti meg a kollégáit, főleg az ifjúságot. Milyen példát mutat egy olyan tanár, aki még este kilenckor is a másik lakásán van, és történetesen kettőjük közül az egyik nő!? A magánélet és a közösségi élet megfelelő szocialista nívója elválaszthatatlan egymástól. Mariska, a takarítónk látta őket együtt, ahogy véletlenül bekukucskált az ablakon, aki persze egyéb undorító részleteket is mesélt, de nem untatlak vele, drágám, csak azt akarom aláhúzni, hogy mostanság, látod, egy igazgatónőnek nagyon nehéz a sora, mindenre oda kell figyelnie. Még a menzán sincsenek rendben a dolgok, mert Juliska néni a káposzta torzsáját nem vágta bele a káposztás kockába. Micsoda pazarlás, szívem, hát tíz fej káposztánál a torzsa már kiad egy újabb fejet. Egyáltalán megbízhat az ember mostanság valakiben?

– Nem, nem, senkiben! Még a kutyában sem. Képzeld, a mi kis Cézárunk eltűnt, és legalább egy órát kerestem, hívogattam, aztán nagy nehezen a kórákás mögött találtam meg. A füle botját se mozgatta, csak aludt, mint aki jól végezte dolgát.

– Nem láttad a sárga pizsamámat, szívem, reggel betettem a szekrénybe..., ja, itt van, már azt hittem, hogy itthon se talállok meg semmit, mint a suliban, ahol az engedélyem nélkül a tanáriban átrendezték az asztalokat; szóltam is Mariska néninek, hogy én nem

bánom akármiről is informál, de ha beleegyezésem nélkül csinál valamit, akkor november hetedikén nem kapja meg a szokásos jutalmat.

Élettársam nagyon kevés időt tölt itthon, mert fontos beosztása van. Teendői végrehajtását túlságosan komolyan veszi. Mindent és mindenkit felügyel, irányítani akar, és elvárja, hogy a légy zümmögését is jelentsék. Fáradtan jön haza, már nem engem szid, hanem a kollégáit.

– Apropos, szívem, ma az első értekezleten a szakszervezeti bizalmival, tudod, a Rákosnéval, Laczkó elvtársnővel, a párttitkárral és Félix Zsuzsával, a KISZ-titkárral megbeszéltük a jutalmazásokat, persze, mondanom se kell, hogy direkt bosszantanak, és mindig olyan nevekkel hozakodnak elő, amikkel lehetetlen egyetérteni. Például miért adjak én Kiss Erzsinek jutalmat? Pár hónapja, amikor idejött, olyan disznó módra viselkedett. Bejött a tanáriba, ahol történetesen én is tartózkodtam, éppen fontos iskolapolitikai kérdéseket tárgyaltunk, erre cinikusan megkérdezi: „Bocsánat, legyen szíves megmondani, hol találom az igazgató urat?” Ezt a békát nem nyeltem le, szerintem valaki felbiztatta; ez előre ki volt tervezve, így még súlyosbítóbbak a körülmények. Vagy ott van Bárdosné Magdika, aki állítólag a legszebben rendezte be az osztálytermét a gyerekekkel és a szülőkkel, meg legaktívabb a továbbképzéseken, de hiába, mert Ica, a könyvtárosunk jelentette, hogy Magdika elhagyta a Nyelvművelő kézikönyv első kötetét. Nagynét, Molnárnét, Virág Tündét, Csörsz Évit persze nem javasolták, mert egyszerűen nem ismerik a munkájukat. Ezek a párt-, KISZ-, meg szakszervezeti vezetők csak a maguk kiszemeltjeinek a munkáját figyelik, a többiekkel nem törődnek, aztán csak csodálkoznak, amikor felsorolom, milyen érdemeik vannak. Tündiről például azt írták a gyerekek az egyik felméréskor, hogy szigorú, de igazságos. Kértem én, kell ennél pozitívabb ajánlólevél egy tanárnőnek, amikor mindenki tudja, hogy Makarenko is ezen a nézetten volt. Molnárné pedig akkor is megtartotta az óráit, amikor az orvos eltiltotta a munkától, de erre Laczkó elvtársnő azt mondta, hogy jobb lett volna, ha otthon fekszik, mert az órákon a gyerekek semmit se csináltak, csak olvastatta az anyagot a könyvből, s mindezt oroszról. De rágalom az egész, szívem, képesek ezek felnagyítani még a porszemet is, aztán csodálkoznak, hogy már nem bírják lefűjni a papírról. Hát igen, a legfontosabb az, hogy a vezető, a főnök megfelelő emberekkel vegye magát körül, de ennek is eljön majd az ideje. Van nekem mindenhez taktikám! A művelődési osztálynak az én névsoromat küldtem el, mert azt még mindig könnyebben ki tudom védeni, hogy a tömegszervezetek nem írták alá, mint azt a szégyent, ami akkor szakadna szegény fejemre, ha nem tudnám az igazamat kiharcolni.

– Nagyon jól csinálod. Az igaz, hogy nagy idegmunkával jár, de megéri.

Biztatnom kell, mert itthon az én főnököm is. Kész főnyeremény, hogy az iskolájáról mesél. Éveken át a lakás poros ablakpárkányai, egy leszakadt gomb, begyűrt gallérom, öltözködési stílusom és egyéb apróságok láttán háborgott órákon át.

– Aztán ott volt délután a tanári értekezlet. Maca vezette le, de szörnyű hülyén csinálta, bizalmaskodott velem, mindig Mártának szólított. „Most azért jöttünk össze, hogy megbeszéljük az iskolánkban tapasztalható problémákat. Márta majd elmondja, ahogy ő látja, aztán hozzá lehet szólni.” Legszívesebben bokán rúgtam volna, de nagyon jól tudod, szívem, hogy az agresszivitás minden formája távol áll tőlem. Fel kellett állnom, mert úgy illik, pedig a lábaim már fájtak a túsarkóban, de az evidens, hogy egy igazgatónő, amikor beszél, nem maradhat ülve, mert a hallgatósággal kon-

taktusba kell kerülnie, és ez csak az élő szó szónoki erejével megy, plusz gesztikulációval, mimikával... Gondolhatod, milyen lelkiemelővel kezdtem hozzá ezek után, pedig előre elkészítettem a logikus érvekre alapozott beszédem fonalát, az ívét, de így teljesen nulláról kellett indulnom. Aztán, tudod, még jobban is sikerült, mint gondoltam; többek között megemlítettem, hogy a „probléma” szó megoldandó feladatot jelent, tehát valójában csak ideiglenes nehézségről van szó, mert összefogással, türelemmel, pozitív hozzáállással, némi áldozatvállalással ezeket a nehézségeket is le lehet küzdeni, de hiába beszéltem, mert felállt Tóth Franciska, az ifjú titán, és a fiatalabb generáció nevében a kiszeseknek klubtermet kért; adjam oda a nyolc bé termét, ők még a takarítását is vállalják. Hogy adhatnám oda, amikor az ilyen meggondolatlan fiatalság melegágya a bűnnek, a nyolc bé-t pedig nem azért építették, hogy ott kocsma legyen meg felrobbanjon a szexbomba... Micsoda népség! Akkor Gázsó Erzszi azzal állt elő, hogy télen miért kell majd kijárni a gyerekeknek az udvari vécére, miért nem használhatják az épületben lévőket, akkor jobban lehetne ellenőrizni, hogy kik dohányoznak a vécében, hát ilyet állítani, ez már igazán impertinens, hogy az én gyerekeim cigiznek a vécében... Ezek engem itt büntetlenül gyanúsítgatnak, vádolnak, olyat feltételeznek az iskolámról, ami egyenesen skandalum! Aztán persze jól megválaszoltam neki: annyi levegőre igazán szüksége van minden gyereknek, és megbíztam Gázsó Erzsit, hogy ő szervezze meg a szünetekben az állandó vécéügyeletet. Ha láttad volna a képét, szívem, de igazán megérdemelte!

Döglesztő volt ez a mai napom is. Hiába minden, de azért holnap ismét megmutatom nekik... A vacsora sem esne jól, nem fürdök, majd reggel. Olyan rendes vagy, hogy most is hagysz aludni... Szia, puszi...

Lekapcsolja a villanyt. Ránk szakad a sötétség csillagtalan égboltja, de alig telik el néhány pillanat az ablak felől bekúszik egy fénycsík, és feje fölé glóriát fon...

(1977)

Én és a lányok

Már lassan három hete, hogy elsős gimnazista vagyok. Büszke vagyok magamra, bár ezt nem akarom és nem is tudom kimutatni. Én, a falusi gyerek furcsának talállok mindent, de azért ki lehet bírni. Otthon reggelente tejeskávét ittam, itt pedig már kipróbáltam a szemes kávét. Azért rágcsáltam, mert egyszer úgy elfáradtam, mint szegény Riskánk szántás közben. Forgattam a számban, nem volt igazán jó, de azért összerágtam vagy tízet. Egy óra múlva elkezdtem izzadni, fáj a fejem, és karikák kóvályogtak az asztalon. Szerencsére a fiókomban volt két száraz kifli...

Ahonnán én jöttem, ott nem ettek késsel és villával, nem beszéltek választékosan, és a levesből is mindig nekem szedtek először. A kollégiumban a felsőbb évesek után jön mindig a „kopasz” elsős, különben fejbe verik, megalázzák. Takarítani kell, ha mondják, ha nem mondják, nem szabad énekelni, füttyörészni, bűdös zokniban járni, a tanulóba kaját behozni, mert elszaporodhatnak a hangyák. A morgást, a csámcsogást se szeretik, és különösen a feleselést utálják. Most már én is, mert a felsősök többször a falhoz szorítottak miatt.

Elhatároztam, hogy naplót vezetek. Rengeteg minden történt velem. Különösen szombaton volt jó, még akkor is, ha nem minden úgy sikerült, ahogy szerettem volna.

1960. SZEPTEMBER 18-A, VASÁRNAP. Ezt *máma* írom (bocsánat, mert helyesen *ma* írom), de tegnap, szombat este történt minden. Előtte még elmondom, hogy nem kaptam eddig karót, tehát délutánonként kijárhatok a városba, játszhatok a diri kutyájával (megtanítottam pacsit adni), és ma tízszer fel tudtam húzni magam a kertben egy faágra – így erősítettem a karizmomat, mert Csányi tanár úr szerint girhes csontváz vagyok. Igaz, nem egymás után tízszer húztam fel a testem, hanem úgy fél óra alatt tízszer.

Az ebédlőben hatkor kezdődött az ismerkedési est. Nálunk csak fiúk laknak, ezért a másik kollégiumból jött harminc vagy negyven lány. A nadrág és az ing olyan volt, mintha rám szabták volna, de a lábam nyomatékosan kifejezte, hogy szorulása van a cipőmben. Megvizeztem a hajamat, néhányszor végighúztam benne a fésűm, kölnit tettem a hónom alá, ahogy apámtól láttam otthon. Baja Zotya megjegyezte, hogy régen elmúlt Húsvét, és különben sem szokták a fiúkat locsolni. Nem bánthattam, mert már harmadikos, és különben is hatalmas tenyerei vannak. Csak annyit mondtam, hogy akkor szagoljon inkább ibolyát. Persze alulról, de azt már nem hallotta.

Sokadszorra nem értettem, miért kell ilyen csoportosan, egymás színe előtt ismerkedni, amikor jobb, ha ilyenkor nem bámulnak mások, és nem gyűjtanak még nagyobb lámpalázat. Hát most ezzel a lámpával be lehetett volna világítani az egész kollégiumot! Igaz, még nem volt nagyon sötét. Ha majd bemegyek a terembe, megáll a szalag a magnóban, és mindenki jól megnéz magának. Biztosan feltűnik, hogy hátul a kobakomon van egy kis hely, ahonnán egyszer, verekedés közben elmene-kült a hajam, és azóta se tért vissza. Nem baj, mert ezt is ki lehet bírni.

Az ebédlő ajtajában a negyedikes Bíró Laliba ütköztem, aki bal karján a *Rendező* feliratú karszalagját igazgatta. Nagyon fontosnak érezhette magát, mert egy kis sámlyn állt, hogy a fejét magasabbra tudja emelni.

– Siess már – nógatott –, mert hiányoznak a táncos lábú fiúk! A Főnök szólt, hogy aki öt percen belül nem kér fel egy lányt, az mehet aludni.

Egymás között egyszerűen Főnöknek nevezzük Szalonna János igazgatót, aki neve ellenére nem kövér, viszont olyan, mint egy Főnök. Állítólag sohasem akar rosszat nekünk, még akkor se, ha futunk a lépcsőn, mert akkor azt mondja, hogy ötven éves korodban majd kettesével, hatvan éves korodban hármassával mehetsz, de addig csak egyesével, mert a fiataloknak úgy illik. Ehhez is elég nehéz alkalmazkodnom, bár még nem tudom, hogy milyen könnyen tudok majd futni hatvan éves koromban, amikor hármassával ugrálok felfelé a harmadik emeletre. Ilyeneket mond minden nap: „Nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk.” (Én viszont magamnak tanulok!) „Ne bámulj ki az ablakon, mert elvonja a figyelmed a tanulástól!” (Ha nincs kedvem tanulni, akkor miért ne kukkolhatnám az utcát, ahol mindig látok érdekes dolgokat?) „Nagyon kell szeretni az édesanyádat, mert anya csak egy van.” (Jaj, mintha nem tudnék számolni...!)

Az ebédlőasztalokat a falhoz tolták, és egymásra rakták A székeken úgy ültek a matrózblúzos lányok, mint fecskék a drótokon. Miért kell a madarakat utánozni? Tudom, hogy ősszel költöznek a fecskék, de most ide akarnak költözni a lányok? Erről eddig nem volt szó.

A Főnök magához intett.

– Kisfiam, te vagy az erősítés, rajta, kérjél fel valakit, ne hagyd ibolyát árulni. Nézd meg, Varga Misiék is csak csoportosulnak, micsoda majomsziget! Majd mindjárt közéjük csapok...

Egyesével vettem szemügyre a várakozó lányokat. Egyik se tetszett, mert nem nézett rám, vagy nem tudtam eléggé megfigyelni, annyira vert a szívem. Kevés levegő ment a tüdőmbe, és inkább a légzésemmel voltam elfoglalva, mint a várakozók szoknyájával vagy hajával.

Nem igazán értem, miért vagyok itt. Az biztos, hogy én nem akartam. Erőszakal beszéltek rá. Aztán már nem akartam kihagyni. Most meg a Főnök parancsolgat. Miért? Ő nem akar ismerkedni? Nehogy már el kelljen mesélnem, hogy miről beszélgetek egy lánnyal! Ez gusztustalan lenne.

Belépésem óta a legnagyobb felfedezésnek az számított, amikor felbukkant Hal-lai Joli, aki ugyanabból a faluból jött, mint én. Otthon nem tűnt fel, hogy két fülére milyen aranyosan kunkorodnak szőke fürtjei. Nagyon sokáig bodoríthatták neki a fodrászok. Egyébként fehér blúz és kék szoknya volt rajta.

– Nem baj, hogy téged ismerlek, Joli? Jössz táncolni? Nehogy azt mondd, hogy az előbb megbeszéltem a Főnökkel! Nem tudom miért, de kétségbe volt esve, hogy nem táncolnak a fiúk. De a lányok se, pedig párosban szép az élet...

– Ezt tanultad valahol?

– Á, nem! Csak megláttalak, és úgy jött magától.

Egyszer otthon, amikor ment a boltba, azt mondtam neki, hogy úgy leburnultál, mint a csokoládém, de biztosan nem vagy olyan édes. Nem tudom, ez honnan jött

elő belőlem. Ő meg azt válaszolta, hogy még kis taknyos vagyok. Nem akartam még egyszer elrontani, ezért most kihagytam a csokoládés témát.

Joli már magyarból és oroszról ötösrre felelt. Lassút táncoltunk, de igyekezett eltolni magától pedig ilyenkor a fiú és a lány közötti távolság egy pihényi is lehet. A zene nagyon hangos volt, ezért nem kérdezhettem meg, mi lehet ennek az eltolásnak az oka. Viszont jól hallottam, hogy kétszer felszisszent. Ma reggel, amikor beütöttem a könyököm a szekrényajtóba, bizony én is felszisszentem kétszer. Jolival valami nagyon kellemetlen dolog történt. Csak nem léptem a lábára?

Miután egy harmadikos lekérte, csatlakoztam a majomszigethez. A sarokban, a félhomályban beszélgettünk egy darabig. Karcsi az otthoni barátnője domborulatait mutatta be szemléletesen, Ádám pedig az anyjáról szövegelt, aki táncolni tanította. Én igazán nem akartam beavatkozni, mert már azon gondolkodtam, kit kérek majd fel, miről beszélgetünk, és egyáltalán elmondjam-e, hogy matekból már van egy kettesem. Zoli szerint a tangót meg rock and roll-t sokkal könnyebb táncolni, mint helyesen leírni. Én viszont még lassút csak Jolival jártam, az ugrálósat meg ezután próbálom ki.

Tudom, hogy a Főnök mindig jót akar. De mi lenne nekem jó? Például most a majomsziget vagy a lötyögés?

– Kisfiam, rajta! Most megkezdődik a nagybetűs élet. Totyogjál oda bátran, nem harapják le a fejed a lányok! Aki három percen belül nem kér fel egy ülő lányt, az jobb, ha máris megy feküdni.

A Főnökkel nem szabad vitatkozni. Ő már sokat tapasztalt, mindenkit tud irányítani, vagyis igazgatni. Most is szót kell fogadnom. Mért hagynám itt a zenét meg azt, ami még meg se történt?

Ott..., ott balról, illetve jobbról a negyedik széken ül. Hát akkor totyogjunk!

Bemutatkozunk. Klárinak szép neve van. Másfél fejjel magasabb. Hozzá képest én kis nyuszi vagy Hapci törpe vagyok. Hosszú, fekete haja hasonlít az enyémmre, bár nekem tüske hajam van, és sokkal világosabb.

– Min mosolyogsz? – érdeklődöm, és felnézek rá. Az érdekel, hogy nekem szánta-e, vagy csak úgy, nélkülem van jó kedve.

– Hányadikba jársz? – kérdezi válasz helyett.

– Elsős vagyok. – Ahogy kimondom, úgy érzem, hogy kigyullad bennem valami. Biztosan a lámpaláz. Csak nehogy elkezdjen világítani a fejem!

– Hát te?

– Én is elsős vagyok.

– Jaj, de jó! – Most már én is örülök.

Másra nem jut időnk, mert lekéri Faragó Tomi. Akkora izmai vannak, mint egy igáslónak, így aztán azt hiszi, hogy neki ezt is szabad.

Nem, most nem kötök ki a majomszigeten, egyedül vonulok félre, és új tervet szövögetek.

Megittam egy Bambit, ettől kezdve könnyebben izzadtam. Nem szabad hagynom, hogy Klári mással táncoljon, mert az neki se jó.

Nem tudom, hány perc telhetett el, de az biztos, hogy Klárit az Egyenlítő mellett egy pálmafa alatt megválasztották Tündérnek. Nem tiltakozott, hanem elégedetten

tette fejére a kókusz sapkát, és integetett a bal kezében lévő keszkenővel. Ezt a jelzést nem hagyhattam ki, hiszen csak nekem szólt.

Ismét felkérem. Most látom csak igazán, milyen szép! Helyesebben gyönyörű, mert vékony, icike-picike cipői vannak, s amikor hajlik, olyan, hogy én azt nem tudnám szavakkal leírni. Szürke kosztümjében olyan elegáns, mint Sophia Loren. Igaz, hogy csak filmen láttam, de nagyon olyannak mutatkozik.

Jegyeim után érdeklődik, közben vidáman mosolyog.

– Már van négy darab ötösöm, ebből kettő jeles, kettő meg kitűnő.

– Nem túlzol egy kicsit? Na, ekkorát! – Összeteszi a hüvelyk- és a mutatóujját, aztán széthúzza egy kicsit, vagyis „ekkorkát” mutat.

– Nem, nem, még akkorkát se!

– Nem ismered véletlenül azt a fiút ott, akinek olyan fekete szalagból csokornyakkendője van? Úgy néz ki, mint egy zeneszerző. Hányadikos? Nem tudod?

– Nem, de odamegyek, és megkérdezem, jó?

– Á, nem ér annyit! Hogy őszinte legyek, olyan gügyén néz ki. – És elmosolyodik. Én is mosolygok vele együtt. – Sokféle srác van itt...

– Hát igen, én is egyféle-fajta vagyok.

– Az biztos, de még nagyon sokat kell tanulnod neked is.

– Ha nem valami kis faluból jöttél, akkor sokkal többet tudsz, mint én. Olyan jól nézel ki, hogy a jövő héten már érettségizhetnél. Hozzám képest egészen megnőttél.

A magnó állandóan gyors számokat bömböl. Rock and roll a divat. Klári, a Tündérem, nagyon jól táncol; néha úgy cikázik, mint fecskék a villanydrót körül. Próbálok tartani az ütemet, de az nem mindig hagyja magát. Ismét a pálmafákra gondolok. Körülöttem négeres cikáznak, verik a mellüket, és az összes táncos testrészüket mutogatják, de belőlem sajnos csak a tátongó üresség sugárzik.

– Szabad? – kérdezi váratlanul egy hang. Mintha érezném, hogy sokára találkozunk majd, búcsúzóul felnézek rá. Ő mosolyog, mindig mosolyog. Tüzes nyilak szurkálnak. De nem bánom, mert fájni nem rossz érzés, ha van kiért.

– Köszönöm – szól búcsúzóul. Ismét elmosolyodik.

Leülök. Odajön Kabar Vili, az egyik rendező.

– Figyelj ide! Te most le fogod kérni ott, azt a lányt, akinek a kék szoknyáján olyan undorító pipacsok vannak! Látod? Már egy fél órája táncol Lalival. Orosz Rozinak hívják, de ez most teljesen mindegy. Ott lötyög, ni! Nosza, rajta!

Rozi termetén látszott, hogy még akkor is kitörli kenyérrel a saftot, ha látják. Rögtön arról kezdett el szövegelni, hogy milyen finom a rántott hús, a töltött káposzta persze még gusztusosabb. A csoki torta maga a kész élvezet, de azért a pacal se rossz, de ugye, ne zabálja tele magát az ember, mert akkor visszaüt.

Ennyi kajától majdnem hányingerem támadt; aztán bevezetett szülei baromfiudvarába, a kertjébe is, ahol – ha akarom, ha nem – együtt szedhetjük az almát, vagy majd szüretelünk, s közben játszunk Bodrival, aki kutya lévén családtag, de válogatós a kis aranyos, mert a múltkor felöklendezte azt a finom töltött káposztát, amit fél órával korábban megzabált.

Egy szóval is, több szóval is szólva, a Banya külseje és belseje számomra egyformán hervasztó volt. De nemcsak ez taszított, hanem az is, hogy rázkódás közben

izzadt a tenyere, és hónaljban szűk volt a teste... Klárinak, a Tündéremnek mondtam, hogy sokféle-fajta ember van itt ma. Bizony! Eggyel több fajta van, mint kellene. Ez a féle-fajta akkor is beszél, amikor nem kell. Szerintem a fiúnak illik szórakoztatni a lányt, de ha az nem akarja, akkor a lány maradjon csendben. Ő ezt a szabályt nem ismeri, ezért csak ímmel-ámmal válaszolgotok.

– Minden kutyának megvan a maga keresztje. Nyilván a te Bodridnak is.

– Nem értem. Milyen keresztje van?

– Olyan zabálós...

– Nem, nem! Én nagyon megválogatom, mit ehet. Mindent, amit én, és semmi döghús, meg ilyesmi.

– Te vagy az ő sorcsapása, vagyis a keresztje. Nem érted?

– Hát nem...

– Nincs kedvem elmagyarázni.

Tánc közben észrevettem, hogy az én Tündéremet az a bizonyos, az a „gügye” srác már többször felkérte. A fejem betüzesedett, és közben nagyon izzadtam.

A Tündér felé irányítottam a Pipacsost. Arra gondoltam, hogy ez a Banya gyorsan rájön, mire megy ki a játék, és megszökik tőlem. Felháborító, hogy az ismerősök is összeesküdtek ellenem. Nem akarnak rám nézni, hiába adom a jeleket. Vakkok, siketek, némák, nem reagálnak. A rendezőkkel ugyanígy járok. Járkálnak, én utánuk táncoltatom a Banyát. Köszönök nekik, de a szemembe nevetnek. Az igazgató előtt is legalább negyedóráig mozgatom a pipacsokat, ő pedig egyértelműen jelzi, hogy örül nekem. Hát ezért nem érdemes ennyit szenvedni!

Két szobatársamnak rálépek a lábára, és rögtön mondom, hogy segíts nekem. Kacsintgatok, majd kiugrik az izzadó szemem. Az istennek se vennék észre, hogy le kell kérni ezt a perszónát, különben meghalok.

Az egyik szünetben odajön hozzánk Somodi Jancsi a haverjaival. Virágnyelven megbeszéljük, hogy majd lekérik a Banyát. Aztán őket üldözöm, viszont rám se hederítenek. Úgy látszik, hogy a nemzetközi virágnyelvet még nem beszélik.

Közben a tündérszép lány mind jobban összelelegedik azzal a fiúval. Keveset táncolnak, inkább üldögélnek és beszélgetnek. A Tündér a fiú zakójának a gombját csavargatja. Ez rettenetes fájdalmat okoz a fejemben.

Én is leültem a Banyával, mert nagyon melegünk volt. Azzal az indokkal, hogy beszéljek a testvéremmel (nincs is testvérem!) odamentem a felsős Kovács Pistához, mondtam, hogy parancsolja már meg valakinek, hogy kérje le tőlem ezt a lányt.

Ő volt a legrendesebb, mert hamarosan lekérték. Nem akartam elhinni, hogy fel szabadultam.

Odasántikáltam az egyik székhez. Szemben a Tündér ült a fiúval. Meleg hangon társalogtak.

Kis idő múlva mély meghajlással felkértem Klárit.

– Úgy hasonlítasz egy negyedikes srácre – mondta. – Először azt hittem, most is ő jött.

Elmondtam, hogy nekem ennél sokkal fontosabb problémám volt, mint ez a hasonlítgatás. Az a négyszögletes lány – és ekkor a Pipacsos felé mutattam – órákig kínozott, ezért nem tudtam elszakadni. Mindenféle hányingert keltő kajákról mesélt, belekevert engem és a kutyáját is, akinek megvan a maga keresztje.

Furcsa, hogy csak egy nagyon kicsit sajnálkozott. Valószínűleg nem értett meg mindent kristálytisztán. Most kezdjem előlről?

Hol vannak azok a lágy szavak, az a bájos mosoly? Minden megváltozott, mert olyan sokáig hagytam egyedül. Felnézek rá, majd lefelé is: talán már csak a szépsége, az alakja vonz, mert a lelkét eltakarja előlem.

– Holnap, ha lesz egy ki idő délután kettőtől, találkozhatnánk a kolitok előtt? Tudod, én még nem voltam randin, és szeretném kipróbálni.

Na, végre! Mégis elnevette magát. Vártam, hogy mond rá valami értelmeset, de tovább nevetett. Most ezt fogjam fel úgy, hogy nagyon tetszik neki? Akkor biztosan beleegyezett.

És akkor jön az a „gügye” fiú, aki csokornyakkendőt hord. Ő még kisebb faluból jött, mint én, mert csak az ilyen tud így viselkedni.

Szomorúan ülök le gondolkodni. Vajon szeret még? Milyen nehéz ilyen sötétségben létezni? Hiába világítanak a lámpák, bömböl a zene, valami a Klári lelkét eltakarja. Sajnos nem merem megkérdezni. Az lesz a legjobb, ha levelet írok neki (a nevét tudom, a kollégiumot is). Megkérdezem, hogy szeretné-e velem tartani a kapcsolatot. De ez a holnapi randin is kiderülhet...

Felnézek, és keresem, hogy merre táncol éppen. Tévedek. Nem táncol. Ismét azal a sráccal ül, akinek megint a gombját csavargatja. Legszívesebben odamennék, és az összes gombját leszaggatnám.

A Főnök elkiabálja magát:

– Ez az utolsó tánc, hölgyválasz következik!

A Klári melletti székekről felállnak a lányok, én pedig sürgősen leülök mellé. Rám se néz, inkább magával húzza a csokornyakkendőt, aki majdnem elesik, de ezen csak nevetnek. Valahonnan (nyilván a pokol fenekéről) előkerül a Pipacsos, és táncolni hív.

– Jaj, – mondom neki –, úgy lesántultam, mint egy gebe! Szaladj gyorsan más-hoz, mert mindjárt vége van a bálnak! – Szerencsére eldöcögött keleti irányba.

Ekkor már nem nagyon lett volna érdemes mélyen szántó gondolatokat hagyni magam után. De azt az egyet még megállapítottam, hogy sok szék közül a földre ültem. Na, ekkor lett vége a zenének.

Ismét megláttam Klárit. Reményt vesztetten változtam szoborrá, s nyilván a lábaim földbe gyökereztek. Rám se nézett. Kardigánját is az a srác adta fel. Elhatároztam, hogy nem írok neki levelet. Inkább holnap találkozunk a kolijuk előtt!

Nagyon el voltam keseredve. Búcsúzóul lementem én is a lányokkal a kapuhoz. Tőlem nem köszönt el senki. Elöttem, utánam és fölöttem nagy úr tátongott. Nem baj! Holnap délután kettőkor úgyis találkozunk, és részletesen megbeszélhetünk mindent.

Eltelt tizenhat óra... A vasárnapi ebéd után a napsugarak beborították az egész várost. Eshetett volna, ha akar, de az az idő nem illett volna a randevúhoz.

A lánykollégium ablakai tárva-várva; nem ugattak a kutyák, nem nyávogtak a macskák, még a buszok is késtek. Ebben az ideális hangulatban csak a lányok csil-

lámló nevetése szállt az égbe, majd nem tudta azt elérni, és visszazuhant a lábam elé. (Ezt egy regényből másoltam ki.)

A közelben meghúzódtam egy kapu alatt, ahol még az árnyékomat se láthatták. Ott kezdtem felocsúdni, hogy milyen hangosak ezek a lányok, és sokkal többen bámulják az utcát, mint kellene. Mi lehet az oka, hogy ennyien várnak rám? Ez nem ismerkedési délután, én mással nem akarok találkozni. Tegnap este Klárinak nem tudtam kiolvasni a szeméből, hogy mennyire tud titkot tartani, de én ismeretlenül is megbíztam benne. Odaképzelttem magam mellé.

– Ugye nem mondtad el senkinek?

– Nem hát!

– Akkor jó, mert éppen ezt vártam el tőled.

Nem nyugodtam meg teljesen, de felnéztem, mert valaki oldalról megfogta a vállam. Hallai Joli, a földim állta el az utamat.

– Nagyon jó, hogy összefutottunk. Gyere velem bátran! Most veszem észre: úgy leburnultál, mint a csokoládém, de nem vagy olyan édes! Na, most szépen visszaadtam a kölcsönt. Emlékszel még, fiatalúr?

Kiértünk a kapu takarásából. A kollégium ablakaiban könyöklő lányok csillámló nevetése szállt az égbe, majd nem tudta azt elérni, visszazuhant a lábam elé, onnan tovább gurult a házak falaira – visszhangzott az egész utca...

Joli boldogan integetett a nevetgélőknek.

Kedves Naplóm! Mától kezdve nem foglalkozom lányokkal, inkább külön majomszigetet alapítok...

(1960) (2016)

Kis fejtágítás

Tíz perce jöttem el a cégtől. Erősen tűz a nap. Teljesen szabad vagyok. Nincs ennél jobb érzés. Az ebéd finom volt, még most is kellemesen morog a gyomrom. Csontleves bőséges cérnametélttel, rántott csirkecomb újbουργonyával és tejfölös uborkasalátával.

Szabad emberként cselekszem, leülök a Kossuth téren egy padra. Olyan érzésem támad, mintha csak a napszemüvegem és a fürdőruhám lenne rajtam. Nemcsak a virágokat élteni a fény, hanem az embereket is. És ez örömet okoz. Sokan annyira sietnek, hogy észre sem veszik, amint elszaladnak egy kedves pillanat vagy benyomás mellett.

Naponta hat-nyolc órát ülök a számítógép előtt. Az sem vigasztal, hogy mindenki ezt csinálja, mert a huszonegyedik században, a digitalizálás korszakában már alig ír valaki papírra, helyette gépelünk, szerkesztünk, törölünk, betoldunk, másolunk, nyomtatunk. Mindez hosszú távon negatívan hat a szervezetünkre, főleg a szeminkre.

Idősebb házaspár sétálgat tőlem jobbra, fényképezik a látóvalókat. A férfi vártalanul megkérdezi, hogy beszélek-e angolul.

Barátságosan köszöntöm őket; milyen megtisztelő, hogy éppen Debrecent választották.

Kölcsönösen bemutatkozunk.

– Olyan jó a kiejtése és választékos a stílusa, mintha Oxfordban végzett volna – jegyzi meg a nő.

– Köszönöm. Nem én, hanem a nyelvtanárom tanult ott – füllentettem. Ekkora bók hallatán mit mondhattam volna, amikor véres verejtékkal magoltam a szavakat, raktam egymás mellé gyerekkorom óta. Tényleg jól belejöttem, hála apukámnak és Eszti néninek, akik rászoktattak a rendszeres tanulásra.

– Magyarországon sajnos kevesen beszélnek a mi nyelvünket. Egyébként ebben a hotelben lakunk – mutatott a férfi az Aranybikára.

– Az jó! 1699-ben még csak négy szobája volt, 1882-ben viszont már ötven. Szecessziós formáját 1915-ben vette fel, a kevésbé jól illeszkedő új részét pedig 1974-ben adták át. 192 szobával, kávéházzal, több étteremmel, fürdővel, díszteremmel és színházzal rendelkezik. Színvonalas rendezvények, elegáns bálók színhelye, ahol korábban Bartók Béla is koncertet adott; később róla nevezték el az egyik nagytermet.

– Ez szép dolog a magyaroktól, hiszen Bartók Béla amerikai volt. Hogy került ide?

Ekkora műveletlenségen elcsodálkoztam.

– Bartók Béla 1881-ben Magyarországon született, tehát magyar. 1945-ben emigrált az USA-ba, és ott halt meg, de hamvai egy budapesti temetőben nyugsznak. Méltán vagyunk büszkéek rá. De önök szintén megtehetik, hiszen egyedülálló zenei stílust hozott létre.

Ezek után nem hagyhattam ki kedvenc vesszőparipámat sem. Hadd lovagoljanak rajta!

– Nyilván mindenki büszke lehet életében a szépre, a jóra, országának sikereire. Itt van például az angol nyelv! A világ számos országában beszélnek, de akiknek ez az anyanyelvük, hallatlan előnyt élveznek más népekkel szemben.

– Ebben van valami igazság..., mert az arabot, a kínait vagy éppen a magyart sokkal nehezebb egy idegennek megtanulnia.

– Igen, de az angol szintén nehéz. Az írás és a beszéd nagyon különbözik egymástól, sőt külföldiek számára a szavak kiejtését külön jelekkel kell rögzíteni. 1887 óta létezik egy könnyen elsajátítható nemzetközi nyelv, az eszperantó, amelyet a világon milliók beszélnek. Egy kicsit minden indoeurópai nyelvre hasonlít – a latintól kezdve az oroszra át az angolig.

– Ön ismeri ezt a nyelvet?

– Jes. Sinjorino kaj Sinjoro! Vi estas en Debrecen. Tie estas la placo Kossuth (körbemutatok). Vi vidas la Grandan Templon. En Debrecen estas medikamenta kombinato, muzeoj, teatro, kinejoj, kolegioj, zooparko, universitato, firmaoj, fabrikoj, trajnoj, tramoj, ekspozicioj, apotekoj, historiaj monumentoj, hoteloj, urbocentro, hospitaloj, fontanoj, muzikaj eventoj. – Előveszek néhány használt jegyet, majd nevetve hozzáteszem: – ...busbilettoj, trambilettoj, trolebusbilettoj. – A közelben biciklizőkre, majd távolabb közlekedőkre mutatok: – Tie trafikás autók, biciklok, en busoj estas pasaĝeroj, ŝoforoj, kontrolistoj. En aŭtobusoj estas aŭtomatoj por validigi bilettojn. Vi povas manĝi fruktojn, vanilan, fruktan torton, marmeladon, buteron, biskvitojn, bananojn, oranĝojn, citronojn, akvomelonojn, sukermelonojn, ananasojn. Vi povas trinki mineralakvon, vodkon, vinon, bieron, viskion, konjakon, rumon, limonadon, teon, fortan, nigran kafon, kolaon.

– Érdekes volt. Sok mindent felfogtam belőle. De én csak angolul értek tökéletesen – mondja a hölgy fölényesen.

Barátságosan megköszönik az „idegenvezetést”, majd szapora léptekkel elindulnak a Kistemplom felé.

Ennyit a nemzetközi megértésről.

(2000)

Az első három udvarlóm

Egy hideg téli estén anyukámmal otthon üldögéltünk az egyre sötétedő szobában. Kis kályhánkat fával és szénnel tömtük, melléültünk, álmodoztunk a jövőnkéről. Váratlan vendégünk érkezett. Árva János, a Piros Virág cukrászda főnöke kopogtatott az ablakon. Nyaranként nála dolgoztam. Harminc kilométeres körzetből jártak hozzánk süteményért, mert máshol nem volt hasonló lehetőség.

Szakállára dérvirágot pingált a Teremtő. Szerencsére csak ezt hozta nekem, mert egy virágcsokortól biztosan elsírom magam. Azaz... nem egyedül jött: egy fagyott nyulat lóbált a kezében.

– Szép estét, nagyságos asszonyom! Kezét csókolom, Eta kisasszony! Elnézést kérek, hogy ilyen késői órán bezörgetek, de most lett vége a vadászatnak, és kilencszázharminckét nyúlra lőttem. Csak ez az egy szenderült jobb létre. Elhoztam, hogy megédesítsem vele egyhangú téli napjaikat.

– Hogy maga milyen rendes, Árva úr! Ilyen nyulat még soha életemben nem láttam. (Anyukám igazat mondott, mert házi nyulat se nagyon láttunk, a mezei nyuszikkal pedig köszönő viszonyban sem voltunk.) Most már legalább tudjuk, mi szél hozta.

– Üljön le gyorsan, melegedjen fel! Etukám, hozzá gyorsan a főnök úrnak abból a jó vörösborból. Én pedig máris jövök a süteménnyel.

– Hogy szavába ne vágjak, nagyságos asszonyom, engem nemcsak a szél hozott, hanem ennél sokkal komolyabb szándék is. Engedélyt szeretnék kérni, hogy udvarolhassak a kedves lányának...

Anyukám hirtelen nem tudta, mit válaszoljon. Nem akarta Árva úr tüzét gerjeszteni, de kioltani sem. Hagyta, hadd pislákoljon, vagyis hadd beszéljen, közben majd csak kitalál valamit. Irultam-pirultam a sarokban. Fél óra múlva, amikor a „kérőm” már negyedszerre mondta el ugyanazt, végre megszólalt:

– Az én lányom még nem nőtt fel a maga szándékaihoz. A virágot sem szokták leszakítani, amíg ki nem nyílik és nincsen illata.

– Jaj, micsoda költői hasonlat! Igenis, Etuka már többször kinyílt nekem...

Mind a ketten fel akartunk ugrani a helyünkről, mert nem értettük, mire céloz.

– Ne tessék félreérteni. Etuka már nagyon őszintén elmondta, hogy a nagyságos asszony milyen szép asszony, mennyire kedveli a rádióban a Szabó családot. Úgy főz, hogyha tizenkét ujjá lenne az embernek, mindet megnyálná utána.

Ez a dicshimnusz eltartott néhány percig. A féltékenység hangyái mászkáltak a hátamon. Nem ok nélkül, hiszen udvarlóm majdnem egykorú volt az anyukámmal.

– Etukára még várni kell. Sokat kell várni. Évekig is eltart, amíg megnő a virágszál – vigasztalta anyám a főnökömet.

– Ó, kezécsókolom, természetesen az utam türelemmel lesz kikövezve. Addig is udvariasan távol tartom magam leánya közeledésétől. Húsvétkor pedig majd megilletlatozom a virágszálat.

Ezt már én sem hagyhattam szó nélkül.

– Nem kell nekem tanácsokat adni, szívesen távol tartom magam. Én még egészen zöldfülű vagyok.

– Kivárjuk, Etácska, kivárjuk. Emelem poharam kedves egészségükre.

E furcsa „leánykéregetésnek” nevezhető szeánsz után napokig nem tudtam magamhoz térni. A főnök úr szerencsére nem közeledett, nekem pedig nem esett nehezemre öt lépéssel arrébb menni, amikor megjelent.

Ámor azonban bejött hozzánk, össze-vissza lövöldözött a nyilával. Engem is szíven talált. Dombi Sándor, az ellenőr velem együtt gyorsan elvérzett volna, ha nem derítettük volna ki, hogy egymás miatt vagyunk megsebezve. Erre nagy szükség volt, mert vagy tíz lány hiába próbálta meg kihúzni a szívéből Ámor nyílveszejét, az tovább bizsergette. Dombi Sándor szép, nagyhangú „dumm-dumm” motorral közlekedett, már messziről rá lehetett ismerni. Amikor meghallottam, hogy közeledik, az én szívembe is egy Pannónia motorja költözött. Brumm-brumm-brruuumm-brruuuumm... Most is beleborzongok. Sanyi rögtön „kis Etám”-nak szólított, s ezzel az első percben levetkőztük tartózkodásunkat. Annyi munkája volt, mint egy miniszternek: utazott, véleményt mondott, javasolt, kritizált, büntetett, vagyis szinte az egész országban ellenőrzött.

Amikor szerelmet vallottunk egymásnak, tőle kaptam az első igazi csókot. Megengedtem, mert a plátói szerelmem óta tudtam, hogy a gyerek nem ettől születik.

– Te lehetnél nekem az Esthajnalcsillag, én meg lehoznám neked a Holdat az égről. De még most nem tehetem.

– És miért nem teheted? – kérdeztem egy kicsit szemtelenül.

– Tudod, látod, mindig elszólít a munkám.

Másért se tehetne volna. A férfiakra nem jellemző az őszinteség, de Sanyi kivétel volt. Rendkívül bonyolult jelleme, munkatisztelete és irántam érzett szerelme ellenére (vagy inkább emiatt) elárulta, hogy lakóhelyén, a szomszéd városban már van egy kisfia. Az anyja kicsit idősebb, mint ő, és fondorlatos módon vette rá, hogy lefeküdjenek. Közöttem és gyermeke között most úgy őrlődik, mint a nullás liszt a malomban. Megértettem apai érzelmeit, de mégis elénekeltem neki az ismert népdalt: „Hát én immár kit válasszak / Virágom, virágom. / Te engemet, én tégedet, / Virágom, virágom.” A hatás nem maradt el, mert utána még többet találkoztunk. Nekem hétköznapi, szombat délután és vasárnap délben is kiönthette a lelkét. Már majdnem megszerettem a „véletlenül” fogant kisfiát, amikor egy találkozásunk sorsfordulatot hozott az életünkben.

– Vasárnap leviszlek a Tisza-partra. Mit szólsz hozzá?

– Puszilnivaló vagy, mert te is úgy szereted a romantikát, mint én. A presszóban megiszunk egy szimplát. Tudod, a napernyő alatt a teraszon.

– Most megint meglovagolhatod a motoromat. Rajtam kívül azt imádod legjobban. Igaz?

Rátapintott a gyengémre. Műszaki dolgokban nem voltam ugyan járatos, sőt a kormányon és a kerekeken kívül más részének nem tudtam a nevét, de biztos, hogy egyedülálló módon tudtam átélni a száguldást. Olyan kis sikolyokat engedtem el, amelyeneket talán úrilányok még intim helyzetben sem bocsátanak ki magukból.

Kati nővéremtől kölcsön kaptam egy csinos, fodros ruhát.

- Szerintem, ha színházba mentek, mégis valamilyen sötétebb ruha kellene.
- De ez olyan jól áll. Ne félts te engem!
- Mért féltenelek én téged a színháztól? Vagy Sanyitól féltselek?
- Ha féltékeny vagy, akkor igen.
- Én féltékeny? Sanyikára?! Ezt nem mondod komolyan. Egyszer láttam életben.
- Az legyen is elég! Persze a lagzinkban még találkozhattok.
- Ennyire komoly a kapcsolatotok?
- Nagyon komoly.
- A ruhámra jobban vigyázz, mint Sanyira!
- Meglesz – mondtam magabiztosan, mert akkor még nem sejtettem, hogy mi következik.

Boldogan „lovagoltam be” ezt a csodás fémparipát. Még csak hatvannal mentünk, amikor a főlovagom megkérdezte, hogy félek-e. Tovább gyorsított. Hetvennél azt válaszoltam, hogy még nem félek. Amikor százal ment, annyira süvített a levegő, hogy alig hallottam, amit mondott. Erre engedett a lovacska zabláján, és nyolcvannál tartotta a sebességet. Gyorsan keresztülhajtottunk a falun. Amint elmaradtak a házak, gyanúsán kérdezgettem:

– Mért nem a cukrászda felé mentünk? Miért akarsz pont itt szórakozni, ahol még innivaló sincs? És mikor fagyizunk?

Kitérő válaszokat adott, és éreztem, hogy holtvágányon vagyunk. A parthoz közel, két fa és néhány fűzfabokor rejtekében állította le a motort.

– Jó helyünk lesz itt. Tudod, hogy az én helyzetemben nem lenne szerencsés, ha ismerősökkel találkoznánk. Majd eszünk még fagyit is, csak légy türelmesebb.

– Sanyikám, bitangul becsaptál. Vigyél vissza! Szomjas vagyok.

– Szívem, gyere ide a fa alá, megbeszéljük, aztán meglátjuk. Egyébként is, szeretnék neked mutatni valamit.

Ott aztán kimutatta a foga fehérjét. Elkezdett ölelgetni és csókolgatni. Amíg nem fogott le teljesen, sikerült egy jókora pofont lekevernem, de érdekes módon, ettől még agresszívebb lett. A nővéremtől kölcsönvett ruhám gombjait olvasatlanul szakította le, miközben meg akarta nézni, mi van alatta. Dulakodás közben ráestem, s ez még jobban felcsigázta a „hámozási” ösztöneit. Ő tépett, fejtett, nyálazott, én kapartam, rúgtam, haraptam. Egy óvatlan pillanatban sikerült kiugranom a karmai közül.

Lélekszakadva futottam fel a töltésre, eszeveszetten kiabáltam segítségért, aztán elsötétedett előttem a világ. Arra tértem magamhoz, hogy valaki simogatja az arcomat, becéz. A fűvön feküdtem, Sanyi mellett ült, és állandóan bocsánatot kért.

– Ne haragudj, hogy felforrt a vérem. Kérlek, bocsáss meg! Jaj, tényleg ne haragudj, nem úgy gondoltam. Hülye vagyok. Nem vagyok normális. Bocsáss meg, verj agyon, csak ne haragudj!

Amikor teljesen magamhoz tértem, csak ennyit mondtam:

– Az agyonverésen még gondolkodok, de most azonnal vigyél haza!

Az út hazafelé nem volt diadalmenet. Sírásással és öngyilkossággal küszködtem. Aztán a sírásásról lemondtam, mert Kati nővérem úgyis megássa helyettem. A rózsaszín fodros ruhája tele volt fűfolttal, szakadással. Talán az volt a legkisebb hibája, hogy a pántját egy biztosítótűvel erősítettem fel, tíz gombjának a fele pedig jobblétre szenderült. Jézusom! Hogyan fogom ezt megmagyarázni? Már nem érdekelt a Pannónia dumm-dumm hangja, a mellettem elsüvítő szél.

Csípte a szememet a könny. Ha valaki uborkát akart volna eltenni télire, két tizliteres üvegre való sót csapolhatott volna le belőlem. Csak egy kis ecet, tartósító, kapor meg uborka kellett volna hozzá. Hamar beláttam, hogy hasztalanul bőgök. Az lesz a legjobb, ha kitalálok valamilyen mesét, hogy Kati ne faljon fel. Őt nem érdeklik mások befőzési szokásai.

Olyan szerencsém volt, mintha ötös találatom lett volna a lottón. Kati nem volt otthon... Volt egy fél órám, amíg rendeztem a gondolataimat.

– Vége! Örökre vége! – nyöszörögtem. – Isten büntesse meg, amiért el akarta venni a lányságomat! Képzeld, a Tisza-partra vitt, és nekem esett, mint egy vadállat. Le akarta rólam tépni a ruhát. A ruhádat!!! Na, erre belerúgtam, beleharaptam a disznóba, de erősebb volt, rám mászott. Én meg kiteptem egy csomó haját, bevertem az orrát!

Amikor megnézte mi maradt a ruhájából, Kati csak ennyit mondott:

– Emlékszel, mit mondtam, amikor elindultál? A ruhámra jobban vigyázz, mint Sanyira! Ha belerúgtál, beleharaptál és beverted az orrát, akkor meg is fojthattad volna velem. Tudtam én mindig, hogy a lóerőt szeretted a motorjában, és nem egy ló erejét... benne.

Pár hét múlva megjelent a színen András. Szép, fekete hajú és fekete szemű, sudár fiatalember volt. Rögtön látszott rajtam, hogy az Isten is nekem teremtette.

Az egyik szombat este a falunkban táncmulatságot rendeztek, ahová elment a tanácselnök, egyéb vezetők, dolgozók, elvtársak, elvtársnők, tisztviselők, brigádvezetők, növénytermesztők, állatgondozók, egyéni gazdálkodók, focisták, tűzoltók, népfrosok, sőt még a bicegő Janó bácsi is. Anyukámmal olyan sokáig cicomáztuk magunkat, hogy a táncosok már kifehéřítették az olajos padlót, amikor betoppantunk. Ki gondolta volna, hogy a tanácselnök maga mellett foglalt nekünk helyet.

– Azt hittem, már nem is jöttök... De jól tettétek, hogy meggondoltátok magatokat. Nézzétek csak, milyen jó a hangulat! Már megvolt a táncverseny. Hej, Etuka, ha te is beneveztél volna velem, akkor most együtt ehetnénk a nyereményt. Garics Józsi Pirivel együtt nyerte meg a tortát! Úgy csárdásoztak, úgy vitték a prímet, hogy majd' leszakadt az eres. Gyere, Etuka, mi is próbáljuk ki!

Nyáron a csoki fagy után sem kapkodnak annyian, mint ahányan engem kívántak akkor. Azaz, táncolni akartak velem, és kézről kézre adtak. Ha valami baj történik, nyomozó legyen a talpán, aki annyi ujjlenyomatból meg tudta volna állapítani a „bűnös” személyazonosságát. Egyik jobban táncolt, mint a másik, repültem, feloldódtam a keringő alatt, és ráztam a csontjaimat a csárdások közepette.

András csak ült magában, mint egy kotló, de az legalább néha kotlik egyet-kettőt. A nyakába lehetett volna akasztani egy táblát: „Kuka vagyok, kukának születtem!” Merengett, mint egy Petőfi-szobor.

– Anyukám! Menj már oda és valahogyan hívd fel a figyelmét. Vegye már észre, hogy itt vagyok. Ennyire nem lehet mafla!

Az én édes, drága jó anyám teljesítette küldetését. Távolról ítélve, azonban már az első percekben látszott, hogy András nem akarja átérezni együtt táncolásunk örömét. Próbáltam hipnotizálni, és olyan gondolatokat küldtem felé, amelyekről minden normális ember felugrik. Aztán abbahagytam az ügyködést, mert megjedtem: mi lesz, ha a szuggerálásom célt téveszt. Ennek egyébként voltak jelei, mert a legények olyan magabiztosan találtak rám, mint méhecske a bibére.

Amikor a zenekar vezetője bejelentette a hölgyválaszt, olyan volt, mintha menyeyei manna hullott volna az égből. És jöttem én: a villámcsapás.

- Gyere velem! Veled akarok táncolni!
- De én nem tudok, meg nem is akarok, mert mindig a lábadra lépnek.
- Egyszerre nem tudsz mind a kettőre lépni, na, gyere!
- Kedvem sincsen, és mindenki minket néz.
- Majd csinálok én neked kedvet. Azért néznek, mert nem jössz.

Gyengéd erőszakkal magam után húztam, mint egy zsák cementet. Úgy is táncolt, mint a vasbeton. Sugdostam a fülébe: kettőt előre, egyet hátra, egyet-kettőt, hátra... Ha magasabbra nőttem volna, akkor biztosan meghallja. Ha rövid a hangod, told meg erővel, gondoltam magamban. Ettől kezdve egyre több nézőnk akadt; egymást oldalba bökték, a táncolók pedig félrehúzódtak, és úgy tettek, mintha beszélgetnének. De a szemüket ránk forgatták! Hagytam magam lötyögtetni. Végül is elértem a célot: ott omladoztam a karjaiban. Dagadt lábaimat nem sajnáltam, mert tudtam, hogy előbb-utóbb meggyógyulnak, a túsarkúmat viszont kivágtam a szemébe, mert hagyta, hogy András két tappanca laposra tapossa.

Eltelt egy hét, és ismét találkoztunk.

– Tudod, a szüleim kétkezi munkások, egy gyárban dolgoznak. Van két fivérem, és nagyon vágyom haza. A főnököm adott néhány nap szabadságot. Otthon segítenem kell a családnak, mert sok a tennivaló. Anyám beteges, apám gyengélkedik, a két testvérem még fiatal, nem bírnak annyit dolgozni, amennyit kellene. Holnap feltétlenül haza kell utaznom. Csak van egy nagy problémám. Hónap vége van, és nem maradt pénzem. Útiköltségre se telik.

Adtam neki kölcsön háromszáz forintot.

- Igazán rendes vagy. Majd visszajövök, és megadom...

Azóta már eltelt néhány évtized. Lehet, hogy mégsem adja meg a tartozását?

(1975)

Különleges találkozások

Váratlan telefoncsörgés riasztott fel vasárnap délután alvásunkból. A szokásos elnézés-kérés után egy hölgy Láncziné Tóth Rita néven mutatkozott be, és hozzátette, hogy nem ismerjük. Sikerült kinyomoznia a számomat. Egy-két napig Debrecenben lesz. Ő az, akit a halálos karambolt megelőzően szüleim meglátogattak Nagykanizsán.

Dani álmos szemeit dörzsölgette. Nehezen tudta felfogni, kivel beszéltem. Elsősorban az érdekelte, mit akart.

– Fogalmam sincs, de este visszahív. Szeretne velem találkozni. Anyu osztálytársa volt a gimnáziumban, és később is tartották a kapcsolatot.

– Értem. Milyen jogon? Milyen alapon akar beleavatkozni az életünkbe? Quo jure? – nyilván egy művelt római így kérdezte annak idején. Már nem emlékszem pontosan, mert régen volt.

– Nem kell minden mögött sunyi dolgot feltételezned. Hátha ennyi év után olyat mond szüleimről, ami eddig félhomályban maradt.

– Van férje? Szereti a sört?

– Majd megkérdezem. Neked úgyis ez a legfontosabb.

Kicsit bosszantott, hogy negatívan fogja fel ezt a váratlan eseményt. Annyi rejtély van az életben, hátha most egyre ismét fény derül.

Rita nyolc körül jelentkezett. Felajánlotta, hogy tegeződjünk. Dani meghallotta, és kotnyeleskedett:

– Köszönöm, ez rám is vonatkozhat. Én vagyok Jutka férje, Dani.

Másnap ebédidőben szabaddá tettük magunkat. Az Aranybika előtt találkoztunk. Azt gondoltuk, hogy egy hatvan év körüli nő jelenik meg. Talán a piros ruhája fiatalította meg? Első látásra jó ötletnek tűnt, mert magabiztosnak látszott benne, de abszolút nem illett hozzá a zöld szandál és a bizsu nyakék.

– Nagyon keveset tudtok rólam – mondta a rendelés után –, ezért röviden mesélek magamról. Két felnőtt kölykőm van. A férjem két évvel ezelőtt rákban halt meg. Három évig szenvedett, míg végül elérte az elkerülhetetlen vég. Előtte állati klaszszul éltünk, nagyon heppik voltunk. Bejártuk a fél világot, többek között Ausztráliát. Végig mellette voltam, amikor búcsúzott az élettől. Az ellenségeimnek se kívánok ilyen állati megpróbáltatást. Inkább maradtunk volna egész életünkben otthon, csak még most is élne! Egyébként közgazdászként, könyvelőként melózott. A férjem imádott horgászni. A jó haverok társaságában oltári sokat neveltünk, szórakoztunk. Nem feltétlenül az volt a lényeg, hogy a srácok fogjanak valamit, inkább klasszul akarták magukat érezni.

Feltűnt, hogy Rita olyan szavakat használ, mint a fiatalok. Dani gyengéden meglökött a lábával. Egymásra néztünk. Rita ebből nem vett észre semmit, mert ritkán és csak rövid időre emelte fel a tekintetét. Evés közben vagy maga elé bámult, vagy úgy tett mintha a mögöttünk ülő idősebb házaspár jobban érdekelné. Közben gyakran az arcához nyúlt: ujjával az orrát, fülét vagy a szeme alatti részt húzogatta. A

testbeszédnek ezekből a jeleiből nem volt nehéz rájönnöm, hogy ő maga sem hiszi el, amit előad. Szerepet játszik.

– Én előbb tanárnő voltam, aztán fodrász és pedikűrös, most pedig menedzserként melózok egy szállodaláncnál. Sokat utazok, mint megboldogult férjemmel annak idején. János fiam jogász, Róza lányom egy gazdag vállalkozóhoz ment feleségül, van két aranyos kölykük. Egyébként könyvelő, de Laci, a férje nem várja el, hogy robotoljon. Mindnyájan imádjuk a kis ördögöket. Zsolti hét éves, Viola a jövő hónapban tölti be a tizediket. Anyukáddal együtt jártunk suliba. Egyetemi éveink alatt is tartottuk a kapcsolatot, bár Pécs és Debrecen nincs éppen közvetlen szomszédságban. Párszor jártam nálatok, de ti talán nem voltatok otthon, vagy a másik szobában játszottatok. Olyan régen volt.

– Hogy tudtad meg a telefonszámomat? – kérdeztem.

– Nagy mázlim volt. A vonaton ismerkedtem meg egy János nevű pasival, aki már dolgozott a cégeteknél. Kikereste a mobiljából a számod.

Valami azt súgta, hogy ez a bizonyos János nem stimmel.

Dani vendégünk minden mozdulatát ugyanúgy figyelte, mint én. Ismét megérintette a combom; valamilyen furcsa dolog következik.

– Rita! A feleségem sokat mesélt az anyjáról. Például az egyik kedvenc kajája a töltött káposzta volt. Te is azt rendeltél most.

– Hát igen... – Arcán enyhe zavart érzékeltünk. Nem tudta, mit feleljen, aztán beleesett a csapdába.

– Istenem! Hányszor ettünk együtt töltött káposztát – tejföllel nyakon öntve! Milyen szép idők voltak azok!

Most én „üzentem” férjemnek az asztal alatt. Anyukám ezt a kaját utálta legjobban, mert felpuffadt tőle.

– Amikor a Magyar Rádiónál melóztam – folytatta Dani –, egy riportsorozatra kellett mennem Nagykanizsára. Nagyon tetszett a Dorottya-ház. Megvan még?

– Sajnos már lebontották. Egyébként én a városhoz tartozó egyik kis községben lakom.

– Jaj, tényleg?! – hitetlenkedett Dani. – Akkor lehet, hogy eltalálom. Töröcskén laksz.

– Ördögöd van! Oltári klassz falu. Ilyen jól ismered Kanizsát?

– Úgy látszik – felelte Dani.

A pincér összeszedte a második fogás tányérjait. A fizetésről még nem esett szó. (Dani megvárta, amíg „Rita eltelik magával” – otthon szó szerint így interpretálta. Én úgy mondanám, hogy hatásszünetet tartott.)

– Figyuzz, Rita! Van itt egy-két bökkenő. Anyósom, akit sohasem ismerhettem, utálta a töltött káposztát. Töröcske Kaposvárhoz tartozik. A Dorottya-házhoz Nagykanizsának nincs köze. Nevét Csokonai Vitéz Mihály *Dorottya, vagyis a dá-mák diadalma a Fárságon* című vígeposza nyomán kapta, melynek cselekményét ide helyezte. Tehát Kaposváron található. Nagyon rosszul hazudsz. Judit anyját soha az életben nem láttad. Utálta a töltött káposztát. Valaki azzal bízott meg, hogy bohócot csinálj belőlünk. Hát nem sikerült.

Rita arcán és nyakán pír jelent meg. Zavartan hajába túrt. Hátradőlt, belekapaszkodott a székbe.

- Ti most meggyanúsítottatok engem?
- Mindegy, hogy nevezed. Nem mondtál igazat, egy betanult szöveget duruzsol-tál, de kilógott a lovad mind a négy lába.
- Ez minimum hazugság akkor is, ha tagadod, de nevezhetjük átverési kísérlet-nek is – egészítettem ki férjem ténymegállapítását.
- Kénytelen volt színt vallani.
- Nem tudok jól színészkedni. Ezt megmondtam neki előre, de ő...
- Ki az az ő? – szakítottam félbe egy jól irányzott kérdő mondattal.
- Könnyíthetnél a lelkiismeret-furdalásodon, ha egyáltalán neked van olyan – tette hozzá Dani. – Elárulnád, hogy ezzel a színjátékkal mi volt a célja a megbízód-nak?
- Rita mintha kissé megkönnyebbült volna.
- Na, ezt elmondhatom, mert az, amiben megegyeztünk, nem történt meg. Ő azt hitte, hogy nagyon jól összehaverkodunk majd, és pénzt adtok nekem kölcsön.
- Mi?! Neked?! Ez aztán igazán mindennek a csimborasszója! – reagáltam elemi felháborodással.
- Dani sem hagyta ki a lehetőséget.
- Nem vagyok jogász, ezért nem tudom, hogyan lehetne szakszerűen minősíteni azt, amit tettél. Talán előre eltervelt, sorozatosan elkövetett megtévesztés kísérlete anyagi haszonszerzés céljából. Nos, ki a felbujtód?
- Rita nagyon kellemetlenül érezte magát: kékült-zöldült, nyakát pedig mintha pi-ros paprikával kenték volna be. Már majdnem megsajnáltam.
- Ekkor megcsörrent a telefonom. Automatikusan fogadtam a hívást; úgy látszik a tudatalatti énem el akart innen menekülni. Márti hívott.
- Szia! Ne haragudj, most nem alkalmas – utasítottam el azonnal.
- De igen! Bocs, hogy erőszakos vagyok. Légy szíves, hangosíts ki! Mind a hármatoknak akarok mondani valamit.
- El se tudtam képzelni, miért akarja, hogy mindnyájan halljuk azt, amit mond.
- Rita! Sikerült már összehoznod az életbiztosítást? – kérdezte.
- Az elkékült-elzöldült nyakú nő elkezdte szidni Mártit, és kiderült, hogy egy biz-tosító társaság így próbálta tesztelni Ritát, alkalmas-e az üzletkötői állásra.
- Tudtam – állította férjem a győztes magabiztosságával. – Márti! Neked nem mondunk semmit, legfeljebb csak annyit, hogy ez övön aluli ütés volt. Nem tudom, hogy mivel érdemeltük ki.
- Aztán Ritához fordult.
- Mi viszont becsületesek vagyunk! Mi hívtunk meg, és akkor is kifizetjük a számlát, ha közben rájöttünk, hogy aljas módon át akartál verni. Gondolom..., egyedül is kitalálsz a helyiségből.
- Rita felállt. Kicsit tétovázott, félhangosan egy bocsánatkérő mondatot mormolt, aztán gyors léptekkel távozott.
- Fizettünk, és elindultunk haza. Megfogtam Dani kezét. Szótlanul mentünk vagy száz métert, aztán megszólalt:
- Szerencsére ezen túl is van élet, és nem is akármilyen...

Zugivó lett a feleségem

„Zugivó lett a feleségem!” – állapította meg csöndesen Lajos bácsi, akinek Szibériában szerzett reumája éppen ebben a pillanatban jelezte, hogy életben van.

A szekrényben a hófehérre mosott lepedők és ágyhuzatok között éppen az elnyűtt, lyukas barna zokniját kereste, amikor meglátta a díszes papírba csomagolt italt.

„Jól álcázza az asszony! Felcicomázza, hogy a színes ruhák között terepszínű legyen! Pedig úgy húzódozik a szesztől, mint szüzlány az udvarlójától! Vén korára aztán megbolondult.”

Óvatosan megpróbálta lefejtani a papírt. Szerencsére nem kellett erőlködni, a díszes csomag feltárta a titkát. Egri Bikavér ágaskodott benne. Hát igen, évtizedekkel korábban a feleségével ünnepnapokon mindig ilyet ittak ebéd után. De ez nincs felbontva. Akkor mostanában nem részegeskedett?

A komódban folytatta a turkálást ócska holmik között. Kedvenc barna zokniját – azt a bundásat, amit asszonyától kapott a hetvenhetedik születésnapjára – nem találta.

Az ágy alatt véletlenül fedezett fel egy zöld reklámszatyrot: egy pár vado-natúj gyapjú zokni volt benne. Mellette a régi barna – megstoppolva.

Néhány másodperc múlva két könnycsepp gördült végig az arcán. Felhajtotta az asztalterítőt, és előhúzta eldugott ötszáz forintját.

Felöltözött, kilépett a téli zimankóba. Lábai ösztönösen a közeli abc felé vittek, közben minden lépésnél megkönnyebbült.

„Te is vegyél az asszonynak valami csodaszép ajándékot az ötvenkettedik házassági évfordulótokra, Lajos” – biztatta magát. – „Látod, nem hiába szedsz Cavintont. Szerencsére ez is eszedbe jutott.”

Hirtelen megállt.

„Az áldóját! Elfelejtettem visszahajtani az asztalterítőt, és alatta maradt még két százasom...”

(1993)

KUBA 1988

Új érzés jött ebbe a világba

Apu és anyu 1988 márciusában és áprilisában a Kubai Eszperantó Szövetség és a Kubai Kulturális Minisztérium meghívására a szigetországban járt. Apu benyomásairól részletes naplót írt. Talán azért akartam ismét elolvasni, mert az utóbbi napokban nagyon hiányoztak mind a ketten.

Egyre többet beszélnek erről az egzotikus országról, ahol mindig nyár van, barna bőrű hableányok mártóznak az óceán meleg vizében, kókusztejet iszik a tikkadt vándor, gondúzásra csábít a késő esti séta, és hűvös fuvallatok pihentetik meg a napsütéstől próbára tett európai testét. Eddig a romantika.

Aztán azt is halljuk, hogy Kubában elfojtják a szólásszabadságot, bármikor kitörhet a forradalom, amely elsöpri Castro diktatúráját. Ezt hirdeti a tévében a Pano-ráma, erről lehet olvasni az újságokban. Fidel azonban továbbra is kitart a szocializmus mellett.

A kubai eszperantisták meghívására 1988 márciusát és áprilisát feleségemmel a szigetországban töltöttem. Nálunk akkor „reformáltak”: már elutasították Lenin eszméit, de még nem találtak helyettük üdvözítőbbet. Ehettük olcsó kubai narancsot. Úgy-ahogy működött a KGST.

Az indiánok lakta szigetet 1492-ben Kolombusz fedezte fel, majd az engedetlen őslakosok nagyobb részét kiirtották, helyükre Afrikából hoztak néger rabszolgákat az ültetvények megművelésére. Útikönyvekben erről és másról sokkal többet lehet olvasni.

Az előre elképzelt egzotikumokon, számos érdekességen kívül számítottunk arra, hogy legalább két évtizedet megyünk vissza a történelemben. Valóban. Kuba sokkal rosszabb gazdasági helyzetben van, mint gondoltuk; a problémák érezhetők az ország hétköznapi életében is. Lehet, hogy inkább harminc évet „szálltunk vissza” a nyolcórás repülőút során.

A havannai sikátorokban hull a vakolat, a csordogáló szennyvíz a kánikulai melegben megszabadul bűzétől, tinédzserek, munkanélküliek hada lopja az időt a lépcsőkön, az aszfalton ülve, mások baseballt játszanak. Nők hajolnak ki az ablakokon, és rákiabálnak a gyerekekre, akik csapatokban kergetőznek. Férfiak szivaroznak, az asszonyok ráérősen pletykálnak a kapuban (ajtóban). Itt az utcán folyik az élet.

Ha rádióm van, csak hadd bömbölgjön, mert így mindenki megtudhatja (talán irigyli is?), hogy egy fokkal tehetősebb vagyok! Ha a ruhajegyemre sikerült egy divatosnak tűnő jersey nadrágot, szoknyát szereznem (évente csak egy jár belőle), feltétlenül be kell mutatnom az utca közönségének. Talán így gondolkodik egy átlagos kubai.

Ezeken az utcákon sétálunk eszperantista barátainkkal.

Hivatalosan nincsenek munkanélküliek, csak olyanok, akik nem dolgoznak. Itt a

kisebbség tartja el a többséget.

– Ti már megvalósítottátok a saját kommunizmusotokat – mondom Raolának, aki a Havannai Rádió eszperantó adásait vezeti. – Ha valaki nem dolgozik, azért még ehet, és a legszükségesebb holmikat viszonylag olcsón megveheti. De Lenin vagy Marx azt mondta: aki nem dolgozik, ne is egyék.

– Nem egészen így van! Biztosan arra gondolsz, hogy nálunk mindenkinek jár jegy attól függetlenül, hogy dolgozik-e vagy sem. Szerényen, de megél azokból a fejadagokból, amelyeket a kormány nagyon kedvezményesen biztosít neki. Ha többre van szüksége, akkor tíz- vagy hússzoros áron vehet magának bármit.

A fejadagos jegyekre adott áru olcsó; egy munkás akár hat-, hétagú családot el tud tartani, és minimális szükségletei szerint mindenkinek jut. Az igények viszont nőnek, az áru fogy; nem elégzik meg mindenki egy évben egy-két inggel, egy nadrággal, szoknyával, egy pár cipővel.

– Éppen ezért mondom, hogy ilyen értelemben nálatok már kommunizmus van: mindenkinek a szükségletei szerint jut... – Volt ebben némi gúny. Feleségem is jelezte, mert kétszer meghúzta oldalról a nadrágomat.

– Talán félreértettél. De ha azt várod, hogy erre igent mondjak, mert te ezt nevezed az elvont eszme maximális megtestesülésének, akkor jó, legyen igazad! De gyakorlatilag teljesen másképpen alakulnak a dolgok. Áruhiány van..., de erről nem szívesen beszélek...

– Mi sokkal előnyösebb gazdasági és politikai helyzetben vagyunk Európa közepén. Ti két óceánnal vagytok körülvéve, szinte elzárva...

– Ezért is tekint a kubai értelmiség, a vezetés Közép- és Dél-Amerika, Európa és Ázsia felé. Az USA-t nyugodtan kihagyhatjuk, bár földrajzilag legközelebb van. A többi világrész viszont messze esik: drága a szállítás, a kereskedelem. A hatvanas években a szocialista országoktól kapott gépekkel, közlekedési eszközökkel dolgozunk. Havannában a magyar autóbuszparknak talán csak az egyharmada jó. Éjszánkánként két-három nem működő járgányból kiszedik a jó alkatrészeket, beszerelik a negyedikbe, hogy legalább az közlekedhessen. Ha pedig valaki nem akarja kivárni a bizonytalan autóbust, akkor gyalog megy, vagy taxiba ül.

Raola meghívott a Havannai Rádió eszperantó adásába, amely minden kedden jelentkezik, és főleg spanyolul népszerűsíti a nemzetközi nyelvet. A harminc perces eszperantó blokk zenével, hirdetésekkel, közvetlen párbeszédekkel tarkított hosszabb műsorban kapott helyet.

Leggyakrabban a nyelv hasznáról, logikájáról, egyszerűségéről esik szó, de Raola ismerteti a szépirodalom gyöngyszemeit is; röviden közli a művek tartalmát. Valójában azonban azokat a propagandisztikus célokat hirdeti, amelyek a népek nemzetközi megértését, barátságát, a béke fontosságát, a háború elkerülhetőségét hirdetik – Zamenhof eredeti gondolatai alapján.

A hatvanas években ajándékba küldött magyar stúdió még viszonylag jól állja a sarat, de a kubai szakemberek szűkös lehetőségeikhez képest már átalakították. Kedvesen társalogva várakozunk a folyosón; bemutatnak a szerkesztőnek, az ügyeletesnek, a rendezőnek. Közben már órák óta folyik a fővárosi élet napi eseményeit ismertető magazinműsor – amerikai stílusban: tele hirdetéssel, zenével, közvetlen társalgással, jó bemondásokkal. Akaratlanul egyes amerikai adások filmekben látott

harsányságát, lezserségét juttatja eszembe. Feleségem a folyosón marad.

Kigyullad a piros lámpa. A szignál után Raola elmondja szokásos monológját, aztán hozzám fordul, eszperantóul érdeklődik: hogy tetszik országuk, milyen Magyarországon a nőnap, hányan beszélnek nálunk eszperantóul, majd elszavalja az eszperantisták himnuszát, a *La Espero*-t. Közben az üvegfal mögül integetnek, és jelzik, hogy már öt perce beszélgetünk. A rendező a folyosón megrója, hogy a szórakoztató műsorban ilyen komoly dolgokról beszélget velem. Itt a zenéé a főszerep!

Zene és hirdetések következnek.

Már jóval elmúlt tíz óra, amikor a kellemes hőmérsékletű utcára kilépünk. Most kezdődik az élet: óriási a nyüzsgés, nagy a hangzavar, túlkölnék az autók, mert a sofőrök helyet akarnak szorítani maguknak. Nyilván ez hozzátartozik az itteni „szó-lásszabadsághoz”, ezért élnek vele.

Meghívtak a központi eszperantó iskolába, amelynek három emeletén minden hétköznapi este hattól tizenegyig tartanak foglalkozásokat. A kubaiak kevesebbet alszanak, mert több napfény éri őket, ezért nekik három-négy óra elegendő. A belvárosi kultúrházra és a környező épületekre már ráférne a tatarozás, de másra sem telik a szűkösen kipurciózott állami támogatásból.

Feleségem megjegyzi: milyen furcsa, hogy mindenütt a kék szín különböző árnyalataival találkozunk. Az ablakokban nincs üveg, csak keretből és zsalugáterből állnak. Itt nem kell fűteni, a huzat pedig nélkülözhetetlen.

Húsz csoportban folyik az oktatás, ez legalább 350 tanulót jelent. Többnyire felnőttek járnak, akiknek munkahelyükön kulturális feladatot kell vállalniuk. (Talán nálunk is honos szocialista brigádmozgalomhoz hasonlóan, közösen művelődnek, szórakoznak.) Az állam tehát támogatja azt a nyelvet, amelynek célja az internacionalizmus terjesztése. Az más kérdés, hogy az országot politikája miatt mégis nagyon elszigetelték, és most, 1988-ban már csak a Szovjetunió támogatja (bélyegeket, borítékokat, képeslapokat, könyveket nyomtatnak – mindössze ennyi a felületes bizonyíték). A közeli USA-t Kuba ellenségnek tekinti. Külföldi hivatalos útra csak a kivételezettek utazhatnak. Az eszperantista számára tehát alig marad olyan cél, amelyet el tud érni ezzel a nyelvvel. Eszperantó irodalmat olvashatna, ha eljutnának az európai mozgalom sajtótermékei, de így, egyedül csak a levelezés marad. És természetesen az a be nem vallott „öncél”, hogy az eszperantót akkor is érdemes megismerni, ha csak nyelvi alpműveltséget ad. Külföldi eszperantista nagyon ritkán vetődik a szigetre. Detlev Blanke és Haszpra Ottó után nekünk jutott ez a megtiszteltetés.

Éppen szünetben érkezünk kísérőimmel. Óriási a hangzavar a szűk lépcsőházban; nagy a nyüzsgés, ezért nehezen jutunk fel a lengőfolyosóra.

– Válasszátok az én csoportomat! – mondja Teresa. – Remélem, hogy nem ijednek meg tőletek, és ugyanolyan lelkesen vesznek részt az órákon, mint mindig. – A kezdőknek a nyelvtant tanítjuk. Sajnos felnőtt dolgozóinknak általában hiányosak az anyanyelvi ismereteik. Közben ezeket is pótoljuk. Megismerkednek a nyelvtannal, a szabályokat eszperantóul mondják el. Így tehát a módszer kimondottan beszélgetésre épül, de majd mindjárt meglátjátok.

Megjelenésünk némi izgalmat vált ki, de kényszeredetten vagy udvariasan mosolyog mind a harminc tanfolyami hallgató. Teresa bemutat minket kísérőimmal együtt. Kapunk egy eszperantó könyvet, amelyet taláalomra kinyitok. A szociális viselkedés külön fejezet.

Most néhány gondolatot idézek belőle magyar fordításban. Két család leírásáról van szó. Az egyik szorgalmas, dolgozó, mert a szülők a kommunista párt tagjai; önkéntes munkát vállalnak a szakszervezetben, a párton belül, tehát lelkesek, aktívak. Természetesen gyermekeik is dicséretes eredményeket érnek el az iskolában. Szépek, jók és intelligensek. Egy másik család szemben lakik. Mindenki dologtalan, gyerekeik rosszul tanulnak. A lusta apa azt mondja: „Ha pénzem lenne, kocsit vennék.” Erre a lusta anya így replikázik: „Ha kocsink lenne, autóval járhatnánk mozi-
ba.”

Ezeknek a társadalmon élőködő szülőknek a gyermekei mindig ezt mondják: „Ha jó szüleink lennének, jobb tanulók lehetnénk.”

Teresa óráján csak ámulok. Érvel, magyaráz, cáfol, bizonyít, humorizál, példákat ír a táblára – és állandóan kérdez, válaszokat vár (kérdve kifejtő módszert alkalmaz). A baj persze az, hogy a középkorúak vagy még idősebbek passzívan szemlélnek. Nehéz kihúzni belőlük egy szót vagy mondatot. Érthető, hiszen a spanyol nyelvtannal sincsenek tisztában. Hiányos az általános műveltségük. Szerencsétlenségemre – bár a feleségem nagyon csitított – a szünetben szóvá teszem.

– Nagyon tetszett az órád, szerintem akármelyik európai egyetemen előadhatnád az eszperantó nyelvtant. De bocsáss meg, az az érzésem, hogy talán hasznosabb lenne ezeknek a középkorú embereknek a nyelvtant spanyolul elmagyarázni, mert...

– Akkor vétenék az eszperantó alapszabálya ellen! – tiltakozik. – Ugyanis ezen a nyelven mindenki szót tud érteni: kommunista a kommunistával, író az íróval, tanár a tanítványával. Ha én most spanyolul adnám le az anyagot, akkor ebből az következne, hogy az eszperantó nem alkalmas a nyelvtan tanítására.

– Ne haragudj, de úgy vettem észre, hogy sokkal egyszerűbb és gyorsabb lenne, ha hétköznapi társalgást tanítanátok, közben a nyelvtant spanyolul magyaráznátok el. Rengeteg idő felszabadulna, így a szókincset jobban lehetne bővíteni. Ez az általában alkalmazott grammatizáló módszer az élő nyelvek tanításában nem vált be. Egyébként a nyelv a kommunikáció eszköze...

– Ezeknek az embereknek EZ kell! Vizsgáznak is belőle. Tehát meg tudják tanulni. A kubai ember egyébként sok mindenre képes – kissé fenyegetően néz rám –, csak ezt még nem mindenki tudja.

Beszélgetésünk már kezd kínossá válni. Szerencsére odajön hozzánk Jesus Castillo, a Kubai Eszperantó Szövetség titkára, és a haladók csoportjába kísér. Ebben a teremben is Cseh-módszerrel (direkt módon, egy nyelven) folyik az oktatás, de itt már hétköznapi témákról beszélgetnek. A közlekedéssel kapcsolatos dialógusokat alkotnak. A táblán, a falakon különböző szemléltető képek, amelyek alapján a kollektív tematikus egységben tanítja a szavakat, kifejezéseket. A hallgatók példamondatait lassan születnek meg. Ez pedig ismét azt bizonyítja, hogy az eszperantó könyvnyűsége relatív. Kinek nehéz, ki sajátítja el játszva? Több tényezőtől függ: például az életkortól, előképzettségtől, mennyi időt fordít rá, mi motiválja, milyen emberi kvalitásai vannak (lényeglátás, kombinatív készség, kitartás, koncentráció, szorga-

lom stb.).

Feleségem kerül sorra. Köszönti a napfényes Kuba jelenlévő eszperantistáit, kedvező benyomásairól, örömről beszél. Megtapsolják, majd én következem. Bemutatkozásom után Magyarországról mesélek. Aztán nagy meglepetésemre olyan kérdéseket tesznek fel, amelyek az egész kubai helyzetre, politikai nevelésre és agitációra rávilágítanak.

„Azt hallottuk, hogy a magyarok már nem építik a szocializmust. Miért nem?” „Miért nem segítenek többet Kubának a gazdag szocialista országok?” „Hogyan élnek önöknél a kommunisták?” „Győzni fog-e a világforradalom?”

1988-ban már egészen biztosan lehetett tudni, hogy az a bizonyos „világforradalom” halálra van ítélve. Ilyen élesre kihegyezett kérdésekre nem lett volna illendő őszintén válaszolnom. A politikusok szokásos mellébeszélését választottam.

(1989)

Ajándék a paraszt elvtársaktól

Kubában állandóan kellemes a hőmérséklet, nincsenek jól elkülöníthető évszakok. Márciusban még gyakran borítják felhők az eget, de az állandóan fújó hűvös szél hamar szétkergeti őket. A nap olyan erősen tűz, hogy a zárt felhőrétegen keresztül is le lehet barnulni. A sugárzás átmelegíti a tested, egész nap kellemes érzés kerít hatalmába, ám ha nem vigyázol, estére felhőlyagosodik a bőröd. Természetesen ez a helybeliekkel nem eshet meg, hiszen ők kreol vagy fekete bőrűek. A világosbarna bőrszín az európaiság szimbóluma. Mintha az ilyen emberek az egykori spanyol gyarmatosítók leszármazottai lennének, és nem az Afrikából behurcolt rabszolgák késői utódai. Ez pedig kimondatlanul is előnyös, vigasztaló, felemelő számukra.

Azt írják az útikönyvek, hogy a turistának örökre emlékezetébe vésődnek Kuba pálmafás szavannái. Valóban így lehet, ám amerre mi jártunk, csak elvértve akadt néhány szárazsággal dacoló pálmafa vagy bokor. A négy éve tartó aszály hatására minden teljesen kiszáradt. A szigeten közel száz különféle pálmafaj él, köztük a délceg királpálma, amely 20-25 méter magasra megnő, derékban megvastagodik, leveleit tetőfedésre, törzsét építkezésre, magvait állatok etetésére használják. Aztán vannak pocakos pálmák, amelyek törzse négy-hat méter magasságban két-három méter hosszan kiszélesedik. Hasuk belül üreges, és csónak, teknő vagy más használati tárgy készíthető belőlük. Amikor az útikönyvekben felsorolt növényekről, állatokról érdeklődünk, azt válaszolják, hogy nyáron fordulnak elő, egyesek már kipusztultak vagy csak rezervátumokban láthatók.

Szakemberek szerint a sziget rendkívül gazdag édesvízben, de a hiányos infrastruktúra miatt nincs lehetőségük, hogy a föld mélyéből kitermeljék. Így aztán a növénytermesztéshez az öntözést sem sikerül biztosítani.

A szigetvilág területe 110 092 négyzetkilométer. A központi sziget elég nagy ahhoz, hogy a tengeri áramlások ellenére belsejében kialakuljanak a szárazföldi éghajlat jellemzői, például a nagyobb napi és évi hőingadozás. Közel fekszik az észak-amerikai kontinenshez, így télen hűvös légtömegek zúdulhatnak a szigetekre. A márciusi télben-tavaszból előfordult, hogy este föl kellett vennünk a pulóvert. A melegítő hatást a sziget északi partja előtt haladó Golf-áramlat egyik ága, az ún. kubai visszaáramlás váltja ki.

Balázs Dénes Közép-Amerika és a Nyugat-indiai szigetek című könyvében azt olvasom, hogy a leghidegebb hónap február, mert az átlaghőmérséklet 22,1 fok, a legmelegebb júliusban, augusztusban van, amikor a csúcs gyakran eléri a 38-40 fokot. 1966 és 1976-s közötti adatokról van szó, azóta a klíma módosulhatott.

Szállodánk kiemelkedik a málladozó vakolatú épületek közül. Valamikor amerikai milliomosok szállhattak meg benne. Erre utalnak a színpompás étterem márvány asztalai, a díszes oszlopok és a hatalmas arany szegélyű tükrök – a padlótól a mennyezetig. A fekete és a fehér szín árnyalatai mintha hűvösebbé tennék a levegőt. Ehhez persze jelentősen hozzájárul a légkondicionálás.

Gyakran találkozunk havannai eszperantistákkal. Megfordulnak itt orvosok,

ügyvédek, a két évvel ezelőtt alakult Kubai Eszperantó Szövetség vezetői, rádióriporterek, újságírók, angoltanárok. Magyar népdalok kottáit, prospektusokat, könyveket, újságokat (Hungara Vivo) népművészeti tárgyakat hoztunk ajándékba. Általában többféle társaság gyűlik össze, és mindegyik félrehúzódva várja, mikor megyünk oda hozzájuk. Nem akarnak szóba állni egymással. Miután erre néhányszor rákérdezek, négy szemközt elárulják: X utálja Y-t, Z pedig komolytalan és karrierista, de nehogy NN megtudja, hogy K-nak eszperantó könyvet adtam, mert akkor megharagszik; P-vel nagyon vigyázok, mert a nép ellensége, de ezt igen jól álcázza. F nem tud jól eszperantóul; B nagy hibát követett el, mert amikor együtt ebédeltünk, magával hozta a feleségét, így jogtalanul használta a Kubai Eszperantó Szövetség (KEA) számláját.

A havannai eszperantó iskolában tartottam néhány órát. Mivel a fővárosi eszperantisták régóta próbálják elérni, hogy a nemzetközi nyelv helyet kapjon a felsőoktatásban, ott-tartózkodásunk kapóra jött. Közel száz angolul beszélő tanár, hallgató volt kíváncsi vitaindítómra. Ezt követően számos „negatív” kérdés merült fel, vagyis antipatikusan szóltak hozzá.

Miért kellene a kubaiaknak eszperantót tanulniuk, amikor gyakorlatilag nem utazhatnak külföldre? Európában egymás mellett vannak az országok, náluk viszont a „szomszédok” csak repülővel vagy hajóval érhetőek el. Ha pedig valaki megtanulja, nincs kivel gyakorolnia, így aztán elfelejti. A közép- és a dél-amerikai kontinensen egyébként megvan a nemzetközi nyelv: a spanyol. Szinte minden nyomdaipari terméket a Szovjetunióban állítanak elő, így nincs arra lehetőség, hogy nagyobb tételben adjanak ki eszperantó nyelvkönyveket. Nemzetközi nyelven ellenséges nézetek is bejuthatnak az országba. Akinek azonban kedvük van, nyugodtan tanuljanak eszperantóul, mert Kubában szabadság van.

Megérkezik Ciego de Avila-ból levelezőtársunk, Amparado. A kubai ananásztermesztés egyik központjába megyünk, ahol már megszervezték a tanfolyamokat, előadásokat. Büszkén meséli, hogy tulajdon két kezével építette fel modern, két-szobás házát. Igaz, még nincs teljesen kész, de minket már megfelelő körülmények között tud fogadni.

Kora reggel indulunk. A pályaudvaron katonás rend uralkodik. Egyenruhások ellenőrzik a jegyeket, és a vágányokhoz csak az utasokat engedik be. A vörösre festett szerelvény elején Kandó-mozdony! Emlékszem, hogy a 60-as évek egyik legnagyobb hazai technikai szenzációja volt a Kandó Kálmán elektromérnökről – a feltalálóról – elnevezett Diesel-mozdony. Nyilván a kubai forradalom győzelme után internacionalista segítségként kaptak tőlünk néhány vonatot. Jó, hogy több van a szerelvényekből, különben meghibásodás esetén nem lehetne az alkatrészeket pótolni.

Nyolc és félórás utazás után végre megérkezünk Ciego de Avila-ba.

Az állomáson elsősorban eszperantisták várnak. A szokásos, eltervezett beszédfordulatok után nehezen szólalnak meg, mert életükben először találkoznak külföl-

diekkel. Később azonban fokozatosan belejönnek a beszélgetésbe. Csomagjainkat a járási pártbizottság „kocsija” viszi. Nem véletlenül került a szó idézőjelbe. Egy özönvíz előtti, szovjet gyártmányú járgányt neveztem így, amelyről már nem lehet megállapítani, milyen márkájú volt. Műszerfala csupasz drótokból áll, egyetlen kijelző sem mutatja, hogy a tákolmány valamikor jobb napokat is megélt. Az ajtókat madzaggal kötjük be, az üléseket sámlik helyettesítik. A masina köhög, pöfög, füstkarikákat ereget, rángatózik, meg-megáll, mint a makacs öszvér, de azért csak haladunk előre. Kíséretünk gyalog követ, a gyerekek néha előrefutnak.

Sofőrünk, Pedro mosolygós fickó. Alkalmi tolmácsunkon keresztül tudatja, hogy rendkívül büszke a kocsijára. Azért az övé, mert senki más nem mer beleülni, és használni sem tudná. A viharvert sofőrülés és a két sámlis között guggoló tolmács még hozzát teszi: „Ne vegyétek komolyan! Pedro nagyon vidám fiú, képes eltúlozni a dolgokat...”

A mögöttünk lévő, ruhákkal letakart ketrecekből tyúkok kárálása hallatszik. Nem tudjuk mire vélni a rögtönzött „koncertet”. Pedro azonban megmagyarázza:

– Semmi vész, csak ajándékot gyűjtök. A paraszt elvtársak felajánlásokat tettek, ezeket átváltották tyúkokra. A pártbizottságon dolgozók munkáját szimbolikusan így ismerik el. Értitek, ugye? – Magyarázatához furcsa képet vág, hunyorít, kacsintgat. Nem tudjuk, mennyire vegyük komolyan. A tény azonban tény marad: tyúkok kotkodácsolnak, és egy baromfiudvar szagát árasztják szét a járgányban. Nem szagolgatunk, inkább a sámlin-ülést gyakoroljuk – hol összekapaszkodva, hol egymásnak ütődve-verődve.

Alig mentünk háromszáz métert. Kikászálódásunk után rögtön szembeötlik, hogy poros az utca, nincs közművesítés, folyik a szennyvíz mindenfelé, deszka- és bádognyálkák sorakoznak. A villanyoszlopokból ítélve itt csak áram van. A tákolmányok egymásra épültek, hátul néhány négyzetméteres kerttel. Itt-ott egy fa nő benne, de általában lomtárnak használják.

Amparado háza impozáns méreteivel és téglafalaival kiemelkedik a többi közül – bár csak félig van készen. Bemutatja feleségét.

– Nálunk szinte senkinek sem sikerül egy ilyen vállalkozást megvalósítani. Bizonyítanod kell, hogy törvényes úton szereztél a szükséges pénzt. Aztán jön az engedélyeztetés, amely igen hosszú procedúra. Építőanyag pedig gyakorlatilag nincs, de utánjárással, ügyeskedéssel mégis beszerezhető. Ez a nappalink. Legtöbbet itt tartózkodunk, van lemezjátszó és írógépem. Igazi bútorok még sajnos nincsenek. Ott hátul, az a hosszú helyiség a konyha. Onnan ki lehet menni a kertbe vagy udvarra, ami persze nem igazi, mert alig néhány lépés hosszú.

A realitás kedvéért most hozzát teszem, hogy a szilikátszerű téglából épült ház falain nincs vakolat, a szobáknak nevezett helyiségek belső falai hiányoznak. Ha az ember a folyosónak nevezett „gyalogjárón” jobbra vagy balra néz, akkor éjjelnappal szabadon betekinthez az ott tartózkodók hétköznapjaiba. A kubai építészetre egyébként jellemző a hosszú, egyenes folyosó – nyilván mindkét oldalról fallal –, hogy hűsítő huzatot lehessen csinálni. Ha megtehetik, hatalmas, kövezett nappalit alakítanak ki, amelyben általában a konyha, ebédlő, társalgó is helyet kap. Nagyobb

helyiségben kevésbé fülledt a levegő.

A tulajt gyakran meglátogatták barátai, akik az utcáról tévedtek be, mert sohasem láttak még európai, ráadásul házaspárt. Ezerszer meghallgattam spanyolul, eszperantóul, hogy én egy híres professzor vagyok, személyes meghívására érkeztem hozzájuk nejemmel. Feleségem pedig külön éke házának. A harmadik, majd negyedik pohár saját főzésű rumja után még ennél furcsább dolgokat is mesélt az utca népének. Ismerősei kezünket szorongatták. A „rumos Amaparado” rosszul tűrte, ha számára evidens dolgokra rákérdezőnk. Olykor éjfél körül kézen fogva vezetett ki az utcára, hangos szóval összecsődítette a környéken lakókat, aztán szónokolt valamit, majd teljesen váratlanul hozzám fordult: „Ezek az elvtársak azt akarják, hogy mondj nekik valamit!” „És mit mondjak?” „Teljesen mindegy, majd én lefordítom.”

Mit lehetett ilyen kényszerhelyzetben tenni? Üdvözöltem a hallgatóságot, elmondtam honnan jöttünk, bemutatam a feleségem. Alig jutottam el a harmadik-negyedik mondatig, házigazdám már fordította. Pontosabban ferdítette. Nem zavartatta magát, két-három percig beszélt, míg újból szóhoz engedett jutni. Aztán Amparado beszédteljesítménye háromszorosára nőtt. Nem érdekelte, mit mondtam. Amennyire ki tudtam következtetni, politizált. Fidel Castro, kommunizmus, szocializmus... Venseremos – győzni fogunk! Rendkívül szokatlan, sőt félelmetes volt, hogy a röpgyűlésre kiugrasztottak abszolút közömbösen hallgatták a lelkesítő mondatokat. Bambán bámultak, és ez elárulta elfojtott érzéseiket.

Aztán ugyanolyan hirtelen, ahogyan elkezdődött, vége szakad a bemutatónak.

(1989)

Szavaink mesteri elferdítése

Antonio ügyvéd irodájába invitálnak. Kellemes meglepetés ér, mert több eszperantista fogad: Manuel angol szakos tanár, a 65 éves Lamas, Kuba legidősebb eszperantistája, Ricardo és Fernando a város mezőgazdasági főiskolájának két tanára, valamint három főiskolai hallgató.

Az asztalon ebben a tavaszi, gyümölcsszegény időben, tiszteletünkre bőségesen kínálja magát az ananász, banán, narancs, citrom, papaja.

Lamas 1963 óta ismeri a nyelvet, szívesen gyakorolná, ha lenne kivel. Nagyon szeret levelezni, ez az egyetlen hobbija. Folyamatosan, választékosan fogalmaz; gyakran megkérdezi, megértjük-e, amit mond. Előkerül egy üveg fehér rum.

Most választanunk kell, de nem szeretnénk vendéglátóinkat megsérteni. A gyümölcsöket és a rumot is szívesen megkóstolnánk.

– Tudom, hogy szeretitek a gyümölcsöt. Egyetek, mi majd iszunk az egészségetekre... Ti pedig egyetek a mi egészségünkre!

– A kubaiaknak általában három nevük van, de szerencsére nem kell mindet használniuk – magyarázza Antonio. – A családnév, mondjuk Castillo, a keresztnév, például Fernando, a harmadik általában annak a szentnek a neve, akinek születésnapja éppen ünnepe volt. Mindenki saját maga dönti el, hogyan szólítsák.

– Szeretnék kérdezni valamit – mondja Amparado. – Mi tudjuk magunkról, hogy nem vagyunk nagyon pontosak. Az idő nálunk nem számít. Aztán ki meddig bírja, várja a másikat. Hogy van ez nálatok?

– Tegyük fel, hogy találkozót beszélek meg valakivel este hétre. Ha nőről van szó, akkor öt perccel korábban megjelenek, viszont a hölgy késhet öt-tíz perccel. Azért van így, mert a nőnek nem illik egyedül sétálnia az utcán. Igaz a mai fiatalok ezt már nem tartják be, csak az öregekre vonatkozik.

– Á, nálunk ilyen szempontból egyenjogúság van! Például a múltkor a nejem vásárolni hívott. Éppen levelet írtam neked, és nem akartam abbahagyni. Várt rám egy órát. „Ugyan, kedvesem, mondta, mi az az egy óracska, te viszont két évig udvaroltál nekem, az sokkal hosszabb volt, mert ki kellett várnom, hogy a tiéd lehessenek.”

A társaság illendő nevetéssel honorálja Amparado élcélődését. Ilyen szöveg hallatán otthon érezzük magunkat. Kiderül, hogy Kubában csak két évvel ezelőtt jött létre az országos szövetség. A kulturális minisztérium minden kezdeményezést támogat, mert az eszperantó hasonlít a spanyol nyelvhez, és eszmeisége minden kubaihoz közel áll. Semleges nyelven szót érteni a világ minden népével, hirdetni, hogy a szocializmus boldogságot teremtő rendszer – ez aztán csábító cél!

Így vélekedtek vendéglátóim, akiket udvariasságból kénytelenek voltunk meghagyni ebben a meggyőződésükben.

Ciego de Avila hozzávetőlegesen a nagy sziget közepén terül; magán viseli a spanyol és az amerikai telepések építészeti stílusát. Mezőgazdasági település, ahol téveszkekben termelik az ananászt, citromot, narancsot. Hiányoznak a gépek. Csak a

kisebbség dolgozik, de mindenki ügyeskedik.

A piacokon jegy nélkül lehet vásárolni friss, vagy a hűtőházakból szállított gyümölcsöt, zöldséget. A magyar pénztárcához képest rendkívül olcsón. Az 1988-as árfolyamnak megfelelően egy pezo 13 forint volt. Ennyiért lehetett kapni fél kiló uborkát, egy kiló narancsot, egy kiló banánt, egy kiló krumplit. Nem külön-külön, hanem mindet együtt. Vajon ilyen állami dotáció mellett meddig lehet tartani az alacsony árakat? A felnőtteknek van egy füzettömbjük, amelyben szerepelnek a havi fejadagok; vásárláskor bejegyzik az áru mennyiségét. Érdekes, hogy a paradicsomot teljesen zölden fogyasztják.

Egyik alkalommal egy pótkocsis teherautó ömlesztve vitt aransárga narancsot, banánt, citromot, halvány rózsaszínű paradicsomot; folyt a lé mindenfelé.

– Már ne haragudj, hogy megemlítem – fordultam Amparadóhoz –, de ezeket a finomságokat nálatok ilyen összevisszaságban szállítják?

– Ezek aligha „finomságok”! Állatoknak való mindegyik, mert romlott. Na, most láthatod, azért csak van nálunk árubőség, még a disznóknak is jut ilyen desszert.

Amparado házának a teteje lapos volt, ezért napozásra csábított. Csak néhány kaktusz árválkodott rajta virágcserepben az ég áldását hiába várva. A magunkkal hozott plédre fekszünk, elnyúlunk az energiát sugárzó betonon. Lehunyjuk a szemünket... Már-már elszunnyadunk, amikor több irányból is kiabálást hallunk. Felülünk. A környező házak ablakaiban, a bádogvisek tetején aggódó emberek sorjázanak. Amparado magyarázza meg a helyzetet:

– Én mondtam, hogy mehettek napozni, de hozzátettem, nálunk ez nem szokás, tehát nem tudom, hogyan reagálnak a szomszédok. Láttátok? Nagyon aggódtak értetek. Szédülés, rosszullét, halál... Mindez előfordulhat a napon. Ezt akarták megakadályozni. Ezért kiabáltak.

Egyszer, kora reggel arra ébredtünk, hogy Amparado felesége (Felicite) sírva panaszkodott férjének. Ő azonban csak hallgatott, legfeljebb nyugtatni próbálta egyik két halk szóval. Arra a következtetésre jutottunk, hogy ellenünk van kifogása, mert megzavartuk hétköznapijait. Korábban arról volt szó, hogy több családnál szállásolnak el, mert másoknak is gyakorolniuk kell a nemzetközi nyelvet. Mégis órákon át kellett puhítanom vendéglátónkat, mert nem akart elengedni. Az európaiak – mondtam – általában külön szobában alszanak, ahová bármikor félrevonulhatnak, ha szükséges, bezárhatják. Mire Amparado: „Itt nem lop senki!” Európában korábban fekszenek – folytattam a meggyőzést. Hét óra az eltolódás. Az itteni szokások szerint éjjel kettő körül kell nyugovóra térnünk családdal együtt. Ez nagyon fárasztó.

– El tudom én intézni! Úgyis folyamatban van a téglai igénylésem; holnap kihozzák, holnapután egy falat húzok a szobátok elé.

Nem tudom végül mi volt az, ami meggyőzte. Mondtunk olyat is, hogy Indiában az utcán laknak, Kínában csónakokban, Európában szobákban, mert ott ilyenek a körülmények, a szokások.

(1989)

Hamis tolmácsolás és örömnep

Manuelékhez költöztünk. Ez a magas, kisportolt férfi, szintén angol szakos középiskolai tanár volt, de ott-tartózkodásunk alatt egyszer sem ment be iskolájába. Viszont igazgatónője kétszer látogatta meg. Miután ajándékokkal távozott (pulóver, garbó, szandál), a ház ura további szabadságot kapott. Manuel a kiskapukat kereső, mindenáron boldogulni akaró kubaiakhoz tartozik. Mindenbe belekóstol, amiben némi pénzt, előnyt sejt; kapcsolatokat épít, ügyeskedik, vásárol, elad, közvetít, a fejadagon felül is beszerzi az árut. A külföldiek számára fenntartott boltba mindig elkísért. Válogatott, mondván, csak fizessem ki, majd otthon tisztázzuk az anyagikat. Aztán öt-hatszoros áron mindent továbbadott. Velünk azonban nem rendezte a számlákat. Sok ismerőse, barátja volt a városban, így könnyedén szervezte meg a kirándulásokat, iskolalátogatásokat. A közeli gyermekuszodába járhatunk napozni, mert ott nem feltűnő, ha úszkálunk, vagy fürdőruhában székeken ülünk a 28 fokos melegben. Elmesélte, hogyan lehet Kubában lakáshoz jutni. Két évig kapta a teljes fizetését, és az építkezésen segéd munkásként kellett dolgoznia. Később, amikor már kiválaszthatta saját lakását, szakemberek irányításával kulcsrakész állapotba kellett hoznia. Rendkívül kedvezményesen vásárolhatta meg. Sőt a lakótelep egy másik épületében is így munkálkodott, ahol szülei laktak.

Ciego de Avila-tól húsz kilométerre van egy kísérleti citrom- és narancsültetvény. Az iskola egy ötvenhektáros gyümölcsös közepén, öt-hat méteres betonoszlopokra épített, fehér kőépületben található. Az egyenruhás diákok egymást túlkiabálva, lökdösődve mennek fel a széles lépcsőn az épülettel egy szinten kialakított betonudvarra.

Tanárok jönnek, és felsorakoztatják őket a nemzeti zászlóval díszített emelvény előtt. Amparado titokzatos marad. Hiába kérdezzük, milyen ünnepségbe csöppenünk, csak „öntudatosan” mosolyog. Később az igazgató beszédéből derül ki, hogy a középiskolások délutánonként felnőttekkel együtt művelik az ültetvényt. A gyerekek elsősorban szedik, válogatják a gyümölcsöt. Minden tervidőszak végén értékelik teljesítményüket. Kiosztják a dicséreteket, a brigádok természetben kapják meg jutalmukat, aztán szabadon árulhatják a piacon. Jövedelmük felét be kell fizetniük az iskolának.

Váratlanul a nevemet hallom, amit óriási ováció követ.

– Most pedig téged akarnak hallani.

– Eeengem?! És mit mondjak?

– Ismersz már! Amit akarsz, és amit csak tudsz – válaszolja Amaparado cinikusan.

Üdvözlő szavakkal kezdem, bemutatom a feleségem, mesélek magunkról, utazásunk céljáról. Ezek mind olyan dolgok, amiket nem szokás mondatonként megtapasztalni. A helyzet azonban abnormális. Amparado ferdítéséből ítélve dicsérem a kubai

rendszer, a szocializmust, Fidel Castrot, a forradalmat, az önzetlen, baráti segítséget nyújtó Magyarországot. Beszédem szinte népünnepélybe megy át: ujjongás, hosszan tartó ütemes taps, majd... „Venceremos”...

Nagyon bosszant, hogy ismét becsapnak. Hogy rémálmaimat még jobban fokozzák, egy fiú ugrik fel az emelvényre művirágcsokorral. (A nagy meleg miatt a gyorsan hervadó, természetes virágokat nem szokták letépni.) Tökéletes orosz nyelven köszönt, s egyben megkér, hogy beszéljünk egy kicsit, mert az iskolában senki sem akarja elhinni, hogy ő ismeri a nagy Szovjetunió nyelvét.

Csönd. Mintha kiürült volna a tér. Aztán a hangszórók oroszul harsogják: José szülei diplomaták, és velük együtt öt évet töltött Leningrádban. Három éve jöttek vissza, de azóta se tudta bizonyítani orosz tudását, mert nem volt kivel beszélnie. Felteszünk neki néhány kérdést. A fiú tökéletesen válaszol, aztán a végén spanyolul mondom ki a végszót: „Perfectamente!”

Robbanásszerűen tör ki az ováció. A tanárok ölelgetnek, gratulálnak. Josét társai vállukon viszik a helyére. Ampardo is megölel, majd színészkedve ennyit mond: „Ankaŭ vi estis <<perfectamente>>.” (Te is tökéletes vagy.)

Szokatlan időben, este nyolctól tizenegyig tartom az órákat. Európai és magyar mozgalomtörténet, irodalom, társalgás, vita az eszperantó szerepéről. A nyelv oktatásának módszertana is mindig sorra kerül. Közben furcsa kérdéseket tesznek fel.

– Gazdag ország-e Magyarország? (Kifejtem, hogy relatíve igen; például Jamai-cához vagy Kubához képest.)

– Kézpénzért azt vesz az ember a boltban, amit akar? És annyi inget vásárolhat, amennyit szeretne?

Igennel válaszolok.

– Akkor biztosan veszel vagy hatot.

– Nem – felelem –, mert otthon már van néhány, és többre nincs szükségem.

– Fizetésed hány százalékába kerül egy ing?

– Maximum öt-tíz százalékába.

Leírhatatlan csodálkozás, és hiteltlenség az arcokon.

– Ha ilyen olcsó, akkor miért nem veszel hatot? Mert aztán elfogy.

– Tévedés. Az ing – említhetnék bármi mást – nem fogy el, van bőven.

– Na, ez hihetetlen. Akkor nálatok másfajta szocializmus van.

– Meglehet. Európa gazdagabb kontinens, mint a ti szigetetek, történelme másképpen alakult. Mi a gyarmatosítást sokkal enyhébb formában éltük át. Az országok egymással szomszédosak, jobban tudunk kereskedni.

– És mit adnak jegyre nálatok?

– Semmit. Mindent készpénzért lehet vásárolni.

– Na, ez már mese! De tegyük fel, elhisszük. És bocsánat, hogy megkérdem: akkor miért jöttetek a mi állítólagos szegény országunkba?

– Megismerni benneteket, és ha tudunk segíteni az eszperantó tanulásában. Így megérezhetjük a barátság melegét, láthatjuk a kubai emberek őszinte lelkesedését.

– Ezt most nagyon jól mondtad, a többit pedig felejtjük el!

Meghívást kaptunk Camagüey-be, ahol egynapos program keretében a várossal és a helyi eszperantistákkal ismerkedhetünk meg. Reggel ötök már Ciego de Avila néptelen utcáit rójuk. Amparado szerint a buszok vasárnap reggel sokkal bizonytalanabbak, mint máskor. Ha műszaki hibásak, akkor katasztrófa van, mert vasárnap a szerelők nem dolgoznak; egyébként is két-három járgányból kell egyet összerakni alkatrészhiány miatt.

Mégis rohanunk a bizonytalanságba. Ha legalább félig megtelik egy busz, akkor van remény. Menetrend nincs.

Érdekesek ezek az utcák, mert sehol sincs kerítés; az árkádos, oszlopos előtéren – amely a lakóházak a része – vezet a gyalogjáró. Estefelé amikor már csökken a hőség, ide ül ki a család. Egy-két hintaszéket is kitesznek, folyik a pletyka, bámulják a járókelőket. Most azonban csönd van, csak ötfős csapatunk csörtetése hallatszik.

Társaink három irányba indulnak érdeklődni. Közben figyelik, hogy a hangosbemondó mit közöl; ha nekünk szól(na) az információ, akkor a megfelelő helyre kell(enne) rohannunk. Lógó orral egymás után jönnek vissza. Ha most nem indulunk el, akkor csak délután mehetnénk. Váratlanul megtudjuk, hogy a Camagüey-be tervezett járat műszaki okok miatt kimarad. Amparado dühös lesz, és elrohan intézkedni. Megszoktuk már, hogy rá külön törvények vonatkoznak. Nem derült ki, a többiek sem kérdezték, kivel beszélt, de tíz perc múlva már egy olyan buszban ülünk, amelyről a hangos bemondónak nem volt tudomása. Vagy 10-15-en mégis felderítették ugyanezt a céljáratot.

Camagüey körülbelül húsz kilométerre fekszik Ciego de Avila-tól. Az ország harmadik legnagyobb városa, 300 ezren lakhatják. Tartományi székhely, egyben az ország egyik legfontosabb mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi központja. Több szép központi tere van, sok a szűk, zezzugos utca; a földszintes házak egymáshoz simulnak. A régi spanyol építkezési szokásoknak megfelelően földig érnek a rácsos ablakok.

Néhány órás városnézés, majd hamisítatlan kubai ebéd után, amikor már gyengülnek a nap gyilkos sugarai, az egyik iskola tornatermében tolong néhány eszperantista összes családtagjával, rokonával, ismerősével együtt. Az utcáról folyamatosan érkeznek az érdeklődők. Az erre az alkalomra felállított színpadon dél-amerikai számokat játszik egy helyi zenekar. Később az tanulók adnak ízelítőt a vérpezsdítő táncokból. Aztán eszperantóul szavalnak felnőttek, iskolások. Nagy meglepetésünkre Baghy-vers és Kalocsay-fordítás is elhangzik. Ismét zene és tánc...

A közönség soraiból egyre többen ugranak fel a színpadra, akarataink ellenére magukkal húznak. Az izgó-mozgó, temperamentumos, duhaj társaságban úgy érezzük magunkat, mint akik most tanulnak járni. Nekik viszont lételemük a tánc.

A program további részét, amelyben Magyarországról és kubai benyomásainkról beszélnénk, elmossa a vidám néphangulat. Amikor már majdnem összerogyunk, Amparado megment a fizikai megsemmisüléstől. „Most már hagyjátok abba, mert tudtam egy buszt szerezni, és a sofőr nagyon siet.”

(1989)

FONÁK

Megfagyni vagy elégni?

Nyilván furcsának tűnik, hogy magamban beszélek, de szeretem a gondolataimat, problémáimat hangosan megfogalmazni. Olyankor teszem ezt, amikor teljesen egyedül vagyok a diktafonommal, amely a mondatok hanglejtését, érzelmi színezetét, sóhajaimat és a beszédszüneteket is rögzíti. Ez roppant nagy előny az írással szemben. Egyébként vezetés közben aligha tudnék írni, így pedig megörökíthetem azt, amire gondolok, amíg Pestről Egerbe érek. Egy újságírónak ez nem csak kikapcsolódást jelent. Tudatosan csinálom szakmai frissességem megőrzése és fejlesztése miatt. Egyértelmű tehát, hogy nálam a hangos beszéd nem párosul betegséggel.

Patkó Gábor kollégámat egyszer azon kaptuk rajta, hogy morog maga elé valamit. Nem nézett fel, mereven verte az írógépét. Később kiderült, hogy a feleségével veszekszik, mert nem ad elég zsebpénzt, a gyerekeit pedig azért gorombítja le, mert nem hagyják dolgozni. Először azt hittük, hogy éppen egy ilyen történetet ír. Amikor rászóltunk, nem emlékezett semmire. Kár tovább részleteznem. Már három hete szanatóriumban van. Egyébként az volt a rögeszméje, hogy a főszerkesztő után a lapnál ő lesz a legjobb író, költő és kritikus. (A főnök minden létező műfajban dolgozik, még egy kiadatlan történelemi drámája is van.) Gabi csak egyszer mesélt nekem erről. Azt mondta, hogy a bizonyítási vágy kibontakoztatása nála belső szükségyszerűség. Aztán a szerkesztőség előtt pont akkor csuklott össze, amikor a főnökkel beszélgetett.

Kopog az eső, veri a tetőt. A szélvédő szinte úszik a vízben. Szeretek esőben vezetni, mert ilyenkor felfrissülök. De vigyáznom kell. Ha nem találok magamnak megfelelő tevékenységet, kikapcsolódást, akkor ez az állandó moraj befészkel magát a szürkeállományomba, elaltatja az idegsejtjeimet, és fennáll annak a veszélye, hogy kihagyok. Két hónapja történt, amikor Salgótarjából vezettem hazafelé a szerpentinre, eltompult az agyam. Azt hittem, szembe jön velem egy kocsi, ezért gyorsan balra kaptam a kormányt, de szinte ugyanabban a századmásodpercben korrigáltam a hibámat. Adtam magamnak néhány pofont, attól magamhoz tértem. Azóta vezetés közben beszélni szoktam, mert ébren tart, szórakoztat, sőt valamit hoz is a konyhára, mert már három novellám született ilyen módon.

Az út folyik, forr, fortyog és buborékol. Talán az öt évvel ezelőtti március volt ennyire csapadékos. A Ladám most Noé bárkája. Az állatok hiányoznak belőle, de tegnap ült benne négy. Kiszálláson voltunk Hevesen: Fóti Karesz, a lovagképű, Lajos Péter, az álnok kígyó és Magyarfalvi, a fotós kaméleon. Maca, aki az anyósülésen terpeszkedett, sajnos egy ártatlan vízilóhoz hasonlítható. Nehéz lenne fő részeit megkülönböztetni.

Ne döcögj itt előttem, komám, te kis PM 51-20! Balra index, gáz, macskaugrás, jobbra index, besorolás, index vissza...

Megyek haza, haza..., home, zu Hause, domoj. Otthon vár rám a munka, csak tudnám, hogy ebből az összevisszaságból hogy lesz novella vagy jegyzet. Nagy elvtársnak is csak a neve nagy. Körmönfontan, nyakatekerten fogalmaz, igazi bü-

rokrata; biztosan máshonnan bukott a szerkesztőségünkbe, és minimumként a kultúra rovatot kapta meg. Aztán majd mást is. Írhatnék egyesek anyanyelvi műveletlenségéről vagy inkább a manapság oly gyakori felsőbb stílusról. Valahogy így: „A közelmúltban az egyik értekezlet után az volt a vita tárgya, hogy miről is beszélt valójában az előadó. Mondandója tele volt közhelyekkel, hangzatos, semmitmondó általánosságokkal, magyartalan szerkezetekkel, idegen szavakkal. És ezzel szándékosan..., igen szándékosan megtévesztette, félrevezette a hallgatóságot...”

Aztán...? Vár otthon a drága anyósom. A méregdrága... Azért nem vettem még neki, mert a méreg drága, és nem akarok miatta törvénybe ütközni. „Jegyezd meg, édes fiam, hogy a fogkefét a nyelével lefelé kell a pohárba tenni, nehogy megnyomódjon a szőre! Az íróasztalodon pedig mindig hagyjál rendet, hogy le tudjam törölni a port! Ha kimész a folyosóra, az ajtót húzd be, mert elvetemedik a fája! Mit keres az a zokni kifordítva a szennyes ruhák között?” És nem szabad őt megbántani, nemet is csak úgy lehet mondani, hogy igennek értse. Különben látványosan bevonul szobájába. „Jaj, nem szeretnek itt engem. Csak azt tudnám, mivel érdemeltem ezt ki! Ha én nem lennék, felvetne benneteket a kosz, dudva nőne a szobátokban, meg bogarak tanyáznának mindenütt.”

Az ilyen depressziós ember állandóan torz érzelmeket, idegességet, indulatokat gerjeszt. Abnormális módon reagál, sajnáltatja magát, gyűjti a problémákat, mint kuka a hulladékot. Így hízlalja a lelki szemétdombját. Az ilyen nem tudja, hogy a rózsának illata is van. Aztán az egész felgyülemlett posvány önpusztító cunamivá változik, és már jobban kínozza őt, mint azokat, akiknek ártani akart vele. Bűntudatot érez, nem eszik, nem iszik, rosszul alszik, magába roskad.

Kegyetlenül zuhog. A leállósávban egy Trabant. Te aztán nem hálálod meg a gazdidnak, hogy megvett! Szegény pasas most szerelhet, de ha ezt előre tudja, jobb, ha inkább kacsának születik...

Azt kérdezed, mi van a feleséggel? Mi lenne? Nem esett messze a fájától. Holló hollónak nem vájja ki a szemét. Kutyából nem lesz szalonna. Egy követ fűjnek. A rossz asszony házi veszedelem. Akarsz még több közhelyet? Van még egy: ha az asszony uralkodik, nincs rend a házban. De mikor is uralkodnék én? Nincs rá időm. Hajtani kell a pénzért, néha pedig ki is kell kapcsolódnunk. Megyei lap, üzemi lap, alkalmi kiadványok, megyei folyóirat, kiküldetések, hétvégi ügyelet, barátok, minden kedden kispályás foci sörözéssel egybekötve, este tévénézés, hogy a kritikát meg tudjam írni, könyvismertetés, helyettesíteni kell a tördelőt, ilyen gyűlés, olyan gyűlés. A múlt hónapban vagy két ezressel több jött be, mint máskor. Rá is kezdte a feleségem, hogy a gyerekeknek új nadrág kellene, neki meg új cipő. Megvan rá a pénz, hiába, mert nem tud mikor elmenni, ugyanis csak aludni járok haza... Jó, mondom én, akkor leállok, megszűnök, feladom. Hadd vesszen el minden, amit eddig kiharcoltam. A te gyereknevelési segélyedből, az anyád nyugdíjából majd eltengődünk valahogy. Akkor aztán vehetsz nadrágot, pulóvert, tavaszi kabátot, magadnak meg sárga zoknit, ha még marad valami. Én majd járok a szétaposított cipőmben, mert a sárga zoknidhoz az illik. Na, hol van az a gyerek meg a lecke?

Aztán kezdi visszaszívni az egészet. Ő nem úgy gondolta, nagyon jó, hogy hajtom a pénzt, mindenünk megvan: Zsiguli, színes tévé, a jó édesanyjának már megvette a tavaszi kabátot, az ő cipője is várhat néhány hónapot, előbb majd nekem

vesszük meg, a júliusi várnai nyaralásra pedig már félretettünk tízezer forintot. Másnap pont az ellenkezőjét kapom: „...mert te csak a pénzt hajszolod, azt a rohadt pénzt, még kirándulni se viszel el, de a kocsival furikázol egész nap, Tündinek is segíthetnél.”

Leülök, megcsinálja a leckét, felmondja az anyagot. Eltelik vele két órával. Közben telefonon kimentem magam, lemondok a riportot.

Panaszkodom. Igen, manapság mindenki ezt csinálja. Ez egy magyar betegség. Divat lett, mint a napi két fekete, a munkahelyi névnapozás vagy a borraváló.

Hatvan... Tízéves koromban még azt hittem, hogy egy népről kapta a nevét, a vezérüket is így hívták. Most annyi egyértelmű belőle, hogy a megengedett legnagyobb sebesség hatvan kilométer, és hamarosan véget ér az autópálya. Ha még nem mosta el a víz a hármast, és sikerül behoznom a késésemet, akkor négyre talán otthon vagyok. Már látom, hogy anyósom a folyosón ül stopperrel a kezében. Jó, ebben van túlzás, de biztosan el kell mesélnem vagy ötször, hol van Pest, hány kilométer, milyen vacak az idő. „Bezzeg az én időmben egy úriembernek nem volt szabad késnie! Aki nem pontos, az lehet, hogy megbízhatatlan is. És aki megbízhatatlan, attól nagyon kell óvakodni!”

Bárcsak óvakodna már egy kicsit tőlem is! Az első évben egyszer jól az asztalra csaptam, már nem is tudom, hogy miért. Olajosan-magyarosan megmondtam a magamét. Kórházba került, és mindennek én voltam az oka. Lehet-e egy hatvanöt éves embert nevelni? Meg tudod-e magyarázni a házad előtt álló akác-fának, hogy ne nőjön tovább, mert eléri a vezetékét, és zárlatot okozhat? Egyrészt kötelességünk az idősebbeket tisztelni (est adolescentis maiores natu vereri), másrészt a tévelygőnek meg kellene mutatni a helyes utat (erranti viam monstrato!). Latint is tanultam.

Maga miért nem kapcsolja be a tompított világítást, kis piros Moszkvicska? Vagy arra gondol, hogy a motorját szél ellen ötszáz méterről is meghallják? Gáz! Most előzhetek. Balra index... Enyhe fékezés. Ilyenkor még a gyalogosoknak is ki kellene világítani magukat: villogó fehér fény a fejtetőn, fényvisszaverő csíkok a köldökön és a fenéken, elektromos impulzusokat kibocsátó szerkentyű a kézben, amellyel le tudja lassítani a kocsi gyorsulását.

Hetvennél többel nem merek menni, mert alig látok valamit. Lehet, hogy Noé már építi az atommeghajtású bárkáját, amelyre nyilván nem állatokat telepít. Nálunk legfőbb érték az ember. Az az ember, aki embernek farkasa is egyben. A szoknyavadász Sóskuti Ervin néhány szoknyával már a fedélzeten van mint sexus virilis maximus, a hímek legnagyobbika. Karezs félig emberi, félig állati alakban száll be, mert a felesége, Marika lépten-nyomon megcsalja, így aztán kollégámnak még az állán is agancsok nőttek. Én se maradhatok le, mert annyit dolgozom, mint egy állat. Harmincöt évesen nekem a legszebb zene az írógép kopogása, a legfinomabb illat a nyomdászag. Mégis gyakran kutyául érzem magam.

...Jólesne most egy pohár víz..., bármi, akármi.

Valamilyik este egy régi kéziratomat kerestem a szekrény aljában, amikor a nejem felakasztott bundájához ütődött a könyököm. Belenyúlok a zsebébe. Öt

decis meggylikőr! Az alján még ott a vörös folt, tehát nem vizet tartottak benne. Belenyúlok a másik zsebbe. Frissen bontott cseresznye! Szóval ezért szokott rá a nejem a Negró cukorkára és a mentolos szájvízre. Békés ember lévén nem vágtam hozzá semmit, nem pofoztam fel (pacifista vagyok), hanem a maradékot a konyhai csapba locsoltam. Ebből aztán nem iszol. Megkezdjük az elvonókúrát, most jön a kutyára dér! Végszóra, azaz inkább végszagra érkezett az anyósbirodalom feje. Aztán odacsődített mindenkit. „Itt van ni, ez a pernahajder, kocsmát csinál a lakásból, *berúgik*, elvonja a családjától a betevőt. Micsoda családba keveredtem!” Ezzel aztán nekem is betelt a képzeletbeli pohár. Úgy a földhöz vágtam az üres üveget, hogy... két napig csönd lett utána...

Egyébként van egy elméletem a nőkről és a férfiakról. Vannak férfias és nőies nők, férfias és nőies férfiak. Szerintem férfias tulajdonság a durvaság, az alkoholizmus, a karrierizmus, a bölcsesség, a makacsság, nőies pedig a szépség, gyengédség, szeretet, gondoskodás, áldozatvállalás. Ha egy gyengéd, vonzó, ápoltság, vagyis egy nőies nő udvarias, kedves, figyelmes férfival, vagyis egy nőies férfival kerül össze, akkor sokkal nagyobb a valószínűsége, hogy megértik egymást, mintha egy férfias nő találkozik egy nőies férfival. Illetve az utóbbi esetben a nő hordja a kalapot, a férfinak a papucs marad.

...Rettenetesen megszomjaztam, és a szívem táján nyom valami. Tompa, mély, alattomos. Úgy látszik, újabb front jön. Már két éve leszoktam a cigiről, előtte napi két dobozt égettem el. Azóta a szagát se tudom elviselni. Inkább szőlőcukrot szopogatok, B-vitamint szedek, de Kakuk Jócó szerint pihennem kellene. Szanatóriumba akart utalni, de nincs nekem arra időm, hogy unalmamban számoljam a fűszálakat, és rettegjek, hogy mikor gyepesedik be az agyam.

...Kápolnán beugrom valahová egy kólára. Vagy két hónappal ezelőtt jártam a híd melletti kisvendéglőben egy volt évfolyamtársammal.

...Kint zuhog az eső, én meg majd megveszek a szomszúságtól.

Nem adjuk fel olyan könnyen: lehúzzuk az ablakot, mélyeket lélegzünk, csak egyenletesen...

...Ez fájt!!! Leállunk: slusszkulcs ki, jobbra tarts... még fék! Ki kell másznom a kocsiból, itt nem találnak rám... A reflektort még bekapcsol..., dudál...

– Ennyi!... – kiáltotta diadalittasan a rendező.

Hangos tetszésnyilvánítással különböző irányból indultak felém a stáb tagjai, hogy gratuláljanak. Szerintem ez mindenki részéről igazi, férfias teljesítmény volt – hosszú előkészítés és rengeteg próba után vágás nélkül vettük fel ezt a jelenetet több kameraállásból.

(1989)

A vendéglői vírus

Vali és Manyika elfogadta a meghívásomat. Ma van a névnapom. Felköszöntöttek, én pedig meghívtam őket egy ebédre. Elég sokáig nézegettük az étlapot, válogatunk, és egyre inkább az a benyomásom, hogy ők nem feltétlenül a finom ételeket keresték, hanem a legdrágábbakat találták meg. Most is tele szájjal esznek, nem beszélnek, csak esznek, rágnak, és nézik, hogy mennyi marad még, ha ismét elvesznek belőle egy kicsit.

Ne ülünk már némán a névnapomon!

Jaj, két hónappal ezelőtt, kimentem az ökopiacra, korán, amikor még a verebek alszanak, piszok hideg volt, és akkor fázhattam meg; három hét is beletelt, amíg kigyógyultam. Képzeljétek, még fogat se mostam mindig, pedig a tisztaságra, a higiéniaira nagyon allergiás vagyok. Olyan gyenge voltam, mint egy kisbaba, nem volt erőm kimenni a fürdőszobába, miután persze már onnan jöttem, mert megmosdottam, de nem volt kedvem visszamenni, csak egyszerűen bedőltem az ágyba. Olyan sípoló hang jött ki belőlem, mint az orgonából, kilégzéskor meg belégzéskor; hurutos köhögésem volt. Ahol a két tüdőlebenyem összeért, na, ott fáj nagyon, persze máshol is. Aztán valami kis hurutka felszabadult a tüdőmből, szinte éreztem, honnan: a felső részéből, taknyom-nyálam összefolyt. (Jaj, de csúnyákat mondok, bocsi!) Nem titkolom, hogy emellett még hasi fájdalmaim is voltak. Különösen akkor, amikor sípoltam, hörögtem és köhögtem. Köptetőt szedtem, hogy minél több olyan kis hurutka szabadult ki belőlem, de utána kiszáradt a szájüregem, mint a Szahara. Nem oldotta fel a nyákot, se a sípolásom nem szűnt meg. Rettenetesen el voltam keseredve, semminek se tudtam örülni, beestek, fájnak a szemeim, ernyedtem, és legszívesebben lapos kúszásban közlekedtem volna a lakásban, hátha akkor elmúlnak a fájdalmaim.

Barátnőim nem sajnálkoznak, nincs egyetlen vigasztaló szavuk, talán nem figyelnek rám. Nem baj, én akkor is folytatom.

– Mivel egyedül élek, hisz tudjátok, már arra gondoltam, mi lesz velem, ha meghalok. Hogy találnak rám, és egyáltalán kik fedezik fel, hogy már nem vagyok az élők sorában? Kik? Na, kik? Amikor rajtatok kívül se kutyám, se macskám, és ugye nektek se adtam kulcsot. Akkor most két-három hét után, ha rájönnek, hogy meghaltam, rám törik az ajtót? És milyen gusztustalan lesz már akkor minden a lakásban? Jaj, és mennyi bűz! Na, és ezt persze nem akarom. Lehet, hogy ezért nem vitt el a betegségem. Szerencsére meggyógyultam, és itt vagyok veletek. A gyógyszereken kívül próbálkoztam mindenféle vitaminnal, gyömbérteával, kamillával, inhaláltam, beszívtam az orromon, kifújtam a számon, aztán fordítva, tízszer-hússzor ismételve, már azt hittem, hogy megsül a tüdőm. Utána megpihentem egy kicsit, és újrakezdtam mindent, átmelegedtem-áttüzesedtem, mert lázam is volt bőven. Általában este ment fel harmincnyolc valamennyire, de reggelente is volt hőemelkedésem. A lakásban a lázamhoz képest hideg volt, nem mertem nagy fürdést csinálni. Nedves törölközővel törölgettem magam. Éj-

szaka leizzadt a mellkasom, papírtörülőt raktam rá. Olyan durva és reszelős volt a hangom, mint a smirgli. Tudjátok, hogy a lakásom a negyedik emeleten van, fölöttem csak a hideg padlás és a még hidegebb csillagos ég. Alattam nem lakik senki, már két éve üres a lakás. Huszonegy fok volt, de majd megfagytam. Máshol persze akár huszonöt fokot is nyomnak a csövekbe, de mikorra hozzám ér, csak olyan tesék-lássék módon melegítenek a fűtőtestek. Nagyon kívántam az ágymeleget – két paplan volt rajtam, és felöltözve is próbáltam aludni. Körberaktam az ágyam minden szükségesnek tűnő holmival: kávé, tea, dilibogyók, újságok, mobil, kesztyű, Negró, befőtt, citrom, narancs, ásványvíz, csoki, anyámkinja, de semmihez nem volt kedvem. Fásultan heverten órákon át, mint egy darab fa. Nem tudtam mit kezdeni magammal. Ezek a francos vírusok! De egyik se olyan, hogy kiállna ellenem szemtől szembe, hogy most vegyük fel a harcot. Nézzük meg, melyikünk az erősebb! Jó, lehet, hogy ilyen esetben se tudnám azonnal legyőzni, mert ez ugye nem egy lóverseny, de mégis azt szeretném, ha esélyem lenne. Mert az nem fair play, hogy ez a vírus elbújik bennem, és most keressem meg, hátha le tudom győzni. Végül mégis legyőztem, de előtte, ugye, alaposan megkínzott.

– Mindig mondják, hogy milyen fejlett már az orvostudomány. Lassan már az agyunkat is átültethetik másba, a kis mikroorganizmusok ellen meg nincs orvosság...

– Úgy van, Manyika! Már a vírusok is civilizálódnak, a fene essen beléjük... Képesek átalakulni, mutálódni, megváltoztatni a képletüket – ha van nekik ilyenjük –, nem tudom, de az biztos, hogy a modern gyógyszereket már egyszerűen kiröhögik. Értitek? A régi vírusok és bacilusok nem hasonlíthatók össze a maiakkal, mert ezek jóval fejlettebbek, kommunikálnak egymással, tehát szervezeten rohannak le bennünket. Ezek totális hatalmat akarnak az ember fölött, de azért mi nem adjuk meg magunkat. Igaz?

– Mért nem oltattad be magad? – Megszólalt Vali is.

– Állítólag több hét alatt aktivizálódik az injekció hatóanyaga. És pont akkor kellett volna elmennem a házi orvosomhoz, amikor három héttel ezelőtt Eszter nálam volt a férjével három napig. Hát azt ne tudjátok meg, hogy milyenek a mai fiatalok, mert ők azokat képviselik! Na, de erről majd máskor. Egyébként tüdőgyulladás ellen is van védőoltás, de nagyon könnyen pont az ellenkezőjét lehet elérni vele, mert azok a gyenge vírusok, amiket befecskendeznek, felerősödnek, és megfertőzhetik az embert. Na, akkor meg mire jó? Betegségem alatt csak olyan picikéket tudtam enni, mint egy kismadár. Ma már van étvágyam, ezért rendeltem töltött káposztát. A pacalpörköltet még nem mertem felvállalni. Tegnap vettem ananással töltött csirkemellet darált zöldségekkel, és isteni volt, de most, ha már itt vagyok, nem akarok diétásat enni. Na, azért vettem csirkemellet az Aldiban, mert imádom. És ez nem csinál olyan hogyishívjákot a szervezetben..., na... mit is szokott okozni? Hát tudjátok, na, az ízületekbe bekerülnek olyan káros savak. Na, húgysav meg ilyesmi. Aztán az ízületi betegséget okoz. Szerencsére nekem még nincs ilyenem, de lehet, hogy hajnalban mégis köszvény vagy görcs húzza össze az ujjaimat. Jaj, ez is nagyon tud fájni! Mielőtt elkezdek szedni valamit, feltétlenül elolvasom a használati utasítását. De nem kellene, mert az csak arra jó, hogy felsorolja a mellékhatásokat. Aztán amikor kiderül, hogy felmehet tőle a vérnyomásom, veseproblémáim lehet-

nek, elkábulhatok, elájulhatok, akkor inkább már jobb lenne, ha nem venném be, ugye, de kíváncsi természet vagyok, kipróbálom, hogy melyik ijesztgetés lehet igaz. Na, nagy szerencsém van, mert szerintem eddig a mellékhatások miatt nem volt semmilyen problémám.

– Nagyon kell vigyázni ilyenkor. Tudod, hogy hol és mikor fertőztek meg? – kérdezte Vali két korty között. – Ez nagyon fontos lehet, mert szerintem oda ne menj többet.

– Fogalmam sincs, kitől és mikor kaptam el a vírust. A villamoson, a buszon kesztyűt hordok, otthon alaposan kimosom. Sajnos a vírusok a levegőben is tudnak repülni. Tüsszent valaki, és akkor már százmilliárd vírust szór szét. Zsebkezdője nincs, vagy későn veszi elő, mert a roham reflexszerűen éri, a felkészülési idő nulla. Ha valaki kifújja az orrát, arra fel lehet készülni. De azért így sincs garancia, hogy ne kerüljenek át a kórokozók a kezére, aztán megfogja a kapaszkodót vagy az ülést, és kész járványt okoz. Tudom, hogy nem szándékosan csinálja, de akkor is...! Az egészségügyi kultúrát a normális ember már az anyatejjel magába szívja. Két évvel ezelőtt is volt egy megfázásom. Az nem volt ennyire veszélyes vírus, de tudom, hogy a buszban szívhattam be, amikor az Aldiból jöttem haza bevásárlás után. Na, ott volt egy kölyök – másképpen nem tudom mondani, mert régen az ilyet huligánnak nevezték, de most már más szót használnak az ilyenre, akinek lyukas a nadrágja, tele van tetoválva, és még a fülében is ékszer nő. Na, ez a huligán teleszórta a buszt vírussal (biztos, hogy bacilusgazda volt!), szerintem legalább térdig értek a vírusok meg a bacik. Az ajtónyitogatás felkavarta őket, nem akartak kimenni a hidegbe, mi pedig szépen belélegztük. Kíváncsi lettem volna, hány utas betegedett meg, de ugye erről nem közöltek statisztikát, mert az ilyen rontaná a közhangulatot. Na, akkor a bennem megtelepedett vírusok és bacilusok csak két napig bírták szusszal, mert inhaláltam, immunerősítőt szedtem, vitaminokkal töltöttem magam, gyógyteákat ittam, még orvoshoz se kellett mennem. Egyedül győztem le a kórokozókat!

– Két évvel ezelőtt engem is elkapott ez az influenzás katasztrófa.

– Jaj, emlékszem, Manyikám, én is beteg voltam akkor. Szintén vírust kaptál. Én nagyon emlékszem, mert pont akkor telefonon értekeztünk. Az volt a különbség, hogy te lábon hordtad ki, de én előre elhatároztam, hogy a három nappól egyet gyengélkedni fogok, és tényleg akkor feküdtem is. Tudjátok, akkoriban gyakran ebédeltem a holland étteremben. És akkor, amikor másnap belázasodtam, előtte, csütörtökön is ott ettem nagyon finomakat. Egy húsz év körüli brit fiú volt a pincér, és látta rajtam, hogy nem vagyok olyan jól, mint máskor. Kérdezte, hogy csak nem tetszik beteg lenni (mert sápadt volt az arcom). Nagyon finom marhagulyás volt, de nem magyarosan csinálták, hanem különlegesen; elsősorban nem paprikát tesznek bele, hanem olyan sárga fűszert ... na, hogy hívják már, nem jut eszembe. Tubusból lehet kinyomni... Ti is ismeritek, szoktátok használni...

– Mustár?

– Nem!

– A vadászaton készített vadas kajákban is van ilyen...

– Torma?

– Nem, nem. Az nem sárga! Olyan izé..., na, (a kutyafáját!), nem mustár, nem torma, nem majonéz, na..., indiai sáfrány. Na, holnap felírom, mert mindig elfelejtem. És akkor ez a pincér vette észre, hogy nem vagyok jól. Persze éreztem, de nem gondoltam, hogy mások is láthatják a nyomoromat. Na, attól kezdve már biztos voltam benne, hogy esetleg náluk szedtem fel a vírust, mert előtte hétfőn is ott ebédeltem. Nem, nincs kosz náluk, de olyan nem úriembernek látszó alakok is megfordulnak náluk, akik nekem egyáltalán nem szimpatikusak. Ha valamelyikük étkezés előtt nem mos kezét, vagy éppen a tányérmosogató nincs formában, akkor már megvan az esély arra, hogy én kapjam el az ügyeletes vírust. Ja, és mondtam a fiúnak, hogy köhögök, és a hasfalam is fáj. Kiderült, hogy két kolléganője nem dolgozik, köhög, rázza a hideg és influenzás.

– Elnézést, asszonyom! – mondja váratlanul a pincér. – Még alig fogyasztott a töltött káposztából. Két hónappal ezelőtt éttermünk ezzel a fogással első helyen végzett a Nemzetközi Ifjúsági Szakácsversenyen Prágában.

– Jaj, lehet, hogy alig ettem valamit, mert tudja, be nem állt a szám. Egyébként nagyon finom. Éppen a betegségről meg a vírusokról beszélgettünk, az idő meg olyan gyorsan elröpült.

– Természetesen nem kívánom sürgetni, de szívesen felmelegítjük, ha úgy érzi, hogy már kihűlt.

– Jaj, nagyon kedves. Jó lenne...

– Rendben van. Kis türelmet kérek. Néhány perc múlva hozom...

A pincér elviszi az ételt.

– Milyen figyelmes ez a pincér. Adok is neki borraivalót. Olvastam valahol, hogy az étteremben előírás, hogy általában egyszerre hozzák ki mindenki kajáját, és egyszerre viszik el a tányérokat. Ugye azt a benyomást kell kelteni, hogy együtt vannak, jó barátok. Milyen dolog lenne az, ha mondjuk, ketten már befejezték az ebédet, a harmadik pedig éppen akkor kezdi. Most ez az aranyos pincér ugyan felmelegíti a kajámat a konyhán, de kérdés, hogy kinek a vírusos ujjlenyomata marad a tányéron. Mert ő is elég fiatal, mint a holland étteremben a pincér, ja, és akkor még ott vannak a konyhai alkalmazottak! Lehet, hogy valamelyiket éppen rázza a hideg, vagy még előtte van, de már beteg, mert összegyűjtött néhány vírust. Ha ez így van, akkor sajnos a mi kis pincérünk is akármelyikünket elfertőzheti. De azért nehogy megmondjátok neki, hogy ilyesmivel meggyanúsítottam!

Amikor visszajöttem a mosdóból, azonnal feltűnt, hogy Manyika és Vali még rendelt magának egy-egy üveg sört. Lelkük rajta! Éppen most hozta vissza a pincér a káposztámat.

– Most, hogy ismét meleg a töltikém, várjatok még egy kicsit. Úgy látszik, ti sokkal gyorsabban esztek, mint általában mások, pedig a kaját jól meg kell rágni. Remélem, nem lesztek betegek. Nagyon finom, akárki főzte, minden elismerésem az övé... A bundája mintha rágósabb lenne, mint máskor. Sebaj! Nem beszélek már, inkább rágódok rajta.

Vali és Manyika cserbenhagytak engem. Sokkal gyorsabban ettek, mint én, és ebből most nagy egyenetlenség keletkezett. Ők már befejezték, én pedig szinte

most kezdem. Nem értem, miért nem tudtak lassabban kajálni? Akkor most várjanak meg. Két évvel ezelőtt a Rózsafában majdnem ugyanez történt. Valikának volt szülinapja, s akkor Manyikán kívül eljött még Erzsó is, és ugye Valika hívott meg bennünket. Aztán az ebéd végén kapott egy sürgős telefont, és az volt a lényege, hogy a tesója karambolozott, ő meg elrohant, és ugyebár nekünk, az ottmaradóknak kellett fizetnünk az ő részét is. Persze lenyeltük, de azért ez mégis nagy pofátlanság! Szerencsére nálam is volt éppen annyi, amennyi kellett, az összegre már nem emlékszem. Micsoda blamázs lett volna, ha nem tudjuk kijátolni a számlát! A pincér még a rendőrséget is hívta volna!

Manyika névnapján fagyiztunk, de mindenki a saját zsebére, és akkor tudtam meg igazán, hogy egy utálatos, zsugori alak...

Az egyik tizenkilenc, a másik egy híján húsz.

– Köszönjük az ebédet, nagyon finom volt. Az előbb kérdezte, hogy mikor hozhatja a számlát. Hát most..., ja, és külön fizetünk...

(2019)

Betiltották vagy nem engedélyezték?

Dani péntek délután szabad volt, így el tudtunk menni Enikőékhez. A sógorommal sportról, kocsikról, nőkről beszélgetett. Minket a család, a divat, a bevásárlás, a cu-ki cipők meg a pletykák érdekeltek.

– Valamelyik nap átjött Telegdi Sára a hatodikról.

– Ismerem, talán húsz éves lehet – egészítettem ki Enikő hírét.

– Kábé. Az anyja, Marcsi, negyvenkettő. Egy évvel ezelőtt megismerkedett egy 36 éves, elvált sráccal, Valterrel, aki két gyerek után fizet gyerektartást. Marcsinak nagyon bejött ez a valaki. Beköltözött hozzájuk, és együtt csinálták a dolce vita-t. Mért vagyok én mindenki szennyestádája?! Mért mesél el nekem ilyen dolgokat? Na, ez a Valter (egyébként nem német) megleste Sárát a fürdőszobában, amikor az anyja nem volt otthon. Hogy aztán mi következett, azt nem csámcsogom el.

– Kikezdett vele? – csodálkoztam, de a hangomon felháborodás is érződött.

– Ez nem kérdés! – Egy darabig titokban lehetett tartani, de Marcsi in flagranti találta őket. Kitört a „birtokháború”! Valter lelécelt, de két hét múlva mind a ketten követségbe mentek hozzá.

– Hogy lehet Sára ilyen birka, hogy ezt elmesélte neked?!

– Talán a pszichiáterét kellene megkérdezned, ha egyáltalán van neki. Sára mindent lepergetett előttem, mint egy filmet. Féltékeny a drágám! Két nap múlva az anyja jött el; más látószögből ugyanúgy feltárta a szerelmi háromszög minden részletét.

– Ekkora ökörséget még nem hallottam!

– Az, hogy hozzám jöttek, tényleg nagy ökörség, de amit csinálnak, az micsoda? Valter persze élvezzi a helyzetet. Nem tud, vagy nem akar választani. Hol ezzel, hol azzal... A múltkor azt mondtad, hogy az intelligencia és az iskolai végzettség között egyenes arányosság áll fenn. Haha! Marcsi tanárnő, Sára óvónő. Valter pedig valamilyen szakmunkás, aki talán már nem is vállal „más munkát”.

– Jó, visszavonom!

– Akkor most már beszélhetünk rólad.

– Én nem szoktam pletykálni – tiltakoztam.

– Nem! Te csak azt meséled el, amit hallasz. Nem teszel hozzá semmit. – Csúfolódásnak szánta. Szerencse, hogy van humorérzékünk.

Istenem! Milyen jó lenne vidáman csivitelni, mint a lányok az iskolában. De nem lehet, mert már kinőttük a babaruhánkat. Ezért komolyra fordítottam a szót.

– Vannak nők, akik hölgyek; vannak férfiak, akik urak. A földön növények, állatok és emberek élnek. Valamikor kialakult egy negatív embertípus, amelyik még most is az állatok tulajdonságaival rendelkezik. Na, ezzel nem akarom megbántani az állatokat!

Eni eltűnődött, majd felnevetett.

– Hogy miket tudsz kitalálni?! Ez nyilván egy idézet valakitől.

– Hát persze – kuncogtam. – Most találtam ki. De azért ennél szoktak lenni vic-

cesebb dolgaim is. Apropos, tudod mi újság a cégünknel? Az egyik tervezőnk agglégény, tele van gátlásokkal. Rendkívül szórakozott. A folyosón lévő csokoládé automatába bedobott egy pénzdarabot, majd anélkül távozott, hogy kivette volna a csokit. A mellette lévön nyomkodni kezdte a gombokat, majd ököllet verte. Kiabált, hogy nem ad neki kávé. Olyan félszegen viselkedik, mint egy kóbor macska, amikor betéved egy idegen házba. Nem bízik meg senkiben. Ha szegény macskát egyszer már kiséprűzték, mert ellopta a kolbászt, akkor minden hirtelen mozdulattól megijed. Utána már kolbásszal se tudja visszacsalogatni a gazdi.

– A lényegét mondd, ne légy már ennyire macskaszakértő.

– Oké! Főnökünknek a múltkoriban volt a születésnapja; cégünk tíz éves lett. Bulit rendeztünk. Ez a Nyasó Dömi (micsoda név!). Meghúzta magát egy sarokban, de előtte teletömött két tányért mindenféle kajával. Járkált, és úgy szorongatta, mint valami lopott műkincset. Na, úgy evett magában, ahogy a macska szokott, amikor kolbászt kap.

– Már megint ez a macska! – mondta rosszállóan Enikő.

– A közelben lévő kollégájának megjegyezte: sok itt a „klassz csaj”. Ő viszont szépen kiosztotta: nem neked való egyik se; te nem lehetsz szerelmes; neked olyan kis szíved van, hogy nagyon kell rá vigyáznod, különben becsúszik az ütőeredbe, aztán nyomtalanul eltűnik. Dömi legyintett egyet, aztán elment a mosdóba, de megeskette a kollégámat, hogy nagyon fog vigyázni a kajájára.

– Ez jó!

– A csattanó még most jön – csillapítottam. – Ki tudja meddig volt kinn, de amikor visszajött a következőképpen nézett ki.

Felálltam a fotelból, úgy mutogattam.

– Arcán szétkent valami feketét (lehet, hogy szemceruzát használ?!). A nadrágját alaposan felhúzta, és a zoknija teljesen kilátszott. A nadrágszíját úgy szorította meg, hogy hátul alá volt gyűrve zakójának egy része...

Ezen Enikő nem derült, inkább rosszállóan nézett rám.

– Ebben nincs sok humor.

– Mi nagyon komikusnak találtuk.

– Tudod, azért nem nevetek, mert hasonlóan már én is jártam. Egyszer volt egy félmagas szárú cipőm. A zoknim nem ért fel teljesen, és a cipő szára ingerelte a bőrrömet. Siettem, ezért gyorsan kitámasztottam négy zoknival, de nem vettem fel, hanem bedugtam a cipőkbe. Délcegen mentem a Piac utcán, amikor szinte egyszerre kiesett mind a négy zokni. Lehajoltam, felkapkodtam, egy srác meg segíteni akart. „Köszönöm szépen, de maradt még két zokni a lábamon, semmi vész!”

Sokáig kacarásztunk. Aztán lementünk a pincébe, Eni levéltárába.

– Ez a spirálozott kötet kapcsolatos az eszperantóval?

– Hogyne! 1995-ben megjelent a Bokros-csomag, és a felsőoktatási intézményektől jelentős támogatást vont el az országgyűlés. A tanszékvezetőknek össze kellett állítaniuk egy feketelistát, hogy kiket bocsássanak el. Tudtad, hogy apud valójában azért küldték el a KLTE-ről, mert az akkori BTK dékánja nem szimpatizált az eszperantóval?

Ezt nem sejtettem, mert szerintem aput köztisztelőben álló személynek tartották; tudományos fokozattal rendelkezett, tudtommal nem voltak ellenségei. Ezért megdöbbenett a hír. Enikő kérés nélkül folytatta:

– Volt egy időszak, amikor a nemzetközi nyelvet fel lehetett venni az indexbe, sőt a hallgatók gyakorlati jegyet kaptak. Aztán 1994 szeptemberében a tanulmányi osztály vezetője, Selymes István – a dékán utasítására – a tanév eleji hallgatói eligazításon bejelentette, hogy az eszperantó nem tanulható tovább. Négy féléves kurzus volt, így azoknak is abba kellett hagyniuk, akik éppen a közepén tartottak. Néhány hallgató felháborodott levelet írt számos külföldi egyetem rektorának, nemzetközi eszperantó szervezetnek, hogy tiltakozzanak, mert betiltották az eszperantót. Ezt megelőzően szakmai anyaggal bővített jegyzetek jelentek meg biológiából, kémiából, bölcsészeti tudományokból, matematikából. Apunak a BTK dékánja, dr. Vétskey Lajos, szoros kivételként adta meg a felsőfokú nyelvvizsgáért járó pótlékot. Igyekezett mindenhol betartani neki. Visszatérve a hallgatói tiltakozáshoz: újságcikkek születtek belőle a világ több pontján, levelek százai érkeztek az egyetem vezetésének. Apu szintén kapott elektronikus leveleket, de addigra már elmúlt vagy három hét, aztán a kegyelmes dékán úr ismét engedélyezte. Egyébként a Hajdú–bihari Napló – nézzük csak, itt van! – 1994. október 6-i számában ez az uraság azt állította, hogy az egyetem könyvtárában egyetlen tudományos anyagot taglaló mű sincs, és az eszperantót nem használják a nagyvilágban.

– Ez abszurdum! Apu például tagja volt a Nemzetközi Tudományos Akadémiának, és sok szakcikket jelentetett meg eszperantóul. Vagy arról van szó, hogy a gonoszság örökké él, a jót viszont mindig újra kell teremteni? Nem tudom kit idéztem most.

Enikő kinyitotta a dokumentum-gyűjteményt, majd elém tette:

– Ezt olvasd! Apu annak idején mindent leírt, de sok értelme nem volt, mert csak az utókor tudja megállapítani, mennyire igaza volt.

Beleolvasok...

„A fenti sorokból kiderül – írta a dékán Ertl Istvánnak, az Esperanto című lap főszerkesztőjének –, hogy az eszperantó tiltásáról szóló mendemonda minden alapot mellőz.”

A Hollandiában dolgozó magyar eszperantista rendkívül jól informált, mert így válaszolt: „Hoppá! A hallgatók saját fülükkel hallották a tájékoztatón: a tanulmányi osztály vezetője, az előadót illetlenül félbeszakítva kiabálta be: «eszperantót nem lehet tanulni!»».

Akkor most a hallgatóknak kell bocsánatot kérniük, mert Selymes István a dékán úrra hivatkozva mendemondát terjesztett? De kitől kérjenek bocsánatot? Talán Zamenhoftól, mert ő találta ki az eszperantót?

Így működik a hatalmi mechanizmus. Ez a katasztrofális nihilitás!

A dékán úr nyilatkozataiból az sem derül ki, mikor határozott a visszavonás mellett. Csak nem akkor, amikor az újságíró felhívta, és megmutatta a Naplónak írt levelet? Furcsa, hogy a hallgatók erről a döntésről a megyei lapból értesültek október 5-én. A tanév szeptember 7-én kezdődött, a tantárgyakat a hónap végéig fel kellett venniük, be kellett írniuk az indexbe.”

Egyértelmű volt az elfogultság, az előítélet. A dékánról minden lepergett, mint

esővíz a káposzta leveléről.

Mivel a cikkek nem napilapokban, hanem folyóiratokban jelentek meg, még 1995 áprilisában is küldtek tiltakozó leveleket. A dékán az egyetem fegyelmi bizottsága elé citált. Az előzetes adatgyűjtés során többen vallottak mellettem, mások nem akartak, vagy nem mertek visszaemlékezni. Selymes István például ilyeneket mondott a jegyzőkönyv szerint. „Két különböző szintű nyelvvizsgálással kell rendelkeznie a diplomát szeretteknek; az eszperantót alapfokúnak elfogadjuk, középszintnek nem. Szeptemberben ez a tájékoztató így nem hangzott el, mert sok minden tisztázatlan volt a nyelvvizsgálattal kapcsolatban. Talán szeptember végén kaptuk az Egyetemi Tanácstól azt a feladatot, hogy a két kar egységesítse a nyelvvizsgálókra vonatkozó eljárásait. A hallgatói tájékoztató a kifejtésre nem volt idő. A tiltás szót nem mondtuk ki. A hallgatók konfliktushelyzetet éreztek, megoldást az október 4-i tanácsi határozat hozott. Nem külső tiltakozásra léptünk, hanem tisztáztuk belül, ami tisztázatlan volt.” Nagyon érdekes egy másik jegyzőkönyv is, amely 1995. június 15-én a BTK fegyelmi tárgyalásának leírását tartalmazza. Idézek belőle: „1994 szeptemberében valóban felmerült, hogy az eszperantót nem kellene elfogadni nyelvvizsgálóként, hanem csak világnyelvekből lehessen vizsgázni. Tehát nem a tanítás megtiltásáról volt szó, hanem a vizsga el nem fogadásáról. Szathmári Lajos minden bizonnyal annak a korábbi megállapodásnak a visszavonását értelmezte tiltásként, hogy régebben eszperantó nyelvből lehetett második nyelvvizsgát tenni, illetve első és másodikat is.”

Eddig jutottam az eszperantó egyetemi múltjának tanulmányozásában, amikor Dani jelent meg a piceajtóban.

– Hé, lányok! Legyen vége a régészkedésnek! Megjöttek a gyerekek!

(1997)

Hány lába van egy disznónak?

A Rákosi-rezsim idején a kulákokkal szemben kíméletlenül kellett eljárniuk a községi és a járási tanácsoknak. Egy 1950. december 8-án kelt körlevél szerint kifogásolták, hogy sok helyen nem veszik komolyan a begyűjtési utasításokat, súlyos lazaságok tapasztalhatók. Ennek megszüntetése érdekében a következők végrehajtását írták elő: „...emeljenek ki 4-5 olyan parasztot, akik állandóan kenyeret vásárolnak, bár fejadagjuk kenyérgabonából rendelkezésükre áll. A személyek kiválasztását haladéktalanul beszéljék át a helyi párttitkárral, és vigyázzanak arra, hogy kizárólag olyan egyéneket jelöljenek meg, akiket az egész községben kupecszellemű, a dolgozó néppel szemben ellenséges beállítottságúnak ismernek. Ezeknél az egyéneknél egyszeri eljárással meg kell állapítani azt, hogy – bár kenyérgabonával rendelkeznek, mégis – állandóan kenyeret vásárolnak. A helyszínen talált készletből az elmúlt öt hónapra eső mennyiséget C vételi jegyre haladéktalanul elő kell írni, és azt azonnal beadni.

El kell írni, hogy az így leleplezett személyt hangos híradó, dobszó stb. útján ki-pellengérezzék, és a község jóérezsű, kötelességét teljesítő dolgozó parasztsága előtt utálttá tegyék. A beadáson túlmenően ezek ellen a kihágási eljárást is meg kell indítani, és 50-200 forintig terjedő büntetést kell kiszabni. A kiválasztásnál vigyázni kell arra, nehogy olyan személyekkel szemben legyen alkalmazva a fenti eljárás, akik a dolgozó parasztság körében népszerűek, nehogy a helytelen kiválasztás miatt szánalom ébredjen irántuk. Utasítom az elnök elvtársat, hogy 4-5 olyan hízlalási szerződést kötő egyént kutasson fel, aki nem állította be teljes számban a lekötött sertéseket, és a kukoricát fenntartva, feketézésre akarja felhasználni. Ilyen esetben a többletként jelentkező takarmányt C vételi jegyre be kell szállítani a terményraktárba. Felhívom elnök elvtársat, hogy a feladat megoldását elsőrendű, becsületbeli kötelességének tartsa. Hasson oda, hogy intézkedései nyomán az e téren észlelt lazaságok megszűnjenek, és alkalmasak legyenek a népi fegyelem megszilárdítására. Külön név szerinti jelentést is kell készíteni, felsorolni a lefoglalt árumennyiséget, fajtáját, hogy a megszügyenítés a megyei lapban is megtörténhessen.”

Egyszer váratlanul behívtak a kisebbik tanácsterembe, ahol megvádoltak.

– Most pedig magadra hagyunk, Aszódi elvtárs! Azt mondják, azért van az embernek feje, hogy gondolkozzék. Te magad dönts el, milyen büntetést érdemelsz, hadd lássuk, mennyire munkál benned a lelkiismeret!

A fegyelmi bizottság tagjai kivonultak. Legelől a járási pártbizottság titkárhelyettese, aki az egyórás számonkérést vezette, aztán még ketten, akiket csak látásból ismertem. A magasabbat biztosan még a háború sodorta erre a vidékre, mert zalai tájszólásban beszélt. A tárgyalás alatt alig mondott két mondatot: „Mindenben egyetérték, Csikós elvtárs!” „Természetesen, helyesen gondolod, Csikós elvtárs!”

– Miért nem ülhetek le a sógorommal, és nem ihatok meg egy pohár bort, mivel több hónapja nem találkoztunk?

– Nem, Aszódi elvtárs, te nem a sógoroddal ültél le, hanem ifjabb Sóti Gáborral, a kulákkal, akinek 22 hold földje van. Nem teljesítette a beadási tervét, panaszkodni jár a tanácsházára, hogy silány a földje, a fejadagja se maradna meg, ha a kötelezőt leadná. De az elvtársak utánajártak a dolognak: két anyakoca, kilenc süldő rőfögött az ólakban, a kacsákkal vizet lehetett volna rekeszteni. A tehenekről és a lovakról most ne is beszéljünk! Itt van előttem a papíron: egy nagy hombár búzát, aztán 15 mázsa árpát találtak, az istálló padlásán 50 mázsa kukoricát, két mázsa napraforgót foglaltak le... Ez a kulák Sóti Gábor neked nem lehet a sógorod...

Aztán a titkárhelyettes hosszasan fejtegette, hogy a kommunista pártban az elvhű, egyenes, tiszta jellemű, elkötelezett, megvesztegethetetlen embereknek van helyük, a nép barátainak, olyanoknak, akik a párt politikáját, eszméjét és céljait mindenféle önös érdek fölé helyezik. Ennek a pártnak a vezetői keményen lesújtanak munkásöklükkel a provokátorokra, a kulákokra és minden egyéb ellenségre, mert a proletárdiktatúra nem kegyelmez a szocializmus építését akadályozni akaró elemeknek! Ez a párt a mi pártunk, és ez a párt ilyen! Nem engedjük meg, hogy egy másik olyan eset előforduljon, mint Hajdúnánáson, ahol a tanácselnök összejátszott az ellenséggel, és saját szakállára csökkentette rokonai begyűjtési kötelezettségét. A Szabad Európa Hangja is bementa, az elvtársak a központból jelentették. Micsoda szégyen! Ahol most van, ott nem csinálhat felforgatást!

– Miért is küldtünk téged Téglásra, Aszódi elvtárs?

– Só... Sóti Gáborhoz azért mentem, hogy rávegyem a beszolgáltatás teljesítésére... De ez az ötvenkettes év tavasza nagyon esős volt, aztán jött az aszály. Sóti Gábor hat hold búzát nem tudott elvetni, sőt időben fel se tudta szántani a földjét, aztán kukoricából is jó ha minden negyedik-ötödik hozott valami soványka csövet...

Ezen a ponton mintha elveszítettem volna azt a fonalat, amely a bizottság tagjával még többé-kevésbé összekötött. Ugyanis magyarázkodtam, védekeztem, és megvédtem egy kulákot. Csak a bűnös, a gonosztevő szokott így viselkedni, az igazi elvtárs beismeri, belátja hibáját, és kommunista szavát adja, hogy megváltozik.

Ettől kezdve inkább hallgattam, mert nem akartam még jobban kihívni a bizottság tagjainak haragját. Szerintük az idei tavasz nem is volt annyira esős. Furcsa, hogy egy ilyen tapasztalt ember (nem mondták már, hogy „elvtárs”!), nem akar figyelni Sóti Gábor provokációjára. Ha nem szántja fel, nem veti be a földjét időben, akkor azzal nem magának árt, hanem az ország népének, pártunk ügyének, és az ellenség malmára hajtja a vizet. Felháborító és túrhetetlen, hogy a beszolgáltatási tervet mondvacsinált indokkal, előre kitervelt módon szabotálja! Én pedig egy asztalhoz ültem vele.

Nem szóltam, nem ellenkeztem, csak bámultam magam előtt a padlót. A deszkák már elfehéredtek a sok mosástól.

– Mi az, már nem védekezünk?! A hallgatás beleegyezést jelent. Az „ártatlan” ezzel elismeri bűnösségét.

Ez a kitekért logika és követhetetlen okoskodás nem tudott olyan mélyre hatolni tompa agyamban, hogy valamilyen egészséges reakciót váltson ki. Megpróbáltam visszapergetni az eseményeket, hátha rájövök, hol hibáztam. Amikor felkerestem a sógort, dőlt belőle a panasz. Meg kellett hallgatnom. Különben is inkább azért mentem, hogy figyelmeztessem: vigyázzon, mert foglalás lesz!

– Nézd, pajtás! Egy engedélyre kettőt kell vágni, hogy maradjon valami télire. A tojóknak persze nem írnak törvényt, nem tudnak olvasni! Másoktól vásároljuk meg a tojást, háromszor drágábban, hogy be tudjuk adni a begyűjtőnek.

Zsuzsika ekkor hozta fel a finom óbort a pincéből, letette az asztalra, és szégyenlősen kifordult a konyhába. Harmadikos létére elég bátortalan, pirulós. A húgomra és a sógoromra nem ütött, az biztos! Hát hogy lesz így belőle tanító néni?

Ki láthatta, hogy a sógoromékhöz mentem? Két fejkendős asszony beszélgetett három házzal odébb a kapuban, de annyira el voltak foglalva az iskolából jövő gyerekekkel, hogy még a köszönésemet se fogadták. Feltűnő lehetett, hogy a tanácsháza előtt hagytam a kocsit a sofőrrel együtt. Aki „luxussal”, „taxival” érkezik (így hívták falun az autót), az fontos ember. A tanácselnöknek nem mondtam meg, hová megyek, lehet, hogy már ez gyanús volt. Tehát felfigyeltek rám. Mit vártak tőlem? Talán azt kellett volna mondani a sógoromnak, hogy nem iszom a borodból, kulák Sóti? Korábban sohasem inogtam meg. Csikós elvtárs kérésére mentem el Hajdúdorogra az ötvenholdas Csesznokhoz. Sikerült meggyőznöm az öreget, hogy rakja fel kocsijára a beadnivalót, és irány a begyűjtőhely! Nem kellett foglalni, mert szép szóból is ért az ember..., ha akar. Nagy András viszont erre nem volt hajlandó, úgy panaszkodott, mintha ő járna napszámba, és nem neki lenne két bérese. Behajtottuk azt, amit a párt követelt, sőt még többet! Hogy nem maradt meg a fejadagja? De igen! Az az első, amit a kulák bedug a szalmakazal kellős közepébe.

Az egész históriának az lett a vége, hogy áthelyeztek a vámospércsi általános iskolába. Behívták a negyedik osztály tanítóját katonának, nekem kellett helyettesítenem. Nem volt tanítói, tanári diplomám, ezért a pedagógusok lenéztek. Maga az igazgató és a községi párttitkár hivatalosan tudta, ki vagyok, ki voltam valójában. Kollégáim sejtették, mert sohasem beszéltek velem politikai kérdésekről, és egyáltalán nem firtatták a múltamat. Ha lehetett, elhúzódtak tőlem. Nyilván azt gondolták, hogy spicli vagyok. Nehéz dolgom volt, mert nem érttem a pedagógiához. Egy kedves történetet mesélek most el, amelyre az jellemző, hogy játékos formában még a gyerekek életébe is beleszólt a politika.

Elöljáróban annyit tudni kell, hogy az ötvenes évek elején, ha tehetette az ember, ha volt hozzá elég bátorsága és ügyessége, engedély nélkül vágott disznót, mert így elkerülhette a kötelező hús- és zsírbeadáást. Pincében, ólban, fészkerben folyt az ilyen művelet. A feketevágások elleni küzdelem fokozására a járási tanácsok, a begyűjtési osztály nyomtatékosan felhívta a tanácselnökök és a párttitkárok figyelmét. A szegény- vagy középparasztok viszonylag enyhébb büntetésben részesültek, de a spekulánsokat, kulákokat, szervezett bandák tagjait azonnal le kellett tartóztatni, és a bírósági eljárást meg kellett indítani. Egy átlagos ítélet három hónapi elzárás és 1800-2000 forintos büntetést vonhatott maga után. A szegényebbek 500 forinttal megúszhatták, ami abban az időben félévi átlagfizetésnek felelt meg.

A negyedik osztályában Molnár Jóska legjobb pajtásával, Tóth Lajcsival ült egy padban. Ennek az volt a jó oldala, hogy Lajcsi mindig megosztotta vele uzsonnáját, ő pedig cserébe segített leírni a leckéjét. A szünetben együtt játszottak, és csatlakozott hozzájuk a dagadt, bivalyerős Vizi Béla, aki biztos védelmet nyújtott a rohangálók, lökdösődők, csúfolódók ellen. Néha ő is kapott Lajcsi zsíros kenyereből, szalonnájából, amit szülei egyre nagyobb méretben és mennyiségben dugdostak a

táskájába, mert örültek, hogy fiuknak megjött az étvágya. Jóska és Béla az őszi melegben mezítláb járt; megszokták, s legalább nem kopott a cipőjük. Viszont fogyott a mosószappan, amikor este otthon súrolták a lábukat, hogy eltüntessék a tanterem mindig frissen olajozott padlójának nyomait.

Az egyik tízpercben mind a hárman leültek a gesztenyefa alá.

– Apám el akarja adni a házunkat – közölte Jóska.

– Azt, amelyikben laktok? – Lajcsi olyan hitetlenül kérdezte, mintha valaki biciklivel akarna felmenni a Holdra.

– Azt hát.

– Az nem az apádé, hanem az államé – tudálékoskodott Lajcsi.

– Az apám, az anyám, a bátyám lakik benne, meg én is! Hát akkor az a mienk! Azt engedek be, akit akarok.

– De mégis az államé, csak most *tik* laktok benne.

– Hát az iskoláskönyvem? – kapcsolódott be Béla. – Az nem lehet az államé! Én vettem Piroska tanító nénitől két forintért. Azt nem adom vissza! Azt én megvettem!

– De az állam csinálta! – kontrázott Lajcsi.

– Állam? Állam?! Mi az, vagy ki az az állam? – kérdezte Béla.

– Én pontosan nem tudom, de az viszi el beadásba a tyúkot, tojást, meg a disznónak a zsírját. Otthon hallottam, hogy Rákosi apánknak viszik... – Lajcsi nagyon okosnak akart mutatkozni.

– Van annak elég zsírja, te! Nem kell annak a mienk! – Jóska a még okosabbakra jellemző kézlegyintéssel adott nyomatékot kijelentésének. Lajcsi azonban készen találta a bizonyítékokat:

– *Nem-e?* Hát nem azt tanultuk *máma*, hogy amit falun beadunk, azt elviszik a városba, mert ott nincs föld, búza, tyúk, ők meg adnak érte cserébe... tudod mit? ... ekevasat, kapát, kalapácsot. És Rákosi elvtárs is a városban lakik ám!

– A télen nagyon furcsa disznóvágás volt minálunk – mesélte Béla. – A pincében szúrták le a malacot, aztán nem szalmával perzselték, mint máskor, hanem nagyon forró vízzel locsolták, és lekaparták róla a szőrt. Pedig milyen jó lett volna kis tüzet rakni, mint régebben! Azt mondta édesapám, hogy erről senkinek se beszéljek, mert akkor őt börtönbe zárják. Aztán leszúrtak egy másik disznót, rendesen megperzselték az udvaron, de abból meg húst és zsírt kellett beadni.

Rövid csönd támadt, aztán Jóska próbálta megmagyarázni a dolgot.

– Azt kérdezte édesapámtól a múltkor egy idegen bácsi, amikor bementek a kamarába: „Mért van az, hogy egy disznónak nyolc lába van?!” Mert mi is kettőt vágunk, de csak egyre kértünk engedélyt.

– Akkor bizony ti becsaptátok Rákosi elvtársat! – vágta rá határozottan Lajcsi. Kisvártatva hozzátette: – De nem mondom el senkinek... Én meg azt nem értem, hogy amikor úttörők lettünk, vörös nyakkendőt kellett venni a boltból. Olyat, amilyet a munkások a forradalmárok vörös zászlajából hasítottak ki. Sokáig nem lehetett kapni a boltban. Biztosan azért, mert akkor még nem hasítottak eleget a vörös zászlóból. Amikor édesanyám kimosta, véres lett tőle a víz a lavórban.

– Az enyémtől is! Ha nagy leszek, munkás leszek, hogy én majd befesthessem véremmel a vörös zászlót – mondta Jóska.

Mivel a közeli bokor mögött álltam, mindent tisztán hallottam. Ennyi marhaság után jobbnak láttam, ha azonnal véget vetek a tízpercnek.

Az iskolában csak másfél hónapig tanítottam, mert a járási pártbizottság úgy döntött, hogy visszahelyez a régi állásomba.

Akkor minden ilyen váratlanul, gyakran ok-okozati összefüggés nélkül történt...

(1998)

Majd holnap pityergék egy kicsit

Az ötéves Jenci egy hosszú, alacsony, barna asztalnál ült. Szülei a másik szobában veszekedtek. Ilyenkor nem volt szabad bekopognia. Ha mégis kérdezett valamit, összeszidták: „Nem értem, hogy lehetsz ilyen ütődött!” Pedig csak azt akarta megtudni, hogyan kerülnek a könyvbe a betűk és a képek. Miért nem lehet kivenni onnan? Játszani szeretett volna velük, mint a pálcikákkal. Máskor arra volt kíváncsi, meddig élnek az elefántok, van-e névnapjuk, szoktak-e fürdőszobában fürödni, vagy csak az ormányukkal fűjják magukra a vizet.

Szerintük ezek butaságok. Ő viszont okosabb szeretett volna lenni. Anyja többször kijelentette, hogy új apja van, „a régit megrúgta egy ló; belepusztult mind a kettő”. Ha Jenci nem viselkedik jól, akkor bizony az új apukája lesz az anyu gyereke! Jenő nem volt képes felfogni, hogy lehet őt elcserélni Józsi bácsira. Ha az anyucikája és Gyula apucikája korábban őt választotta. Ha már nem tetszik nekik, vigyék vissza a boltba!

– Nem leszek rossz! Soha többet! – ismételte hol magában, hol hangosan Józsi papa előtt.

Új apja teljesen megbolondította az anyját, és attól kezdve se jó szagot, se jó étvágyat nem kapott az elébe lökött ételtől. A vajás kenyéren a pálinka bűzét érezte. Az alma pedig mindig pudvás volt, kukacok járkáltak rajta. Ha nem látta, akkor is tudta, hogy már voltak benne. Felfordult a gyomra, és hányni kezdett a WC-kagylóba.

Jenci nem szeretett úgy üldögegni, hogy nem volt előtte könyv. Pótapja mindig megkövetelte, hogy egyenesen üljön, és legyen csöndben az a „fattyú gyerek”. Ellenkező esetben még jobban megszidta, sőt előkerült a nadrágszíj is.

A fiú külön világot alakított ki magának. Hamar kedvet kapott az olvasáshoz, de ezt *ura és parancsolója* nem nézte jó szemmel. Ha elment mellette, öklével fejbe vágta: „Nem szeretném, ha okosabb lennél, mint én!” Erre ez volt a kötelező válasz: „Nem akarok okosabb lenni!”

De igen! A könyvekből megtudta, hogyan vonultak be a magyarok a többi törzssel együtt a Kárpát-medencébe, kik voltak a vezérek. Szomorkodott, mert akkor ő még nem élt. Tatárjáráskor minden mongolt lelőtt volna a géppuskájával, sőt egyedül megvédte volna az egri várat!

Mostoha apja még akkor is azt mondta, hogy nem mond igazat, amikor őt magát idézte szó szerint. Csak azért, mert mindenáron bele akart kötni, meg akarta büntetni.

Egyik kedvenc olvasmánya az Árvácska volt. Neki ugyan nem kellett libát őriznie, de szülei ugyanolyan gonosz mostohák voltak.

A felnőttek miért bántják az erőtlent, kis emberkéket? Ki engedi ezt meg nekik? Egyszer ő is megnő, akkor felnőtt lesz. Rántottával, pörkölttel eteti és kakaóval itatja majd azokat, akik panaszkodnak.

Eltelt egy év.

Jenci keresztszüleinél ebédelt. Ez most érthetetlen, rendkívüli helyzet volt.

Csontos Dini bácsi és Móni néni mondta el, hogy a fiú apját és anyját egy árokban találták meg hajnalban, amikor leghidegebb volt.

Jenci leült, maga alá húzta a lábát, búskomorságba esett. Keresztszülei átölelték, vigasztalták: „Ne félj! Most már a mi gyerekünk vagy. Nem leszel állami gondozott!”

De a felnőttek sírtak, és ez Jencinek nem tetszett. Mintha ezzel cáfolták volna azt, amit szóban elmondtak.

A hatéves fiú folyton azt kérdezgette, hogy szülei miért feküdtek le a fagyos, havas árokba. Sokáig nem tudta felfogni: részegek voltak. Értelme talán akkor kezdett megvilágosodni, amikor keresztapja azt mondta: nem tudták, mit csinálnak, mert nem voltak képesek helyesen gondolkodni.

Ez bizony gyakran előfordult – emlékezett vissza Jenci. Hányszor zárták be a fáskamrába, a pincébe, az ólba! Nem tudta, miért tették. Ordítottak, hogy tűnjön el a szemük elől; amikor elbújt, hangosan hívogatták: tüstént jöjjön elő, különben megverik. Ha levest szedett, baj volt, mert „nem maradt”, pedig még félig volt a fazék. Amikor megmutatta, felpofozták. Ha nem evett, vagy csak mímelte a kanalazást, rákiabáltak, hogy miért nem ízlik az anyja főztje. Olyan sovány, mint a karó a szőlőskertben. A vége persze ismét nadrágszíj, pofon, bezárás, térdepelés, hosszú vigyázállás lett. Ezután szinte mindig hányt. Ezt szülei elviselték. Mintha mindig ezt akarták volna elérni! Néha elszökött Dini bácsihoz és Móni nénihez. Sajnos ritkán tehetette meg. Ha apja pálinkáért küldte a boltba vagy a kocsmába, akkor beugorhatott hozzájuk, mert a házuk előtt ment el.

Jenő az ablakon át nézte az egymásra hulló hópelyheket, aztán váratlanul Mónikához fordult.

– Keresztanyu! A temetésen sírnom kell?

A kérdés értelmetlen és ostoba volt. Csontosék, akiknek nem lehetett gyerekük, elsírták magukat.

– Sajnos akkor nekem is bőgnöm kell majd – állapította meg rezignáltan Jenci.

– Nem, mi nem a temetés miatt sírunk... – magyarázta Dénes. – Most már a mi igazi gyerekünk lehetsz. Ezek örömkönnyek!

– Akkor nagyon sokszor hozzátok bújhatok?

Móni nem tudott megszólalni, ezért válaszként magához ölelte. Később Dénes karolta át, majd a térdére ültette.

– Kisfiam, az a te dolgod, hogy akarsz-e sírni, vagy nem. Mi ebbe és másba se szólunk bele.

– Még én se tudom – felelte bizonytalanul Jenci. – Én már régen és végleg ide akartam jönni, de akkor nem lehetett. Nagyon ritkán örültem; olyankor sohase sírtam, de mikor bezártak vagy megverték...

Jenci bal öklével törölgetni kezdte a szemét. Nem várta meg, amíg azt mondják, hogy ne itassa az egereket, hanem hozzátette:

– Most örülök igazán, nagyon...

Aztán elmentek egy áruházba. Jenci egymás után próbálta fel az öltönyöket.

Móni néni szerint az egyik hosszú, a másik kicsi volt, a harmadik nem nézett ki igazán feketének. Jenci mindegyiket szívesen választotta volna.

– Na, ezt pontosan rád öntötték! – A kisfiú fordult néhányat a tükör előtt, majd Mónika nyakába ugrott, és boldogan megpuszilta.

– Köszönöm, *anyucikám!* – Először használta ezt a szót. Az asszonynak le kellett vennie a szemüvegét, hogy letörölje könnyeit.

– Most már tudom, miért sírsz. Azért, mert örülsz. – Válaszként keresztanyja megsimogatta a buksiját. Otthon Dénes bácsi nyakába ugrott.

– Köszönöm neked is, *apucikám!*

– Nagyon szívesen.

Jenci figyelte, hogy új apjának a szemeiben meglátja-e az örömkönnyeket, de elmaradtak.

– Én nagyon örülök, mégse sírok! – foglalta össze a gyermeki logikával kialakított következtetést.

Dénest és Mónikát nagyon meglepte az a kérdés, amit a gyermek ebéd közben tett fel.

– Mit kell nekem cserébe csinálnom, hogy ez a szép ruha az enyém maradhasson?

– Ezt nem értem... – mondta zavartan az asszony.

– Hát..., akkor nehéz lesz elmagyaráznom. Amikor *ők...*, *ők...* adtak nekem valamit, mindig hozzátették, hogy sipirc *kifele*, este nyolcig nem akarunk látni. Menjél tanulni Csabiékhoz, ne rontsd itthon a levegőt!

– *Ők*, vagyis... *ők...* ezt nagyon rosszul tették. Nálunk nem így van! Most azért kaptad a fekete ruhát, mert temetésre így szokás menni. A tied marad. Ha ünnepek lesznek, mondjuk, Karácsony, Húsvét, névnap, születésnap vagy ilyesmi, akkor újból hordod majd. Veszünk még legalább kettőt, amiben iskolába járhatsz, sőt új iskolatáskát kapsz. Cserébe nem kérünk mi semmit. Úgyis jól tanulsz, szorgalmas vagy, szót fogadsz.

– Megeszem a babfőzeléket is! Jó?

Jencire ráadták a fekete öltönyét, a téli kabátját. A bélelt csizma és a meleg zokni úgy fűtötte, mint a kályha. Ő ment középen, új szülei fogták kesztyűs kezét.

Felnézett. Minden szempár rájuk szegeződött. Ez nem tetszett neki. Inkább maga elé bámult, számolta a repedéseket a temető aszfalt útján. Igyekezett mindenben utánozni Móni nénit. Ha kellett, összekulcsolta a kezét. Néhányszor kifújta az orrát, bár nem volt rá semmi oka. Hol a bal, hol a jobb lábára állt, sóhajtozott, és törölgette a szemét. Messziről nem látszott, hogy nem sírt.

A szertartás nagyon sokáig tartott. Egyszer rájött a hányinger, nyilván az izgalom okozta. Vagy inkább bűdös, bagós pálinkaszagot hozott a szél? Éppen most kellett feltámadnia? Fújta a hideget, és Jenci beleborzongott, hiába sütött a nap. Tudta, hogy mindenképpen meg kell várni a temetés végét. Otthon, Dénes bácsiéknál majd felmelegszik a radiátornál.

Autóval mentek haza. Jenci a kocsiban sokkal jobban érezte magát.

– Váltottam egy pár szót Imrével meg a nejével. Egyértelműen beleegyeztek. Nyitrayék is hálálkodtak, hogy Jencit magunkhoz vettük, így az örökbefogadásnak

nem lesz semmilyen akadálya – örvendezett Mónika.

Otthon új szülei sírtak, ölelgették. Időbe telt, amíg neki is érthetően el tudták magyarázni, hogy ismét örömeikben hull a könnyük. Mindig szerettek volna gyereket. Most már Jenci örökre hozzájuk költözhet, nem kell többet szenvednie.

– Jaj, de jó! Nagyon köszönöm, de most nincs kedvem bögni. A temetésen nem jött ki egy könnyem se! Én is örülök, de kint nagyon átfáztam, inkább majd holnap pityergek egy kicsit...

(1997)

KAPCSOLATOK

Ő is sétáltatta a kutyáját

Néhány hónappal ezelőtt hatalmas csapás ért: meghalt Elza, a feleségem. Olyan volt, mintha egy részt belőlem is magával vitt volna. Elviselhetetlennek találtam a magányt, ami rám szakadt. Szomorkodtam, és egyedüli kikapcsolódásom a délutáni séták voltak a kiskutyámmal, Picivel. Amint a házból kiléptünk, járókelőkkel találkoztunk, ami nyugtatóan hatott rám.

Nem voltam többet egyedül, mert az ismerősöket üdvözölni, köszönésüket fogadni kellett. A járda mellett füves rész húzódott bokrokkal, fákkal szegélyezve. Évek óta jártam ezt az utat; mindig találkoztam kutyasétáltatókkal. Ennek általában nem örültem, mert Pici kíváncsiskodott, rángatott, hogy menjünk közelebb, vagyis ismerkedni akart.

Egy magas, elegáns hölgy is ezen az úton sétáltatta a kutyáját. Ez az állat nekem nem tetszett. Az eb hossza hatvan centiméter lehetett. Lábai rövidek, alig bírták cipelni a törzsét. Hasa szinte a földet súrolta. Megfigyeltem: ha a nő már messziről meglát minket, akkor kissé meghajolva mond valamit a kutyájának, mintha emberrel beszélne. Meg volt győződve arról, hogy az állat megérti a szavát.

Amikor összetalálkoztunk, Picit mindig elrántottam, és gyorsan továbbmentem. A nővel általában nem törődtem. Ez heteken át így ismétlődött.

Egyszer a hajdúszoboszlói gyógyfürdőben három hetet töltöttem. Pici is velem volt. Amikor ismét hazatértem, elkezdődtek a délutáni séták ugyanúgy, mint azelőtt. Több nap telt el. Az a bizonyos hölgy nem került elő. Talán máskor sétáltatta kedvencét.

Lehet, hogy fiúja van vagy férje... Féltekeny vagyok? Arra, akit nem ismerek? Határozottan megtiltottam magamnak, hogy aggódjak miatta. Néha az ilyen elterelő hadművelet bevált, de legtöbbször azon kaptam rajta magam, hogy mégis rá gondolok, sőt a szerelmi életébe is be akarok avatkozni – mint egy irányító személy vagy erő... Láttam (elképzelve?), ahogy otthon főzi az ebédet, csinos férje pedig epekedve várja a finom húslevest. Csókot váltanak. Olyan volt, mint egy szirupos, giccses filmjelenet. Nem tudtam, de nem is akartam megszabadulni a látomásoktól. Kedvemre irányíthattam közös életünket. Mellém ült, átölelt..., kedves szavakat súgott a fülembe. Most már nekem főzött húslevest. Sétáltunk az erdőben, és minden gátló tényezőt megsemmisítettem, ami kettőnk boldogságát akadályozta. Szülei régen meghaltak, férje sohasem volt, gyerekei nincsenek. Jól fizető állása van, engem szeret legjobban a világon. Minden nap vörös rózsát hozok neki, étteremben kaviárt eszünk, vörös pezsgőt iszunk, táncolunk...

Annyira átformáltam őt, hogy talán észre sem veszem, ha találkozom vele? Elmennénk egymás mellett? Nem állnánk meg beszélgetni? Most már egész életem ilyen képzelgésekből áll majd? Ha egy szerelem viszonzatlan, ott csak kérdések vannak, válaszok nem születnek. Nekem teljesen mindegy, hogy a Balaton partján vagy egy téli erdőben sétálok, napozom, fázom, kesergek vagy örülök. Csak ő

legyen velem.

Aztán volt egy furcsa álmom.

Felszálltam egy vonatra. Ismerősnek tűnő arcokat láttam magam körül, de ennél sokkal több volt az ismeretlen utas. Szüleim mellett találtam egy ülőhelyet. Már nem tudnám megmondani, milyen témákról beszélgettünk. Apám mogorva volt, ritkán szólalt meg, ennek ellenére jól éreztem magam. A szemben lévő itallal, édességgel kínáltak. Nyolc-tíz éves lehettem, és elfogadtam az ajándékokat. Cserélődtek az utazók. Gondolatban elbúcsúztak tőlünk ezek a kedves, szimpatikus emberek. Meg kellett válnom a szeretetüktől, törődésüktől, ezért a sírás fojtogatott. Új utasok jelentek meg. A kapott csokit nekik adtam. Nem akarták elfogadni, de azt mondtam, hogy szeretem őket. Aztán hirtelen leszálltak, s ez nekem olyan fájdalmat okozott, mintha a barátaimat vesztettem volna el. Valami halvány reményfélést mégis éreztem, mert amikor megérkezünk, a pályaudvaron ismét találkozhatom velük. Közben szüleim is leszálltak, helyükre ült egy kellemes megjelenésű fiatalember. Magamra néztem. Teljesen megváltoztam. Harminc év körüli, elegáns nő lett belőlem. Egy kék színű angyalka szállt a vállamra, és azt mondta: „Vigyázz rá, ő lesz a jövődöbelid.”

Aztán váratlanul feltűnt. Úgy száz méterre lehetett tőlem. Ugyanúgy, mint mindig, most is lehajolt a kutyájához, és mondott neki valamit. Amikor egy vonalba értünk, megszólítottam.

– Jó napot! Milyen régen nem találkoztunk!

– Nekem is feltűnt – mondta a nő. – Én mindennap erre jövök, akkor talán ön járt más úton? Mihelyt hazaérek a munkából, első dolgom kihozni a kutyusomat.

Nem válaszoltam, csak elmentem mellette. Miért nem beszéltem tovább? Később, amikor hazafelé mentünk, legnagyobb meglepetésemre újra ott találtam az idegent egy kis beugró tisztáson.

– Tudtam, hogy erre fog visszajönni, ezért vártam itt – mondta.

Legalább fél órát várt rám. Sok mindent elmesélt magáról. Budán dolgozik, osztályvezető egy cégnél, és nagy felelősség hárul rá, kimeríti a sok munka.

Észrevettem, hogy dicsekszik, és előkelőnek, vonzónak akarja feltüntetni magát. Most közelebbről is megnézhettem: arca megnyerő volt, kék szemét, barna, dús haját szépnek találtam.

– Hol szokott üdülni? – érdeklődtem.

– Az osztrák Alpokban, a román Kárpátokban, a francia Riviérán, de gyakran járok Zalakarosra is.

Ezután elváltunk. Ettől a perctől kezdve olyan érzésem támadt, hogy most már végérvényesen beleszerettem. Ez már a valóság! Körülbelül egykorúak lehettünk.

Aztán sétáltatáskor minden nap találkoztunk. Megszépültek az óráim, sőt éjszakánként jobban tudtam aludni. Ha látogatóim érkeztek, vagy valami közbejött, nem tudtam a szokásos időben lemenni Picivel. Akkor valahogyan kifigyelte, és utánam jött – kutya nélkül –, hogy beszéljessünk. Ez így ment egy-két hétig, amikor megkérdezte, hogy nős vagyok-e.

– Nem, meghalt a feleségem.

– Nagyon sajnálom.

– Tavaly halt meg – egészítettem ki, bár ezt nem kérdezte.

Csak otthon jöttem rá, hogy milyen ostobán válaszoltam. Október volt, mégis azt feleltem, hogy Elza tavaly halt meg, pedig áprilisban temettem el. Ez csak azért lehetett, mert szerelmes voltam.

Utána is minden napom kellemes várakozással telt el. Ha messziről láttam, már akkor másképpen dobogott a szívem. Még az eddig nem tetsző házak is palotává változtak, és borostyánnal benőtt, boltíves kapubejárat tárult a szemem elé képzeletbeli zöld bokrokkal szegélyezve... ez az út vezetett hazáig...

Egyszer összetalálkoztam egy barátommal. Amikor észrevettem, hogy jön a nő a kutyájával. (Látod, még a nevét sem tudtam!) Amikor a „lapos” állat a lábamhoz dörzsölődött, lehajoltam, megsimogattam, ami különben nem volt szokásom. Továbbmentek, én pedig nem tudtam lerázni a barátomat, mert állandóan folyt belőle a szó. De ez a sétám is gyönyörű volt, hiszen láthattam őt.

Egy téli estén, amikor ismét Picivel sétáltam, az utca már kihalt volt, félhét körül járt az idő. Ilyenkor már a kandalló melegét élvezzi az ember. Gyors lépteket hallottam mögöttem, ezért hátranéztem. Ő volt! Kezét nyújtotta. Abban a pillanatban úgy éreztem, hogy kezem a kezében hazatalált.

– Még meg sem mondtam a nevem... Szigeti Noémi vagyok – kezdte a beszélgetést várakozóan.

Én is megmondtam a nevem.

Innentől kezdve nincs több emlékképem. Talán még valami... Amikor legközelebb találkoztunk, kutyáját a karjaiban vitte. Beteg volt szegény. Aztán nagyon sokára ismét összefutottunk. Elsírta magát. A kutyája nem volt vele, Meghalt, mondta.

Ezzel vége! Nem volt testi vonzalom, nem volt igazi szerelem, de lelkileg sokat jelentett, nem tudom miért.

(2005)

Nekem jogom van

Belenézek a tükörbe. Arcom sápadt, beesett, sugárizik róla a szomorúság és a kétségbeesés. Fekete gyászruha van rajtam. Blúzom ujján fehér foltot veszek észre, de néhány simítással el tudom tüntetni.

Julcsival együtt jártam gimibe, és azóta először futottunk össze az utcán. Olyan rendes volt, hogy rögtön meghívott hozzájuk. Már legalább egy órája szövegelünk...

– Klári, a húgom meghalt – folytatom. Eltitkolta, hogy rákja volt.

– Ez rettenetes!

– Igen, az! Mindig éreztem, tudtam, hogy félrevezet, mert már többször becsapott. De ezek nem voltak ennyire látványosak és végzetesek. A bizalom mindig hiányzott. Gyerekkorunkban sem osztotta meg a kis titkait velem, én viszont ellenkezőleg. Ha fogtam egy bogarat, beletettem a gyufásdobozba, a füléhez dugtam, hogy meghallgassa, hogyan kapirgál. Tudom, hogy ez mai szemmel nagyon primitív dolog; ilyen cselekedetektől fejlődhet ki később a kegyetlenség, a mások iránti közömbösség.

– Sajnos mi is csináltunk ilyesmit.

– A fia és a kolléganői lépésről lépésre tudták, hogy mikor mi következik. Nekem csak migrénre, hasfájásra panaszkodott; állítólag a kórházba is kivizsgálásra utalták, pedig már akkor sugárkezelésre járt. Klári azt mondta, veri őt az Isten, de nem tudja miért. Ez felfogás kérdése, ilyet bárki mondhat, akinek felmegy a pumpája, vagy akit megbánt valaki. Sokat türtem, és ez fordítva is igaz lehetett, mert tudom magamról, hogy gyakran kiállhatatlan vagyok. Elveszítem a türelmem, mindenbe belekötök, és azt szeretném, ha mindig nekem lenne igazam. Aki a húgomat egyszer is becsapta, megsértette vagy a fiára rosszat mondott, nem tudta tolerálni. Hányszor mondtam neki: „Miért engeded, hogy a harminc éves fiad a szoknyádon üljön, miért nem zavarod el dolgozni? Már régen veled melózhatna az önkormányzatnál.” Ilyenkor részletes magyarázkodásba kezdett. Lalikának a színházi világosítói állás nem felelt meg, mert az mechanikus, nem alkotó munka; a számítástechnikát jobban ismeri, mint akik a Kodolányiban végeztek, de sivatagfejű főnökei ragaszkodtak a diplomához; egy másik cég nyomott agyú művezetője kinevette nagy tudású fia újításait; máskor a harmadik napon megsértődött, mert rangon aluli munkát adtak neki, ezért felmondott.

– Ez nem semmi!

– Figyelj! Tizenkét éves korában elküldtük a többiekkel a paphoz, hogy készítse fel első áldozásra. A legegyszerűbb dolgokat se tudta megtanulni, sőt olyan borzasztóan viselkedett, hogy eljött a tiszteletes, és sűrű bocsánatkérések közepette Lalikát éretlennek nyilvánította. Így aztán jócskán felhalmozódtak lelkében a bűnök. A tanárok mindig elmarasztalták, mert orbitális hülyeségeket csinált, de Klári kiderítette, hogy az iskolában minden felnőttnek az agyára ment valami, így aztán nem tudnak bánni Lalival. Nem akarok én rosszat mondani róla, csak annyit,

hogy nagyon magának való. Jó, én is hasonló vagyok, mert már a nikotinom javát elfogyasztottam, mégsem találtam magamnak megfelelő pasit. Az egyiknek büdös volt a szája, a másik nem nyitotta ki előttem az ajtót... Minden férfiben van valamilyen hiba. Én se vagyok tökéletes, de nekem jogom van elkényeztetni magam. Én döntöttem el, kivel akarom leélni a hátralévő éveimet. Bizony, ha így haladok, senkivel. Túl sokat válogattam, mert igényes vagyok. Félttem, hogy valaki becsap, megaláz, tönkre tesz, elveszi a lakásomat... De hadd térjek vissza Lajosra. Amikor az anyjáék elváltak, Klári mindent megadott neki. Tízezrekért vásárolt hangfalakat, de kicsinek bizonyult a lakás. Elcserélte egy kertes házra. Külön szobát építettek a hangfalaknak, ahol Lali precíziós füleivel szakszerűen meg lehetett állapítani, hogy a szoba közepén tökéletes lenne az akusztika, ha éppen én nem a jobb, hanem a bal sarokban állnék. Aztán régi autókat vettek – roncsokat. Mindig szereltek, festettek, lakkoztak. Elismerést csak azoktól a madaraktól kaptak, amelyek fészket raktak az üléseken, és ocsmányul összepiszkították. Annyira fáj, hogy ilyen rosszakat mondok róluk..., de Klári azt a szerencsétlen gyereket rettenetesen elkényeztette. Vagy inkább úgy kellene mondani, hogy Lali kizsákmányolta a húgomat. Még az a szerencse, hogy nem próbálták meg New York-ba a kivándorlást, mert gyakorlati érzék és nyelvtudás nélkül belepusztultak volna a nagy kalandba.

– Ne mondd! New York-ba akartak kivándorolni?

– Sajnos igen. Nem véletlenül nem beszéltem vele két évig. Lakáscserére kért tőlem kétfélmillió forintot. Nem kölcsönbe adtam, hanem örök testvéri szeretetből. Lakást ugyan cserélt, de nem abból, amit neki szántam. Lalinak vett belőle egy özönvíz előtti Audit.

– Szegénykém! Hogy mi mindenben mentél keresztül!

– Hát igen... Képzeld! Nem vehettem részt a temetésén, mert csak két órával előtte telefonált a pohos fia. Azt mondta, miattam halt meg, mert ritkán látogattam. Hogy lehet már valaki ennyire gonosz?! Nem tudnám megszámolni, hányszor voltam nála a kórházban. Nehezemre esett, de igyekeztem jó képet vágni, ő azonban nem akarta, hogy sokáig maradjak. Nincs semmi bajom, majd elmúlik, holnap már jobb lesz, hagyjál pihenni, majd otthon találkozunk – ilyeneket mondott. Honnan kellett volna tudnom, hogy már halála előtt egy hónappal morfiúmot kapott.

– Rettenetes!

– Az önkormányzatnál dolgozott; nagyon kedvesen, megértően viszonyultak hozzá. Lali a tudtom és beleegyezésem nélkül elhamvasztatta. Engem arra a temetésre hívott, ami nem is az volt. Felravatalozták az urnát az irodájában, és ott elbúcsúztatták. Aztán Lala az *én húgom* földi maradványait betette a sporttáskájába, nagy kegyesen hazafuvarozta. Az urna ott áll a szobájában a sárga szekrényen. Ez olyan, mintha szentté avatták volna, de nekem még azt a lehetőséget sem adták meg, hogy elbúcsúzzak tőle, vagy egy kis földet dobjak a sírjába. És Lali még azt is mondta: anya nem búcsúzik, mert *csak* meghalt. Hát normális ez a gyerek? Egy tízéves, fogyatékos szintjén van.

– Elképesztő!

– Ahogy mondod. Most én járjak annak az utálatos kölyöknek a szobájába

imádkozni? Hát nem! Urnába tették. Ha szétszórták volna, vihettem volna virágot. Sokszor imádkoztam érte. Amikor másodszor is felvágta a hasát, a templomban égre emeltem a szemem, de sírni nem tudtam. Csak mondtam az imát, meddig tartott, nem tudom. Talán fél háromkor kezdtem, amikor meggyújtottam érte a gyertyát, aztán lehetett fél öt, amikor abbahagytam, mert elzsibbadtak a lábaim.

– Istenem! Hogy min mentél keresztül?!

– Aztán sokszor napokig sírtam, nem tudtam abbahagyni, pirosak voltak és megdagadtak a szemeim. Két kilót fogytam, mióta Klári meghalt, most 46 kiló vagyok. Sokáig nem volt étvágyam, de most már eszem rendesen, mert nem engedhetem meg magamnak, hogy kikészüljek.

– Jó, hogy mondd! Menjünk az asztalhoz, együnk valamit!

– Ha a bugyogómat odaadtam volna neki, az se lett volna elég. Nyugosztalja a jóisten még egyszer. És az önkormányzat hív meg a temetésére. Ilyet még egy regényíró se tudna kitalálni. Kiderítettem, hogy Klári rendelkezett így. Szerintem azért, mert ez sokkal olcsóbb, mint a koporsós temetés. Előre megbeszélték: az önkormányzat saját halottjának tekinti. Klári addig sajnáltatta magát, úgy intézte ezt is, hogy ne kerüljön pénzbe a fiának.

Isten bocsássa meg neki, és nekem is, hogy ennyire megtévesztettük egymást.

– Jó étvágyat! – invitál Julcsa az asztalhoz. – Nem beszéltük meg, mit főzök, de remélem, hogy ez a gulyásleves is megfelel.

– Tegnap én is ezt főztem, látod, rokonlelkek vagyunk. Egynapos késéssel ugyan, de ugyanazon a hullámon működik a fantáziánk.

Nem árurom el, hogy tegnap egy belga étteremben ebédeltem. Tapasztaltam már, hogy irigy természetű. Ha mind a ketten ugyanazt főzzük, akkor talán jobban megérti a problémáimat, és nem mondja, hogy nagyképű vagyok. Egyszer tavaly kiejtette a száján. Nem volt szép tőle.

(2012)

Apánk üzleti élete

Szemem sarkából rápillantottam, és hirtelen rossz érzés fogott el. Apám szemei mintha hamuval lettek volna beszórva. Pedig éppen most akartam valami jót kiolvasni belőlük. Tudom, hogy ez naivitás, de mégis ő az apám, én pedig eddig nem kaptam meg tőle azt, amire vágytam. Igaz, felnevelt, taníttatott, formált, csak az a baj, hogy saját elveinek megfelelően. Nem ismerte a kompromisszumot, akár így, akár úgy, övé volt az utolsó szó. Hátam mögött intézkedett, néha alig sikerült félreugranom a jóakarátúnak feltüntetett segítségével elől. Negyvenöt évesen már nem akarok az alattvalója lenni, aki udvariasan lehajtja a fejét, mert nagyhatalmú, milliárdos apjának nem szabad ellentmondania. Végre az én érdekeimnek is előtérbe kell kerülniük.

Ez a történet évtizedek óta nemcsak rólam szól, hanem feleségemről, Nancyről is, akinek titokban kellett kihordania terhességét, mert apám zaklatását egyébként nem tudta volna elviselni. Fél évig élt barátnőjénél Washington D. C.-ben. Apám aztán az unokáját úgy fogadta, mintha egyedül az ő tulajdona lenne. De azóta is szinte tárgyként kezeli, mint minket is. Egyszer meg akartam kérdezni, hogy Clark unokáját melyik hipermarketben vette, de neki egyáltalán nincs humorérzéke. Őt a tőke és a tőzsde irányítja, de ez nagy baj, mert ő szeretné irányítani a tőzsdét. Pontosan úgy, ahogyan minket: anyámat, Kellyt, öcsémet, Ernestet és feleségét Andreát.

Jó, némileg árnyaljuk a dolgot. Edward atyám már évek óta nem tudja annyira befolyásolni a testvérem és a sógornőm életét, amennyire szeretné. Ügyes manőverekkel kitérnek apám jóságosnak tűnő, de valójában álságos trükkjei elől. Talán azért sikerül nekik, mert apám kedveli Andreát.

– Kevin! Közös taktikát kellene kidolgoznunk apánk megszelídítésére – mondta Edward. Andrea utánozhatatlan búgó hangján majdnem ugyanezt, ugyanígy ismételte el. A nyomaték és az egyetértés jeléül. Szokásához híven whiskyt ivott zöld teával. Brrr! Amikor ránéztem, úgy tűnt, hogy égszínkéék szemei apró csillagokkal voltak beszórva.

Öcsém a kubai szivartól általában ötletgazdaggá vált. Szórta a tanácsokat, ezért apánk ilyenkor nem kedvelte, mert erre sohasem hatalmazta fel.

– Igazán nem akarok beavatkozni sem a magán, sem az üzleti életedbe, de nyilván te is érzed, lépnünk kell – szólalt meg Andrea, majd rágyújtott egy kék Dunhillre.

– Inkább én kezdem – mondta Edward, miközben kifújta a füstöt. – Én sohasem azt kerestem, ami elválaszt minket. Sajnos apánk irgalmatlanul gazdag fantáziájában előbb jelent meg minden gondolatunk, mint a legfrissebb tőzsdei hírek. Emlékszel, amikor tényekkel bizonyítottuk, hogy a MacKenzie-féle összeesküvéshez (egyébként csak apánk nevezte így) nincs semmilyen közöd... Vagy Johnny Flannigan állítólagos lejárató kampányához adatokat szolgáltatnál... Ezek apánk agyszüleményei.

– Nem kell őt bemutatnod.

Azon gondolkodtam, hogyan kellene folytatnom, hogy egyiküket se sértsem meg. Közben Bulgari-órám ide-oda húzogattam, amiből egyértelművé vált, hogy a csatján igazítani kellene. Belekortyoltam a dupla vodka-tonikomba. Ez a helyzet nem olyan volt, mint amikor Harry Cipriani bárpultjánál üldögéltünk, és a foci világbajnokság volt a téma. Ott mindenki bátran latolgatta az esélyeket. Most viszont semmilyen kiutat nem látok, minden korábbi próbálkozásunk megghiúsult.

Amikor Párizsban vagy Londonban jártam, apám féltő gondoskodókat küldött utánam, akik elrendezték, hogy üzleti ügyeimben ne én, hanem üzletfeleim döntsenek. Erre csak évek múlva derült fény. Amikor rákérdeztem, az volt a válasza, hogy ő már csak ilyen, nem tud és nem is akar megváltozni.

Edwardnak is akadt néhány megfigyelési ügye, de ő egyszer elkapta a titkos megbízottat, aztán alaposan megleckéztette. Apám erről természetesen értesült, de sohasem kérdezett rá.

Mindig azok közé akart tartozni, akik mindenkinél mindent jobban tudnak, és főleg elsőként jutnak az információ birtokába. Mert a rossz hír is nagy érték: előbb-utóbb lehet vele valakit manipulálni.

Egyszer a Beekman Place egyik lakóháza előtt apám azt bizonygatta, hogy önzetlen támogatása nélkül maximum itt tudtam volna magamnak lakást szerezni. Ebből az következik, hogy nélküle Igazi Senki lennék.

Már legalább fél éve azt akarja, hogy titkárnőnek alkalmazzak egy noname hölgyet.

– Attól félsz, hogy telecsacsogja a fejed? Nehogy azt hidd, hogy Marilyn Monroe-nak képzeled magát, és el akar csábítani.

– Nekem nem kell másik titkárnő. Joanna munkájával nagyon meg vagyok elégedve.

– Biztosan azért, mert gyakran van rajta az a leopárdmintás blézer, amit egyszer kávéval leöntött, de később nem látszott meg rajta. Biztosan nagyon szexi, ahogy hanyagul megkötött rózsaszín kendője kiemeli hattyú nyakát. És persze a Harry Winston-nyaklánc se rossz!

Apánk gátlástalanul szórta a pénzt, bár erre teljességében nem volt rálátásunk. A lóverseny bizniszben szép sikereket ért el. Ebben nekünk az volt az egyetlen pozitívum, hogy szabadon lovagolhattunk, társas összejöveteleken vehettünk részt.

Legtöbbször erőszakosan kötött üzletet, megszarolta üzletfeleit. El akarta hitetni, hogy nem saját magának, hanem másnak akar jót. Imádta a meglepetéseket.

Talán tíz éves lehettem, amikor egyszer hajnali ötkor felébresztette az egész házat. Bejelentette, hogy indulunk a nyaralónkba, ahol segít nekünk gombát szedni, mert ez így lesz jó. Egyetemista koromban a vizsgaidőszak kellős közepén a Bahámákra küldött kikapcsolódni, holott a tanulásra kellett volna koncentrálnom. Anyámnak a fogadásokon gátlástalanul és szinte gusztustalanul bókolt. Nem zavarta, hogy a vendégek furcsán, sőt megvetően néznek rá. Méregdrága, köves, ezüst nyakláncokat vett neki, pedig tudta, hogy nem hordhatja, mert a bőre allergiás az ezüstre. Ha Mr. Woodnak úgy akaródzott, Európába vagy Ausztráliába repült, ahol számos érdekeltséget, leányvállalatot tartott fenn.

Ha tehetjük, mi is külföldre utaztunk. Nancy, a feleségem imádta a törpeállamokat, kis szigeteket, ahol el tudtunk rejtőzködni apám vérszomjas követői elől. Egyik kedvenc helyünk Madeira (Portugália) volt. A mintegy 57 km hosszú és 23 km széles sziget partvonala 130–140 km. Területe még ezer négyzetkilométer sincs. Közepén húzódik egy hegylánc.

Teraszos földművelés folyik, mert így az esők nem tudják lemosni a termést. Ezért vagy más okból rengeteg a kisebb-nagyobb vízesés; olyan a környék, mintha egy természetfilmet néznél. De úgy, hogy éppen a közepében vagy. Először nem tudtam, mi az a „levada”. Csatorna. Eredetileg a cukornádültetvények vízellátására építették őket – mai fő szerepük a banánültetvények kiszolgálása. Minden levadának külön neve van!

Mi többnyire a síkságon tartózkodtunk, ahol az átlaghőmérséklet húsz fokon felül volt. A szigeten legfeljebb 250 ezren élnek. Szerintem paradicsomi körülmények között. Bár aki megszokja a kényelmet, a szépséget, a természet pompáját, annak eszébe sem jut, hogy örüljön neki. Banán, szőlő, cukornád, gyümölcsök, zöldségek, kosárfonás, hímzés, botanikus kertek, kápolnák, egykori tűzhányók maradványai...

A legjobb lenne ismét elutazni a feleségemmel a világ valamelyik eldugott részébe, ahol nem kellene rettegnem az előttem álló óráktól, mert tudnám, mi következik éppen, hiszen én alakítanám az eseményeket.

Apám ma is diszkrétén ecsetelte titkárnóm, Joanna szexis voltát, és hiányolta, hogy ezt még én nem használtam ki.

– Apa! Ennek a miértje sokkal mélyebbre van ásva, mint amit te egyáltalán megismerhetsz vagy megérthetsz.

Ez övön aluli találat volt. Arca pillanatok alatt cékla színűvé változott, kiment, és becsapta az ajtót.

Ma ezt a kis csatát nyertem meg.

(2013)

Közös képviselők

Most csengetek be Lilla barátnőmhöz. Máris nyitja az ajtót.

– Szia, szia! Milyen jó, hogy eljöttél, legalább dumáluk egy jót.

– Szia! Ki volt az a vonzó férfi, akivel a függőfolyosón találkoztam? Tőled jött ki, ne tagadd!

– Ó, egyáltalán nem tagadom, sőt büszke vagyok rá. Ő a közös képviselőnk. Rendkívül precíz, minden ügyünket gyorsan és megnyugtatóan intéz. Én is tagja vagyok a számvizsgáló bizottságnak, és egy pénzfelvételi ügyletet beszéltünk meg... Akaszd ide a kabátod, foglalj helyet!

Lilla arca majd kicsattan a boldogságtól. Én sokkal többet sejtek holmi pénzfelvételnél. De nem firtatom, mert viszonylag könnyen megsértődik, és nem szeretnék úgy járni, mint néhány hónappal ezelőtt, amikor a kapcsolatairól faggattam. Kikérte magának.

– Hát... szerintem a legjobb foglalkozás a közös képviselőé. A mi huszonnégy lakásos épületünkben hat év alatt legalább öten képviselősködtek. Az egyikük szótlanul és nyom nélkül tűnt el. Nem, nem gyilkolták meg. Mivel két aláírás kellett a pénzfelvételhez, nagyobb összeget nem tudott leemelni, de egy csomó adósságot hagyott ránk. A megválasztott új emberünk minden hivatalos szervvel kerestette a régi pasast. Elutasították. Lelépett, nem végezte el a munkáját, mégsem követett el bűncselekményt. Nem lehetett felelősségre vonni. Ezért jó ez a foglalkozás!

– Szépen kérlek, ne hasonlíts össze egy tisztességtelen embert egy becsületessel.

– Persze, persze... Na, szóval beletelt egy év, amikor előkerült: szabad akaratából, véletlenül. Semmire se akart visszaemlékezni. Nem lett meg a könyvelés. A második emberünk ezért nem vállalta tovább. A harmadik nagyon szép pénzért kicseréltette a négy lépcsőház ajtaját. Magas összeget utaltatott át egy kft-nek, majd levélben közölte, hogy egészségügyi okok miatt lemond. Szerintem a vállalkozóval felezték a pénzt. A negyedik képviselő nem értett szót az ellenőrző bizottság tagjaival, tiltakozott, mert minden lépését ellenőrizték. Elszámolni nem tudott, nem is akart. Ezért a közös költséget sokan nem fizették. Van néhány cég az épületben. Ők se fizettek; több millió a hiányunk.

– Nálunk teljesen más a helyzet, minden normálisan megy, itt nem csal senki, és nincsenek hátralékosok.

– Sajnos nálunk vannak és voltak. Itt van az ötödik Kákánk, vagyis közös képviselőnk. Bocsánat, szerencsére már nincs itt, mert nagy nehezen menesztettük, de amikor még megvolt, hű, az anyja nemjóját! Az aztán igazán piszkos dolgokat csinált. A közgyűléseket szabálytalanul vezette le, a jegyzőkönyveket ő írta meg a saját szája íze szerint. A hitelesítő meg két haverja volt. Olyan is belekerült a szövegbe, ami el se hangzott. Az éves beszámolóban a számvizsgáló bizottság tagjai hibákat találtak. Robika – így hívják a számvizsgáló bizottság elnökét – elkezdte sorolni a számszaki hibákat. Mit gondolsz, hogy reagált erre „öképviselősége”? „Megvonom öntől a szót, mert amit mond, nem tartozik a napirendi ponthoz.” Hogy a k...a

életbe ne tartozna már oda! Jaj, bocsánat, de így hangzott el. Erre hagyta tovább beszélni, viszont Káká úr majd nem írja be a jegyzőkönyvbe! Néhányan diktafonnal rögzítették a gyűlést, és bekiabálták, hogy meglesz a szöveg! Robika minden tavalyi tényszámot összevetett az ez évi tervszámmal. Nagy differenciák voltak. Lantos Sebestyén kákánk, aki a kákán is csomót keres, főúri hangon sokszor félbeszakította: „Térjen a tárgyra, kérem!” Mindenkit hülyének nézett. Hát Robika mást se tett, csak a témáról beszélt. Könyvelő a foglalkozása. Igazán ért az ilyesmihez. Káká úrnak négy hónap alatt nyolcvanhét emailt küldött. Volt abban minden. Miért nem továbbította a fizetési felszólításokat? Miért nem tart fogadóórát? Miért nem válaszolt a levelekre? Ebből arra következtettünk, hogy több hónapja egy szót se váltottak egymással. „Természetesen hazugság az, amit ön mondott. Itt és most megvonom öntől a szót.” Egy ember kivételével mindenki a beszámoló ellen szavazott. Akkor a Káká úr mondott három nevet – inntől kezdve ők alkotják az ellenőrző bizottságot. Szavazzuk meg! Az ötödik napirendi pont szerint a Kákát kellett volna újra megválasztani határozatlan időre. Dehogyan szavaztuk meg! Volt aztán ribillió! De végül elértük, hogy azonnal lemondjon. Persze majd jön helyette egy rosszabb. Bárkinek megéri – semmi felelősség. Hányszor mondtam már: ennél lejjebb nincs, aztán mégis van! Megvontuk tőle az aktuális havi tiszteletdíjat. Ez semmiség ahhoz a sok bosszúsághoz képest, amit okozott. Például nem adott át egyetlen szál papírt se!

Lilla arcára kiült a döbbenetre vagy utálatra emlékeztető pirosas-sárgás színegyveleg. Kis hatásszünetet tartottam, mert úgy normális egy beszélgetés, ha a másik fél is reagál az elmondottakra. Közben kortyolgattam az elem tett teámat. Tejjel iszom, mint az angolok. Eleinte Lilla furcsának találta, de már évek óta tudja, hogyan szeretem.

– Nekem az a véleményem, hogy ezeket az embereket fel kellett volna jelenteni. Ha tényleg így történt minden, akkor nem úszhatják meg szárazon. Szerencsére a mi képviselőnk sok mindenben profi: közgazdász, jogász, de ha kell vízvezetékot szerel, pályázatot ír, tele van ötlettel, újítással.

– Sajnos ez a feljelentés nem jött össze. De még az utolsó esetem most jön. Megismerkedtem egy ügyvédnővel, aki ugyan valamilyen oknál fogva nem praktizált, de más vonalon nagyon értette a dolgát. Fújta a jogszabályokat. Nekem ő volt a precizitás, az önzetlenség szimbóluma. Megpályázta a házunkban a közös képviselőnek kiírt pályázatot. Persze megnyerte. Valamiért nagyon szimpatikusak lettünk egymásnak. Két nő között ez azért nem olyan, mint szerelem első látásra. Nekem nincs olyan hajlamom... Hatvan lakás tartozott hozzá, és egy kicsit hozzám is, mert annyira összebarátkoztunk, hogy a szabad kapacitásomból adódó időmet rászántam. Hol ezzel, hol azzal bízott meg. Munkánélküli voltam, most meg emberek között forgolódtam. Információkat kellett szereznem a ház ügyes-bajos dolgaival kapcsolatban. Időnként átvettem a szerepét. Persze nem hivatalosan. Éreztem, hogy most már én is vagyok valaki, pontosabban olyan vagyok, mint ő. Ez a kapcsolat, ezek az érzések kiűzték belőlem a negatív gondolatokat. Na, szóval... őt is Lillának hívták. Képzeld, Cziczvarek volt a vezetékneve. Cézével kell írni, de ez most mindegy. Ez a Lilla nagyon tudatosan csinált mindent. Intézte a lakók ügyeit, és én besegítettem. Megbíztak benne, mert olyan kedves, segítőkész volt. Annyira összejöttünk, hogy

időnként adtam neki kölcsön kisebb-nagyobb összegeket. Amikor nem tudta megadni, legyintettem egyet. Nem baj, mert kétszer állati szerencsém volt, és nyertem a lottón. Cserébe bevezetett a társasági életbe. Ne az evésre-ivásra, tombolásra gondolj, hanem arra, amit már elmondtam: intéztem a társasház ügyeit, közben érdekes emberekkel kerültem kapcsolatba. Egy akkora épületen, mint a mienk, mindig akad valamilyen hiányosság. Hivatalosan megszüntették a gázszolgáltatást, mert nem volt annyi pénzünk, hogy a félig beomlott kéményeket kijavíttassuk. Át kellett állni az elektromos áramra. Mindenki új bojlert és tűzhelyet vett. Megpályáztuk a gerincvezeték kiépítését. Ne tudd meg, hányan jelentkeztek! Senki! Érted? Senki! Allítólág rosszul fogalmaztuk meg a pályázatot. Na, ez most már mindegy. Óriási összegbe került volna minden lakónak. Négyzetméterre lebontva lakásonként száznyolcvan–kétszázezer forint jött ki. A barátnőm mégis megszavaztatta a közgyűléssel, és részletfizetéssel elfogadták. Persze nem mindenki értett vele egyet, de a többségi szavazat döntött. Akkor még azt hitték, hogy már van vállalkozó a munkára. Közben a második lépcsőház fölött beázott a tető, néhány felső emeleti lakásban átnedvesedtek a falak. Sürgős beavatkozásra volt szükség. Néhányan addigra vagy a teljes összeget, vagy egy-két részletet befizettek a gerincvezeték cseréjére. Jaj, ez a Lilla hozzáfért ehhez a pénzhez, és úgy csoportosította át a tető javítására, hogy senki se tudott róla. Még én sem. Egy szép napon aztán eltűnt. A pénzzel együtt. Szó szerint értendő, vagyis lelépett, megszűnt, elpárolgott, slussz-passz! Semmilyen dokumentáció, számla vagy szerződés nem maradt utána. Felvilágosítottak, hogy nem érdemes feljelenteni, mert nincs bizonyíték. Egyébként sem lehet elérni. A mobilját lecserélte, a bejelentett lakcímen nem tartózkodik. A rendőrség nem foglalkozik az ügyel. Na, erre kössél csomót!

Lilla erre se tudott csomót kötni. Hirtelen arra panaszkodott, hogy megfájdult a feje, és különben is a kislányáért kell mennie a bölcsibe, és nem késhet el. Ez gyakorlatilag azt jelentette, hogy ki vagyok rúgva.

Vettem a lapot. Ide se jövök többet, mert aki ilyen nyilvánvalóan elutasítja, hogy okulásul átadjam a negatív tapasztalataimat, azt én nem kedvelem.

(2015)

Rendkívüli értekezlet felhangokkal

A hófehér, ujjatlan blúzomat és a sötétkék halásznadrágomat vettem fel. A hajamból kontyot rögtönöztem. A férjem így szereti, bár ennek az égvilágon most semmilyen jelentősége nem volt.

Már nyolc előtt a kapuban voltam. Feri bácsi, a portásunk egy nekem címzett levelet adott át. Ki írhatta más, mint Kriszta! Na, még ez is! Hát ez nem fogja feladni a fagypontra alatti hangulatomat.

A tárgyalóban kilencen-tizen jöttünk össze. Csak kevesen sejtették, mi lesz a mai sorsdöntő témánk. Egy-két mondatot passzíroztak ki magukból, közben járkáltak, nézelődtek, töprengtek. Senki sem akart leülni. Eszembe jutott a levél. Most már teljesen mindegy. Ha rossz hírek vannak benne, akkor is ki kell bírnom.

Krisztával fura kapcsolatunk alakult ki. Fél évvel ezelőtt találkoztunk, amikor integetett a 35-ös út mellett. Felvettem, és beszélgetés közben kijelentette, hogy ő Vetézi Gyuri bácsinak, vagyis a főnökömnek a lánya.

– Na, ne! Az nem lehet, mert te és az anyád néhány évvel ezelőtt karamboloztatok. Gyuri bácsi majdnem belehalt a fájdalomba.

– Igen. Anyu meghalt, én pedig majdnem. Állítólag három hétig voltam kómában. Apám anyámat elhamvasztatta, és velem együtt, engem is, mert két urnát falaztatott be.

– Ha nem hitt a felépülésedben... ez attól még...

– Enyhén szólva kegyetlenség... Sokáig nem akart látni, bár az orvosokat és a plasztikai műtéteket jól megfizette. A testemen szörnyű forradások vannak.

Megnéztem az arcát.

– Már ne haragudj, nagyon csinos pofikád van, nem látszik rajta semmilyen sérülés.

Kriszta végignézett az úton.

– Most nem jön szembe kocsi, előzni se akarnak. Figyelj ide! Ne lepődj meg! De készülj fel a legrosszabbra!

Egy mozdulattal letépte a parókáját.

Kis hűje volt, hogy nem mentem át a másik oldalra.

– Bocs, hogy megmutattam – folytatta. – Testem is tiszta heg, mert innen-onnan pótolták a hiányzó részeket.

– Hát megleptél, az biztos! De parókában, és ebben a cuki ruhában egészen jól nézel ki. Ez nem bizonyíték arra, hogy Vetézi Gyuri bácsi lánya vagy. Különben is: nyilvánosan eltemettek, elsirattak.

– Nem igaz, mert itt vagyok. Utána olyan voltam, mint Frankenstein női változatban. Szívesen meggyőzlek arról, hogy én vagyok én. Kérdezz olyat, amit csak hárman tudhatunk!

Belementem a játékba.

– Hol tartja a tollát?

– Zakója belső zsebében. Egy strapabíró Parker. Az anyám belevéselte: „Szere-
tettel szülinapodra.”

– Mi a kedvenc színe? – kérdeztem.

– Öltönyei általában kékes vagy zöldes színűek. Egyik nyakkendőjének az aljára
nevének kezdőbetűit én hímeztettem. Kék csíkos. A csíkok között apró pöttyök is
vannak, de ez a háttér csak közelről látható.

– Le vagyok taglózva. Meggyőztél.

– Első lépésnek nem rossz, de kevés.

Nem gondoltam át mit mondok, hanem hirtelen kiböktem.

– Kriszta! Ha feltételezed, hogy a helyedre pályázok..., vagy bocsánat..., lefe-
küdtem vele..., akkor...

– Nem célzok ilyesmire, mert tudom, hogy az igazat mondod. Megvannak a biz-
tos forrásaim. Te is Bika vagy, mint én és az anyám. Van némi külső hasonlóság
köztünk, máris kész a képlet. Az én tisztességes apám nem csábít el egy olyan sző-
keséget, aki a lánya lehetne. Inkább eljátssza a barát, vagy a figyelmes keresztapa
szerepét. Ő már csak ilyen!

– Tehát pótkávé vagyok az életében... – fogalmaztam meg magamban, de mégis
kimondtam.

– Jól látod. Persze a pótkávét mézzel és tejszínhabbal együtt kell értened.

– Kriszti! Áruold már el, ha kigyógyítottad, fizette az orvosokat, visszanyerted
régii önmagad, akkor miért tagad le vagy tagad ki?

– Na, ez egy szörnyű bonyolult dolog.

Két nap múlva eltűnt a Kriszta iránt érzett ellenszenvem. Amikor telefonált, rö-
gön igent mondtam. A Pálma cukrászdában találkoztunk. Hirtelen leburnult. Lehet,
csak azért tűnt ilyennek, mert szőke parókáját barnára cserélte. Ebben a nagy me-
legben is hosszú nadrág volt rajta, zárt blúzt viselt. Egy színpompás futómuskátlis és
távolabb egy bokor volt a háttere.

Úgy üdvözöltük egymást, mint régi barátok. Ő már rendelt egy narancslevelet.
Intett a pincérnőnek.

– Figyelj, Vica! Ő Jutka, a barátnőm. – Hozzám fordult. – Mit kérsz?

– Ugyanazt, mint te..., és még egy ananászos-banános fagyit. – Aki ilyen apró
élvezetnek nem tud örülni, annak nagyon szegényes a lelki élete.

Kriszta magának szintén rendelt fagyit, amely hamarosan megérkezett. Addig
csak a kánikuláról váltottunk néhány mondatot.

– Hogy van az öreg? – kérdezte váratlanul.

– Gyurira gondolsz?

Bután nézhettem rá, mert öregnek nevezte.

– Oké. Ez egy ostoba kérdés volt! De akkor most térjünk a lényegre.

– Nem bánom, de előbb szeretnék tisztázni néhány dolgot. Gyuri tud arról, hogy
megismerkedtünk?

– Abszolút nem sejt semmit.

– Miért nem vállal fel téged, ha valóban a lánya vagy? Fizette a plasztikai műté-
teket, plusz még anyagilag segít – ez dicséretes, de mégis távol tart magától.

– Rendben van! Nyíltan megkérdezted, őszintén válaszolok. Kapaszkodj meg!

Én az elhunyt anyádnak, Kollits Saroltának és Gyurinak a lánya vagyok...

Aki ilyen fejbevágós mondatot hall, elsőre nem tudja felfogni.

– Nem, ezt nem értem.

– Gyuri az apám. Ezt tudtad. Anyukádról nyilván sejtelled sem volt.

– Hoppá! – kiáltottam fel akaratlanul.

– Ez bizony „hoppá”! Minimum! – tett rá még egy lapáttal.

Az asztalra könyöklő kezem megbicsaklott. Majdnem felborítottam a fagyaltos poharat.

Retiküljéből elővett egy elsárgult papírlapot, majd elém tette.

– Főleg azt olvasd el, ami sorkiemelővel alá van húzva.

Szemem előtt összefolytak a betűk. Valamilyen szakértői kutatóintézet klinikája az elvégzett vizsgálat alapján megállapítja, hogy kilencven százalékos biztonsággal bizonyítható a három személy vérrokonsága.

– Ez valamilyen apasági teszt eredménye? – kérdeztem. Vagy inkább állítottam.

– Olyasmi. Nem tudom, hogy húsz évvel ezelőtt így nevezték-e, de ez a lényegen nem változtat.

Könnyes lett a szemem. Papír zsebkendőt vettem elő.

– Gyuri persze tudja! – tette hozzá Krisztina még mielőtt megkérdeztem volna.

Kissé magamhoz tértem.

– Akkor mi most féltestvérek vagyunk..., vagy mi a szösz? És kiderült, hogy ki kivel feküdt le?

– Mit mondjak erre? Ezek költői kérdések.

– Mit tudsz te az én édesanyámról? Soha nem ismerted úgy, mint én és a nővérem. Nála jobb anyát csak a mesében lehet elképzelni.

– Elhiszem, de a tények önmagukért beszélnek. Ha rövid időre megáll az ész, aztán csak elindul. Nálad most éveket késett. De évekig állt az idő, most viszont láthatod az időt: ott van előtted.

– Miért? Miért? – ismételgettem félhangosan.

– Erre csak ők tudnának válaszolni.

Izzadtam, remegtek a lábaim, aztán olyan fájdalmat éreztem, mintha valaki ököllal arcul csapott volna.

– Ez képtelenség! Nem hiszem el! – szakadt ki belőlem.

– Pedig ez maga a valóság. – Láthatóan nem volt ínyére a dolog, mégis mosolygott. – Úgy tizenöt évvel ezelőtt a DOTE-n feküdtem, Gyuri anyudat befolyásolhatta valahogy, mert ő is belement a vizsgálatokba.

– Hogy került hozzád ez a papír?

– Nem fogok hazudni. Elloptam Gyuritól. Holnap visszateszem.

Megfájdult a fejem. Miért kell nekem ezzel a ki tudja kicsodával együtt ülnöm, szép emlékü édesanyámat gyaláznom? Lop, hogy a saját célját elérje!

– Ezt a badarságot most hallom először; egyáltalán nem érdekel! – Felemeltem a hangom. – Nem akarok a testvéred lenni! Köszönöm a vendéglátást! – Azzal felálltam, és kifelé indultam.

– A fagyihoz hozzá se nyúltál! – szólt utánam. Mintha most ez lenne a legfontosabb. A pultnál intettem a fejemmel, hogy „azt” akarom kifizetni. A pincérnő megmondta az összeget. Letettem elé a papírpénzt, nem kértem a visszajárót.

Becsaptak, átverték. És akkor jött az a mentő gondolat, hogy megtudjam, kinek a telefonjáról hívott Kriszti. Szerencsére nem tiltotta le a számát, én viszont megtettem ezt a saját mobilomon. Na, ki volt a másik telefonnal? Igen, Gyuri szólt bele! Én nem szólaltam meg, csak sóhajtoztam. Próbálkozott, beszélt, kérdezte ki vagyok, mit szeretnék, beteg vagyok-e. Hagytam szenvedni. Mégis ő az apja?! Krisztina szerint Gyuri nem tud az apasági bizonyíték „elemeléséről”. A mobil hogyan kapcsolódik ide? Lehet, hogy két „bunkófonja” van, de nekünk csak az egyik számát szokta megadni. A főnököm mindig olyan őszinte volt hozzám. Talán nem hazudna, ha nyíltan a szemébe mondanám: „Krisztina nem halt meg, és ezt te jobban tudod, mint én.” De képtelen vagyok bizonyítani. Viszont a gyászolók látták, amikor az anyjával együtt eltemették. Kiknek a hamvai voltak az urnákban? Ha egyáltalán volt bennük valami. Ennek már néhány éve. Milyen alapon, kinek mondhatnám el a kételyeimet? Bűncselekményre utaló jel nincs, exhumálást nem kérhetek. Tehetetlen vagyok.

Utána találkoztunk néhányszor, de nem vettem komolyan. A főnökömtől nem mertem megkérdezni, mi az igazság.

Tegnapelőtt a Kenézy-kórházban munkaügyben jártam, aztán átvágtam az udvaron. Székeken, padokon ülve néhány beteg napozott.

Krisztára gondoltam, és eluralkodott rajtam a sajnálat. Váratlanul megláttam egy fa alatti padon. Nem lettem volna képes elkerülni. Leültem mellé, miután két könyvet áttett a másik oldalára.

– Biztosan csodálkozol, de sejtetted, hogy leukémiás vagyok. Recsegnek-ropognak az izmaid, ízületeim. Talán rosszul tervezték meg, és soha, senki sem újította fel. Kilencven évesnek érzem magam, az arcom visszataszító.

– Kriszta, nem tudom, mit mondjak... Erős, szívós lány vagy... Már annyi tragédián átestél, ez is sikerülni fog.

– Mások is bíztatnak, de a rideg valóság teljesen más. Arra kérek, hogy hallgass végig, mindent el szeretnék mondani. Hosszú lesz, remélem, bírom majd szusszal. Mindenki meghal egyszer, de nem mindenki él igazán.

Megfogtam a kezét. Hideg volt, pedig körülöttünk tombolt a kánikula. Közelebb bújt hozzám. Istenem, milyen jó örömet szerezni ennek a szerencsétlen lánynak!

– Jutka, te mindig szimpatikus voltál, de én mégis játszottam veled. Becsaptalak. Bocsánatot szeretnék kérni tőled.

– Ugyan már, semmiség! – Torkomat fojtogatta a sírás.

– Nem az, mert felbosszantottalak a kitalációimmal, a nagyravágyásommal. Akinek az orvosok megmondták, hogy kábé két hónapja van hátra, az ennyi idő alatt megpróbál olyan dolgokat csinálni, amik boldoggá tehetik. Örültem, mert másoknak parancsolhatok, mint egy főnök. Nem lehettem vezető, igazgató vagy ilyesmi. Jobb is már így, mert rettenetesen manipuláltam volna a beosztottaimat. Nagyon hülyén viselkedtem, ráadásul előre megfontolt szándékkal.

Arcomra nyilván kiült az értetlenség. Sóhajtottam kettőt, aztán vállára hajtottam a fejem. Nem irtóztam viseltes sapkájától, amely kopasz fejét takarta.

– Ne haragudj, hogy megzavarlak. Te biztosan tudod, miért kellett ma olyan

váratlanul összejönnünk? – Léna szólított meg a könyvelésről. Nem volt kedvem elmondani azt, amit én sem értettem. Valahogy kiszivárgott, hogy komoly ellenőrzést kapunk az APEH-től.

– Nézd! Éppen itt jön Gyuri, úgyis elmondja.

Főnökünk nagyon izgatottnak tűnt. Majdnem elkezdte a megbeszélést, amikor megcsörrent a mobilja.

– Bocsánat! Ezt ilyenkor ki kell kapcsolni! – Mielőtt megtette volna, fogadta a hívást. A közölt információ nem tartott tovább fél percnél. Közben arca többször színt váltott. Mappámból elővettem Kriszta levelét; a papírlap hátoldalát is teleírta.

Gyuri megtörtén leült. Sírással küszködve, olykor dadogva ismételt szavakat vagy szótagokat. Mély átéléssel szerette volna tudunkra adni: Krisztina éjjel elhunyt a kórházban. Zavarában a már befejezettnek hitt mondataihoz mindig tett valamilyen kiegészítést. Senki se tudta, mikor fejezi be, és illik-e azonnal részvétet nyilvánítani.

Kriszti halála viszonylag gyorsan bekövetkezett. Nem számítottam arra, hogy éppen egy ilyen remegős-félős hangulatban, APEH-ellenőrzés előtt tudjuk meg. Nagyjából végigfutottam a levelet; megdöbbenő, mindent megmagyarázó sorokat találtam. Erőt vettem magamon. Felálltam. Egy idegen beszélt belőlem. Ráadásul mintha egy református lelkész búcsúztatná az elhunyt Krisztát. Valamennyiünk nevében részvétet nyilvánítottam, együttérzésünkről biztosítottam Gyurit.

– ... és most Kriszta legutolsó levelét szeretném megosztani veletek. Nekem írta, még nem volt időm végigolvasni. Feri bácsi adta át, amikor megérkeztem. Tudom, hogy vannak benne olyan dolgok, amik rátok tartoznak. Kriszta gyógyíthatatlan betegsége ismert volt. Gyuri évek óta óriási áldozatkészséggel ápolta, bízatta. Ha a levél olvasása közben túlságosan személyes részekhez érek, majd kihagyom.

Hatásszünetet tartottam, és egyúttal erőt gyűjtöttem. Istenem! Csak jól sikerüljön!

– „Kedves Jutka!” – Igen, most már nem lesz baj, valószínű tudok szelektálni. – Négy soros bevezetővel kezdődik, személyesen nekem szól. A második bekezdésből idézek: „Két arcom van, egy hízelgő és egy gonosz. Mindig leplezni akartam, hogy igazságtalan, sokszor agresszív voltam. Számptalan bűnt követtem el. Legtöbbször én voltam a háttérben. Ezért bocsánatot kérek mindenkitől.

Egész életemben olyan valaki akartam lenni, akire felnéznek, mint Gyuri bácsira. Ő kiváló vezető, mindenki szereti. Nem végeztem egyetemet, nem lehettem építész. De elértem, hogy irányíthattam, beleszóltam egyes emberek sorsába. Hatalomvágyamat nem tudtam legyőzni. Sőt megerősödött bennem. Amióta tudom, hogy gyógyíthatatlan beteg vagyok, sok olyan gonoszsgot elkövettem veled szemben is, amelyre egyáltalán nem szolgáltál rá.”

Rövid idő alatt átfutottam a következő sorokat.

– Itt csak rólam, illetve nekem ír. Ezt kihagyom. „Amikor a kórházban összefutottunk... Bocsánat, ez is teljesen privát! „Akit csak lehetett, manipuláltam, és igyekeztem hozzá segítőköt találni. Akár úgy, hogy tudtak a betegségemről, és szinte az utolsó akaratomat teljesítették, akár úgy, hogy folyamatos hízelgésemmel megtévesztettem őket. Uralkodni akartam az embereken. Hatalmat követeltem. Nem, nem volt ez így jó, mert, Juditkám, amikor elnyertem a bocsánatod...” – Elnézést, innen

nem publikus. – Ismét szünetet tartottam. Fáradt, sápadt, kíváncsi, gondterhelt, rémült arcok... És akik lesütötték a szemüket? Úgy bámultak maguk elé, mintha imádkoznának.

– Talán innen folytatom... Nem! Ez a bekezdés teljes egészében Gyuriról szól. – Megfordítottam a lapot.

– „Aztán már úgy tekintetem az én áldott, jó Gyuri bácsim cégére, mintha az enyém lenne, én lennék az igazgatója. Persze a tehetségtelen, alkalmatlan és titkos ügyvezetője. Bocsássatok meg a halálosan beteg kislánynak, aki már nem lehet köztetek, hogy Bóder Jenő bácsit összeuszítottam két felnőtt lányával. Össze akartam veszíteni Robikát és Mónikát, Bíró Évit és Józsa Balázst. A bombariadó az én ötletem volt. Szerencsére sikerült idejében lefújatnom, nem lett belőle rendőrségi ügy. Legutóbb pedig azt találtam ki, hogy az APEH ellenőrei kivonulnak minden építkezésekre. Ebből egy szó sem igaz! Nehogy elhiggyétek egy beteg ember leprában kikelt, idióta gondolatait!”

Ekkor a csendben ülő, már-már gyászos gyülekezet tagjai megmozdultak. Köhögés, krákogás, széknycorgás, sóhajtozás jelezte, hogy ezt mégse kellett volna! Egy ilyen nő emlékét őrizzük meg örökké a szívünkben?

Gyuri az asztalra hajtotta a fejét. Logikám szerint nem enyhe felháborodásnak, hanem a megkönnyebbülés szellőjének kellett volna végigfutnia a termen. Vissza kellett állítanom a korábbi együttérző hangulatot. Nehogy valaki udvariatlanul, dühösen felálljon, otthagyon minket! Akkor előbb-utóbb mindenki követi majd! Ezért felemeltem a hangom. Olyan sorokat olvastam, amelyek nem voltak a levélben.

– „Ezt a tettemet tartom a leggyalázatosabbnak és legelítélendőbbnek. Olyan embereket ijesztettem meg, akik szerettek engem, sohasem éreztették velem fölényüket. Az orvosok enyhe fokú skrizoféniát állapítottak meg. Ezzel a tudathasadással magyarázható, hogy a másik, egy gonosz nő képes volt a normális énem helyébe lépni. Gyógyíttatásom itt kudarcot vallott. Ha eljön az ősz, vagy nyáron elsárgul a falevél, nem lehet megjósolni pontosan, hogy mikor hull alá a megsemmisülésbe.”

Amíg ezt a részt improvizáltam, mindenkibe visszaszállt a szánalom angyala.

– „Isten áldjon meg benneteket, akikkel valaha ártó szándékkal nem tetsző dolgokat követtem el! Legalább halálom után bocsássatok meg nekem, és másoknak, akik segítettek abban, hogy rosszabbik énem zsarnok módjára kiélhesse magát. A túlvilágon biztosan vezeklek majd emiatt. Sok boldogságot, gondtalan napokat, új időszámítást kívánok nektek. Szeretettel: Kriszta.”

Nem, ehhez nem szabad hozzáfűznöm semmit. A döbbenet úgy folytatódik majd, ahogyan a többiek akarják.

Le kellene ülnöm... abban a pillanatban egy mély szakadékba zuhantam. Utólag visszaemlékezve annyi maradt meg bennem, hogy lefeküdtem aludni. A mellettem ülő Bihary Zoltánra borultam, aki megtartott, leültetett, megpaskolta az arcom, vizet itatott velem. Homlokomra nedves papír zsebkendőt tettek.

Sokan álltak körül. Lassan jöttem rá, miért néznek, bíztatnak, örülnek, vagy sápadt arcomat emlegetik. Gyuri a kezem után nyúlt.

– Jobban vagy? – kérdezte együttérzően. Válaszul, amennyire erőm engedte,

megszorítottam a csuklóját. Fejmozgással próbáltam jelezni az igent, és ezt többen észlelték, mert megkönnyebbülten sóhajtottak fel, tettek egy-két pozitív megjegyzést, majd távolabb húzódtak.

Két napig azon töprengtem, mi lehetett az oka rosszullétemnek. Egyszer már előfordult hasonló, bár akkor nem szédültem el. Kriszta halála és Gyuri félhangos zokogása nem viselhetett meg ennyire. Azt sem gondolom, hogy a rögtönzés izgalma utólag tört volna felszínre. Nem vagyok ilyen típusú nő.

A harmadik napon kiderült. Tíz-tizenöt napja terhes vagyok...
Azóta nem foglalkozom a régmúlt sejtelmes eseményeivel.
Csak a jövőnk érdekel.

(2007)

Havas tavasz

Alig bírom kinyitni az ajtót, mert a szél visszanyomja. Szkanderezünk egy darabig, aztán valahogy megérezem, mikor gyengül, és teljes erőmből megrántom. Összegömbölyödve szállok be, az ajtó rám csapódik. Szerencsére nem talál el, még a kabátom szélét sem csípte be. Suzukim elsőre indul. Fagyálló van, a téli gumit még nem vettem le.

Az nem lehet, hogy ne érjek célba, amikor kellemes meglepetést szeretnék okozni az apámnak. Ez lesz 2013 első hosszú hétvégéje. Március 15-étől 17-éig, péntektől vasárnapig. A mai, csütörtök délutáni előjelek azonban szomorú jövőt jósolnak.

Bekapcsolom a rádiót.

„A mediterrán ciklon csapadékrendszeréből 13-án az esti órákban délnyugati irányból zápor jellegű csapadéksávok alakultak ki, azonban az északnyugatról jövő hidegbetörés hatására a hajnali órákban a Dunántúlon egyre több felé havazásba fordult az idő. A mediterrán eredetű nedves légtömeg a hideg légtömeggel keveredve intenzív havazást eredményez. A legtöbb csapadékot valószínűleg a délkeleti országrészben mérik majd, ahol a magasban legtovább marad fenn a délnyugati áramlás. A Dunántúlon hófúvások alakulnak ki a nagyon erős északnyugati szél miatt. A szellőkések a Balaton környékén meghaladhatják a 100-120 kilométeres óránkénti sebességet. Ez az állapot akár 48 órán át fennmaradhat. A nedves, nagy szemű hó a látástávolság drasztikus csökkenését eredményezi, amely az utakon ütközéses baleseteket idézhet elő. Főként a Dunántúlon az orkán erejű szél hatására több száz méteres átfúvások lehetnek.”

Még hatvannal sem tudok menni. Az ablaktörlő lapátok erőlködnek, vészjóslóan nyikorognak. A kocsiban sincs olyan meleg, mint kellene. Jól felöltöztem, mert elhittem, amit a meteorológusok jósoltak. Nem mondták, hogy itt-ott, egyszerűen, valószínűleg nagy hóesés lesz, hanem pontosan lokalizálták az extrém időjárást. Sajnos saját szememmel kell megbizonyosodnom a szörnyűségek valódiságáról.

Jobbra egy bundába öltözött asszonyt veszek észre. Mind a két kezével integet. Fokozatosan fékezve, lassan megállok. Elhaladtam előtte, de nem merek hátratulatni. Megvárom, amíg a kocsihoz ér. Lehúzom az ablakot.

– Hová mégy? – kezdi rögtön tegező formában.

Kicsit viccesre sikerül a válaszom:

– Győrbe megyek. Ha te vagy a végzet asszonya, akkor jöhetsz.

Szóban nem reagál, inkább cselekszik. Néhány mozdulattal benn terem az anyósülésen.

– Köszike. Rusztik Rózsa vagyok. – Nyújtja a kezét.

Hatalmas fehér kesztyűi vannak. Csak jelképesen tudom megfogni.

– Tándor Géza... – mormogom gyorsan, és a következő másodpercben már egyesbe teszem a sebváltót. – Úgy látom, neked sincs jobb dolgod ilyen átkozott időben, mint kocsikázni.

Egy ideig maga elé néz. Összefogja bundája gallérját, mintha fázna.

– De igen, lenne jobb dolgom. Még akkor is, ha mellette soha az életben nem volt jó sorom. Az egy állat! Érted, hogy egy állat!?

– Értem – préselem ki magamból a szót, de fogalmam sincs milyen vadállattal került kapcsolatba. Félrebeszél?

– Az hiszed félrebeszélek?

– Nem mondtam semmit...

– Kócs Gáborról, az élettársamról van szó, aki úgy eldobott, mint Pista bácsi a tövig szívott csikket. Minden hülyeségen összevesztünk. Hová menjünk ebédelni, kit hívjunk meg szülinapra, kártyával fizessünk vagy kápéval? Már megint megcsaltál, mert puha az orrod! Kevés vagy, mint dobostortában a ritmusérzék... Csak az idióták harapják le egymás fejét pizlicsáre dolgok miatt. Vagy nem? De ő? (Igaz én is!) Ő aztán tudta fokozni. Mindig rátett a tűzre a fekáliából! Most meg? Kirúgott a kocsiból. Otthagyott az út szélén, mint egy rühes kutyát. Nem, nem mint rühes kutyát, mert akkor nyakába varrtak volna egy-két évet állatkínzásért. De emberkínzásért semmi nem jár?! Érted? – Felém fordult. – Engem hagyott ott, aki feláldoztam a fiatalságom, mindig a kedvébe jártam. Elviseltem a bogarait, disznólkodásait. Megalázott, kiröhögött, megvert, kicsúfolt, beköpött az anyámnál. Az anyámnál, akivel tíz év alatt egyszer se szívták el a békepipát. Ellenségek maradtak, mint kecskének a kés.

– Ez brutális!

Rózsa furcsán mutatkozik be. Magával hozza élete összes problémáját – a kecskével és a késsel. Ilyen szöveget hallván az a véleményem, hogy ez a nő is „szurkálós” lehet. Zöld szemei csillognak. Bundáját most vetette le, aztán lezseren a hátsó ülésre dobta. Lábán igazi téli csizma (március 14-én!); fekete lovaglónadrágja jól kiemeli karcsú alakját, kékes pulóvere remekül illik szőke hajához. Kucsmaszerű fejfedőjét éppen most teszi le. Nőies idomai megfeszülnek, kidomborodnak. De jobban járok, ha az utat figyelem.

– Egyébként könyvelőként dolgozom egy irodában, de nincs benne semmi öröm. Amikor a közgázra jártam, még tele voltam lelkesedéssel. Már legalább tíz éve minden tervem kifakult. Hülye főnöknőm még az óra ketyegésébe is beleköt. Hogy lehet egy agyonnyomott légkörű szobában remegő kolléganőkkel együtt dolgozni? Szedem a nyugtatót, iszom a kávé, otthon pedig ébren alszom. Kócs Gabi szabadúszó. Mindennel foglalkozik, de valójában semmi komolyat nem csinál. Rohangálásból, telefonálásból, parancsolgatásból áll minden napja. Jó, néha az udvariasságot is beírja a határidőnaplójába. Hoz egy csokor virágot vagy bonbont. Minden ok nélkül. Tehát a figyelmességét is úgy éli meg, mint az egyszeri apa, aki nevelés helyett pénzt ad a gyerekének, hogy vegyen rajta fagyit. Hány legális és fekete vállalkozása lehet? Kereskedik, utazik, felszámol, leszámol, kiszámol; idegbajos, ha nem úgy alakulnak a dolgok, ahogy szeretné. Igen, megvett nekem mindent, amit megkívántam. Láttad ezt a bundát és kucsmat? Ha akarnám, harminc ilyen lehetne. De az igazi szeretet, szerelem, gyengédség, vagyis a cukiság hiányzik. Állatira hiányzik.

– A csókok tüze idővel kialszik, de a főzőtudomány általában csak javulni szokott az évekkel. Ez egy bölcs mondás.

– Nehogy azt hidd! Nincs ez így minden házasságban.

Sóhajt néhányat, majd folytatja:

– Már fogamzásom pillanatában elrontottuk az egészet, mert én nem olyanak születtem, amilyenek szeretnék volna. A családomat csúnya szóval ma prolinak nevezhetnék, vagyis a társadalom alján lévő, nincstelen munkás volt mindenki. Házasság után folyamatosan jöttek a testvérek; végzettség nuku, pénz nuku, tervek nuku. Reggel elmentek melózni, este meg hazajöttek, leültek a tévé elé. Nem akarták, hogy többre vigyük, mint ők. Okkal, ok nélkül, apróságokért megvertek. Apám lelépett. Ettől kezdve anyámtól rettegtünk. Mindig rosszkedvű, depressziós, agresszív volt, veszekedett, ordított. Testvéreim a mártírt látták benne. A gyerekek kuss a neve, amíg otthon él, azt teszi, amit mondanak. De én másra vágytam. Szerettem tanulni, barátkozni és felfedezni a világot. A gond ott kezdődött, hogy ők ezt nem értették meg, ezért soha sehova nem engedtek el. Ahelyett, hogy támogattak volna, mindig legyintettek, sőt kigúnyoltak, megaláztak. Minek kellene nekem barátok? Miért kellene nekem pasi? Minek álmodozok? A folyamatos bántások ellenére felázadtam, viszont a testvéreim gyökeret vertek a fizikai-lelki szegénység talajába. Ezt nagyon szépen mondtam. Ma már egyre ritkábban találkozunk. Csak néhány órát töltök otthon, de úgy kikészítenek, mint szücsmester a marhabőrt. Anyám olyan rosszindulatú, hogy szavaival az indiánok nyilat mérgezhethetnének. Elég volt a stresszből, a gyomorgörcsből, a sírásból! De miattuk egészen bizonytalan lettem. Az egyik pillanatban még tök lazán végig tudnék menni az utcán, a következő percben meg minden ok nélkül rám tör a depresszió. Mielőtt mondanék valamit, mindig elpróbálok magamban, hogy ne süljön el rosszul. Ja, és aztán jött Kócs Gabi..., aki kidobott a kocsiból.

Délről érkező, hatalmas szellökéseket kell ellensúlyoznom, ráadásul már szinte vízszintesen esik a hó. A látási viszonyok hamarosan eléri a nullát.

– Biztosan azt akarod mondani, hogy a látási és a kilátási viszonyok a zéróhoz közelednek – mondja váratlanul.

Ez a nő másodszor olvas a gondolataimban. Vagy ez az egész sztori csak a képzeletem szüleménye? Egy rémlátomás?

– Sajnos nem az – szólal meg ismét.

– Ezt most mire mondtad?

Kesztyűjét régen lehúzta. Körmeire festette a szivárvány minden színét. Én azonban jobban szeretem a szivárványt az égen. Bal kezével megsimítja a vállam, de tenyere csak néhány másodpercig időz rajta.

– Kedves Géza! Én is jobban szeretem a szivárványt az égen, mint a körmeimen, de ezért az átkozott Kócs Gabiért mindenre képes vagyok.

– Figyelj ide, Rózsa! Te gondolatolvasó vagy? Olyan, mintha már harmadszor reagálnál arra, amit még ki sem mondtam. Hogy csinálod?

Oldalra pillantok. Közelebb hajol, és mereven nézni kezd. Rezzentelen, átható a tekintete.

– Tudtam, hogy ezt fogod kérdezni. Válaszom: fogalmam sincs. Talán ösztönösen, talán tudatosan. Mások is megjegyezték már, de nem tulajdonítok neki nagy jelentőséget. Lehet, hogy a karmám miatt van.

– Jól értettem? Karmát mondtál?

– Igen. Minden tettünkért el kell viselnünk a fájdalmas következményeket, akár több életem át, de a jó cselekedeteink is meghozzák a gyümölcsüket. A karmikus terheket mindenki cipeli magával. Jó karmája van annak, akit siker, gazdagság, nyereségek, örökség kísér anélkül, hogy tisztességtelen eszközöket használna. Akiből irigység sugárzik, annak visszahatása elsősorban őt magát sújtja betegség vagy veszteség formájában. Ha emlékeznénk előző életünkre, talán nem tudnánk megbocsátani hozzátartozóinknak azt a rosszat, amit korábban okoztak nekünk, és ezzel akaratlanul is megakadályoznánk őket abban, hogy jóvátegyék.

Rózsa rövid szünetet tartott. Egy rakoncátlan tincset igazított a bal füle mögé, csak aztán szólalt meg. Érdekes módon változott meg a hangszíne. Meleg és édes, mint a forró csokoládé. Ilyen lehetett az előző életemből származó védőangyalom hangja?

– Jólesne egy forró csokoládé. Kezd hideg lenni a kocsiban. Felöltözöm.

Ismét ugyanazon a hullámhosszon vagyunk. Az angyalka belelát a fejembe. Hát-ranyúl, előrehúzza a bundáját, és kissé körülményesen felveszi.

– Te nem fázol?

– Köszönöm kérdésed. Nem dicsekszem el, mi minden van rajtam. Szerencsére nem látszik.

– Amikor beültem a kocsidba, már akkor úgy éreztem, hogy valahol, valamikor találkoztunk. Persze ez az elcsépelet szöveg inkább fiúknak való ismerkedéskor. Franciául *dézsávü* érzésnek nevezik, amikor úgy tűnik, olyan helyzetbe kerülünk, amilyenben már voltunk egyszer. Az sem kizárt, hogy egy másik életünkben találkoztunk. Apropos! Teljesen más téma. Nem szeretek vásárolni, de elkerülhetetlen. Mit és melyiket vegyem? Ez az állandó dilemmám. Ha egy előre csomagolt zöldségre ráírták a súlyát, akkor kettőt-hármat teszek a bevásárlókocsimba. Odamegyek a mérleghez, és mindegyiket lemérem.

– Fogadni mernék, hogy ugyanazért a pénzért a nehezebbet veszed meg.

– Nyertél.

– Lehet, hogy csak néhány dekával nyom többet.

– Pontosan. Nagyon jó a logikád.

– Nem, nekem nincs női logikám, de olyan szemléletesen mesélted el, hogy kitáláltam.

Rózsa folytatta.

– Ha ajándékot kell vennem, az kész katasztrófa. Napokig töröm a fejem, válogatok, bizonytalankodok. Sőt. Ha megvettem, akkor sem alszom nyugodtan, mert azt mondja a kisördög, hogy a másikat kellett volna elhoznom.

– Akkor inkább az utolsó nap vedd meg, így csak egy nyugtalan éjszakád lesz.

– Oké, de ha átadtam az ajándékot, rádöbbenek, hogy a színe, formája nem tökéletes, vagy más baj van vele.

– Nekem nincs ilyen problémám – mondtam. – Nagyon határozott és célirányos vagyok bevásárláskor. Van egy olyan szokásom, hogy a kocsit nem tolom állandóan magammal. Arrébb megyek, válogatok...

– Ez velem is előfordul.

– És képzeld! A múltkor a kocsit az egyik polcra mellé állítottam. Sokféle csokoládé kínálta magát. Ha már nem tudok választani, elvettem vagy négyfélét. A

pénztár előtt ért a meglepetés. A kocsimban egy csomó női áru volt, a csoki pedig sehol. Szerencsére az egyik vásárló is észrevette a cserét.

– Biztosan jót nevettek a dolgon. – Rózsa tűnődött egy kicsit, majd hozzáfűzte:
– Ha jól emlékszem, Boci-csokoládé, Szerencsi és két külföldi, talán lengyel volt...

– Hát ezt honnan tudod? – kérdeztem vissza automatikusan.

Rózsa felnevetett. Megpróbálta utánozni a hangomat.

– „Asszonyom! Bocsánat a tévedésért. Itt minden kocsi egyforma. Máskor jobban figyelek.”

– Na, ne! Csak nem te voltál? Ennek már vagy két hónapja. Miért nem ismerkedtünk meg akkor?

– Visszakérdezek: te miért nem kezdeményezted?

Tovább tombol a hóvihár. Elöttem fények cikáznak. Amíg beszéltem, vagy Rózsát hallgattam, nem tudatosodott bennem ez a veszélyes helyzet. Ezért is mondom: inkább százezerszer legyen forró nyár, mint egyszer tél. Emlékszem, Hajdúszoboszlón nyaraltam két barátommal és a fiammal. Alig lehetett elbújni a kenyérsütő tűztől. Mégis többször kijelentettem: ez az igazi. Miért? Úgy húsz évvel ezelőtt, amikor az erdőt jártam, a húsz fokos hidegben szinte lilára fagyott az orrom, szerdajesekek voltak az ajkaim. Szerencsére a közelben volt egy menedékház. Ki tudja, hogy száz vagy kétszáz évvel ezelőtt hányszor fagytam meg az erdőben?

Bekapcsolom a rádiót.

„...az M7-es autópályán is csak lépésben lehet haladni. Több helyen csúsztak egymásra személykocsik. A katasztrófavédelem egységei nehezen tudják megközelíteni a helyszínt. Nyolc megyére piros riasztást adtak ki, mert a viharos szél helyenként hóakadályokat emelhet. Az Országos Katasztrófavédelmi Szolgálat arra kér mindenkit, hogy csak akkor induljon útnak, ha halaszthatatlan dolga van.”

Egy gombnyomással elnémítom a bemondó hangját. Keserűen megjegyzem:

– Nekünk már úgyis mindegy. Eldöntöttük, hogy fontos dolgunk van, de nagy kérdés, hogy célba érünk-e.

– A napi karmánkat nem ismerhetjük, ezért csak akkor tudjuk meg a végeredményt, ha eljutunk Győrbe...

Udvariatlanul közbevágozok:

– ...vagy nem jutunk el...

Rápillantok. Néhány redő jelenik meg csinos homlokán.

– Tőled is függ, vagyis a te karmádon is múlik.

– Ez igazán érdekes lesz. Mi van akkor, ha az egyikünknek az égiek sikert írtak elő, a másikunknak kudarcot?

Rózsa hirtelen teljesen más vizekre evezett. A zord időjárás miatt talán helyénvalóbb lenne így mondani: más utakra csúszott.

– Ahogy így elnézlek, állati jó fej vagy. Be kellene tiltani, hogy valaki ilyen jóképű legyen.

Arcomba szalad a vér. Meglep Rózsa hirtelen jött merészsége. Aztán elég bátorságot gyűjtök.

– Nem, én egy cseppet sem vagyok ilyen. Egy fél cseppet sem. Vagy úgy tiltakozhatunk a rossz karma ellen, hogy növeljük egymásnál a tetszési indexünket?

Ami téged illet, kedves Rózsa, a tízes skálán kilenc egész öt tizedet adnék érted. Csak azért nem a maximumot, mert szerintem hibátlan nő gyakorlatilag nem létezik. És nehogy elfelejtsem: ha hangod selymességét lehetne mérni, szintén előkelő helyezést érnél el. Azért én se vagyok egy kidobott konzervdoboz. Apropos, ideje megkérdeznem: miért mégy Győrbe?

– Kidobott... a „konzervdobozom”, vagyis a pancser párom... Egy barátnőm lakik Győrben; együtt jártunk gimibe, mostanában rendszeresen találkozunk. Ildikó megmondta, hogy ne kezdjek ki Kócs Gabival, mert megjárom. Neki nagyobb élet-tapasztalata van, mert már háromszor vált el. Állítólag egyszer sem az ő hibájából, mert mindig a „fura ura” csalta meg.

Egyre jobban tetszik ez a Kócs Gabi, mert kitette nekem ezt a kellemes, okos, vonzó nőt. Különben nem ismerhettem volna meg, és nem érezném magam ilyen jól a bőrömben, a két vastag pulóveremben, a meleg jégernalsóban.

– A lélekvándorlási téma iránt már húsz évvel ezelőtt is érdeklődtem – folytatja Rózsa. – Elmondom, hogy mi ragadott meg először. Többször előfordul, hogy szeretnénk valakivel kapcsolatba kerülni. Ha nem sikerül, ez a vágyakozás átlép a következő életünkbe. A mostani kapcsolatunk is egy előző esemény következménye. Ha két ember a múltban együtt volt boldog, a jelenben szintén ilyen a viszonyuk. Ha most feszültség van köztük, valószínűleg félbehagyott ügyeiket nem rendezték egymással. A karma törvényei szerint életről életre, újra meg újra ugyanazokkal az emberekkel találkozunk azért, hogy ismét együtt dolgozzunk azoknak a feladatoknak a megoldásán, amelyek miatt testet öltöttünk.

– Rózsa! Te nagyon furcsa módon oldottad fel a feszültséged. Egymillió ember közül senki sem vágódott volna be mellém ezekkel a szavakkal: „Kócs Gábor, az élettársam úgy eldobott, mint Pista bácsi a tövig szívott csikket.” Később ilyesmit mondtál: „Otthagyt az út szélén, mint egy rühes kutyát.” Ez olyan egyedi mondás volt, amit más nem tudott volna kigondolni. Tehát te másra nem hasonlítasz, ezért nem kell univerzális összefüggéseket keresned. Ez a véleményem.

– Hogy mi mivel függ össze, nem tudhatjuk. Szerintem a világ dolgai, jelenségei egymást kiegészítik, vonzzák, taszítják, hasonlítanak egymásra. Ezekből nem léphetsz ki, nem szüntetheted meg. Te is részese vagy. De azt elképzelni sem tudom, hogy felhajtod az inged ujját, mert meleg van, és valamilyen formában összekapcsolódtál azokkal, akik ugyanezt teszik bárhol is élnek a világon. Ha valaki Erdélyt ugyanúgy kedveli, mint te, akkor most összekapcsolódtak, csak nem tudnak egymásról? Aztán itt van még egy fontos kérdés: van-e élet a halál előtt?

Senki sem tudja, hogy testében a lélek valóságos, az adott pillanatban létező együttest alkot-e, vagy a test és lélek összhangja csak a képzelet szintjén marad. Ez utóbbi esetben nem vagyunk valóságosak. Létünk elképzelt, kvázi reális világ, vagyis a halál előtti életünk csupán illúzió.

Ha fizikai valóságom, teljes lényem halálom után megsemmisül, akkor lelki valóságom mégis tovább él? Ez akkor derül ki, amikor már nem mondhatom el senkinek.

Mennyi gonoszsggal találkozunk! Az aljasság és a gyűlölet megöli az ártatlan embereket. Így lett a homo sapiens a legvérengzőbb állat a háborúkban, forradalmak idején, bosszúálláskor, amikor másokat szándékosan kínoztak, megaláztak,

meggyötör, halálba küld.

Megcsörren a mobilja.

– Kócs Gabi! Mi a fenét akarsz azok után, hogy kidobtál a kocsidból?

Hevesen indít, aztán mégis úgy tűnik, hogy ő marad alul, mert folyamatosan hallgat. Nem érvel, nem vitatkozik. Arcáról lehull a komor fátyol, kisimulnak a ráncai, ismét csillogni kezd a szeme. Talán egy perc telik el hallgatással, aztán mégis megszólal:

– Én nem beszélek a levegőbe úgy, mint te. Isten látó szemekkel vert meg; azt mondom, megvert, mert ez nekem inkább átok, mint áldás. Előre látom, hogy egy év múlva férjhez megyek hozzád. Mind a ketten azt hisszük, remek üzletet csináltunk. Nem, nem! Hamarosan rájövök, hogy neked első a cég, és mindent ez alá akarsz rendelni. Rohangálásból, telefonálásból, parancsolgatásból állnak a napjaid. Néha hozol egy csokor virágot vagy bonbont. Minden ok nélkül. Csak azért, mert beírtad a határidőnaplódba. A figyelmességed is inkább kötelesség, anyagi vonatkozású, tehát nem érzelmi alapon működik. Annyi pénzed lesz, hogy megvehetek magamnak mindent. De ha harminc bundám lenne, akkor se kapnám meg tőled, amire valóban vágyom. Az igazi szeretet, szerelem, törődés, gyengédség állatira hiányzik majd... Te egyedül az engedelmességet kívánod meg tőlem, s ha nem tetszik valami, még kezet is emelsz rám. Te vagy a szemem fénye, mondogatod mások előtt, de otthon megalázol, meggyötörsz.

Miért beszél jövő időben? Nekem szinte ugyanezt, ugyanígy mesélte el, mint megtörtént eseményeket. Hová tűnt a valóságos idő – a jelen és a múlt?

Rózsa azonban itt ül mellettem. A harminc képzeletbeli bundájából az egyikben, amire egyáltalán nem vágyott. Kócs Gabi megalázta, meggyötörte..., de ez inkább ezután fog bekövetkezni? Kisiklott az idő?

Miután kikapcsolta a telefont, néhány olyan mozdulatot tesz, mintha leporolná a ruháját.

– Bocsánat! Sajnos előjöttek a mélyből a maszek dolgaim.

A karma törvényei szerint életről életre, ugyanazokkal az emberekkel találkozunk, hogy ismét együtt dolgozzunk azokon a feladatokon, problémákon, melyek miatt testet öltöttünk.

Ezekre a találkozásokra az a jellemző, hogy látszólag semmilyen előzményük nincs, mégis mindig nagyon erős az összetartozás érzése. Ha két ember a múltban boldog volt együtt, a jelen életben is valószínű, hogy így alakul majd a kapcsolata. Ha egyesek között megmagyarázhatatlan a feszültség, könnyen lehet, hogy egyik korábbi életükben van a megoldás, vagy éppen most kell rendezniük félbehagyott ügyeiket.

Bárcsak tudnám, hogy milyen ügyeket és hogyan kell(ene) rendezni!

(2014)

Szandra nem Skorpió

A szomszéd kislány, Szandra jött át az imént. Hatodikos, értelmes lány, de ráfér egy kis szigor, különben csak otthon ül és számítógépezik. Szülei mondják ezt igen gyakran. Sajnos nekik nincs idejük foglalkozni vele, mert váltott műszakban dolgoznak. Meg is jegyeztem egyszer – bár ne tettem volna –, hogy ti nem is tudtok igazi házasságot élni. Kaptam a fejemre, de aztán valahogy kimosakodtam magam, mondván, csak vicc volt az egész, igazán semmi közöm a magán szférájukhoz.

Na, itt van Szandra, éppen kipakolja a könyveket és a füzeteket, beleiszik a mézzel ízesített teájába.

– Szandi! Mielőtt jöttél egy horoszkóppal foglalkozó könyvet olvastam. Tudod, mi az a horoszkóp?

– Valami olyasmi, hogy a csillagok és a bolygók állása milyen volt, amikor megszülettem?

– Röviden és leegyszerűsítve.

– Engem nem érdekel az ilyesmi.

– De igen, mert a horoszkópod segít abban, hogy megismerd magad. Azt hiszi az ember, hogy minden rendben van vele kapcsolatban, nem gondol arra, hogy mások másképpen látják. És különben is tudnunk kell, mi vár ránk az életünkben.

– Azt is meg lehet tudni, hogy holnap felelek-e matekból?

– Jaj, hát úgyis tudod, hogy ez buta kérdés. Viccnek jó, de most halálosan komoly dolgokról van szó. Itt azt olvasom, hogy te hajlamos vagy az irigységre, birtoklási vágyad nem ismer határokat. Emlékszel a kis Jancsikának sohasem akartad átadni a babádat, úgy ragaszkodtál hozzá, mint az ember az életéhez szokott. A csokit is mindig egyedül faltad fel, amit vittem, soha nem adtál senkinek. Na, ilyen vagy te. Persze ezt nem én mondom, hanem a csillagok, ott van megírva a Nagy Könyvben.

– Az nagyon régen volt, nem is emlékszem rá.

Ilyenek ezek a mai lányok. Amire nem emlékeznek, azt hiszik, az nem is történt meg. Vagy nem akarják, hogy fény derüljön az igazságra, a múltjukra, ezért inkább elhomályosítják vagy letagadják. Nem, én sohasem voltam ilyen. Mindenért vállaltam a felelősséget. Még akkor is, ha mások ezért megszóltak, netalán leköpködtek vagy hazugnak neveztek. Nehogy már idegenek vagy akár közeli és távolabbi rokonok döntsék el, hogy milyen vagyok, és hogyan kellene megváltoznom! Én mindig megmondtam az igazat.

– Szandikám! Itt pedig azt írják rólad, hogy nyugtalan természetű vagy, szinte igényled a rendkívüli feszültséget, ezért keresed a kihívásokat.

– Ez se igaz! Ha vannak problémáim igyekszem én magam megoldani, mert aki beleavatkozik, mindig újabb, apróbb problémákat csinál nekem, ahelyett,

hogy véglegesen megoldana valamit. Csak akkor vagyok ideges, ha beleszólnak a dolgaimba.

– Na, most bizonyítod be, hogy ráadásul még makacs vagy, túlzásokba bocsátkozol. Szüleidnek nem akarsz szót fogadni. Anyukád mondta, hogy már kacsintgatsz a fiúknak. Hogy is van ez?

– Anyu nem mondhatott ilyet, mert nem látott ilyet. A szünetben beszélgetek fiúkkal, de ez nem jelent semmit, mert ugyanúgy beszélgetek velük, mint a lányokkal.

– Na, szeretném én azt látni, hogy *ugyanúgy* beszélgetsz!

– Ha kíváncsi, Viki néni, akkor tessék eljönni a suliba – akár minden szünetben – , és hallgatózni.

Jaj, hogy ennek a lánynak, hogy felvágták a nyelvét! Igazán jobban tisztelhetne engem, mert hetente többször foglalkozom vele, és tőlem csak tanulhat. De nem ezt a modort! Biztosan a kamasz fiúk bolondították meg. Micsoda világ! De nem vitatkozom vele, mert ez nem lenne méltó hozzám.

– Aztán azt olvasom, hogy „ha belső harmóniáját, nyugalmát megzavarták, azonnal reagál rá. Ha az önérzetét érinti valami, ez igen felizgatja. Szinte keresi a súrlódási felületeket.” Szandikám, ebben is nagy hasonlóság van. Most képzeld el, hogy eljön az az idő, amikor már szüleid megengedik, hogy az ő felügyeletükkel megismerkedj egy nagyon komoly fiúval, aztán megszeretitek egymást. Ezt a viselkedést minél előbb ki kell nőned. Előbb-utóbb felnőtt leszel, családanya, és akkor nem lehetsz nyugtalan, ideges, feleselős. Mit szólnak majd hozzá a gyerekeid és a férjed?!

– Jaj, Viki néni! Hol vagyok én még attól! Én még erről nem is szoktam fantáziálni, aztán mért foglalkozzak olyannal, ami majd tizenöt vagy huszonöt év múlva lesz? Jó, hogy már nem azt tetszik kérdezni, milyen színű koporsót szeretnék!

– Ejnye, te gyerek! Hát hogy lehetsz ilyen cinikus! Én nem kívánom senkinek a halálát, főleg nem a tiédet, aki ugyan ártatlan gyermeknek nézel ki, de van benned bőven rosszasság, amit ugye majd kiűzöl magadból.

– Oké, kiűzöm magamból, de most már foglalkozzunk a matekkal, mert két nehéz feladatot kell megoldanunk.

Igen? Ilyenkor a matek fontos, pedig úgy utálod, mint kutya a botot. A nevelés néha fontosabb, mint a tanulás. Nem ismerem ki magam a furcsa gondolkodásban, mert én teljesen más voltam fiatal koromban. Persze most is, mert nem hasonlíthatom magam hozzád. Nagy a szád, és olyan vagy, mint sok más rossz gyerek az iskolában vagy a játszótéren. Most akkor felmerül a kérdés: meg tudsz-e változni, és el tudom-e ezt érni, vagy inkább azt akarod, hogy én bolonduljak meg? Még ezt is kinézem belőled, mert ma már számtalanszor megsértettél. Jó, nem számolom, de ez nem jelenti azt, hogy szó nélkül eltűrök mindent.

„A Skorpió az ellentétekkkel szembenéz, és keresi a nehéz feladatokat. Ha éles szemével, csípős kritikájával elér valamit, ez nem jelenti azt, hogy megnyugszik. Az élet alkalom, kísérlet számára, hogy állandó, tartós értékeket kutasson fel és állítson elő. A látszatsmegoldások nem elégítik ki, elveti azokat, pedig tudja, hogy ezzel magának okoz kellemetlenséget.”

– Na, most aztán végleg kiderült, hogy milyen Skorpió vagy te! Matekkal akarsz foglalkozni. Azt olvasom, hogy a Skorpió „roppant kutatási vágygal rendelkezik. Boncol, kételkedik, kritizál. Vagy rajong egy témáért, személyért, dologért, vagy undorodik tőle.” Mióta szereted te a matekot? Éppen azért jársz hozzám, hogy én megszerettessem veled!

Ami utána áll, csak magamban olvasom. „Erősen öntörvényű viselkedéssel állnak szemben már szinte az első hónapokban, amikor még menni, beszélni sem tud a kicsi. És ez így megy tovább a későbbiekben is. Tanácsolni szokták a kemény fellépést, a kritikusság a csípős nyelv megfékezését, amivel másoknak sok bánatot okoz, és a tomboló hajlam visszaszorítását.”

– Tudod, Szandikám, a Skorpió azt hiszi, hogy igaza van, és mindenáron meg akarja védeni a maga hitét, még akkor is, ha nincs igaza, mellesleg ez nem is érdeklő...

– Viki néni! Miért tetszik engem „skorpiózni”, amikor én Oroszlán vagyok, mert augusztus 5-én születtem.

Hát... ez a gyerek most megfogott engem. Ő biztosan jobban tudja, mint én, és akkor most ez egy nagy blamázs...

– Na, nem baj az! Én csak elmondtam, hogy milyen lennél Skorpiónak. De az Oroszlán – az más, teljesen más. Na, akkor nézzük csak azt a matekot...!

(2019)

Létezünk

Nap mint nap találkozunk, összefutunk a lépcsőházban, elnyelt köszönésekkel jelezzük, hogy létezünk, pedig az élet, amit élni szeretnénk, nem csak rohanásból áll. Anyád, apád is állandóan maratoni futásban vesz részt, és nem veszi észre, hogy már borotválkozol, ezért játékautót vesznek tizennyolcadik születésnapodra, és tejbegrízzel kínálgatnak. Ők talán azt se tudják, hogy másképpen is élhetnének, máshol, másokkal. Valaki felhúzta őket, mint egy órát, aztán éjszaka ismét megtekeri a rúgókat, nehogy elfogyjon a mechanikus erő. Pörögnek, izmaikat sohasem lazítják el, feszülten figyelnek, kiabálnak. Nem ernyednek el, nem törődnek veled. Kórházba kerülsz, de nem látogatnak meg, mert nem veszik észre, hogy nem vagy otthon. Annyi helyen lehetsz – a barátodnál, barátnődnél, nagyszüleidnél, kiránduláson, bulin, partin, virtuális valóságban. Már majdnem felnőttél, el tudod dönteni, hol vagy éppen, de szüleidet nem érdekli, mert közömbösek, és kisétáltak az életedből. Máskor nem akarják, hogy elszakadj tőlük, magukhoz kötnek. Téged irányítani kell, nem vagy képes önálló döntésekre. Majomszeretettel láncolnak a lábukhoz, hogy minden lépésedről értesüljenek. Lehetőleg még azelőtt, mielőtt megteszel valamit. Ha nem hagyod magad, ők láznak fel, mert jót akarnak..., még akkor is, ha beledöglesz.

A családban megszerzett tapasztalatok meghatározóak. A negatív élmények különböző pszichoszomatikus betegségeket idézhetnek elő. Olyankor alakulnak ki, amikor a család nem működik jól. Nagyon fontos, hogy ne csak a tüneteket kezeljük, hanem tárjuk fel a mögötte lévő okokat is. A családi élet szabályrendszerét az apa és az anya szüleitől kapja, részben a társadalom alakítja ki. Ilyen egyszerű, hétköznapi dolgokra kell gondolni: tisztelet, egymás elfogadása, tolerancia, harmónia... A családtagok legtöbbször megbeszélik a problémáikat. Ennek ellenpéldája az, amikor nem tűnik fel, ha a gyerek nem ment iskolába, nem eszik, rosszkedvű. Ha a családtagok között labilis a pozitív érzelmi viszony, nem mernek egyértelmű igent vagy nemet mondani, inkább úgy tesznek, mintha az adott probléma nem létezne. El akarják kerülni a félelmet, az izgalmat, a veszekedést. Ez addig fajulhat, hogy a probléma tabuvá válik. Konfliktuskerülő technikák például: evés, alvás, tévézés, újságolvasás, menekülés a barátokhoz, italozás. A pszichológusnak ilyenkor nemcsak a tünet hordozójával kell foglalkozni, hanem az egész családdal.

(2014)

NAPFÉNY

Akit csak a napfény simogat

Éppen most kel fel a Nap. Fénye megcsillan a Szent Anna utca házainak ablaküvegén, majd rávetítődik az éjszakából itt maradt pocsolyák tükrére. Az utcákra nehezű kormos, benzinfüstös levegő már megállt, nem mozdul. Arra vár, hogy néhány órán belül teljesen feltöltődjék, és mérgezze a lakók szervezetét. Az elviselhetlenné váló kánikula máris benne van a levegőben; félmeztelenre vetkőzött munkások háta izzad majd, és délután még a szemrevaló asszonyok beillatosított hónalja is tüzelni fog. De most még csak öt óra huszonöt perc van.

A Szent Anna templom előtt egy férfi járkal. Nyugtalanul, bizonytalanul. Kerülgeti a lépcső pihenőjén összegyűlt pocsolyákat. Elmegy a templom oldalsó bejáratáig, majd kezét hátra kulcsolva visszafelé lépdel. A főbejárat előtt töprengve megáll. A Nap éppen megvilágítja. Borostás arcát belemártja a sugárözönbe, szemét lezárja. Harmincnyolc évének súlya már meggömböcsítette gerincét. Kopottas pulóverén át látszik kissé púpos háta, a nyaka és a feje előre áll. Gerincferdülését hátrányos helyzete miatt nem volt lehetősége gyógyíttatni. Szüleit nem ismerte, és a nevelőotthon katonás légköre, társainak durva viccei, kitolásai lelkiileg megviselték. Általában alkalmi munkából tartotta el magát. Életében csak napfény cirógatta, lány vagy asszony soha. Nem vidították kívánatos szökék, telt keblű barnák kéjes sikolyát nem hallotta, cseresznye ízű csókot sohasem kóstolt. Leggyakrabban áporodott, alkohol szagú, cigarettafüstös lebujszokban fordult meg.

Két hete dolgozott utoljára. Azóta is minden második-harmadik nap kijár a piacra, ahol az egyik szögletben gyülekeznek a munkanélküliek; vállalkozók, építkezők, gazdák válogatnak közülük. Az erősebbeket szemelik ki maguknak, a girhesekre rá se néznek. Hiába mondja, hogy ő már egy hétig egyfolytában keverte a betont, egész nap zsákolt, sőt pincét ásott, csak nevetnek rajta, mint egy félkegyelműn. Talán ismét elmegy Örzse nénihez kapálni, akinek a bögrecsárdájában ma reggel már felhajtotta a maga felesét. Nála még van hitele. A múltkor egy kiló avas szalonnát kapott tőle ajándékba – papírba csomagolva. A Dobozi utcai menedékhelyen, ahová egy-két éjszakára befogadják, több ismerősének porciózott belőle, de még így is egy teljes hétig kitartott. Szegény Örzse néninek már egy éve meghalt az ura. Sokat szenvedett. Tüdőrák... Kár, hogy olyan kövér volt, és nagyra nőtt, mert megkaphatta volna néhány ruháját. De Pisti úgy nézett ki bennük, mint üres pénztárcában az egyforintos. Az öreg kalapját viszont elhozta. Jó ez nap ellen, eső ellen. Addig, amíg a szél nem kavargatja a havat.

A fekete kalapot a kezében szorongatja, és legyezi magát. Minden másra szívesebben gondol, csak arra nem, amit most meg kell tennie. Elmondja magában félig a Miatyánkot; a Hiszekegyet is megpróbálja, de a harmadik sor után összekeveri. Ha Isten meg akarja segíteni, úgyis megteszi.

Elindul a templom lépcsőjén lefelé. Esetlenül, botladozva, minden mozdulatát visszahúzza valamilyen belső béklyó. Nem részeg, mert a reggeli féldecit tíz éve

megszokásból issza. De az erő! Mintha cserbenhagyná lábait. Leér a második lépcsőfokra. Leül. Lábát felhúzza, előrehajol. „Hiszek egy Istenben, a Mindenható Atyában...”

Kalapját jobbra maga elé teszi. Legszívesebben nem foglalkozna földi dolgokkal. Mégsem menekülhet el; gondolatait hiába szárnyaltatná a milliomosok kertjébe, ahol kapálás közben hideg sört ihatna, levest ehetne, mert most itt kell ülnie. Vajon Isten minden szerencsétlennek ad alamizsnát? A templomba igyekvő vallásos emberek megszánják őt?

Arra eszmél, hogy valaki megrázza a vállát.

– Hé, testvér! Téged még nem láttalak itt. De azt mondom, ne is lássalak többet! Jobb, ha megtudod, hogy ez az én törzshelyem. Na, menjél szépen!

A „testvér” feláll, és szó nélkül elindul. A tisztesség így kívánja...

Mi lenne, ha a tisztességet is el lehetne adni? Csak az a baj, hogy forintban nincs kifejezhető értéke. Hol vannak már azok az idők, amikor még anyatejjel becsületet is magába szívott a csecsemő?

Ekkor Gáspár Pistinek összerándul a gyomra, mintha harapófogóval szorítanák össze. Nehezen lélegzik. A Batthyány utcán leül egy padra. Most nagyon jól jönne a reggeli. Amint arra gondol, hogy éppen féldeci törkölyét hajtja fel, s az szétfolyik minden tagjában, átmossa az izmokat, megkönnyebbül. Lassan kiegyenesedik, hátradől, és megpróbál ellazulni.

Voltak ennél sokkal jobb idők. Például két héttel ezelőtt, amikor Aszódi István házánál az építkezésen dolgozott. Majdnem annyi sör folyt le a torkán, mint amennyi víz kellett a betonba. Egy hatszobás ikerház alapjait rakták le, két betonkeverő duruzsolt egész nap. Egyszer sikerült belenéznie a tervekbe, igaz nem sokat tudott kiókumlálni, de szerencsére oldalról és szemből is lerajzolták: díszes oszlopok, hatalmas erkélyek, majdnem kerek ablakok. Olyan volt, mint egy mesebeli palota. Pontosabban a mellette lévő ház tükörképét formázták meg. Aszódi István fia, László építkezett. Egyszer délben az öreg együtt jött haza a feleségével. Kívánatos asszony volt, szőkítette a haját, lemaradt a férjétől, és túsarkú cipőjében a gödrös, göröngyös udvaron ügyetlenül botorkált.

– Istvánka! Jaj, gyere gyorsan, mert elesek! – kiáltotta férje után.

Ez az „Istvánka” aligha illett a tulajdonosra, mert a jó harmincas asszonyhoz képest negyven évvel is idősebbnek nézett ki. Arcán három kisebb bibircsók nőtt, de erről igazán nem tehetett. Pistinek nagyon szimpatikus volt „Istvánka”. Nem hordta magasan az orrát, és nem sajnálta a sört. Biztosan többszörös milliomos, hogy ilyen gyönyörű palotát építtet a fiának. Megtehetette volna, hogy lekezeli, és hajtja a munkásait, de békés ember volt.

– Na, ugye, megmondtam...!!! – sikította Marika, a feleség, és elterült a földön. Pisti először nem tudta, hogyan viselkedjék, de látva az asszonyt, amint mindkét lábával kapálódzik, s közben ki-kivillan hófehér bugyija, segítőkészen odaugrott hozzá:

– Kapaszkodjék belém, csókolom! Csak nyugodtan, így ni!

Pistinek néhány másodpercre pajzán gondolata támadt, de nem volt idő a kiteljesedésére. Az asszony reflex gyorsasággal megfogta a kicserzett munkástenyeret, s egy kíméletes rántással talpra állt.

– Köszönöm szépen... Istenem, hogy mennyi tisztesség szorult magába!... Az én uramból sose lesz lovag!

Ez utóbbit már inkább maga elé mormolta a kívánatos asszony.

Pistinek jólesett a dicséret, de mégsem örült, inkább elszégyellte magát: hátán átizzadt az inge, hónalja bűdös volt, és tudatosodott benne, hogy hiányzik néhány foga.

Harangoznak... A tompa zúgás megszorul a sétálóutcában, a falak és a kövek ezerszeresen visszhangozzák. Valahol egészen mélyen a hangok egybekeverednek Pisti gyomrának háborgásával. Hat órákor, amikor a szentmise kezdődik, még nagyon sokan a másik oldalukra fordulnak. Igaz, a fürgébbek, az istenhívők, ilyenkor már a templomban ülnek, másokat éppen a harangzúgás ébreszt, felteszik a kávé. Az asztalon a tegnapi, de mégis friss kenyér, felvágott, paradicsom és paprika.

Váratlanul egy teherautó kanyarodik be a sétálóutca elejére, alig tíz méterre áll meg attól a padtól, ahol ül. A volán mögül kiugrik a sofőr, és indul az élelmiszerboltba. Kisvártatva egy fehérköpenyes úriemberrel tér vissza. Látszik rajta, hogy nem szokott fizikai munkát végezni, mert csokornyakkendőt kötött. Pedig milyen meleg lesz ma ismét! Pisti úgy néz, mint a moziban.

– Hé, nem akarsz egy kicsit segíteni? – kérdezi a sofőr.

Pisti körbepislog.

– Nekem szólt?

– Na, gyere! Beteg lett a kísérom. Segíts már, haver!

Pisti készségesen ugrik, magával viszi a reklámszatyrát is, amelyen egy félig meztelen nő képe díszel. Ebben van a teljes vagyona. Gyorsan belegyűri a kalapját. Határozottan mondja a sofőrnek:

– Most éppen ráérek.

A gépkocsivezető ekkor már a boltvezetővel tárgyal.

– Gonda úr! Tetszik látni a számlán: öt rekesz ásványvíz, tíz rekesz sör, öt rekesz kóla, két rekesz bor satöbbi, satöbbi...

Pisti most fontos embernek érzi magát. Különösen a boltban és a raktárban, amikor a korai idő ellenére viszonylag sokan megfordulnak; meg-megnézik, utat engednek neki. Csak a tulajdonos felesége akadékoskodik:

– Jaj, vigyázzon, el ne ejtse!

– Lassabban tegye le!

– Ezt már ne tegye a tetejére, mert leborulhat!

De ő türelmesen csak ennyit mond:

– Kérem szépen, tudok én vigyázni.

Az egyik forduló után halk beszédfoszlány üti meg a fülét. Róla esik szó Gonda úr és felesége között: „pont egy ilyen emberrel”, „csak rá kell nézni...”, „rontja az üzletet”, „én nem emelgethetek, nagyon jól tudod...” Amikor megköszönik a munkáját, Gonda úrtól egy százast kap. Istenem, milyen szép pénz ilyen kis munkáért!

Pisti boldogságát azonban beárnyékolja korgó gyomra. Hirtelen elhatározással megjegyzi, hogy a raktárban látott néhány száraz kenyéret, abból kaphatna-e.

– Menjen, válogasson kedvére! – mondja Gonda úr.

– Akkor én vissza is adnám a pénzt... – Tétova mozdulattal nyújtja a százast Gonda úr felé, de az legyint egyet. Így tesz az igazán együtt érző és nagylelkű ember.

Nem annyira száraz az a kenyér, mert még némelyikbe bele tudja nyomni az ujját.

– Eljönnék máskor is szívesen – ajánlkozik alázatosan.

– Kérem, van nekünk erre *rendes* munkaerőnk! – sziszegi büszkén Gondáné.

Néhány perc múlva a Batthyány utcán a boltíves árkádok felé folytatja útját, aztán balra, még egyszer balra a játszótér felé. Az öröm úgy hullámszik benne, mint egy csomó, hancúrozó kiskutya.

A kenyér arra született, hogy az ember bendőjét alaposan megtömje, s ezért már nagyon türelmetlen. A kenyér mindig ilyen. Akkor is, amikor még foszlós, akkor is, amikor már kösziklára emlékeztet. Ki akarja szakítani a szatyrot, pedig még várnia kell vagy húsz lépést. Pisti karja nagyon érzi a nyomást, de ellentámaszt neki, közben a másik válla felemelkedik, a jobbat pedig teljesen lehúzza. Mielőtt a földre érne, elkapja, magasabbra emeli a szatyor fülét, majd mohón magához szorítja.

Balról megkerüli a legközelebbi padot, és szinte rázuhan. A száraz kenyér, mint ha érezné a veszét, nem akar kijönni a szatyor szorításából. Pisti teljesen magához húzza a kék nejlontáskát, ezért úgy tűnik, mintha a rajta lévő nő mellébe akarna harapni. Előveszi bicskáját, és egyetlen mozdulattal beledöfi a szatyorból kikandikáló részbe. Bal kezével lefelé húzza a nejlont, s így szorítja ki belőle. A szatyor enged, a kenyér vonakodva előcsúszik.

Megállapítja, hogy a szűrés nagyon jól sikerült, hiszen a bicska nyelvét csak körbe kell húzni. A kikanyarított darabból levág egy kicsit, és szájához emeli. Azért nem kellett már ez a kenyér senkinek, mert beleköltözött az élet minden keménysége. Horzsolja az ínyét, kegyetlen a nyelvéhez. Acélos lehetett az a búza, amiből sütöték!

A szertartás befejeztével a csonka kenyéret visszacsúsztatja szatyrába, lábát kinyújtja a padon... Kalapját a hasára, szatyrát pedig a feje alá teszi. Összekulcsolja a kezét, ráfekszik, és elégedetten néz a világba. Még reggel van, és már dolgozott. Zsebében van az érte járó pénz, sőt kenyéret is kapott. Ma annyi hideg tejet vehet, hogy akár fürödhet benne. Tényleg. Ha öt liter tej kellene hozzá, mibe önthetné? És ha valaki tejben-vajban akar fürdeni? Használ-e szappant? Meg kell-e után törülközni? Ha nem mossa le magáról a tejet és a vajat, beszívódik a bőrébe? Ha pedig nem, ebben a melegben biztosan megromlik rajta, és olyan savanyú szagú lesz, hogy még a macska is megundorodik tőle. Tetszett neki a játékos gondolatsor, és nevetésre ingerelte... De csak elégedett mosolyra húzta el a szája szélét.

Nem lesz fürdés! A jéghideg tej belülről sokkal jobban hűt, mint a hideg sör. Vagy mégsem? Majd egyszer kipróbálja. Délután megiszik egy zacskó tejet, holnap pedig egy üveg sört. Kiderül, melyik győzi le a másikat.

És ha több zacskós tejet venne, beleöntené egy fürdőkádba, megúsztatná rajta azt a nagy kenyeret, amit kapott, trikójából vitorlát tűzne rá, és lábait belelógatná a jeges tejtengerbe...

Szakaszokban jön rá az álom... Izmai elernyednek...

Amikor mélyen alszik az ember, elveszíti az idő kulcsát. Öt percből lehet egy nap, fél percből teljes óra. Észre sem veszi, ahogyan átmegy a tompa érzékek nagy kapuján, és belép abba a zónába, amelyben minden lehetséges. Nincs olyan messze az a világ, itt van a Batthyány utcán – pár lépés az egész. A hűvös álomhullámok most is odaviszik őt, ahol jönnek-mennek a gazdag emberek. Aki a forróság ellenére nyakkendőt, rövid ujjú fehér inget, esetleg öltönyt visel, annak biztosan jó állása van. A hölgyek pedig túsarkon tipegnek, arany ékszert hordanak, és kontyba van csavarva a hajuk, vagy éppen szőkére, vörösre festették. Csak azt nem érti, miért nem tud örülni ennek a szép látványnak. Hát persze, mert megint szúr a dereka. Leguggol, hátát nekitámasztja a falnak, leteszi maga elé a kalapját. És aki elmegy mellette, megsajnálja: egymás után dobálják bele az aprót, már a zsebébe is rakni kell belőle, mert kétszer is megtelt a csodakalap.

Rásüt a nap. Sugarai végigfolynak kopott nadrágján, áthatolnak mosdatlan bőrén, ráérősen simogatják szíve környékét; ő ott tartja a lelkét is... Az öröm úgy hullámszik benne, mint egy csomó, hancúrozó kiskutya...

(1999)

A kerti parti és egyéb történések

Nagyon meglepődtem, amikor Laci azzal hozakodott elő, hogy szombaton menjek el vele Majorosék partijára. A csodálatos palota a Bayk András-kertben van. Bevallottam, hogy „majorosból” nem készültem. Felvilágosított, hogy náluk különleges virágok pompáznak. Úszómedence, szökőkút, körben kisebb tuják és rejtett világítás... Az ovális félgömb alakú, napelemes ház már a huszonegyedik század építészetének előfutára. Istenem, hová csöppenek most én!? Laci azért visz pont engem magával, mert párosával illik menni. Különben az öreg Aszódi is megjelenik Mari-val.

Furcsa dolog a szerelem, de még furcsább az érdek. A meggazdagodásnak nyilván számos törvényes és törvénytelen módja van. Lehet, hogy egy csinos nőnek nem kell feltétlenül céget alapítania, tőkével rendelkeznie, hogy vigye valamire. Az okos, ravasz nő fiatalságát és szépségét is feláldozza a pénz oltárán. Az is áru. Mari képes volt hozzámenni az öreg Aszódihoz. Csak azért, hogy jómódban élhessen, legyen elegendő aranya és gyémántja. Haláli kapcsolat! Vagy inkább halálos kapcsolat. Alig várja, hogy az öreg beadja a kulcsot.

Egyébként Aszódi Laci szimpatikus pasi, a Komfort Építészeti Kft. ügyvezető igazgatója. Az apja is tagja a cégnek, 20-25 főt foglalkoztatnak, sokukat feketén. Laci sarmos, van kisugárzása, karaktere, férfias az arca, arányosan kisportolt a teste, kissé szőrös, vonzó a melle. Minden szavát és mondatát mértéktartás, ugyanakkor céltudatosság, határozottság jellemzi. Finom humorral fűszerezi mondandóját. Kft.-jük jelenleg három helyen épít, és rendkívül jó kapcsolataik vannak a városi és a megyei nagykutyákkal.

Amikor megkérdeztem, miért akarsz éppen engem magaddal vinni, kitérő választ adott:

– Úgy látszik, még nem jártál ilyen helyen. Nem lenne tanácsos egyedül mennem.

Talán nagyképűség lett volna részemről, ha kijelentem, hogy nyilván „villogni” szeretnél velem. Nem mondhattam, mert lehet, hogy én akarok „villogni” vele.

Mit vegyek fel? Megfelelne a szürke vagy a fekete kisestélyim? Laci azt mondta, hogy a házigazdáék külön kérése a lezser öltözék. Hát akkor most vegyem fel a fehér sortomat és a világosbarna tüll blúzomat? Laci szerint akár fürdőruhában is mehetek. Na, azt mégsem! Lenne bámészkodó bőven! Onnan már csak egy lépés a „bugyibál”, de abból nem kérek. Ja, és a sortomhoz jöhet a fehér szandálom. Egy szatyorba beteszem a fehér hosszú nadrágomat, hátha hajnalban már hűvösebb lesz.

És hogyan fessek ki magam ilyen banánrohasztó hőségben egy sorthoz és blúzhoz?

– Anyukám, mikor jössz haza? – kérdezi Bandi.

– Hosszú lesz. Azért megyek, hátha találok valakit, aki tudna munkát szerezni.

Nem hazudtam a fiannak. Elsősorban tényleg azért megyek el, hátha felfigyelnek rám, és szerezhetek egy komoly állást. Az sem mellékes persze, hogy olyanok lesznek a partin, akik a habot jelentik a tortán.

- Akkor nem azért mégy, hogy nevelőapát keress nekem?! – Viccnek szánta.
 - Azt akarod, hogy hozzád vágjak valamit?
 - Kösz, ne! Inkább egy ezrest vágjál hozzám. Enikővel buliznánk egy kicsit.
- Felvették matek szakra.
- Te a matekot mindig utáltad. Lesz közös témátok?
 - Jaj! Most mondjam azt, hogy jobb a humorod, mint nekem?
 - Ennyi elismerés igazán jár!
- Enikő szimpatikus, szorgalmas, csinos lány. Ad magára, ugyanakkor másokkal is törődik: segítőkész, udvarias, figyelmes. Szülei pedagógusok.
- Hová mentek?
 - Még nem tudom.
 - Maradjatok itthon!
- Bandi olyat csinál, ami jólesik. Megpuszilja a hajam. Én pedig folytatom.
- Azért maradjatok itthon, mert akkor elég lesz ötszáz, és ne költsd el mind, de csinálj rendet az asztalodon, és porszívózd ki a szőnyeget!
 - Mindent felnyalok, anyukám!

Laci nyolcra jött értem a fekete Mercedesével. Az a jó, ha késünk egy kicsit, mondta, úgyis szürkületkor kezdődik a buli.

– Milyen buli?! Kerti parti! Vagy nem? – kérdeztem csodálkozva, vagyis nagyon hülyén. Az én tyúk agyamban a buli piát, kaját és táncot jelent, ahová az ember nem megy sortban.

– Mindegy, hogy nevezzük! Majoros Imi szintén építész. A kft.-je elsősorban tervezéssel foglalkozik. Együtt jártunk Pesten a műszaki egyetemre. Nagy haverok vagyunk. Ilyenkor van kaja, pia, trécselés, zene, tánc rogyásig, lubickolás a medencében, házi mozi, éjjel egykor tűzijáték. Sajnálom a környék állatait, főleg a kutyákat és a macskákat, mert a hangos durranások miatt szétszaladnak a nagyvilágba.

– Akkor nem szeretnék kutya lenni! – mondtam, mert szellemesnek akartam látszani.

– Te nem félsz a tűzijátéktól. Igaz, Ica-cica?!

Ez a Laci most udvarol nekem? Uram, megadom magam a sorsnak. Aztán így folytatta:

- Jó a szerelésed, de látom rajtad, hogy egy kicsit izgulsz.
- Nem tudom, kik lesznek ott, miről szövegeljek velük. Én nem tartozom a felső tízezerhez.
- Csak önmagadat kell adnod! Légy természetes! Különben nem lesz ott a felső tízezer, legfeljebb közülük vagy húszan. Plusz én.
- Most azt hiszed, hogy megnyugtattál?
- Hát persze.

Majorosék „kastélya” hosszúra nyújtott félgömb alakú. Tejfehér. Úgy néz ki, mint egy ufó űrhajó. Már messziről jól látszanak a virágzó bokrok, sövények, utak, kerti lámpák. A frissen megöntözött zöld pázsitból a napsütés kioldotta a fű hűvös

illatát; mindenfelé virágágyak illatoznak. A kavicsos sétányt jobbról-balról árvácskák, petúniák és tátikák szegélyezik. A ház előtt hófehér gipszkerítés, szoboralakú elemekkel díszítve. Egy másik világba csöppentem. Szerencsére ez nem a másvilág!

Bemutatkozások sorozata következik. A neveket nem igazán értem, különben sem mondanak számomra semmit. Valóban mindenki sportosan öltözött – a partihoz talán illetlen módon. A hófehér abrosszal megterített asztalok, az ugyanolyan színű székek, a három frakkos pincér, a bárpult, valamint a kert lenyűgöző szépsége éles ellentétben áll a farmernadrágos, strandpapucsos férfiakkal és nőkkel. Hárman a hatalmas medencében hűsölnek, kicsit irigylem őket. Vagy kétszáz méterre az erdő alatt, a kerítésen kívül gyerekek fociznak.

Már az első pillanatban látom, hogy Majoros Imre nem hasonlít Lacira. Úgy gondoltam, hogy barátok között még a külső vonások egy része is azonos lehet. Hát nem! Erika, a felesége jóval fiatalabb, karcsú, egyenletesen bronzbőrű, irigylésre méltó szépség. Szőke, rövid hajú, s ez kicsit keményíti arcvonásait. Rendkívül kedves.

– Cuki ez a túll blúzod! – bókol egy nagyot.

Most nekem illik licitálnom.

– Kösz, én pedig azt kérdezem, hogy melyik nagymenő cég háziasszonya vagy ilyen pompás alakkal és megjelenéssel?

– Kösz a bókot, de a saját cégünket képviselem.

Laci otthagyja barátait, s egy pohár jégkockával tupírozott narancslével felém indul. Átadja, átkarol, és egy terített asztalhoz kísér. Különböző hűtött finomságok kerülnek el a fehér abrosszal borított asztalon: saláták, húsok, gyümölcsök, szárazsütemények, tortaszeletek. Viszonylag kevés van mindegyikből, de a pincérek folyamatosan hordják a ház hűtőjéből és fagyasztójából. Kaszinótojás, burgonya- és franciasaláta, párolt marhahússzelet citrom- és narancskarikával – ez az éltető forrásom. Laci is jól teleszedte a tányérját.

– Hogy érzed magad?

– Felszabadultan. Igen, ez a helyes szó.

– Mondtam, hogy ne izgulj! Apámat és Marit nem láttad véletlenül?

– Véletlenül és szándékosan se láttam, de nagyon figyelek.

Balra, a ház melletti fenyő alatt kisebb társaság hurrázni és tapsolni kezd. Kiderül, hogy Aszódi István érkezett meg feleségével.

– Laci! Figyelj csak! Mari tudja, hogy én is itt vagyok?

– Kegyetlenül őszinte leszek. Igen, sőt nagyon ellenezte a meghívásodat. Szerintem féltékeny rád.

Gúnyos műkacajfélét préselek ki magamból. Aztán hozzáteszi:

– Lesz oka a féltékenységre. Hamarosan kiderül.

Meg akarom kérdezni, hogy értsem ezt a kijelentését, de már nem marad rá időm. Mariék az asztalunkhoz lépnek.

Ettől a pillanattól kezdve Mari úgy viselkedik velem, mint egy szegény rokonnal. Nem szól hozzám, és állandóan szúrós tekintettel mustrál. Unikumot iszik kólával. Ha még tartana köztünk a régi barátnői viszony, rögtön leállítanám, nehogy fejre álljon tőle. Az öreg Aszódi is felfigyel rá, vagy kétszer kicseréli az italát sima

kólára, de Mari mindenféle ürüggyel be-bemegy a házba. Hamarosan egyértelművé válik, hogy ott oldja meg az utánpótlást. Közben alig eszik valamit. Talán egy félóra sem telik el, áthívhatja magát egy másik asztalhoz. Akkor már minden porcikáján látszik, hogy tele van unikummal. Mosolya visszataszító, artikulatlan sikolyai hangos röhögésbe csapnak át. A két Aszódi utána megy, gyengéden belekarol, és be akarja kísérni a házba. Amikor a medencéhez érnek, Mari kitepi magát az óvó kezek közül, és hangos rikoltással beugrik a vízbe, közben a két Aszódit is magával rántja. Ez mindenkit villámcsapásként ér. Úgy tűnik, még a fák és a bokrok is megfordultak a tengelyük körül, mert látni akarják a gyermekinek tűnő sikoly színterét. A forróságban néhány pillanatra megáll a csönd, majd átadja magát a hangos nevetésnek, éljenzésnek, tapsnak. Aztán Majorosné Erika és még vagy négy nő követi Marit. Nyilván el akarják terelni a vendégek figyelmét, szeretnék megfékezni a levegőben lógó botrányt. Mari némileg magához tér, mert mindkét kezével ráakasz kodik Istvánra, és nem hagyja, hogy hajáról és a szeméből kitörölje a vizet. Hosszú, nagyon hosszú nyelvcsókkal „pecsételi meg” házas-mézes-szexi-ágyas kapcsolatukat.

Majoros Imre is bemegy a feleségéhez, s a többiek hangos tetszésnyilvánítása mellett „lekopírozza” a jelenetet. Egyre többen ugranak be. Laci integet, hogy én se tétovázzak! „Ilyen ökor módon nem nehéz viselkedni. Ha ez kell ahhoz, hogy a tortán hab legyen, rajta!” – gondolom magamban.

Hűsít a víz, ellazít Laci csókja. Átadom magam a végtelen végzetnek. Soha rosszabb sorsom ne legyen! Megszűnik az idő, a Föld, a tér, a levegő, a Nap és a csillagok. Csak ketten vagyunk. Egyben. Egybefog a testünkben lüktető bioáram. Dobbannak az ajkaim, a melleim, a hátam, az agyam... E végeleáthatatlan pillanatban ott van a múlt és a jövő, de a jelent mintha kilopták volna belőle.

Ütemes tapsra, hangos nevetésre, ujjongásra térünk magunkhoz. A medence szélén „még, még, még!” skandálják a vendégek.

Amikor kipirosodva utolsóként kikecmergünk a vízből, a tömeg széteszlik. Poharaival és tányérjaival mindenki a napsütötte pázsitra vonul, leül vagy állva iszogat-eszeget, hangosan társalog.

Laci felajánlja, hogy hazavisz a kocsiján átöltözni. Mivel szinte mindenki a napon szárítkozik, és különben is hoztam magammal egy másik nadrágot, először nemet mondok. Aztán a szemében felfedezem, hogy nagyon akarja. A ruhacsere csak ürügy arra, hogy elmenjünk innen. Mellesleg az öreg Aszódit és Marit nem látom. Vagy bementek a házba, vagy eltávoztak. Én nem érzem, hogy szégyellnem kellene a hosszú csókot, hiszen rajtunk kívül még sokan rögtönözték ugyanazt, ami normális érzelmű férfi és nő között akár az utcán is bármikor megtörténhet. Megesküdnék: rajtam kívül mindenki azt hiszi, hogy viszonyom van Lacival, vagy ennél még komolyabb a kapcsolatunk.

Laci megnyugtat, hogy jól ismeri az apját, biztosan hazamentek. És Majoros Imiéék sem sértődnek meg, nem lesz belőle harag. Jó mókának fogták fel a tömeges medence-jelenetet.

Laci modern bútorokkal berendezett, tágas házában asszonyának éreztem magam. Az egész épületnek szabad belső tere van, ízléses térelválasztók, szimbolikus falak jelzik a helyiségeket: a nappalit, a konyhát, az étkezőt, a dolgozószobát. Kör-

ben a mennyezetet és a hatalmas csillárok környékét fehér gipszstukkók díszítik. Két oldalt faragott falépcsőn lehet felmenni az emeletre, ahol három hálószoba és az ehhez tartozó két fürdőszoba helyezkedik el. A fenti előteret kis fonott fotelek, egy asztal, rajta régimódi telefon. A nappali szinte egybefolyik a többi helyiséggel – benne modern, hajlított bútorok, meleget, biztonságot sugárzó zöld és barna járólapok, két szobai szökőkút, virágok, a falakon rejtett világítás, láthatatlan hangfalak... Amikor megszólal a zene olyan, mintha a közepében állnál, és felolvadsz a muzsikában... Pár méterrel arrébb pedig azt érzed, hogy a hangok áradata felemel, fenntart a levegőben.

A világítás erősségét tapssal lehet szabályozni, a légkondi harmonikusan illeszkedik a citrom- és narancssárga színű falakhoz. A kandallót körül lehet járni; a kivézető kéményt, vagyis oszlopot élőnek ható művirágok díszítik. Az ablakok ovális alakúak, a falak színével megegyező sötétítő teljesen egybeolvadnak a felülettel. A nappaliból kilépünk a hatalmas teraszra, amelyen fehér kerti bútorok, virágok, díszes gipsz szobrocskák vannak. A kis kertben szökőkút és patakocska, tele virággal, egzotikus illattal, színek kavalkádjával. Festői és paradicsomi állapotok.

Mintha készült volna, mert a hűtőből különböző saláták, húsok, tortaszeletek kerülnek elő. Amikor az amerikai konyhában lévő, étkezőnek kinevezett sarokban eszegetünk és kortyolgatjuk a hideg sört, Laci váratlanul azt mondja, hogy most már ideje közelebről megismerkednünk. Elkezd mesélni élete történetét.

1950. szeptember 20-án született. Édesanyja háztartásbeli volt, majd édesapja mellett a megyei pártbizottságon töltött be titkárnői szerepet. Apját a személyi kultusz idején meghurcolták, falura helyezték tanítani, holott nem volt pedagógus. Jó két hónap múlva a járási pártbizottságra küldték át, mert rájöttek, milyen fontos káder. Laci erre csak szülei beszélgetéseiből emlékszik. Általános iskolában jól tanult, de meglehet, hogy sokszor édesapja beosztása miatt kapott jó osztályzatokat. Édesanyja otthon maradt, és 1979-ben bekövetkezett haláláig kiszolgáltatta apját és őt. Kádert akartak belőle nevelni, ezért elintézték, hogy 1968-ban kimehessen tanulni a leningrádi műszaki főiskolára. Építészmérnöki szakra járt. A kollégiumi elhelyezés rendkívül siralmas volt: koreaiakkal, japánokkal és oroszokkal lakott együtt, mindegyikükhöz alkalmazkodni kellett. Magyarok nem voltak a közelében, ezért hamar megtanult oroszul. A szobájukban gyakori vendégek voltak a csótányok és a poloskák. Egyszer a falújságra egy papírlapra tűzött poloskát ragasztott fel, és ráírta oroszul a nevét. Három felkiáltójelet tett mellé. Ebből nagy botrány lett. A kollégiumi bizottság, a komzomol és a magyar konzulátus úgy döntött, hogy fel kell függesztenie tanulmányait. Hazajött, és az apja betette a Budapesti Műszaki Egyetemre, ahol egy évet vesztett ugyan, de megszerezte építészmérnöki diplomáját. Azóta tudja – jegyezte meg ironikusan –, hogy a poloska szent állat, és egyes helyeken nagyobb a tekintélye, mint a magyar diáknak. „Meggyilkoltam és temetetlenül hagytam egy poloskát – ezért kellett otthagynom Leningrádot.”

A tanácsai építőipari vállalatnál, majd a debreceni házgyárban dolgozott, de egyik munka sem elégitette ki. Apja mindig azt akarta, hogy politikus legyen, egyre másra ajánlotta fel a jobbnál jobb állásokat a pártbizottságon, de ő mereven elzárkózott. Emiatt megromlott köztük a viszony. 1974-ben megnősült, elvette egyik évfolyamtársát. Nem született gyermekük, mert felesége, Brigitta azt az elvet val-

lotta, hogy első a karrier. Valamire vinni kell a világban, s akkor anyagiak és tekintély birtokában meg lehet pihenni, jöhet a családalapítás. Erre azonban nem került sor, mert az állandó rohanás, magyarázkodás, értetlenség felőrölte idegeiket, és két év múlva elváltak. 1978-ban találkozott Olgával, egy Debrecenben szolgáló szovjet pilóta feleségével, aki mindenáron meg akart szabadulni a férjétől. Ki akart törni a laktanyából, Oroszországból, és csak házasság útján érhetne volna el, hogy Magyarországon maradhasson. A szovjet parancsnokság azonban megakadályozta. Lejárt a vízum, s miután kitoloncolták Kisinyovba, nem engedték vissza többé. Laci kétszer meglátogathatta, de aztán megszakadt közöttük a kapcsolat.

1984-ben ismerkedett meg Zsókéval. Hamarosan megszületett a kis Attila, aki bearanyozta életüket. Zsóka azonban nem akarta élvezni a gyermeknevelés örömeit, hanem viszonylag hamar visszament tanítani. Lacinak is egyre több munkája akadt, aztán egy alkalommal Zsókat rajtakapta, hogy egy nála tíz évvel fiatalabb fiúval együtt „nyaldossa a titkos mézes bödönt”. (Ezt szó szerint így mondta!) Elváltak, és Attilát az anyjának ítélték. Laci rendszeresen látogathatja a gyereket, fizeti a gyerektartást, és az egyik lakását is át kellett adnia. Eddig komoly nő nem akadt az útjába.

Nem kérdeztem Lacitól, de elmondta, amit már egyébként megírtak az újságok. Hogyan lehetett vagyonhoz jutni a nyolcvanas évek végén? Mivel az állam teljesen elszegényedett, szocialista módon már nem tudta működtetni cégeit, ezért folyamatosan eladta. Akár egészben, akár kisebb részekre bontva. Teljesen szokványos és törvényes módon lehetett szerezni milliókat-tízmilliókat. Például úgy, hogy a cég könyvelésében valós vagy mondvacsinált milliós hiányokat mutattak ki. Az ilyen vállalatot akár már néhány százezer forintért (még olcsóbban is!) meg lehetett vásárolni. Aztán egy tőkeerős állami cég is belépett a kft.-be, tőkét emelt, a hitelképes céget ellátta állami hitellel, megrendelésekkel, majd az állami cég nevetséges áron kiszállt az üzletből. A szakszervezeti üdülővagyont, amelyet a munkások, a tagok pénzből hoztak létre, szintén ilyen módon privatizálták. Végkiárusításokon, felszámolások során, az államilag romhalmazzá tett vállalatok között szabadon lehetett válogatni. A termelőgépek, ingatlanok kótyavetyéjéből sokszor az elbocsátott dolgozók végkielégítésére se futotta. Arról nem esett szó, hogy Laci és az apja hogyan jutott hozzá a vagyonához, de az elmondottak alapján vannak sejtéseim.

És most itt vagyok én. Kedves, szelíd, nem számító, kimért, disztingvált, udvarias, vonzó szemű, kislányos arcú, mégis érett asszony; van bennem kisugárzás, és az ő radarhálózata ezt képes érzékelni, sőt felerősíteni, tehát a varázsom objektíven mérhető; testem arányos, karcsú, egész lényem vonzó, nem támadok, nem kezdeményezek fölöslegesen, hanem méltóságteljesen, hercegnő módjára fogadom a bókákat, a tapogatózó lépéseket. Ízlésesen öltözködöm, testemen még a nap sugarainak is öröm elidőzni, azért vagyok olyan egyenletesen és harapnivalóan barna. Sok ehhez hasonló bókot mondott, de nem egyszerre, hanem apránként, jól elosztva, ahogyan ez a taktikájából következett.

Én nem apró megjegyzésekkel jellemeztem őt, hanem egyszerre mondtam el: hátrózott, férfias, van humorérzéke, ha kell felülről, máskor az események közepéből tudja szemlélni a világot, hogy a problémák megoldásában aktívan részt tudjon venni. Ápolt, izmos, fekete hajához jól illik a fehér szín, az ing, nadrág és a cipő.

Minden megnyilvánulása úgy hat rám, mint fiatalabb koromban az első, romantikus szerelem: a tudóm és a szívem megtelik melegséggel, átfut rajtam valamilyen bioáram és rezgésben tart.

Ilyenkor még a bőrét is másképpen érzi magán az ember. Olyan jó a kényelmes fotelben magam alá húzni a lábam, és úgy beszélgetni, mint egy férjjel, baráttal, szeretővel, kedvessel. A karom hajlását átveszi a bútor, élvezi, hogy belesüppedek, és közben olyan titkokat is elárulok, amelyeket gyakran még magamnak sem fogalmaznék meg. Hűsít a diszkrét zene, körülfog a mennyei akusztika.

A mi lakásunkhoz képest ez itt egy palota, és mintha valamelyik amerikai filmből került volna elő. Csak nem mi vagyunk benne a hollywoodi sztárok...

Nem győzöm dicsérni a lakást, és a kertet, amit ölelkezve többször bejárunk. Mindezt igyekszem úgy tenni, hogy ne látszódjék rajtam az irigységnek legkisebb jele sem.

Igen... Imádom Lacit! Akkor helyeztem mindenestül magamba, amikor együtt voltunk; testem hosszában szétnyílt, beszívtam egész lényét, utána magamba zártam. Ezt a lakást, a jólétet ugyanígy nem tudom befogadni, mert nem férne belém. Nincs is rá szükség; ez arra való, hogy körülvegyen, lüktessen, éltesen, élvezetben részesítsen, és minden pillanatban arra emlékeztessen, hogy itt van a fenséges csoda...

(1998)

A Szűz és a Bika nyaralása

Fél kilenctől fél tizenegyig napoztunk a gyönyörű park közepén található medence szélén.

Már második napja úgy érzem magam, mintha nászúton lennék. Süttetem a hasam, étterembe járunk. Jólesően nyugtázom, hogy idősebb emberek irigykedő szemeket legeltetik rajtunk, miközben egymás hátát kenjük be napolajjal, vagy állunk a zuhany alatt. Valaki azt mondta a hátunk mögött: „De szép pár!”

Van itt konditerem, szauna, tekepálya, teniszpálya, biliárd, medence. A szálloda tágas erkélyéről éppen a Balcsira látok. Kettő után odasüt a nap, akár pucéran is napozhatunk. A Balcsiban nem gusztusos a fürdés, mert a nyáron rengeteg hal elpusztult a folyamatos 26-28 fokos, viszonylag sekély vízben. Emiatt sok külföldi lemondta az útját. 1995. augusztus 17-e, csütörtök, Siófok, Napsugár Üdülő. Még mindig tombol a nyár.

Laci tudja, hogy naplót írok. Meg akartam neki mutatni, de finoman visszautasított: „Kedvesem, ez a te intim szférád!” Itt ül a másik fotelben, és gazdasági számításokat végez. Tervez, közben telefonálgat, intézkedik. Igazi vállalkozó, remek üzletember.

– Figyelj ide, Tibi! Az, hogy „nincs” meg „nem lesz” nem létezik. Ne hidd el! Szerezd be mindenáron! Különben csúszik a határidő, fizethetem a kötbért. Már csak két hetetek maradt... Hívtad már Nyéki Jocót?

Türelmesen végighallgatja a választ.

– Nem! Azt neked mondta... Te viszont nyilván nem említetted, hogy nekem kell! És rögtön kocsival menjetek. Légy szíves, intézd el, egy-két órán belül, és szólj vissza!

Tibi valószínűleg azt javasolta, hogy inkább Laci telefonáljon neki.

– Én azért nem hívom fel Jocót, mert furcsának találná. Vele csak egyszer kell megegyezni. Mit gondolsz, én ezt nem szoktam neki honorálni?!

Rövid szünet.

– Ja, és a Kenézy-kórházban a burkolás hogy áll?

Most hosszabb pauza következik, közben Laci bólogat.

– Na, látod! Van vér a pucádban, kikapám! Akkor, szia!

Néhány pillanat múlva elismerően megjegyzem, hogy jól tud szervezni.

– Cselekvés helyett most szövegelnem kell, és ezt nem szeretem. De azért jó dolog, hogy ilyen nagy távolságból is mindent meg lehet oldani.

– Te hiszel a horoszkópokban? – kérdezi Laci, miközben egy női magazint lapozgat.

– A szórakozás szintjén. A kedvezőt elhiszem, a rosszat nem.

– Te Bika vagy. Azt olvasom, hogy két lábbal állsz a földön, ragaszkodó, kitartó, türelmes vagy; az érzelmeidet többre becsüled, mint a szellemet. A Rák, Szűz vagy a Bak jegyében találsz meg az igazit. Mit szólsz hozzá?

– Mit írnak még? – érdeklődöm, miközben a zokniját mosom.

– „A Bika a megállapodást, a kivárást, a helyben maradást szimbolizálja. Bebiztosítja magának, amit megszerzett. Mindenben mértéktartó, csak egy dologban nem. Ami szép, értékes, és a kényelmét szolgálja, meg akarja szerezni. Nyugodt, higgadt, kitartó. Utánajár a dolgoknak, mindent szeret megfogni, megtapogatni, élvezni a tapintás, a színek kavalkádjának gyönyörűségét, az illatok orgiáját, az ízek zamatát. A változásoktól fél, viszont jól boldogul a megszokott közegben. Szereti a rendet maga körül, de nem viszi túlzásba. Mindent a kényelem és harmónia szempontjából ítél meg otthoni tevékenységében. Nem szereti, ha sürgetik. A kapcsolódás irritálja. A lassúság a biztonságérzetéből fakad. Semmihez sem kezd alapos körültekintés nélkül. Van türelme, kitartása bármilyen munka elvégzéséhez. Becsületos és megbízható munkaerő. Igazán elemében ott érzi jól magát, ahol minden a megszokott helyén van, otthonosan berendezett légkör fogadja, tudja, mi a feladata, és nem jönnek váratlan meglepetések. Amilyen lassan fogad bizalmába valakit, legalább olyan nehéz elveszíteni a kegyeit. Sajnos ezzel sokan visszaélnék. Bár türelme kifogyhatatlan, ha sokáig dühítik, elborul az agya és olyanná válik, mint Tolldi Miklós, aki elhajtotta a malomkövet haragjában.”

Elnevetem magam.

– Ez az utóbbi egészen röhejes..., bár van benne valami. A többi is talált, még akkor is, ha nem mindegyik pozitív megállapítás.

– Van még itt más is – folytatja Laci. „A Bika szereti a békés, nyugodt életet. Jó érzéke van mindenhez, ami szép. A hűséget komolyan veszi magától és másoktól is. Partnerétől maximális őszinteséget vár. A szexuális élet kiemelkedően fontos számára, de csak akkor, ha érzelmi alapon történik. Nem szereti a változatosságot, de kedveli a heves érzelmeket. Mindennek megadja a módját, a szexnek is. Alkalmazkodik a partner igényeihez, bár inkább a szokványos formákhoz húz. Családjához nagyon kötődik.”

– Ezek inkább pozitív dolgok. Felvállalom. És rólad mit írnak? Te Szűz! Nem lenne jobb, ha a férfi lenne Bika, a nő pedig Szűz..., vagyis egy darabig szűz? – tréfálkozom.

– A horoszkópban ez mindegy. Na, akkor figyelj! Én milyen vagyok... jé, én is két lábon állok a földön. Szerelmem Bika, Bak vagy Nyilas jegyű. „A Szűz kiváló szellemi képességekkel és gyakorlati érzéssel rendelkezik. Anyagi javak és pénz dolgában igen gondos és megbízható, alaposan utánanéz a részletkérdéseknek. Valamilyen formában szolgálni akarja az emberiséget. Elsődleges célja az anyag megszerzése és megértése. Kitűnő szellemi képességekkel rendelkezik. Bele tud mérni a dolgok legkisebb, legaprólékosabb részleteibe. Jó az emlékezőtehetsége, a tapasztaltakat, tanultakat nem felejt el. Alapvető szükséglete a munka, hogy másokat szolgáljon, tanítson, gyógyítson, segítsen. Megelégedést, megnyugvást, sőt boldogságot talál benne. Úgy tűnik, mintha belső kényszer hajtaná a munkára, mert sokszor még ha nem megy, morogva is, de csinálja.”

– Mit szólsz ehhez, te munkamániás? – kérdezem.

– Látod? Nem kellett volna tanulnom, törnöm magam, mert előre meg volt írva a csillagokban. Akkor is ilyen lettem volna. Ez eddig jobb, mint a te horoszkópod.

– Lehet, de az enyém tele van nőies dolgokkal. És „becsületos, megbízható munkaerő” is vagyok.

– Oké... Most jön a java. „A Szűz fő jellegzetessége a nüanszírozás. A legkisebb részletecskéket hozza ki az anyagból, s ezeket a legnagyobb finomsággal dolgozza ki. Ahol mások már befejezték a munkát a Szűz ember még mindig talál valami javítanivalót. Amilyen kiváló ez a tulajdonság, annyi veszélyt is rejt magában, mert a kis hiba felkutatása mellett könnyen elnézheti a lényegét. Igazi hivatása a munka csiszolása, tökéletesítése lenne. Legalapvetőbb tulajdonsága a kritikai beállítottság. Más szemében a szálkát, sajátjában a gerendát sem veszi észre...”

Ismét elnevettem magam.

– Ez egy építészmérnökre nézve rendkívül szellemes megfogalmazás. Ezután számolni fogom a gerendáidat.

– Ez nagy tévedés! Az én szememben egyetlen gerenda sincs, mindent beépíték... „Ha önismeretben eljut önmaga szeretetteli elfogadásáig, akkor kritikáját a másik szeretetteli elfogadásával összhangba tudja hozni. Amíg ezt el nem éri, gunyoros és csípős marad. Ami a szívéen az a száján, és általában mindenről van véleménye. Különös jellegzetessége a gyűjtőszenvedély: valamit mindegyikük gyűjt, legalább egyszer életében.”

Most Laci nevetett fel.

– Látod, előre tudták, hogy „legalább egyszer életemben” téged is „begyűjtelek”.

– És milyen vagy a szerelemben? – érdeklődöm.

– Kész leégés...! „A Szűz a szerelemben, a szexuális életben hűvös és tartózkodó. Ez jelentheti a viselkedés vonzó szerénységét, de jelentheti túlzott érzékenységét is.” Aki ezt írta nem úgy tanulta a magyar nyelvet, ahogy én, mert nem értem. Na, mindegy... „A szexuális dolgok érdeklik, mégsem egykönnyen hagy fel szűzies viselkedésével. Sok benne a képzeletben ébredő erotika. Inkább barát, mint lángoló szerelmes, de egy merész, tüzes partner felébreszti szenvedélyét. Hasonlattan élve inkább parázs, mint lobogó tűz. Jól tud alkalmazkodni partneréhez. Szívesen veszi annak szeretetét, lelki melegségét.”

Megállapítjuk, hogy jó és rossz tulajdonságaink ellenére hosszabb távra is illünk egymáshoz.

Szombat van, kilenc óra. A medence körül lévő fehér napozóágyakat lassanként elfoglalják a vendégek. Legtöbben jelzésszerűen, egy ráterített törölközővel. Laci néhány perc múlva jön, törölközőjét a mellettem lévő napozóágyra terítem. Másik oldalról egy idősebb, szakállás, nagypapa típusú férfi érkezik. Körülnéz. Nem lát szabad helyet, megkérdezi, hogy helyet foglalhat-e a jobb oldalamon. Persze, mondom. Feltűnően bámul, bár jól álcázza. Többször végigpásztázza a terepet, biztosan vár valakit. Aztán a tekintetét ismét rajtam felejt.

– Ne haragudjon, hogy megzavarom, talán nem ismer meg. Tivadar Miklós vagyok..., az egykori debreceni tanácsai építőipari vállalat műszaki osztályvezetője. Ugye Ön Ilike? Hát persze, persze... Jobb, ha nem ismerjük egymást...

Bambán nézek, de nemcsak azért mert szemembe süt a nap, hanem én is felismertem a hajdani daliás férfiút. Biztosan elpirultam.

– Nem, nem! Nem találkoztunk soha! – állítom könnyedén, de inkább kiáltanom kellene. Mintha idegesítene a napfény, amely az imént még kellemesen simogatott. Akaratlanul leperegnek szemem előtt azon a bizonyos munkahelyen történt események, ahol közel egy évig dolgoztam.

Titkárnőként gyorsírással rögzítettem főnököm utasításait, jelentéseit, aztán legépeltem, kávéfőztem, és szolgáltam fel a vendégeknek, jelentéseket szerkesztettem több dokumentum alapján, leveleket írtam, jártam az iktatóba, a többi osztályra különböző információkért. Minden olyan munkát elvégeztem, ami ezzel a beosztással együtt jár. A főnök előszobájában, a titkárságon velem együtt dolgozott Nóra is (a vezetéknevére nem emlékszem). A főnök legalább húsz évvel volt idősebb nálam, Nórával viszont egészen jól összeillettek. Kihívóan öltözött, hogy Tivadar Miklós minél többször behívja magához. Persze a tervek teljesítéséről, a házigyári teendőkről és a művezetők ügyeiről is szó eshetett a főnök szobájában, de olykor más volt a téma. Ha Nórát valamivel megbántottam, hirtelen haragjában kis fruskának nevezett; korommal együtt járó tapasztalatlanságom ellenére bizonyos jelekből nem volt nehéz kikövetkeztetnem, hogy a negyedévi hajrára való felkészülés olykor miből állhat. „Ne engedj be senkit, még az Uristent se!” – mondta férfiasan és harciasan, s ezt követően a főnök irodájából olyan hangok és zörejek szűrődtek ki, hogy be kellett kapcsolnom a rádiót. Az elterelő hadműveletnek ez csak az egyik része volt. A telefonhívásokat különböző indokokkal nem kapcsoltam, a titkárságra benézőket diszkrét, de határozott kijelentéseimmel gyorsan „eltanácsoltam”. Mindezt fő munkaidőben nem volt egyszerű megoldanom. Nórának azért jólesett, ha egyszer kétszer a „kis fruska” figyelmeztette, hogy hiányos lett a sminkje vagy berúszódott a blúza. Nagyon jól tudták mind a ketten, hogy milyen jól falazok nekik az előszobában.

Tivadar felesége valamit megsejthetett, mert olykor a legváratlanabb pillanatokban felszaladt hozzá. Egyik alkalommal Tivadar Miklós és Nóra éppen a „tervszámokat” beszélte meg a főnök barlangjában, amikor berontott Matilda (igen, emlékszem, a nevére!). Köszönés után máris férje irodája felé nyomult, és kopogás nélkül lenyomta a kilincset. Első kábulatomból akkor tértem magamhoz, amikor az ajtó nem engedett. Magukra zárták. A második kábulat csak ezután kezdődött, és legalább fél óráig tartott.

– Sajnos Tivadar elvtárs nincs bent, mert ki kellett mennie az egyik építkezésre... – rögtönöztem.

– És Nóra? – kérdezte villámgyorsan.

– Kiment a városba ügyeket intézni – vágtam rá azonnal.

– Mikor jön vissza a férjem?

Széttártam a karom. Kikapcsoltam a rádiót. Közelebb léptem hozzá, hogy bent is lehessen hallani, amit mondok.

– Ha egy kicsit előbb tetszett volna jönni, akkor a főnök kartárs biztosan nem ment volna el. A feleség, a családi ügyek... fontosak az életben. Hogy mikor jön vissza? Sok mindentől függ... nyilván, de...

Nem hagyta, hogy befejezzem.

– Nem baj, megvárom. Van időm.

– Akkor tessék szíves lenni ott az ablaknál helyet foglalni – mutattam a dohányzóasztal melletti egyik fotelre. – Vannak ott újságok is...

Visszamentem az asztalomhoz. Biztos voltam abban, hogy az ajtón túl is lehetett hallani a figyelmeztetést. De hogyan hozzam ki őket? Ezen az ajtón nem léphet ki egyikük sem. Innentől kezdve úgy játszottam, mint egy színész. Lenyomtam a főnökkel összekötő közvetlen diszpécser vonalat. Tudtam, hogy nem hallatszik ki szobájából a hangom. Felvettem a telefonkagylót, de nem tárcsáztam.

– Szia, Pirikém! Ilike vagyok a műszakiról. Ne haragudj már, hogy ismét szólok. Tegnap említettem, hogy a főnök szobájában elromlott az egyik villanykapcsoló, vagy kiégett az égő. Tudnál-e valakit küldeni, mert Tivadar elvtárs éppen házon kívül van. Most kellene kijavítani, hogy munkája közben ne zavarjuk.

Szünetet tartottam és bólogattam.

– Értem, Pirikém, értem! Légy szíves, te szólj már át akkor Földvári Sándornak, hogy kérje meg a karbantartókat, minél előbb ugorjon fel valaki. A kulcsot kérje el a portáról. Hozzon magával egy kis létrát is, mert hátha a csillárban van a probléma.

Ennek a rejtjeles üzenetnek a megfejtése a következő volt. A főnök a helyi közvetlen vonalán szóljon át legjobb barátjának, Földvári Sándornak, a tervosztály vezetőjének, hogy küldjön egy vagy két villanyszerelőt. Persze „oktassa ki” őket. Ha a létrát keresztbe teszik a két szomszédos iroda erkélyének korlátján, akkor át lehet mászni rajta.

Tíz kínos perc telhetett el. Vajon a főnök és Nóra ugyanígy értelmezte? Hogyan tudhatnám meg? Ha a diszpécser vonalon visszaszólnak, azonnal lelepleződünk, mert a kihangosítást nem lehet kikapcsolni. Ha telefonon hívom a csengetés kihallatszik. Ha felveszi, könnyen kitalálható, hogy vele beszélek. Közben hárman keresték a főnököt. Személyesen. Rövid magyarázatom után szerencsére azonnal távoztak.

Végre megérkezett a két álszerelő. Ismertem őket. Elém tették a „munkalapot”. Az állt rajta, hogy Földvári elvtárs felvilágosította őket, náluk van a kulcs, kezdhetik-e az akciót?

– Jó, jó – mondtam, de én nem igazolhatom a munka elvégzését, csak a főnök.

– Persze, persze! – bólogattak.

Kopogtatás. Megjelenik Földvári.

– Már itt vagytok. Minden oké! – Ekkor „váratlanul” felfedezte a tőle oldalra ülő Matildát.

– Csókolom a kezedet! Nem is tudtam, hogy itt vagy! Sajnos Miklósnak el kellett mennie. Biztosan nem tudta, hogy jössz, de bármikor megérkezhet. Tudok addig valamiben segíteni?

Amíg Matilda és Földvári beszélgetett, az egyik szerelő kinyitotta a főnök szobájának ajtaját, majd a létrával együtt mindketten bementek. A megmenekülés sikerült, mert öt perc múlva Tivadar már a főbejáraton érkezett meg az „építkezésről”.

Talán ez volt a legnagyobb titkárnői akció az építőipari cégnél a falazás témakörében. Egyéb nehéz esetekben hasonlókat rögtönöztem, de ezt utólag maximum köszönettel fogadták az érintettek. Egyik alkalommal pedig a titkárnői szobámba kopogtatás nélkül mentem vissza a folyosóról. Igaz, munkaidő után, és a portás ta-

nácsolta, hogy ne tegyem. Én viszont nem kapcsoltam. Akkor úgy tűnhetett a légyott két szereplőjének, hogy szándékosan zavartam meg őket, sőt netalán még kukucskáláshoz támadt kedvem. Két héten belül olyan helyzetet teremtettek, hogy ott kellett hagynom a céget.

Tehát ez az ember fekszik mellettem. Közben megérkezik az unokája és Matilda, akik a Tivadar Miklós melletti két felszabadult napozóágyon helyezkednek el. Megjön Laci. Megpusztilja a homlokomat. Leguggol mellém, és a fülembe súgja:

– Ne nagyon beszélgessünk, mert a szomszédod ismerősnek tűnik, szerintem debreceni.

– Rendben! – felelem hangosan és megnyugtatóan. Szerencse, hogy neki is volt valamilyen „kalandja” Tivadar Miklóssal. De milyen? Ezt már nem tudom meg soha.

(1995)

ABSZURD

A koldus

Már egy órája állok a falnak támaszkodva. Elöttem balról és jobbról legalább százan elmentek. Ki szatyorral, ki táskával a kezében ügyeit intézni, mások csak sétáltak, mert bőven volt idejük.

Jobb kezemben két megírt receptet tartok, a balban egy nagy konzervdoboz (persze jól kimostam), ebbe lehet betenni azt a hozzájárulást, amit segítségképpen adnak a járókelők gyógyszerem kiváltására. Eddig csak néhány húszforintos és két százás gyűlt össze.

Magas a vérnyomásom, többször volt vesegörcsöm, és rákos vagyok. Erről papírom van, a kezemben tartom, igaz nem akarja senki megnézni a bizonyítékomat. Szerintem még néhány hetem biztosan van hátra, ha folyamatosan szedem az orvosságot, ha kényelmes padot találok a parkban, és egy nagykabáttal be tudok takarózni. Hűvösek már az éjszakák. Tegnap éjjel több órán át forogódtam, mert fázott a hátam, hiába gondoltam a huszonöt fokos nyári éjszakákra, amikor még az ingemet is kigomboltam a mellemen.

Olyan már, mintha tavaly lett volna, amikor árnyékba kellett bújnom a nap elől, és hideg vízzel locsoltam magam, hogy kibírjam estig.

Most itt állok a sarkon a gyógyszertár mellett, és arra kérem az Úristent, hogy segítsen meg: olyan adakozó emberek jöjjenek ide hozzám, akik legalább kétszáz forintot adnak fejenként, hogy minél előbb összegyűljön a pénz. A falnak támasztom a hátam, és a kabáton keresztül is érzem, milyen hideget sugároz a gerincembe. Ez egy sugárzó fal. Szerencsére nem csernobili fal. Ott halálos volt a dózis. A gyomorrákom fájdalmat sugároz szét az egész testemben. Reggel csak erőltetve tudtam megenni két pár virslit és három zsömlét. Tudtam, hogy nagy szükségem van az energiára. Szinte magam előtt látom az arcomat, amely rancos, szürke, szomorú, szemeimben ugrál a kétségbeesés.

Most már nem nézem a földet, mert azt szeretném, ha mások is látnák tengermély szomorúságomat.

– Miért tartja azt a rozsdás konzervdobozt a bácsi? Talán szomjas? – kérdezi egy piros ruhás kislány az anyjától, aki gyorsan megfogja a karját, és arrébb húzza a gyermeket. Közben balról érkezik egy úriember, aki kétszáz forintost tesz a dobozomba. Az érme helyet követel magának: meg-megcsörren, különösen akkor, amikor enyhén megrázom. Apád, anyád ide jöjjön!

– Nagyon köszönöm, áldja meg az Isten!

Egész nap az íróasztal mellett ülök, néha már azt hiszem, hogy fel sem tudok állni. Jó lenne, ha sportolnék. Zoliék hívtak már többször, de a futás nem nekem való, úszni meg nem tudok. Kijöttem friss levegőt szívni a parkba, leültem erre a padra, és nézelődök, ki merre megy. Próbálom kitalálni, hol dolgozhatnak az elhaladók, mi a foglalkozásuk, ki várja otthon őket. Aztán behunyom a szemem, és

átadom magam a nyárutó valószínűleg utolsó fényözönének, amely már nem éget, de az arcomat melegíti. Nehogy elfelejtssem, hogy a patikában fájdalomcsillapítót kell vennem az apósomnak. Van még idő, de inkább múlt idő van, az elmúlt nyárré...

Iszom egy korty vizet, aztán felnézek. A park szélén a gyógyszertár mellett egy férfi álldogál, kezében tart valamit. Nagy ritkán rövid időre megáll valaki mellette, aztán tovább megy. Másik kezével valamilyen papírt mutogat.

Elindulok. Negyven-ötven méterre lehet, és nem tudom kikerülni.

– Bocsásson meg, uram! Nem akarom zavarni, de kérem, segítsen. Beteg, munkanélküli vagyok, elhagyott a családom, nincs pénzem gyógyszerre. Szánjon meg maga is néhány forinttal, az Isten megáldja érte...

– Régen áll itt?

– Jaj, nagyon régen, és a pénz nem akar összejönni. Majd szétmegy a fejem, gyomorrákom van, de fájdalomcsillapítóra se telik. Ezt a két receptet nem tudom kiváltani.

– Megértem a helyzetét. Nagyon szívesen adnék akár kétszáz forintot is, de nincs nálam, mert kártyával szoktam fizetni.

– Az Isten segítse meg magát is! Ha nem veszi tolakodásnak: két lépésre van a bank, szívesen elkísérem az automatáig.

Rosszul néz ki, szemei beestek, alatta szürke karikák (daganatok!), nagyon beteg lehet szegény ember. Hozzám fordult, én adhatok még halvány reményt az életének, mert tovább él, ha megkapja a gyógyszereit. Sportcipője majdnem új, ruházata tűrhető, és ez azt bizonyítja, hogy más jóérzésű emberek is megszánták már. El sem tudom képzelni, hogy mennék tönkre én, két nap alatt, én, akihez a kényelem és a nyugalom úgy hozzátartozik, mint ebédhez az aperitif.

Nem szalasztom el ezt a rendes embert, akin látszik, hogy segíteni akar. Már legalább másfél órája támasztom a hideg falat, de néhány száz forintnál több nem gyűlt össze. Látszik rajta, hogy akár kétszáz forintot is szívesen adna. Én a bankkártyával nem vagyok tisztában, de feleslegesnek tartom, mert megnehezíti az életet. Mindig oda kell menni egy automatához, és el kell kunyerálni a pénzt. Nincs annál jobb, ha a zsozsó a zsebben van, vagy ebben a konzervdobozban. Megcsörgettem... Csak bámul rám.

– Sajnos, így talán sose jön össze.

– Én nagyon együtt érzek magával. Hasonló helyzetben nem is tudom, mit csinálnék. Családja van? Felesége? Gyerekei?

– Minden múlt idő. Elváltunk, elhagytak, egyedül vagyok, mint az ujjam, még a haverok se tárgyalnak velem, mert eljárak dolgozni, ha ad valaki munkát, ők meg részegeskednek. Én tisztességes ember vagyok, csak a körülmények ellenem beszélnek. Nagyon restellem magam, hogy ki kell állnom az utcasarokra egy kis pénzt kunyerálni, hogy néhány nappal tovább élhessek. De jogom van az élethez, még akkor is, ha sokszor rettenetesen fáj a gyomrom, mert a rák, az nem játék. Én még szeretnék másoknak örömet szerezni még akkor is, ha nekem olyan sivár minden napom, vagy inkább éppen azért. Tegnap a játszótéren elesett egy kisfiú, én meg odaléptem, felemeltem. Boldog volt, nevetett. Jött az anyja, és dühösen elküldött

Afrikába, tudja, melegebb éghajlatra. Barnás a bőröm, azt hitte migráns vagyok, és el akarom csábítani a gyermekét. Nem minden ember szereti a másikat: gyűlölködnek, verekednek, szidják egymást, pedig mindenki Ádámtól és Évától származik, így aztán szegről-végről rokonok vagyunk. Az viszont igaz, hogy az egyik nyomorultabb, mint a másik.

Nagyon jól sikerült ez a szövegem. Szinte érzem a bőrömon azt az együttérzést, sajnálatot, amit felém sugároz. Folytatnom kell.

– Nincs nekem senkim, mert én is egy nagy senki vagyok. Én már arra se emlékszek, milyen az, amikor engem megölel valaki. Legalább egy barát...

Ennek a koldusnak én ugyan nem vagyok, és nem leszek a barátja, de olyan nyomorult szegény. Átölelem. Egymáshoz ér a ruhánk. Tenyerével megütögeti a hátam, megfogja a vállam, magához húz, elenged. Na, ennyi már elég lesz.

Nem megyünk az automatához. Nem tudom, mennyibe kerülhetnek a gyógyszerai, de legalább a felírtakból egyet megveszek.

– Nézze, jóember! Így is tudok segíteni. Jöjjön be velem a patikába, aztán meglátjuk, mi mennyibe kerül, én megveszem magának a gyógyszert. Ne csodálkozzon, tudom, hogy váratlanul érte, de úgy látszik, ma jót akarok tenni. Na, induljunk!

Nem mozdul, földbe gyökerezett a lába. Elvörösödött az arca.

– Az nem lesz jó, kérem..., mert nem érek én már egy-két-háromezer forintot se, bármikor meghalhatok, nem használ már nekem semmilyen pirula.

Gyengéden megfogom a könyökét, hogy barátságosan ösztökéljem az indulásra.

– Hát én még ilyen áldozatos meg barátságos emberrel nem találkoztam soha, mint maga! Az Isten áldja meg, menjen nyugodtan, én nem zavarom tovább.

– Nem zavar, azért vagyok most is itt. Ne adja fel a reményt, és örüljön, hogy segíték.

Ekkor stílust vált. Most ő fogja meg a könyököm.

– Tényleg olyan rendes ember. Ezért hadd mondjam el őszintén, hogy ezek nálam kamu receptek. Szerencsére egészséges vagyok, mint a makk, de megszomjaztam egy kis szilvóriumra. Érti ugye? Látom, hogy nagyon csodálkozik ezen a jó híren. Nem halok meg holnapután. De ettől még maga tényleg olyan rendes ember. Hadd ajándékozzam meg, hadd ne legyek utolsó aljas csavargó, tolvaj, rabló!

Zsebéből elővesz egy mobilt.

– Ezt visszaadom magának. Akkor vettem el, amikor ölelkeztünk. Még egyszer köszönöm a jóságát. Az Isten áldja meg!

(2018)

Bárcsak láttam volna!

Kényelmes fotelben ülök. Hatalmas térség vesz körül, és előttem egy üvegfalat látok. A szürke félhomályban zöldes árnyalatú alakok igyekeznek ide-oda, keresztezik egymás útját, áttűnnek, majd ismét újak jönnek. Illatokat érzek: borsmenta, gyömbér, citrom váltakozik. Valószínűleg gyenge huzat van, keveredik a levegő. Mennyezet nincs fölöttem; távoli csillagok fényei vibrálnak. Előttem egy igazi fal áll, amin nem látok keresztül, de hangok szűrődnek át.

– Még a nevemet is meg kellett változtatnom, hogy másokkal ne keverjenek össze. Most Betti vagyok – mondja az első hang.

– Nekem megmaradhatott a régi nevem, még mindig Ella vagyok – mutatkozik be a másik. – Egyébként nagyon örülök, hogy most itt találkozunk; bizony régen volt az, amikor együtt jártunk iskolába, és nehezen oldottuk meg a matek feladatokat. Emlékszel még, mikor Bódi tanár úr megfuttatott minket az udvaron, mert nem akartunk táncolni a néptánc szakkörön. Szégyelltük magunkat.

– Hogyne emlékeznék! – mondja Betti. – Utána óriási izomlázam volt, és szüleim is panaszt tettek. De biztosan nem erről akarsz beszélni.

– Tényleg nem. Az érdekel, hogy mi történt az utóbbi időben. Mi újság van? – kérdezi Ella.

– Hát igen! Sok mindenről lemaradtál. Például Sándorék díszvacsoráján sem vehettél részt. Ezt azért mondom így, mert több okból kifolyólag emlékezetes volt. Amerikai garden party... Lehet, hogy Hollywoodról másolták, de csak kicsiben tudták megvalósítani. Még egy menő bandát is meghívtak; olyan hangosan zenéltek, hogy a virágok levelei remegtek a basszus hangoktól. Gondolhatod, hogy a dobhártyánk hogy verte a tamtamot. Barbi azért invitálta meg a díszes baráti társaságot, mert a férjeura a negyvenedik születésnapját ünnepelte. Meglepetés-buli volt, minden vendég tudta, hogy titkot kell tartani, persze Lali semmit se sejtett. Kaja, pia volt bőven, még a meghívott kutyák is degeszre ehették magukat.

– El tudom képzelni! – lelkendezik Ella, miután valószínűleg kortyolt egyet a jéghideg limonádéjából. Mivel nem látok át a falon, csak a fantáziám szabhat határt a képzelgésemmek.

Betti lelkesen folytatja.

– A cicákat macskaszállító boxokban hozták, de nem merték kiengedni, mert még a jól nevelt kutyusokkal se tudtak megbarátkozni: fújtattak, kaffogtak, nyávogtak. Képzeld! A vendégek fürdőruhában voltak. Ugyebár nyáron, kertben, ahol úszómedencék is vannak, butaság lenne öltönyt vagy estélyi ruhát hordani. Így aztán mindenkinek kilátszott a „tekintélye”, vagyis a pocakja, hurkája, zsírpárnája és az összes ránca. Na, ezért se volt ez igazi Hollywood, ahol a sztárok abból csinálnak tekintélyt maguknak, hogy milyen fogyókúra használt nekik. De nem is ez volt a lényeg! Ugyanis ha mindenki kövérkés, zsír- és húscsomói vannak, akkor ez ott nem feltűnő, mert átlagosan néz ki. A buli azonban nem volt átlagos. Tűzijáték, társasjáték, közös fürdés, rajzverseny, sőt artisták, bűvészek is felléptek. Kriston

Imrének például az egyik bűvész eltüntette az okos óráját. Azt hitték, hogy valaki ellopta, mert nem fellépéskor, nyilvánosan vészett nyoma, hanem előtte legalább negyedórával. Mivel az okos óra több milliót ért, már majdnem a rendőrséget is kihívták. És akkor első számként a bűvész elővette a pali belső zsebéből az órát, betette egy mozsárba és összetörte, majd különböző bűvész trükkök után sértetlenül visszaadta. Mondanom se kell, hogy az óra hibátlanul működött.

– Ez ismerős, és hasonlót már én is átéltem, de régen volt. Hadd kérdezzek valamit. Vagy két héttel ezelőtt megéreztem, hogy Csabiéknál rendkívüli dolog történt. Ez igaz? – kérdezi Ella.

– Ja, a mi „közös barátunkról” van szó?

– Persze.

– Másfél éve húzódott a dolog – meséli Bettina –, de vagy két héttel ezelőtt megszületett a bírósági végzés, vagyis elváltak. Még talán te is emlékszel, Ella, hogy Rózsa és Csabi lépten-nyomon megcsalták egymást. Kezdetben azt állították, hogy náluk ez közös megegyezés, vagyis kárpótlás egyik csalásért a másikat elkövetni. A végén már nem tudták matematikailag számolni és számon kérni egymástól, így aztán kenyértörésre került sor.

– Szerintem ez az oda-vissza csalás rendkívül téves és hibás álláspont – állapítja meg Ella.

– Azt nem tudom, hogy melyikük milyen irányban távozott, kivel él pillanatnyilag, ha egyáltalán sikerült a sokaságból azt az egyet kiválasztani, mert nagyon válogatósak ám.

– Hát igen. Csabi velem is kikezdett volna, de nem hagytam magam – dicsekszik Ella.

– Arra gondolsz, amikor Csabi olyan botrányosan viselkedett Tóbiáséknál?

– Igen, de nemcsak ott, hanem Liliéknél a szilveszteri bulin, aztán Pircsiéknél az egyik névnapon, meg a színházban is. Csabit igyekeztem nagy ívben elkerülni. Sőt szándékosan annyira megbántottam, hogy utána már nem köszöntünk egymásnak.

– De azért Csabi és Rózsa mégis elment a világ legszebb temetésére.

– Na, ne mondd! Az mikor volt?

– Jaj, te azt nem tudhatod. Ez a *te* temetésed volt.

– Istenem, ha én ezt láthattam volna! – teszi hozzá Ella halálos komolyan.

Ekkor a fotel két oldalán beépített rejtett hangszóró megszólal. Egy udvarias férfihang arra kér, hogy fájadjak át a szemben lévő szobába, ahol a két hölgy beszélget.

A fal ketté válik...

Arra gondolok, hogy miért kell átmennem a most már üres terembe.

Csak nem azért, mert én se láttam a saját temetésemet?

(2018)

Torkomon akadt a relax

Felhívom a barátnőmet... Talán két hete találkoztunk a Lélekvár utcai presszóban, és közben kiderítettük, hogy közös ismerőseink elváltak, de azt nem sikerült kitalálnunk, mi volt az oka. Persze sok mindenről beszélgettünk még.

„Most nem vagyok itthon. Kérem, hagyjon üzenetet, vagy mondja el panaszát. Rendelkezésére álló maximális idő tíz perc.”

– Szia, Valikám! Rettenetesen sajnálom, hogy nem vagy otthon. Legalább húszszor hívtalak, de most már nem bírom magam türtőztetni. Na, nincs nekem panaszom, csak tudod, a múltkor korrepetáltál engem relaxálásból, elmondtad, hogy csináljam, sőt nyomtatott szöveget is adtál. Na, kérlek szépen, az a baj, hogy nálam ez nem működik, mert szerintem az útmutatás alapvetően rossz. Itt például ezt olvasom: „Minden rossz távozik a testemből, a lelkemből és a szellememből, amikor kifújom a levegőt. Minden, amire szükségem van, energia formájában megjelenik, újjászületik bennem, amikor beszívom a levegőt. Amikor a légző gyakorlatokat végzem, csak erre gondolok.” Ezt nagy sületlenségnek tartom, mert ha belőlem minden rossz távozik, amikor kifújom a levegőt, akkor nem marad semmi: se tüdő, se máj, se vese. A vérnyomásom is megszűnik, és eldobhatom a vérnyomásmérőmet, pedig éppen egy hete vettem jó drágán. Ha pedig beszívom a levegőt, akkor mi születik bennem újjá? Na, ne mondja már nekem senki, hogy visszkapom a tejfogaimat. Miért kellene az nekem, hogy újjászülessen a rövidlátásom, és még ráadásul energikus is legyen! Tapasztaltad, Valikám, hogy én mindent kimondok úgy, ahogy van. Én sohasem hazudok. Na, és akkor van itt egy ilyen szentencia: „Kiegyensúlyozott vagyok, elfogadom saját magam, nem mérgeledöm, nem gyűlölök senkit, megbékélek magammal és másokkal.” Na, itt se stimmel sok minden. Miért ne mérgeledjek, ha Kálmán, a szomszédom nem mossa fel a folyosót, pedig ő a soros? Ne döntse már el senki helyettem, hogy kire akarok haragudni! Tudod, mennyire megviselt a keresztlányom halála, és azt is tudod, hogy egyedül csak a szülei tehetnek róla. Ők kergették az öngyilkosságba. Most mért ne gyűlöljem őket, amikor ugyan a törvény nem tudott ezzel az egyértelmű helyzettel semmit kezdeni, de én tudom, hogy ők a felelősek, és ők tették teljesen élhetetlenné a kis Katinka életét. Amíg fel tudom emelni a kezem, én addig nem bocsátok meg nekik. És akkor abban a szövegben, amit adtál ilyenek vannak: „Bárhová megyek, szeretettel fogadnak az emberek. Jó kapcsolatban vagyok embertársaimmal.” Már megbocsáss, milyen kapcsolatban lehetek én ismeretlen emberekkel. Ismeretlenekkel, érted? Ők, akik először látnak, szeretettel fogadnak? Na, ne! Ezermilliárd példám van arra, hogy packáznak velem a hivatalban, ha a boltban megkérdezek valamit, csak mordulnak kettőt, de nem válaszolnak normálisan, azt mondja akármelyikük, hogy ő még kezdő, meg nem ezen az osztályon van. Ha én azt mondanám valakinek, ha megkérdez valamit, hogy „búbabé”, akkor azt fejezném ki, hogy éppen milyen kapcsolatom van azzal az új emberrel, aki a magán szférámba akar befurakodni? „Békében és megértésben élek mindenkivel. Türelmesen figyelek másokra.” Na, ne! Miért akarjak én toleráns lenni a rablógyilkossal, a tolvajjal, a megerőszakolóval

vagy akár a sikkasztóval? Ez bűnpártolásnak számít, vagy nem? Ezt még az is tudja, aki nem végzett jogot. Aztán majd engem is elítélnék, pedig semmi közöm ahhoz a gáztetthez, amit elkövetett. Na, nem, én ilyenbe nem megyek bele, bármennyire is szeretnéd, Valikám.

„Elengedem a múltat, és mindenkinek megbocsátok. Örülni tudok embertársaim sikereinek.” Nem, nem! A múlt már megtörtént, annak van tanulsága, eredménye, kihatása. És már megint „mindenkinek megbocsátok”. Hagyjam, hogy belém rúgjanak, hogy megalázzanak? Csókoljak érte kezet? És könyveljem el, hogy ez az embertársaim sikere? Sőt örüljek neki? Valikám, te hiszel az efféle lázító és megalázó dolgokban? Tudom, hogy rettenetesen el vagy foglalva, még a gyerekeid is jobbra-balra húznak-nyúznak, ezért nem figyelhettél oda eléggé. Megértem a helyezeted, és milyen jó, hogy nekem nincsenek gyerekeim, de az Isten szerelmére, én szabadon dönthessem már el, hogy kinek a sikere tölt el örömmel.

„Egészséges ételekre vágyom. Csodálom testemet, megőrzöm egészségét.” Ezt mért kell hangsúlyozni? Tudnál-e nekem olyan embert mutatni, aki azt mondja, jaj de jó, amikor rothad a testem, örülök neki, és ezt megőrzöm örökre? Hát, tudod, nekem torkomon akadt ez a relax. De kiköptem, érted, és utána kiválogattam azt, ami nekem teljesen megfelel.

„Bízom magamban és a megérzéseimben. Bízom magamban, tudásomban és cselekedeteimben. Mindig az a helyes, amit tiszta szívemből teszek.” Értékes és egyedi ember vagyok. Becsülöm és szeretem magam.” Hát ez százegy százalékgig igaz. Ez mindig így volt, ezután se változtatok rajta. Teljesen megszabadultam a félelmektől. És ez jó, és ez nagyon jó nekem.

„Most nem vagyok itthon. Kérem, hagyjon üzenetet, vagy mondja el panaszát. Rendelkezésre álló maximális idő tíz perc.”

Az előbb nem tudtam mindent elmondani. Szerintem nagyon sok vonatkozásban olyan tanácsokat ad ez a relaxáció, amire éppen neked lenne szükséged. Valikám! Már többször említetted velem kapcsolatban, hogy én pesszimista, búskomor, sőt rosszindulatú vagyok. Persze nem értek egyet veled, de most azt javaslom, hogy éppen te fogadd meg a relaxációs tanácsokat, mert valójában neked van szükséged ilyesmire. Például azért is, mert ha megváltoznál, jobban tolerálnál engem, elfogadnád a szeretetemet és a gondoskodásomat. Higgadt maradnál minden helyzetben, és nem tennél sértő megjegyzéseket. Kiegyensúlyozódnál, és könnyebben viselnéd el az élet esetleges megrázkódtatásait. Nem irigykednél rám, mert szerintem te is tudnál ugyanolyan finom marhahúslevest főzni, mint én. Tehát búcsúzásul még annyit, hogy alakíts ki jobb és elfogadóbb kapcsolatokat. Akkor bármilyen helyzetbe kerülsz, nyugodt és higgadt maradsz, pontosan úgy, mint én... Üdvözlöm a gyerekeket. Puszi, puszi...

(2017)

A Dunánál

Az ünneplőbe öltözött hallgató előre eltervezte, hogy bal kezével a jobb oldalon lévő utolsó papírlapot húzza ki. Most mégis megzavarodott egy kicsit, mert nem egy, hanem két utolsó tétel feküdt az asztalon. A legutolsó csak egy icipici vége lógott ki, mert az utolsó előtti úgy tapadt hozzá, mint csavaralátét az anyára. Megpöckölje, elhúzza, megnyálazza az ujját, vagy eltérjen a szokásos, a sorsdöntő módszerétől? Mit fog szólni a tanára, ha válogat a tételek között vagy ide-oda tologatja? Ezek fogas kérdések. Behunyta a szemét, és a tételsor közepéről kiemelt egyet. Meg sem nézte, azonnal átadta a vizsgáztatónak.

– Kedves Jenő! – mondta Lelik Ágoston docens. – Nagyon örülök, hogy viszontláthatom magam maga előtt. József Attila *A Dunánál* című versének elemzését húzta, és szeretném néhány jó tanáccsal ellátni. Most nem mondhat csütörtököt, mert kedd van. Kérem, tanúsítson vérmérsékletet! Legyen óvatos, mert gyakran előfordul, hogy egy gondolat gyenge elmével találkozik, és akkor nagy zavar van belőle. Töltse el lelkét az üdvösség, a békesség és a boldogság!

Jenő zavarba jött, mert úgy érezte, mindent elfelejtett. Mit csináljon most, amikor tanára a legjobb teljesítményt várja el tőle. Bénítóan hatott rá ez a bizalom. Néhányat krákogott, aztán lassan elkezdte.

– I-i-igen, nagyon szeretem József Attilát, mert ... hát hirtelen most nehezen tudnám megmondani, miért... De talán azért kedvelem József Attilát, mert... hogy is mondjam..., legjobb verse *A Dunánál*. A múltkor is, amikor találkoztam vele a Dunánál, éppen a rakodópart alsó kövén ült, és nézte, hogyan úsznak délre a dinynehéjak, amiket az uralkodó osztály képviselői dobáltak a koszos, olajfoltos, a munkások erejét szimbolizáló víztömeg hátára... A Duna csak folyt, és nevetgéltek felé a habok. Szívéből folyt a Duna tova... Ja, és elkezdett az eső cseperészni, de a Duna nem állt meg, folyt tovább. József Attila azt is mondta még, hogy az anyja kun volt, az apja félig székely, félig román, vagy tán egészen az. Édesanyja ringatta, mesélt neki, miközben mosta a város minden szennyesét. Közben ezt is mondta, amit most szó szerint idézek: „Meglásd, ha majd nem leszünk!...” Gondolom, ezt úgy kell érteni, hogy szülei a múltat képviselik, a költőnek pedig a jelen jutott osztályrészül. Így van ez már százezer éve. Anyja mindig édeset főzött, az apja pedig csak az igazat mondta a vers szerint: „Anyám szájából édes volt az étel, apám szájából szép volt az igaz.” A költő munkanélküli volt. Nem így fejezte ki magát, hanem így: „én dolgozni akarok”. A Duna volt neki a múlt, a jelen és a jövő. Most is minden pillanatban ott van a múlt és jövő, csak éppen a jelent lopták ki belőle...

Tanár úr! Sajnálom, hogy gondolataim összekeveredtek, legközelebb majd egy kanászt fogadok melléjük. Csak aztán nehogy az is elkószáljon! Szóval... Megkérdeztem tőle, mit szeretne. Azt mondta, hogy nem akar többé harcolni; ha a Dunának egymást ölelik lágy hullámai, akkor ölelkezzünk össze mi is. Ez a mi munkánk. Na, így akkor már nem lesz munkanélküli.

A docens nagyon furcsán nézett rá, és a homlokát ráncolta.

– A múltkor vizsgázott nálam egy víziló. Ismeri? Nem ismeri. Na, mindegy, majd legközelebb az állatkertben találkozunk. A moszatok és a szépirodalom kapcsolata című témát adtam neki. Beszél, hallgatott, hallgatott és beszélt. Egyébként semmilyen bántódása nem esett, csak kirúgtam. Úgy repült, mint ökönyál a levegőben. Mit nézegeti a szemem olyan áthatóan? Kíváncsi, mint én is? Kínvallatással vajon mennyi valódi tudást sikerülne kihúznom magából? Mellesleg, Jenő, maga egy cinikus hallgató, ugyanis virágillatot érezvén körülnéz, hogy hol van a koporsó. És sajnos idealista, mert tudja, hogy a rózsa illatosabb a kelkáposztánál, így aztán finomabb levest akar főzni belőle. Két tanúval tudja bizonyítani, hogy így van? Ja, persze. Hamis tanúkkal...

– Bocsánat, professzor úr! Én ezt holnap még tudtam...

– Hogyne, hogyne! A vizsga előtt kómába akar menekülni. Útlevel és vízum nélkül? Ne nézzen rám úgy, mint Gellért-hegy a vízre! Nem vagyunk a Dunánál! Nem mindegy, hogy viszonya vagy iszonya van valakivel. Magának iszonya van a Dunától. Az eszének csak a tokját hozta el. Kimondom én, kimondom: maga hazudik. A hazugság az, amit hiszel, de nem akarod elhinni, és úgy terjeszted, mint az igazságot. Na, nem bánom, erre a feleletére tököket adok, de ígérje meg, hogy halála után egy fél évvel is mosolyogni fog, mint egy optimista...

(2002)

A betegségek eltörlése

Nagy tisztelettel üdvözlöm minden ismert és ismeretlen kutató társamat ezen a napfényes, hangulatos szimpóziumon, amit a szervező bizottság azért hívott össze, hogy megtárgyaljuk az egészségügyben igen fontos, irányadó tendenciát, a takarékos beteggazdálkodást.

Ebből a hatalmas, minden vonatkozásban a jövőbe mutató tudományos kutatás-sorból én az önmegsemmisítő betegségeket választottam. A téma fontosságánál fogva, előljáróban szeretném leszögezni, hogy az önmegsemmisítő betegségek terminus technikus rendkívül primitív, igazságtalan és valótlan kifejezés. Sajnos azért kapott lábra ez a tudománytalan terminus, mert egészségügyi körökben olyan szakembereknek felkent egyének kezdtek el gazdálkodni és garázdálkodni, akiket a természet még helyesírási ismeretekkel sem ruházott fel. Ugyanis nem mindegy, hogy önt megsemmisítik, vagy ön saját magát semmisíti meg. Ez utóbbi állítás első fele szerint a betegség saját magát semmisíti meg (vö. önmegsemmisítő betegségek). Ha így lenne, és ha így van, akkor már búcsút mondhatunk a lelkiismeretfurdalásnak, a farkasvakságnak vagy a hányingernek. Pedig ezek a betegségek önt előbb vagy utóbb megsemmisíthetik. Tehát nem Ön semmisíti meg őket, hanem, hangsúlyozom, a betegségek semmisítik meg önt. Ha ezt axiómának fogadjuk el, akkor ebből egy másik axióma is adódik. Éspedig: a betegségek megsemmisítik saját magukat. Ez pedig szenzációs felfedezés! Olyan hatalmas eredmény, amely csak a holdra szállással vagy az orron keresztül történő vakbélműtéttel hasonlítható össze.

De térjünk vissza ismét arra az igen fontos témára, hogy önmegsemmisítő vagy önt megsemmisítő betegségek jelentek meg az utóbbi időben. Természetesen nem mindegy, mert mind a kettő teljesen mást jelent. Ha jól figyeltek, az előbb ezt a különbségtételt szemléletesen és részletesen kifejtettem, s ennek az lett az eredménye, hogy most már önök szerint is világos a differencia. Legalább annyira, mint egyenletben az x vagy az y értéke.

Az általam elmondottakból az következik, hogy amennyiben a betegségek megsemmisítik önmagukat, akkor az egészségügyi hálózat kiépítését teljesen le kell bontanunk, mert szükségessége a nullával lesz egyenlő. Az egyszerűség kedvéért ez olyan, mintha mínusz kettőből kivonnánk plusz kettőt, tehát a nulla értéke zéró.

Ha ez így lesz, akkor már megelőlegezhetjük a bizalmat, és mondhatjuk, hogy így van, mert ennek számos jele már valóban így van, ismétlődik, biztat minket, és újabb eredmények elérésre sarkall. Tehát itt az ideje annak, hogy világhírű orvostudományunk leépítésére szánjuk el magunkat.

A kivetített diagramon látható a szemléletes példa, amire most szeretnék kitérni. A zöld oszlop a férfiak betegségeinek gyakoriságát ábrázolja, míg a kék oszlop a nőkre vonatkozik. Ez utóbbi sokkal magasabb, mert a statisztikák azt bizonyítják, hogy a nőknek több szervük, gazdagabb, bonyolultabb érzelmviláguk és általában hosszú körmeik vannak. Nem akarok politikus lenni – Isten őrizzen meg ettől! –, de úton-útfélen, lépcsőn és lépcsőházban csak azt lehet hallani, hogy minden ember

egyenrangú, születése miatt ne élvezzen kiváltságokat, legyen mindenki egyforma. Nos, ha a második diagramot nézzük meg – kérem a képet, köszönöm –, akkor azt látjuk, hogy a zöld és a kék oszlop magassága ugyanolyan, tehát a férfi és a női betegségek aránya, elterjedése ugyanaz, vagyis egyenlő.

Ezen azonban még tovább lehet, sőt kell finomítani. Szeretnénk átvenni a fejletlenebb egészségüggyel rendelkező országok kutatási, gyógyítási és gyakorlati szempontjait, mert ezek előnyösek számunkra. Afrika egyes országaiban például úgy kezelik a vérnyomásproblémákkal küszködő betegeket, hogy a magas vérnyomású betegek az alacsony vérnyomásúaknak adnak vért. Náluk tehát már kizárták ezt a betegséget, nincs szükség vérnyomásmérőre, asszisztensekre, vöröskeresztre és vérplazmára. Ugyanakkor elnöki utasításra eltörölték az érlemeszesedést, mert kézzel foghatóan bizonyítható, hogy az oltott mész nem tud behatolni a vérbe, tehát ér-lemeszesedés valójában nincs. Természetesen a hazai kutatók is foglalkoznak ehhez hasonló tudományos kísérletekkel. Bizonyára önök is értesültek arról, hogy dr. Gülüşem professzor úr Ügyeletes Vakságápoló Intézetében már nem operál hályogot. Tudományos kísérlete bebizonyította, hogy erre nincs szükség. A professzor betege elé az asztalra helyezett egy tízezer forintost, és így szólt: „Na, bátyám, ha meglátja, elviheti!” És elvitte, vagyis szimuláns volt. Azóta az állítólagos betegeknek megszűnt a rövid és a hosszú látása, mert úton-útfélen éber szemekkel keresik a tízezres bankókat, így élesítik a szivárványhártyájukat és a szempillájukat. Mivel hosszú évszázadok óta az orvostudományban nem volt külgógyászat, ezért logikai alapon ennek ellentéte sem létezhet, ezért megszüntették a belgyógyászatot. Nincs rá szükség, mert eredetileg a belgyógyászati betegségek kívülről jönnek, vagy inkább jönnének, de ha nincsenek ilyenek, akkor belülről se kell gyógyítani. Miért kellene bőrgyógyászatot fenntartani, amikor úgyis mindenki a saját bőrén tapasztalja, hogy nemileg sem beteg. A gyermek tulajdonképpen egy kis felnőtt emberke, vagyis olyan ember, amilyenből nagyon sok van az országban. Ha most Julcsának vagy Tominak és a többieknek külön gyógyászatokat hoznánk létre, teljesen kiürülne minden pénztárca, és remény sem lenne arra, hogy újra megtöltsük. Ha a vizelesnek, vagyis az urológiának külön osztálya volt, akkor logikailag lehetett volna a nyelésnek, légzésnek, fájdalomnak és a visszereknek is hasonló klinikája. Egyértelmű, hogy nincs rá szükség, mert a nyelés vagy a cigányút ugyanúgy nem betegség, mint a gyorsvasút, a térdkalács, a belégzés.

Egy orvos kutatócsoport azt állítja, hogy akik paprikát fogyasztanak, rendkívül hiszékenyek. Mindenféle hírt, pletykát és viccet komolyan vesznek. Még azt is, ha tegyük fel, valaki azt állítja, hogy a paprika a világ legmérgezőbb növénye.

Kutatások bizonyítják, hogy a rákban elhunytak 99,99 százaléka életében többször is evett paprikát.

Egyes tudósok szerint a kenyér, a víz és a tej is hasonló lélekfogyást eredményez, de itt még további felfedezésekre van szükség. Luczerna Kamill takarmánygyógyász közelmúltban megjelent könyvében többek között azt állítja, hogy ő is részt vesz a kísérletben, és még nem tudja mikor, de saját testével, lelkével és gyomrával bizonyítja, hogy meg fog halni, mert ő is fogyasztott már kenyeret, vizet és tejet. Ezzel szemben egyes álkutatók, pseudo-tudósok akik halhatatlanoknak tüntetik fel magukat, kilószámra eszik a kenyeret (németül – *das Brot*, oroszul – *hleb*,

angolul – *bread*, eszperantóul – *pano* stb.). A felsorolásból is látszik, hogy mennyire fontos, nemzetközi kutatásról van szó.

Érdemes még szólnom arról, hogy holnaptól kezdve a cukorbetegnek nem aludhatnak édesen, mint a kiscicák, mert az egyértelműen árt nekik. Az egészséges légzés és a tbc megelőzésének problematikáját áttették a tánciskolák hatáskörébe. Sem ott, sem máshol nem tanácsos valakire vagy valamire rámondani, hogy nagyon cu ki, mert ezzel árthatunk a cukorbetegnek. Gyomorpanaszok esetén segít a torna, az ásványvíz és a boldogsághormonok szaporítása dicsérettel, simogatással. Fejfájásra borogatást, friss levegőt, egészséges megvilágítást írtak elő. Székrekedés ellen kamillateával gargarizálnak. Hasmenéskor gyorsan le kell szállni a buszról. Ha fáj a lábad, pihentetned kell otthon. Kibírhatatlan fogfájás esetén ki kell húzni egy fogóval.

Példáimban, valamint a meghozott intézkedésekben egyértelműen felfedezhető az a törekvés, hogy ma és holnap, elvégre és utóvégre eltöröljük, eltöröltük a betegségeket.

Tisztelettel megköszönöm a jelenlévők támogató beleegyezését. A biztonság kedvéért azért megkérdezem. Van-e most olyan Önök között, akinek fáj a feje, foga, háta, gyomorpanaszoktól szenved, vagy nem látja világosan a dolgokat?

Szívből örülök, hogy senki sem mert jelentkezni.

(2019)

TARTALOMJEGYZÉK

RAGASZKODÁS

- Boldog gyermekkorom 5
- Régi emlékek mentése 8
- A barátságos vírus 11
- Van-e még értelme? 14
- (Be)láthatás 18
- Leláncolt kötelékek 21

TALÁLKOZÁSOK

- Színe és visszája 29
- Feje fölött glória 32
- Én és a lányok 35
- Kis fejtágítás 42
- Az első három udvarlóm 44
- Különleges találkozások 49
- Zugivó lett a feleségem 52

KUBA 1988

- Új érzés jött ebbe a világba 55
- Ajándék a paraszt elvtársaktól 60
- Szavaink mesterei elferdítése 64
- Hamis tolmácsolás és örömmünnep 66

FONÁK

- Megfagyni vagy elégni? 71
- Vendéglői vírus 75
- Betiltották vagy nem engedélyezték? 80
- Hány lába van egy disznónak? 84
- Majd holnap pityergesek egy kicsit 89

KAPCSOLATOK

- Ő is sétáltatta a kutyáját 95
- Nekem jogom van 98
- Apánk üzleti élete 101
- Közös képviselők 104
- Rendkívüli értekezlet felhangokkal 107
- Havas tavasz 114
- Szandra nem Skorpió 121
- Létezünk 124

NAPFÉNY

- Akit csak a napfény simogat 127
- A kerti parti és egyéb történések 132
- A Szűz és a Bika nyaralása 139

ABSZURD

- A koldus 147
- Bárcsak láttam volna 150
- Torkomon akadt a relax 152
- A Dunánál 154
- A betegségek eltörlése 156